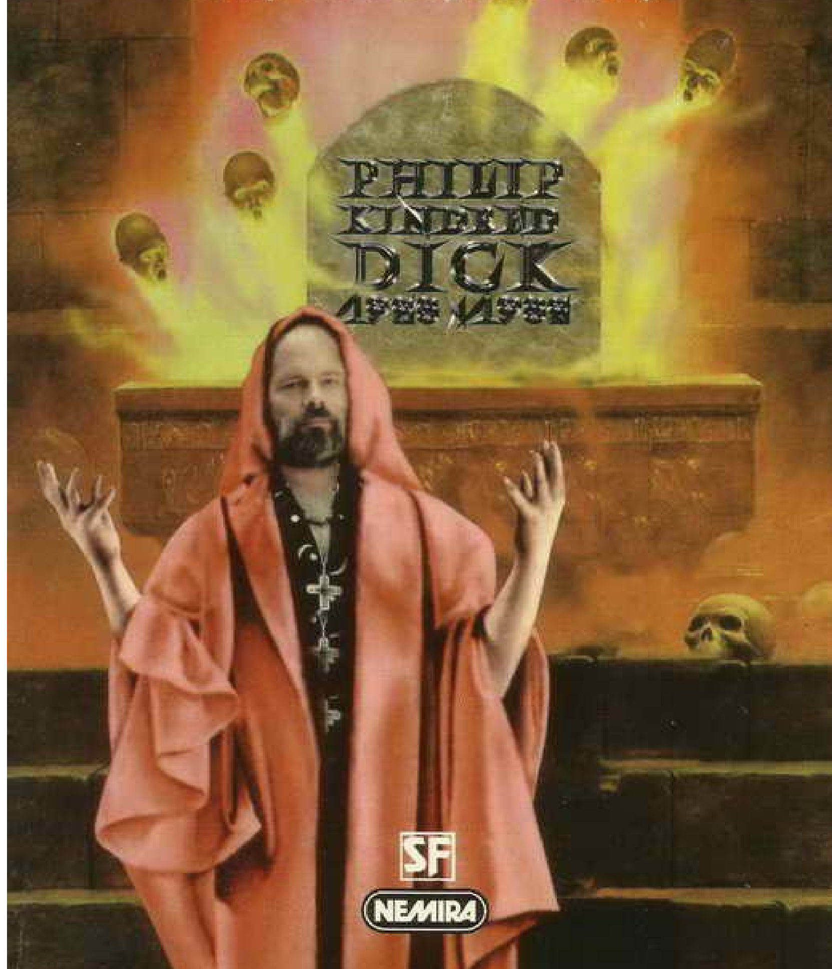
Emmanuel Carrère

EU SUNT VIU, VOI SUNTEȚI MORȚI

Philip K. Dick (1928-1982)

130

Colecţie coordonată de MIHAI DAN PAVELESCU

SF

Emmanuel Carrère

EU SUNT VIU, VOI SUNTEŢI MORŢI

PHILIP K. DICK (1928 – 1982)

Traducere din limba franceză de ŞTEFAN GHIDOVEANU

Coperta colecţiei: DAN ALEXANDRU IONESCU

Ilustraţia: IONUT BĂNUŢĂ

EMMANUEL CARRÈRE JE SUIS VIVANT ET VOUS ÊTES MORTS

PHILIP K. DICK (1928 – 1982)

ISBN 973 – 9301 – 92 – 0

Pentru Anne

Sunt sigur că nu mă credeţi şi că nu credeţi nici măcar faptul că eu cred ceea ce spun. Cu toate acestea, este adevărat sunteţi liberi să mă credeţi sau nu, dar credeţi măcar atât: nu glumesc. Este vorba de un lucru foarte serios, foarte important. Trebuie să înţelegeţi că, şi pentru mine, faptul că declar aşa ceva este uimitor. O mulţime de oameni pretind că-şi amintesc nişte vieţi anterioare; eu, unul, pretind că-mi amintesc o altă viaţă prezentă. Nu am cunoştinţă de alte declaraţii asemănătoare, dar bănuiesc că experienţa mea nu este unică. Unică este, poate, dorinţa de a vorbi despre ea.

Extras din discursul ţinut la Metz de Philip K. Dick, la 24 septembrie 1977.

Berkeley

Pe 16 decembrie 1928, la Chicago, Dorothy Kindred, căsătorită Dick, dădu naştere unui cuplu de gemeni prematuri şi slăbănogi. Fură numiţi Philip şi Jane. Din necunoaştere, se pare, pentru că nu avea suficient lapte pentru amândoi şi pentru că nimeni, rudă sau medic, nu-i explicase că trebuie să le completeze alimentaţia cu biberonul, mama lor îi lăsă să sufere de foame în timpul primelor săptămâni de viaţă. La 26 ianuarie, Jane muri.

Fu îngropată în cimitirul din Fort Morgan, Colorado, locul de obârşie a familiei pe linie paternă. Alături de prenumele ei, pe stela

funerară fu gravat prenumele fratelui rămas în viaţă, împreună cu data naşterii lor, apoi o liniuţă, urmată de un spaţiu liber. La puţin timp după aceea, familia Dick se mută în California.

În rarele fotografii de familie, Edgar Dick are faţa ascuţită ca lama de cuţit şi poartă costum cu ţesătură încrucişată şi pălărie de fetm, aidoma agenţilor FBI în filmele despre prohibiţie. Era, de altfel, funcţionar federal, dar la Ministerul Agriculturii. Sarcina lui consta în a controla ca vitele declarate tăiate de fermieri să fie într-adevăr aşa, iar dacă lucrurile stăteau altfel, să le sacrifice el însuşi – pentru că, acordându-să o primă pentru fiecare animalucis, existau fraude. Hoinărea, aşadar, la volanul Buick-ului său, pe cuprinsul câmpiilor sărăcite de criză, printre oameni jerpeliţi şi bănuitori, în stare să fluture, plini de ură, sub nasul controlorului, şobolanul pe care-l prăjeau pe vreo plită improvizată. Singura destindere, în aceste turnee, îi era oferită de întâlnirea cu foşti combatanţi, ca şi el. Fost voluntar, adusese din războiul din Europa amintiri eroice, gradul de sergent şi o mască de gaze, pe care o scosese într-o zi din cutia ei, pentru a-şi amuza băiatul în vârstă de trei ani. Dar Phil nu se amuză câtuşi de puţin. Văzând ochii rotunzi şi opaci ai măştii, trompa de cauciuc negru ce atârna într-un fel sinistru, băiatul urlă, convins că un monstru, o insectă uriaşă, luase locul tatălui său. Vreme de mai multe săptămâni cercetă atent chipul redevenit normal, căutând şi temându-se să

nu găsească alte semne ale substituirii. Mângâierile nu făceau decât să-i sporească neîncrederea. Ca urmare a acestei gafe, Dorothy, care avea ideile ei despre educaţia copiilor, ridica ochii spre cer şi pufăia furioasă de fiecare dată când întâlnea privirea spăsită a lui Edgar.

Când se căsătorise cu ea, la întoarcerea de pe front, Dorothy semăna – se zicea – cu Greta Garbo. Odată cu vârsta şi ca urmare a diferitelor boli, femeia luă înfăţişarea unei sperietori lipsite de orice senzualitate, dar nu şi de o anumită seducţie autoritară. Cititoare înverşunată, împărţea lumea în două categorii: cei care se dedică unei activităţi creatoare şi cei care nu fac aşa ceva. Neputând concepe că există persoane realizate şi în afara primei categorii, avea să-şi consume viaţa într-un soi de bovarism puritan, strict intelectual, fără să reuşească niciodată să forţeze pătrunderea în cercul de aleşi, constituit, după părerea ei, de autorii publicaţi, îşi dispreţuia soţul care nu se interesa – cu excepţia chestiunilor legate de armată – decât de fotbal. Acesta încercase să-l facă pe Phil să-i placă jocul, ducându-l pe stadion fără ştirea mamei lui. Dar micuţul, solidar cu ea chiar şi când nu-i făcea plăcere s-o asculte, refuza să înţeleagă de ce se agitau atâta adulţii în jurul unei mingi ridicole.

Copilăria lui Dick semăna cu cea a lui Lujin, eroul lui Nabokov, sau cu cea a lui Glenn Gould, contemporanul şi, în anumite privinţe, vărul lui spiritual: băieţi grăsuţi şi bosumflaţi, din rândurile

cărora răsar campionii de şah sau pianiştii minune. I se lăuda calmul, gustul precoce pentru muzică. Cea mai mare plăcere a sa era să se ascundă în nişte cutii vechi de carton şi să stea acolo ore în şir, la adăpost.

Avea cinci ani când părinţii lui divorţară, la iniţiativa lui Dorothy, care fusese asigurată de către un psihiatru că puştiul nu va suferi din cauza despărţirii. (În realitate, el avea să se plângă toată viaţa de acest lucru.) Edgar ar fi vrut să nu rupă legăturile cu fosta sa familie, dar primele lui vizite fură întâmpinate cu o asemenea răceală, încât se descurajă şi plecă în Nevada. În ceea ce-o privea, mânată de speranţa unei munci mai interesante şi mai bine plătite decât secretariatul în care vegeta, Dorothy se stabili, împreună cu fiul ei, la Washington.

Petrecură acolo trei ani înfiorători. Phil fusese prea mic în perioada cât locuise la Chicago pentru a-şi aminti ulterior altceva decât climatul binecuvântat al Coastei de Vest şi descoperea acum – cu o stupoare dureroasă – ploaia, frigul, sărăcia, singurătatea. Mama lui lucra toată ziua la Biroul Federal pentru Adopţii, corectând şpalturile broşurilor pedagogice. O dată întors de la şcoala organizată de quakeri, la care fusese înscris, şi unde toţi făceau corp comun, în speranţa că Spiritul Sfânt va consimţi să le vorbească, Phil aştepta ore în şir, singur în apartamentul întunecat şi trist. Cum mama lui se întorcea prea târziu şi prea obosită pentru a-i mai spune poveşti,

trebuia să se mulţumească doar cu cele pe care le ştia deja. Basmul lui preferat era cel cu cele trei dorinţe pe care o zână făgăduise să le îndeplinească unei familii de ţărani. *Mi-ar plăcea un cârnatfrumos!* exclamă nevasta. Cârnatul apare dinaintea ei, spre furia soţului: *Est nebună să risipeşti astfel una din dorinţe? Să dea Domnul să-ţi atârne de nas cârnatul ăsta!* Şi iată că nasul femeii se prelungi cu o mândreţe de cârnat, de care putu scăpa doar folosind a treia dorinţă. Plecând de la acest model, copilul îşi imagina variante nesfârşite. Apoi învăţă să citească şi descoperi istorioara cu *Winnie ursuleţul.* Ceva mai târziu, o variantă simplificată a lui *Quo vadis?* îl tulbură profund. Prin intermediul acestei povestiri, tot ce i se relata la şcoala quakerilor prindea viaţă. Mama lui n-a ştiut niciodată că el se jucase o iarnă întreagă singur, fără să spună nimănui, de-a primii creştini ascunşi în catacombe.

În 1938, Dorothy găsi un post la Oficiul Pădurarilor din California, găzduit de campusul universitar din Berkeley. După exilul din Washington, mama şi fiul respirau din nou. Se simţeau, în acelaşi timp, acasă şi în centrul lumii, ca oricine locuieşte mai mult de o săptămână în Berkeley. O dată ajuns acolo, aveai impresia că nu mai există niciun alt loc pe pământ. Feministă, pacifistă, pasionată de cultură şi de idei progresiste, Dorothy înflorea în această enclavă în care puteai fi simultan funcţionară şi suffagetă,

fără să superi pe nimeni. Cât despre Phil, lui îi plăceau scânteierea golfului, peluzele cu iarbă şi râuleţul din tabăra în care copii din oraş se jucau în deplină libertate, clopotele lui Sather Tower care revărsau peste acoperişuri sunetul lor ascuţit, liniştit şi vioi totodată, ca pentru a răsplăti orele pentru faptul că se scurgeau atât de fructuos. Iubea mai puţin şcoala, dar suferea de crize de astm şi de tahicardie care-i permiteau să lipsească deseori, chiar şi atunci când nu avea nimic. Dorothy îi motiva cu uşurinţă absenţele, lăsându-l să umble creanga prin casă. Se bucura, în fond, că băiatul seamănă atât de puţin cu tatăl lui, că dispreţuieşte sporturile, scandalurile şi toate acele năzbâtii colective bune să-i formeze pe prostănacii medii americani. Pe cât se părea, Phil era alături de ea, de partea artiştilor, a albatroşilor pe care aripile lor de giganţi îi împiedicau să meargă.

La 12 ani, lui Phil îi plăcea deja ceea ce-i va plăcea toată viaţa: să asculte muzică, să citească şi să bată la maşină. O punea pe mama lui să-i aducă discuri cu muzică clasică, la început pe 78 de turaţii, şi-şi dezvoltă talentul, de care erau mândri şi unul şi celălalt, de a recunoaşte, după numai câteva măsuri, orice operă, concert, simfonie interpretate sau chiar fredonate în preajma lui. Colecţiona reviste ilustrate în care, sub pretextul popularizării ştiinţei, se vorbea despre continente scufundate, piramide blestemate, corăbii pierdute în mod misterios în

Marea Sargaselor. Epitete evocatoare le ţineau loc de titlu: *Astounding, Amazing, Unknown*... Dar citea, de asemenea, povestirile lui Edgar Poe şi ale lui H.P. Lovecraft, singuraticul din Providence, ai căror eroi înfruntau orori atât de monstruoase, încât nu le puteau descrie.

Începu, foarte devreme, să imite aceste modele. La Washington mâzgălise câteva poeme lugubre, evocând un motan ce devora ţie vie o pasăre, o furnică târând hoitul unui bondar, o familie disperată care îngropa un câine orb. Dactilografia îi eliberă inspiraţia. De îndată ce ajunse să aibă o maşină de scris, deveni un virtuoz al acesteia: nimeni, după spusele celor ce l-au cunoscut, nu putea dactilografia atât de repede şi atât de mult timp. Clapele păreau să vină în întâmpinarea degetelor sale. În zece zile dădu gata primul lui roman, o urmare la *Călătoriile lui Gulliver,* al cărui manuscris s-a pierdut. Primele sale texte publicate, poveşti macabre, inspirate de Poe, au apărut la rubrica *Talente în devenire,* din *Berkeley Gazette.* Responsabilul literar al acestei reviste, care semna *tanti fi o* şi ţinea mult la realism (pe linia Cehov – Nathanael West) îl îndemna să scrie despre ceea ce cunoştea – viaţa de toate zilele, mici detalii adevărate – şi să-şi ţină imaginaţia în frâu. Considerându-se neînţeles, Phil fondă propriul lui ziar, al cărui singur redactor era. Nu sper să obţin decât o aprobare distrată considerând drept premonitorii titlul acestui ziar – *The Truth –,* declaraţia de principiu ce deschidea

unicul număr apărut – *Promitem să nu scriem aici decât ceea ce, fără nicio îndoială posibilă, este adevărul* – şi faptul că acest adevăr intransigent îmbrăca forma aventurilor intergalactice, fructul reveriilor unui ziarist de treisprezece ani.

În acea perioadă, într-o noapte, avu un vis care se repetă de mai multe ori. Se vedea în prăvălia unui librar, în timp ce căuta un număr din *Astounding* care-i lipsea din colecţie. În acel număr foarte rar, de nepreţuit, apăruse o povestire intitulată *Imperiul nu s-a sfârşit niciodată.* Dacă ar putea să pună mâna pe el, să-l citească, ar şti totul. Primul vis se termină înainte ca el să ajungă la capătul teancului de reviste decolorate în care, credea el, zăcea preţiosul exemplar. Aşteptă întoarcerea visului cu o fervoare plină de nelinişte şi când acest lucru se întâmplă, uşurat de faptul că mormanul se afla încă acolo, reîncepu să răscolească totul, plin de febrilitate. Teancul scădea de la un vis la altul, dar Phil se trezea înainte de a ajunge la ultimul exemplar. Îşi petrecea zilele repetând titlul povestirii, a cărui sonoritate sfârşi prin a se confunda cu zvâcnetul sângelui în tâmple, atunci când avea febră, îşi imagina literele care-l compuneau, ilustraţia copertei. Această ilustraţie, deşi neclară (sau poate tocmai de aceea), îl nelinişte. Pe măsură ce treceau săptămânile, dorinţa lui căpătă o nuanţă de spaimă. Ştia că, dacă ar citi *Imperiul nu s-a sfârşit,* i s-ar dezvălui toate secretele lumii. Dar bănuia, de asemenea, că

această cunoaştere nu era lipsită de pericole. Lovecraft scrisese foarte limpede: dacă am şti totul, spaima ne-ar înnebuni. Ajunsese să-şi considere visul ca pe o capcană diabolică, iar exemplarul de revistă, aflat undeva, la fundul teancului, drept un monstru ascuns, gata să-l devoreze în clipa în care ar fi terminat de coborât toboganul ce ducea drept în gura lui. În loc să se repeadă, aşa cum făcuse la început, încerca să-şi încetinească mişcarea degetelor care, dând la o parte revistele, una câte una, îl apropiau tot mai mult de oroarea finală. Începu să-i fie teamă să mai doarmă, se antrenă să rămână treaz.

Fără vreun motiv aparent, visul încetă. Îi aşteptă întoarcerea cu nelinişte, apoi cu nerăbdare. După două săptămâni ar fi dat orice ca visul să revină. Îşi aminti povestea cu cele trei dorinţe, fiecare irosită pentru a îndrepta catastrofa produsă de imprudenţele dorinţei anterioare. Îşi dorise să citească *Imperiul nu s-a sfârşit niciodată*; apoi, presimţind pericolul, îşi dorise să fie scutit de această lectură; acum voia iarăşi să citească şi dacă îi era refuzată respectiva dorinţă, acest lucru se întâmpla, credea el, din milostenie, pentru că nu avea dreptul la a patra dorinţă. Cum visul nu reveni, Phil fu decepţionat. Tânji după el. Apoi îl uită.

Era un băiat prea dolofan, cu respiraţie dificilă, care trăia în izolare, împreună cu mama sa. Îşi spuneau Philip şi Dorothy, şi se tratau cu o ceremoniozitate ieşită din comun. Seara, stând

fiecare culcat în patul lui, vorbeau dintr-o cameră în alta, lăsând uşile deschise. Subiectele de conversaţie favorite erau cărţile, bolile şi medicamentele destinate să le trateze. Ipohondră confirmată, Dorothy poseda o farmacie la fel de amplă ca şi discoteca fiului ei, şi la fel de deschisă noutăţilor: când, după război, apărură primele tranchilizante, Dorothy se numără printre pionierii acestui El Dorado chimic, încercând thorazină, valium, tofranil şi librium, pe măsură ce acestea apăreau pe piaţă, comparând stările de somnolenţă pe care le produceau, lăudându-le celor din anturajul casei.

Din când în când, Phil îl revedea pe tatăl lui, acum recăsătorit şi stabilit în Pasadena, unde devenise prezentator la un post de radio local. Această meserie exercita o mare influenţă asupra adolescentului timid, care visa să aibă un ascendent asupra celorlalţi. La fel ca toată lumea, în timpul războiului fusese patriot, dar, în aceeaşi măsură, se dovedise fascinat de propaganda lui Goebbels. Se flata că poate admira, dacă era impecabilă, execuţia unui plan pe care-l dezaproba. În el dormea un tribun, un conducător al maselor, care stătea liniştit, în banca lui, pentru că nu reuşea să-şi alăture pe cineva.

Da, ceea ce-i plăcea cel mai mult, în lipsa unei soluţii mai bune, era asta: să stea în banca lui şi să înghesuie în ea toate obiectele personale. Ca într-un adevărat ritual, mama îl ruga să-şi facă ordine în cameră, unde domnea genul de

dezordine specifică maniacilor care, capabili precum Sherlock Holmes să dateze un dosar după stratul de praf aşternut deasupra, ţin să se descurce singuri în tot haosul: un talmeş-balmeş, aparent ordonat, de machete de avioane şi de tancuri, de jocuri de şah, discuri, reviste de science fiction – şi, de asemenea, de fotografii cu femei goale (acestea mai bine ascunse decât restul).

Căci, bineînţeles, începuse să-l intereseze fetele. Fără succes, pentru că-i lipsea siguranţa de sine, dar destul pentru ca osmoza care-l lega de Dorothy să-şi piardă încet, încet, valoarea. Descumpănită, femeia îşi dădu brusc seama că apatia faţă de şcoală, introvertirea şi crizele de nelinişte ale fiului ei necesitau serviciile unui psihiatru. Phil avea paisprezece ani atunci când fu dus la medic, primul dintr-o serie neîntreruptă până la sfârşitul vieţii lui.

La capătul câtorva şedinţe, completate de consultarea cărţilor adnotate cu febrilitate de mama lui, tânărul Dick vorbea cu aplomb despre nevroze, complexe, fobii. Îşi supunea interlocutorii unor teste de personalitate în urma cărora, fără a dezvăliii secretul cunoştinţelor sale» oferea fiecăruia concluzii flatante şi apreciate de fiecare dată.

Către sfârşitul anilor treizeci, dezvoltarea acestor teste modificase considerabil ideile americanului mediu despre ceea ce se petrecea în capul lui sau al vecinului. În momentul declarării

războiului, savanţii demonstraseră că peste două din cele paisprezece milioane de recruţi prezentau grave tulburări neuropsihiatrice. În faţa acestei cifre, pe care nimeni n-ar fi bănuit-o înainte de a se stabili nişte parametri riguros ştiinţifici, oamenii intraseră în panică; se cheltuiseră sume enorme în sectorul sănătăţii mintale şi pentru dezvoltarea psihanalizei, contând pe aceasta din urmă pentru a face din nişte indivizi taraţi cetăţeni responsabili şi echilibraţi.

Această încredere poate părea naivă, ea îl făcuse pe bătrânul Freud să zâmbească declarând, la debarcarea în New York, că aducea ciuma în Lumea Nouă. Dar psihiatrii şi psihanaliştii americani, mai puţin categorici decât cei din Europa în privinţa deosebirilor dintre disciplinele lor, ajustaseră freudismul în funcţie de concepţiile lor pragmatice şi vizau mai puţin cunoaşterea şi acceptarea eului, inclusiv a ciudăţeniilor, cât adaptarea la normele sociale. Testele pe care le propuneau unul după altul evaluau progresele pacienţilor către un singur scop: funcţionarea normală. Sau, cel puţin, *lăsarea impresiei* unei funcţionări normale.

Copil fiind şi deja miop, îmi amintesc cum l-am descumpănit pe un oculist recitându-i pe dinafară literele de pe tabloul care-i permitea să-mi măsoare vederea: din moment ce puteam citi totul, susţineam eu, chiar şi cele mai mici caractere, nici vorbă să-mi recomande să port ochelari (numai că asta n-a mers, până la urmă…).

Adolescent fiind, Dick s-a familiarizat la fel de mult cu testele, dar le-a folosit cu o virtuozitate complet diferită. Ajutându-se de intuiţie, de experienţa sa de tânăr şi de rigiditatea sistemului, a învăţat să dejoace capcanele pe care le ascundeau întrebările şi să ghicească răspunsurile pe care lumea le aştepta din partea lui. Ştiind, asemenea unui elev care şi-a procurat cartea profesorului, ce căsuţe să completeze în *The Wordsworth Personal Data Sheet* sau în *Minnesota Multiphasic* pentru a da satisfacţie examinatorului şi ce interpretare să descopere în cutare sau cutare pată

Rorschach pentru a stârni perplexitate, a fost – după voinţă – normal de normal, normal de anormal, anormal de anormal, anormal de normal (acesta fiind triumful său). Şi, tot modificând simptomele, l-a scos din sărite pe primul lui psihiatru.

Acestuia i-a urmat un psihanalist din San Francisco, mult mai inteligent şi, în plus, adept al lui Jung, lucru considerat, în perioada aceea, de lumea de rând din Berkeley, drept ceva de elită, rezervat spiritelor creative. Prin urmare, de două ori pe săptămână, Phil lua feribotul şi traversa golful. Unui prieten care se mira de aceste deplasări neobişnuite i-a povestit că urma cursuri pentru copii supradotaţi, cu El excepţional de ridicat şi că – lucrul se înţelegea de la sine – trişase pentru a reuşi la teste. Amicul rânjise, ca între nişte elevi leneşi, mândri de statutul lor. Dar

Phil a subliniat, cu voce răguşită, că un impostor care reuşea să treacă drept geniu dovedea mai multă genialitate decât geniul autentic, iar prietenul îl privi cu aproape aceeaşi expresie cu care-l privise, în final, primul său psihiatru. Drept urmare, după un timp, evită să-l mai întâlnească.

În cursul celui de-al doilea tratament al său, Phil descoperi ce efect extraordinar producea povestea lui Jane asupra unor persoane dedicate psihologiei, precum şi genul de consideraţie generat printre cunoscători de un traumatism de un asemenea calibru. Înţelese că a vorbi despre sora lui geamănă, acum moartă, îl făcea să pară interesant şi petrecu şedinţe lungi întrebându-se cine şi cu ce ocazie îl informase despre drama naşterii lor. Fără îndoială, mama sa şi, mai mult ca sigur, de timpuriu. Îşi amintea, din frageda copilărie, de o tovarăşă imaginară, numită Jane, care avea părul şi ochii de culoare neagră şi care ieşea cu o insolenţă diabolică din cele mai periculoase situaţii, spre deosebire de el, neputinciosul, mereu ascuns în fundul cutiilor vechi de carton. Pretindea chiar că-şi aminteşte de mama lui care-i strigase, într-un moment de mânie, că ar fi fost mai bine să fi murit el în locul lui Jane.

Când învăţă ce-i aceea o mamă castratoare, revelaţia i se păru, într-un fel, o trădare (Dorothy îl plătea pe individul acela ca s-o vorbească de rău), dar nu-l lăsă indiferent şi-l nelinişti. Cu o asemenea mamă, cu un tată absent, cu un gust

atât de pronunţat pentru artă şi spirit, nu îndeplinea toate condiţiile pentru a deveni homosexual?

Aceasta a fost una dintre problemele care i-au bântuit adolescenţa, dar nu singura. Suferea de ameţeli, de agorafobie. Se temea de transportul în comun, era incapabil să mănânce în public – chiar şi un sandviş. La cincisprezece ani, în timpul unui concert de muzică simfonică, a fost cuprins de un acces de panică: i se părea că se scufundase, că vedea lumea prin periscopul unui submarin.

Altă dată i se făcu rău la cinematograf, în cursul unui jurnal de actualităţi în care trupele americane puteau fi văzute masacrându-i, într-o insulă din Pacific, cu ajutorul aruncătoarelor de flăcări, pe soldaţii japonezi. Nu-l impresionase atât supliciul japonezilor, cât entuziasmul sălii, încântată să-i vadă pe nenorociţi transformaţi în torţe. Trebui să iasă în grabă, urmat de o Dorothy înnebunită. Mulţi ani după aceea n-a mai pus piciorul într-o sală de cinematograf.

Asemenea crize nu-i facilitau continuarea studiilor. Nu mai mergea la cursuri, ci lucra acasă, ascultând discuri. Pentru că se potrivea cu acel fundal sonor, o materie îi plăcea în mod deosebit: limba germană, pe care o alesese, din spirit de frondă, drept limbă principală către sfârşitul războiului şi căreia îi descoperise poezia, destinată să fie cântată. Liedurile lui Schubert, Schumann şi Brahms pătrunseră atunci în viaţa sa. Nu-şi imagina cum poate folosi mai bine acea

limbă decât ascultând lieduri şi, la şaisprezece ani, decise să-şi facă din asta o meserie…

Îşi găsi o slujbă cu orar redus într-un magazin numit University Music. Acolo se vindeau discuri, aparate de radio, pick-upuri, recent apărutele televizoare. De asemenea, aparatele erau reparate, iar depanatorii formau o aristocraţie a cărei competenţă Phil o invidia. Verbul englez *to fix*, care înseamnă, în acelaşi timp, *a meşteri, a confecţiona, a drege, a asambla* şi care, în plus, evocă, mai mult decât franţuzescul *fixer*, o idee de stabilitate obţinută cu trudă, îngloba tot ceea ce aprecia el mai mult la geniul uman; eroii cărţilor lui vor fi nişte eterni meşteritori, mici artizani adânc înfipţi în realitate. Lucru bizar din partea unui băiat care citea ca un nebun şi care creştea în cel mai intelectual dintre oraşele universitare, dar el îşi alesese tabăra foarte devreme, înainte de a putea fi acuzat că dispreţuieşte strugurii la care nu poate ajunge. Mediul lui preferat nu va fi niciodată Universitatea, nici cafenelele în care studenţi gălăgioşi pun lumea la cale, ci mica întreprindere, prăvălia al cărei trotuar este măturat dimineaţa, înainte de a se ridica obloanele şi de a fi primiţi primii clienţi.

Munca sa consta în a deschide cutiile cu discuri de muzică clasică expediate de către distribuitori, în a le aranja pe rafturi, cu ezitări îndelungi privind amplasarea când un disc reunea opere ale unor autori diferiţi, în a cumpăra cu preţ redus pentru propria-i colecţie, în a compara

împreună cu clienţii şi cu alţi vânzători calităţile diferitelor versiuni ale *Flautului fermecat,* în a mătura podeaua şi a schimba hârtia igienică la toaletele situate în spatele cabinei de audiţii numărul 3. University Music era lumea sa, o lume stabilă şi familiară, unde nu i se putea întâmpla nimic supărător. Aici se simţea la adăpost de crizele de anxietate sau de agorafobie. Aici devenea sigur de el. Când o clientă îi plăcea, o invita într-o cabină să asculte primele albume ale acelui miraculos tânăr bariton, Dietrich Fischer-Dieskau, care cânta liedurile lui Schumann ca nimeni altul până la el. În timp ce discul se învârtea, Phil îşi fixa asupra fetei privirea de-un albastra intens şi fredona melodia cu vocea lui frumoasă, profundă, un pic înfundată, care-i înlocuise, de puţină vreme, falsetul de adolescent.

Pentru a-şi dezvolta repertoriul de seducător visa să devină animatorul emisiunii pe care patronul său o sponsoriza la un post local de radio. Dar, vai, i se permise doar să alcătuiască programele; monopolul microfonului rămase unui tip cu părul lipicios, care purta o vestă în carouri şi pantofi bicolori, un individ pe care Phil îl ura din tot sufletul. Într-unul din visele sale preferate se imagina astronaut, aflat pe orbită în jurul Pământului devastat de-o catastrofă atomică. În satelitul în care era obligat să se învârtă până la moarte, în lipsa unei tehnologii care să-l readucă la sol, recepţiona mesaje radio de la supravieţuitorii risipiţi pe suprafaţa planetei

sinistrate. Transmitea, la rândul lui, mesaje, pe care cei de jos se chinuiau să le capteze, la fel cum francezii ascultau Londra în timpul ocupaţiei. Punea discuri, citea cărţi, transmitea informaţii. Datorită lui se păstra legătura între grupuri izolate, cărora vocea lui calmă le dădea curajul să reziste. Oamenii se adunau să-l asculte în jurul unor aparate cu galenă, meşterite cu pioşenie, considerate bunul cel mai preţios. Fără acele radiouri, fără disc-jockey-ul solitar care veghea asupra lor de sus, ar fi revenit la sălbăticie. Dacă civilizaţia va renaşte, o va face sub egida lui. Iar momentul cel mai plăcut al acelui vis cu ochii deschişi era cel în care lupta cu tentaţia de a se lăsa adorat de oameni, ca un zeu. Reuşea s-o învingă, dar cu greu.

Mărturiile diferă în privinţa plecării de la mama sa, Phil plângându-se că Dorothy nu suportase ideea şi că-l ameninţase că va chema poliţia pentru a-l împiedica să plece şi să devină homosexual, lucru ce se va întâmpla cu siguranţă dacă ea nu va fi alături, să vegheze asupra lui, Dorothy susţinând că dimpotrivă, trebuise să-l dea afară, pentru că ajunsese la vârsta când nu mai puteau locui împreună. Oricare ar fi adevărul, Phil îşi mută colecţiile de discuri, cărţi şi reviste, precum şi preţiosul pick-up Magnavox într-un apartament ocupat de un grup de studenţi boemi, sub influenţa cărora gusturile sale literare evoluară. În acest mediu cult, empatic, era recunoscută doar *marea literatură.* Mai târziu a

apărut moda aplecării cu bunăvoinţă spre genurile populare. Dick, asemenea unui cameleon docil, încetă să citească science fiction, ascunse revistele ieftine care-i încântaseră copilăria şi nu mai avu de-a face decât cu Joyce, Kafka, Pound, Wittgenstein şi Albert Camus. Seara ideală, pentru el, consta de-acum să asculte Buxtehude sau Monteverdi, împreună cu poeţi de avangardă, citând din memorie pasaje întregi din *Finnegans Wake* şi dezvăluind în ele urmele influenţei lui Dante. Toată lumea din jurul lui se străduia să scrie şi, într-un *name-dropping* cultural frenetic, schimba manuscrise şi sfaturi. În afara unui vraf de nuvele pe care a încercat zadarnic să le plaseze unor reviste, Dick a scris, în perioada respectivă, două romane. Mai târziu nu s-a ştiut prea bine ce-a vrut să spună în ele. Primul era un lung monolog interior referitor la o imposibilă căutare amoroasă şi la o serie de arhetipuri jungiene, cel de-al doilea descria complicata înlănţuire de minciuni şi de lucruri nespuse din sânul unui menaj în trei din China maoistă.

Tot atunci îşi pierdu virginitatea – şi, odată cu ea, teama de a fi homosexual – cu ajutorul unei cliente a magazinului, pe care un alt angajat, mai dezgheţat, îl încurajase s-o agaţe. Refuzând să-i vândă cântecele siropoase de Crăciun, pe care ea venise să le cumpere, o puse să asculte în cabină discurile sale favorite, o conduse în subsolul pe care depanatorii îl lăsau liber la ora mesei şi, peste o săptămână, o luă de soţie, inaugurând fără

fast o lungă carieră de monogam verificat. Închinară împreună o locuinţă sinistră, în care Phil descoperi simultan greutăţile vieţii unui cuplu sărac şi puţinele afinităţi pe care le avea cu nevasta lui. Aceasta adormea când îi citea *Tipurile experienţei religioase* de William James ori propriile lui povestiri, găsea *Finnegans Wake* de neînţeles şi nu suporta discurile pe care el le asculta fără încetare. La capătul câtorva săptămâni, ea pomeni de spargerea acestora; ruptura deveni astfel inevitabilă. Judecătorul consideră motivul de divorţ cam superficial, dar ameninţarea îl bântui pe Dick încă multă vreme. În *1984*, Orwell îşi imaginează că poliţia, pentru a exersa asupra fiecărui cetăţean o presiune personalizată, se străduieşte să descopere ce anume i-ar produce mai mult frică: unuia să fie îngropat de viu, altuia să fie devorat de şobolani. Ideea de a-i fi sparte preţioasele discuri avea pentru Dick acest caracter de oroare absolută. De la o carte la alta, neveste pline de cruzime fac respectivul gest zdrenţelor lor de bărbaţi. Iar în penultimul lui roman, Iahve în persoană recurge la ameninţarea că va face acest lucru, pentru a-l mobiliza pe eroul care se îndărătniceşte să nu-l respecte voinţa.

Pericolul se îndepărtă odată cu cea de-a doua nevastă, pe care o întâlni de asemenea la magazinul de discuri, unde femeia cerceta raftul cu operă italiană. Păţit, îi testă toate gusturile, aşteptând – înainte de a-i face curte – să se

asigure că ei îi plăceau aceleaşi interpretări ca şi lui. Kleo Apostolides avea nouăsprezece ani. Era o studentă de origine greacă, brunetă, destul de drăguţă, mare amatoare de lectură şi, dacă luăm în considerare viitoarele standarde dickiene în materie de neveste, excepţional de echilibrată. Se căsătoriră în iunie 1950 şi cumpărară pe credit o casă dărăpănată din partea de jos, cea populară, a Berkeley-ului. Acoperişul fugea într-o parte, zugrăveala se scorojea, iar în perioada marilor ploi de iarnă trebuia să pună aproape peste tot ligheane, ca să evite inundaţiile. Nici Phil, nici Kleo nu aveau de gând să aducă îmbunătăţiri casei, unul din delăsare, preferând să-şi consacre cea mai mare parte a banilor cumpărării de discuri, iar timpul liber ascultării lor neîncetate, celălalt dintr-o alegere deliberată a boemei şi a tot ce se opunea modului de viaţă burghez, la un soldăţel curajos al radicalismului local, Kleo purta jeanşi, ochelari cu rame din corn, fredona cântecele Brigăzilor internaţionale în care era vorba despre atacarea Madridului, avea sufletul plin de ură şi vorbea despre orice cu aceeaşi vehemenţă, fie că era entuziasmată sau indignată. Îi plăcea în mod deosebit să se indigneze.

Pentru a-şi plăti studiile în ştiinţe politice, accepta diverse slujbe mărunte. Phil, la rândul său, îşi petrecea acum toate zilele la University Music. Spre deosebire de aproape toată lumea din Berkeley, nu era student. La câteva zile după ce se înscrisese la cursurile despre *Sturm und Drang* şi

filosofia lui Hume, o criză depresivă deosebit de severă pusese capăt carierei sale universitare. Cum nu-l rodea ambiţia socială – termenul cel mai blând ce se poate folosi – nu ţinuse doliu după ea. Dar, o dată devenit vânzător profesionist de discuri, fără altă perspectivă – şi aceea îndepărtată – decât de a prelua conducerea magazinului, începu să regrete această alegere care, cu trecerea anilor, risca să-l transforme într-o figură pitorească a Berkeley-ului, tratată cu amicală dezinvoltură de generaţii întregi de studenţi: bătrânul vânzător de la University Music, atât de cultivat, mereu gata să stea la taclale, dacă-i ofereai prilejul, despre idealismul german sau despre contra-do-ul împrumutat de Elizabeth Schwarzkopf lui Kristen Flagstad în *Tristan-ul* lui Furtwängler…

Avu atunci, când încă se mai afla la University Music, o întâlnire decisivă cu un scriitor numit Anthony Boucher, un soi de om-orchestră al literaturii populare care, sub diverse pseudonime, compunea, critica, edita romane poliţiste şi de science fiction. Faptul că un adult, un meloman avizat, un om în toate privinţele distins, nu dispreţuia genul de care fusese obligat să se îndepărteze pentru a nu fi categorisit drept un subdezvoltat, a fost pentru Dick un motiv de stupoare, apoi de uşurare. Timiditatea sa îl împiedica să asiste la cursurile de *creative writing* pe care le preda Boucher la el acasă, o dată pe săptămână, dar Kleo duse acolo câteva texte ale

soţului său, printre care şi o povestire de science fiction. A doua surpriză se dovedi aceea că textul fu considerat drept promiţător, încurajat, Dick abandonă tentativele de psihologie fină şi monologurile interioare pentru a-şi lăsa imaginaţia să zboare spre stele. Şi astfel, în octombrie 1951, revista al cărei redactor-şef era Boucher publică prima povestire profesionistă de Philip K. Dick: *Roog*. Întâlnim aici un câine care-i urmăreşte pe gunoieri cu lătratul lui, pentru că el a ghicit că aceştia nu sunt gunoieri adevăraţi, ci extratereştri, care încep prin a fura şi analiza deşeurile pământenilor înainte – ghicim – de a-i răpi chiar pe pământenii înşişi.

Acest text fu prost plătit, dar *plătit.* Dick trase de aici concluzia că-şi putea câştiga existenţa şi aşa. Părăsi slujba de la University Music şi, într-un amestec de frică şi de exaltare, deveni scriitor profesionist. Îşi luă un agent. În 1952 vându patru povestiri, în 1953 treizeci, douăzeci şi opt în 1954, iar în 1955 prima culegere şi primul roman. 2

Micii omuleţi verzi

E

Hotărându-se să devină, la 24 de ani, scriitor profesionist, Dick nu-şi imagina că această decizie îi va angaja întreaga viaţă. I se părea că foloseşte o ocazie, că reacţionează într-o manieră temporar adecvată la o situaţie şi ea temporară. O dată îndepărtată calea universitară, colecţia sa de fobii îi interzicea accesul la cea mai mare parte a

profesiilor deschise în faţa unui adult american normal. Cel puţin aşa îl învăţaseră testele. Se ştia în stare să le păcălească, să treacă, în timpul unui interviu, drept băiatul serios pe care un şef de personal îl angajează fără ezitare, dar nu să-i înşele pe toţi, zi de zi, într-un birou. De altfel, nu simţea nicio dorinţă pe care să i-o poată satisface viaţa de birou. Puterea, deşi refuza să recunoască, îl atrăgea, dar nu aceea pe care o poate exercita un cadru mediu asupra angajaţilor de rând sau un cadru superior asupra cadrelor medii. Cât despre modul de viaţă al *gulerelor albe,* aşa cum îl propunea publicitatea drept model pentru o ţară uluită, de puţină vreme, de propria-i prosperitate, un locuitor din Berkeley nu putea considera decât grotescă mişcarea browniană a acestor roboti surâzători, cu cravată la gât, care parfumau, dimineaţa devreme, trenul de centură cu acelaşi after-shave, iar seara, după o zi de agitaţie zadarnică, se reîntorceau la locuinţele lor de la periferii, aşteptaţi de nevestele lor blonde şi surâzătoare care, întinzându-le un Martini, întrebau cu aceeaşi voce: *Ei, dragule, ai avut o zi bună?* Era de preferat să-şi cultive ciudăţenia, în speţă gustul lui adolescentin şi uşor letardat pentru science fiction, din moment ce exista în acest domeniu o piaţă în plină expansiune, destul de deschisă pentru ca un tânăr scriitor, căruia nimeni nu-i accepta textele „literare”, să poată dori să trăiască de pe urma ei, cu zgârcenie, desigur, dar fiind plătit să-şi facă treaba şi să

înveţe singura meserie corespunzând aspiraţiilor sale. Bineînţeles, trebuia să respecte regulile jocului: să producă din răsputeri, să accepte tăieturile în text, titlurile imposibile şi ilustraţiile ţipătoare reprezentând mici omuleţi verzi cu ochi pedunculaţi. Dacă s-ar fi publicat Biblia într-o colecţie de science fiction, glumea Boucher, lucrul ar fi avut loc în volume de câte douăzeci de mii de cuvinte, intitulate în loc de Vechiul Testament, *Stăpânul haosului,* iar în loc de Noul Testament, *Creatura cu trei suflete.* Dar situaţia nu avea să dureze, spera Dick. Curând, povestirile îi vor fi citite în *Yorker,* adevăratele lui cărţi vor apărea la editori adevăraţi şi vor avea critici adevărate. Se va vorbi despre el la fel ca despre Norman Mailer sau despre Nelson Algren, iar această ucenicie puţin strălucitoare va da biografiei sale alura aventuroasă nelipsită din imaginea marelui romancier american.

Lucrul cel mai ciudat este că nu s-a întâmplat aşa. Operele sale *serioase, mainstream,* cum se spune în America, nu erau poate foarte bune, dar apăreau altele şi mai rele. Iar când atâţia scriitori erau salutaţi ca nişte revelaţii, înainte de a fi uitaţi, Dick ar fi trebuit să aibă şansa lui, să facă micul său tur de pistă prin salonul nu atât de închis al literaturii burgheze, la fel ca toată lumea. Ceva l-a împiedicat însă, un lucru ce i-a apărut la început ca un adevărat ghinion, apoi – dar mult mai târziu – ca semnul unei vocaţii incomparabil mai înalte.

În anii cincizeci, în afară de vreo optzeci de nuvele şi şapte romane de science fiction, a scris şi opt romane *mainstream,* toate refuzate. Aceste eşecuri n-au descurajat-o pe Kleo, care credea în miturile artistului neînţeles şi ale boemei pline de veselie: artistul, după părerea ei, *trebuia* să fie neînţeles, cel puţin la început, iar boema trebuia să fie veselă, aşa cum *trebuia* ca militam să fie nişte binte cu galoane, iar filmele de la Hollywood nişte stupide aiureli comerciale. În timp ce prindea pe zid, cu pioneze, scrisorile de refuz ce aterizau în cutia lor poştală într-un ritm alarmant – într-o zi au găsit şaptesprezece – Kleo nu se îndoia nicio secundă că acestea dovedeau prostia spectrelor în costume cenuşii care dominau domeniul editorial şi, totodată, originalitatea ce-i va fi recunoscută curând soţului ei. Ziarele începuseră să vorbească despre generaţia *beat*, furnizând un model plauzibil pentru personajul scriitorului rebel şi relaxat, a cărui uniformă o purta şi Phil: jeans, cămaşă în carouri ca tăietorii de lemne, bocanci vechi, militari. Visa pentru el gloria unui Kerouac şi, în rarele ocazii când traversa golful pentru a merge la San Francisco, încerca să-l tragă după ea în micile cafenele pline de fum din North Beach, acolo unde poeţii ascultau jazz şi-şi citeau creaţiile până noaptea târziu.

Din nefericire, Phil nu agrea nici să traverseze golful, nici cafenelele pline de fum, nici jazz-ul, nici întâlnirile dintre scriitori. Avea o

teamă teribilă să nu fie întrebat ce anume scria, fiind obişnuit cu surâsul superior cu care cel mai obscur dintre poeţii publicaţi pe socoteala autorului asculta bâlbâială cu care încerca să acopere cuvintele *science fiction.* Mai puţin încrezător decât soţia lui, indignându-se nu tot atât de uşor, se îndoia că insuccesul ar fi stigmatul geniului şi, fără să îndrăznească să ceară să fie luate de acolo trofeele acelea – „Ce?” ar fi strigat Kleo. „Să nu-mi spui că ţi-e ruşine!” – îşi întorcea privirea nefericită de la peretele plin cu refuzuri. Prefera, când era singur, să scoată portofelul şi să contemple, ca pe o relicvă, scrisoarea perfect anodină a unui romancier *mainstream*, numit Herb Gold, pe care abia de-l cunoştea, dar care avusese bunăvoinţa să i se adreseze cu *dragă colega,* ca şi cum ar fi fost şi el un adevărat scriitor.

Umilit de cei pe care i-ar fi plăcut să-i considere drept egalii săi, nu întârzie să se simtă la fel şi în faţa oamenilor normali, cei care făceau carieră, locuiau în case frumoase, câştigau bani. Putea, desigur, asemenea lui Kleo, să dispreţuiască reuşita lor; dar ştia că ei dispreţuiau eşecul lui. Mândria de a se considera independent şi de a ignora autoritatea unui patron nu avea nicio valoare în

Iaţa neîncetatelor necazuri ale sărăciei. Exista, în apropiere de locuinţa lor, un magazin cu hrană pentru câini, *The Lucky Dog Vet Shop,* la care se ducea câteodată să cumpere came de cal, socotită în America improprie pentru consumul

uman. Într-o zi, vânzătorul îl privi ţintă şi, cu o frază, îl readuse la condiţia lui de perdant: „Sper că n-o luaţi ca s-o mâncaţi dumneavoastră!” Când îi povesti întâmplarea, Kleo izbucni în râs şi, pentru a-l consola, îi spuse sensul prenumelui lui în greacă: *Philippos,* cel care iubeşte văii. Dar, întrebă el, această iubire pentru cai trebuia să meargă până acolo încât să-l facă să le mănânce carnea ori, dimpotrivă, să o respingă, îngrozit? Hinduşii nu mănâncă vaca, pe care o consideră un animal sfânt; pe de altă parte, evreii nu mănâncă defel carne de porc, pe care-l socotesc un animal spurcat. În termenii religiilor comparate, cele două teze erau valabile, concluzionară Phil şi nevasta lui. Dar acest lucru nu-i împiedică să mănânce carne de cal, iar în California anului 1955 aceasta era o hrană de paria.

De pe vremea când practica o altă meserie, păstrase obiceiul de a scrie noaptea. Dimineaţa hoinărea într-un cerc din ce în ce mai strâmt în jurul casei sale, examina rafturile cu discuri de ocazie şi, mai ales, citea în grădiniţa lui părăginită, în loc să meşterească ceva, aşa cum n-ar fi întârziat să facă vecinul său, dacă ar fi avut zilele libere, aşa cum le avea el. Când pleca la muncă, vecinul îi arunca o privire chiorâşă, plină de suspiciune, iar Phil, după ce dispărea acesta, lansa, la rându-i, o ocheadă timidă şi languroasă către nevasta vecinului, care-şi începea menajul în momentul în care Dick se gândea să se ducă la culcare. Avură loc, probabil, Ilirturi neînsemnate;

ele rămaseră fără consecinţe până în 1958.

Ce citea? De-a valma: Dostoievski, Lucretius, documentele procesului de la Nürnberg, poezie germană, filosofic, de asemenea germană, science fiction, psihanaliză, mai ales Jung, ale cărui opere complete le cumpăra pe măsură ce apăreau ni marea ediţie de la Bollingen. Astfel descoperi *Cele şapte predici către morţi,* pe care tânărul medic le publicase în 1916, sub pseudonimul Basilides, împrumutat de la un gnostic alexandrin din secolul al II-lea. Această proză cu un stil arhaizant descrie un soi de experienţă mistică, plină de sunete şi lumini inexplicabile, de revelaţii povestite de personaje precum profetul Isaia, Simon Magul sau de un anume Philemon, în care Jung recunoştea o instanţă a propriului său spirit, mai instruită şi mai înţeleaptă decât era el însuşi. Dick făcu o adevărată pasiune pentru acest text bizar, cochetă câteva zile cu ideea de a se inspira din el pentru un roman, viaţa unui scriitor imaginar, după modelul *Doctorului Faustus* de Thomas Mann, care tocmai apăruse şi pe care îl citise plin de admiraţie; apoi uită totul.

În general vorbind, romanele *mainstream* pe care le-a scris în această perioadă nu arată deloc influenţa lecturilor sale. În ele evoluează depanatori de televizoare, vânzători de discuri îmbătrâniţi, plini de angoase, aspirând să devină disc-jockey, cupluri nepotrivite. Evoluează e mult spus: prinşi în mrejele unei vieţi cotidiene dezolante, se târâie pe un drum care-i conduce de

la depresie la disperare. Aceste cărţi fără vlagă, dezlânate, pline de dialoguri de-o zădărnicie ameninţătoare, care dezvăluiau în stare brută melancolia funciară a autorului lor, erau cele pentru care ar fi dat şi bani, numai să le scrie, deoarece credea că prin ele seamănă cu Thomas Mann. Dimpotrivă, era plătit să scrie poveştile cu omuleţi verzi şi farfurii zburătoare, poveşti care, în cazul cel mai bun, ar fi făcut din el egalul lui A.E. Van Vogt, alături de care fusese fotografiat în cursul uneia dintre convenţiile acelea prin care adepţii genului îşi manifestă instinctul gregar de sclavi. Fotografia apăruse într-un fanzin, cu titlul *Vechiul* şi Trei ani de carieră îl ridicaseră la rangul de tânără speranţă.

Specialitatea lui Van Vogt şi a altor câţiva, printre care şi Lafayette Ron Hubbard, cel care avea să fondeze mai târziu Biserica scientologică, consta într-un aggiomamento galactic al medievalului chanson de geste, numit *space opera*. În aceasta apăreau pământeni curajoşi care învingeau hoarde de mutanţi veniţi de aiurea; nu era vorba decât de lupte între titani, încercări iniţiatice, demonstraţii de puteri supranaturale. Opusă acestui gen naiv şi plin de şarlatanii, căruia anumite spirite critice îi reproşau, nu fără motiv, că furnizează fantasme compensatorii unui public de dezmoşteniţi, exista altă şcoală, mai adultă, după spusele reprezentanţilor ei, care reţinea din formula „science fiction” doar primul termen şi încerca, înainte de toate, să zugrăvească viitorul

cu cât mai mare exactitate: autorii se străduiau să extrapoleze dezvoltarea tehnicilor existente (sau măcar posibile), în speranţa că un cititor din anul 2000 ar putea să le citească romanele fără să se simtă derutat.

Nimic nu-l atrăgea pe Dick, în mod spontan, către aceste forme de imaginaţie aiuristică sau tehnologică. Respectând cerinţele pieţei, a făcut sacrificii la începutul carierei sale, scriind *opera* van vogtiene şi abonându-se, pentru a fi la curent, la diverse reviste de popularizare ştiinţifică. Împinse conştiinţa profesională, după ce citise un articol despre loviturile pe care le dădea cercetarea rasă teoriei relativităţii restrânse, până la a-i scrie unuia dintre savanţii menţionaţi, profesoral Aleksandr Topcev de la Academia sovietică de ştiinţe, sperând să obţină informaţii direct de la sursă, ceva din care să poată extrage material pentru o povestire. Nu primi răspuns, iar editorii îşi dădură seama destul de repede că scrupulele ştiinţifice inspirau texte ucigător de plictisitoare, aşa că scriitorii se apucară să inventeze orice: inversarea cursului timpului, călătorii în cea de-a patra dimensiune, taxiuri spaţiale care vă conduceau să petreceri seara pe inelele lui Saturn.

Pe la jumătatea anilor cincizeci îşi făcu apariţia o nouă tendinţă, în interiorul căreia Dick se simţea mult mai în largul lui. Autori precum Robert Sheckley, Fredric Brown, Richard Matheson începură să publice povestiri de un

umor sec şi negru, ancorate într-un cotidian pe care intrigile lor complicate îl transformau într-un coşmar. Povestiri cu poantă cel mai adesea, construite în vederea unei răsturnări finale care amesteca reperele deja stabilite şi submina cu viclenie ordinea lucrurilor. Aflată la jumătatea dramului între fantasticul tradiţional şi science fiction, această şcoală este puţin cunoscută în Franţa – am verificat acest lucru când am publicat un roman, *Mustaţa (La Moustache),* aproape o pastişă după Matheson, al cărui nume n-a fost evocat de niciun critic, în timp ce numele lui Kafka apărea în majoritatea recenziilor. Sau, dacă este cunoscută, acest lucru se produce doar prin intermediul televiziunii şi al cinematografului: spiritul său e prezent în seriale precum *A patra dimensiune* sau *Invadatorii,* ale căror scenarii au fost scrise de autorii citaţi, sau în excelentul *film al lui Don Siegel, Invasion of the Body Snatchers (Invazia hoţilor de trupuri).*

Iată povestea: într-un mic oraş american, legume ciudate pun stăpânire pe locuitori. În aparenţă, aceştia nu se schimbă, continuă să rămână medicul, tutungiul, barmanul, oameni cunoscuţi şi apreciaţi de toţi. Totuşi aceştia nu mai sunt fiinţele de dinainte, ci mutanţi, extratereştri hotărâţi să invadeze pe nesimţite planeta noastră. Eroul, care la început nu bănuieşte nimic, remarcă la unul dintre vecinii săi o atitudine bizară; ca urmare a acestui fapt, începe să-şi pună întrebări, să caute răspunsuri rezonabile, până când

răspunsul nebunesc, imposibil şi adevărat, sfârşeşte prin a se impune: soiurile de dovlecei care se văd în sere iau, atunci când cresc, aspectul corpurilor omeneşti, mai precis al locuitorilor pe care la sfârşitul perioadei de creştere îi înlocuiesc şi-i distrug. Trebuie deci să te fereşti de toată lumea. Fiecare fată familiară, iubită, poate ascunde un monstru neîndurător. Nimic nu-ţi permite să-i distingi pe oamenii adevăraţi (dacă au mai rămas oameni) de cei care-au fost *înlocuiţi*. Însuşi eroul riscă aceeaşi soartă. El ar vrea să fie sigur că, dacă i se întâmplă aşa ceva, supravieţuitorii din rândul oamenilor îl vor împiedica să facă rău. Dar ştie că atunci când substituirea va avea loc, nu va mai avea această dorinţă, ci va aspira doar la a face rău oamenilor, pentru că nu va mai fi unul dintre aceştia, nu va mai fi el însuşi.

Nesimţindu-se bine în sălile de cinematograf, Dick n-a văzut filmul în momentul difuzării sale, dar i-a fost povestit şi, timp de câteva zile, a crezut că i s-a furat o idee. Cu doi ani mai devreme, publicase o povestire pe aceeaşi temă, adoptând punctul de vedere al unui băieţel convins că tatăl lui fusese înlocuit de o creatură monstruoasă. Cu cât asemănarea e mai mare, cu atât substituirea îi pare băiatului mai sigură. Şi, în timp ce găseşte în incineratorul din garaj resturile adevăratului său tată, în sufragerie impostorul se plânge mamei de imaginaţia excesivă a fiului lor.

Informându-se, Dick află că filmul se inspirase dintr-o nuvelă de Jack Finney, apărută cu câteva luni înaintea povestirii sale. Trase deci, pe bună dreptate, concluzia că ideea plutea în aer. George Smith şi George Scruggs în acele vremuri de război rece şi de vânătoare de vrăjitoare, făcea ravagii o dublă bănuială. Pe de o parte, FBI-ul, electrizat de imprecaţiile senatorului Joseph McCarthy, bănuia că fiecare cetăţean american ar fi un comunist deghizat, deşi, conform mărturisirilor lui Edgar Hoover însuşi, nu existau mai mult de douăzeci şi cinci de mii de membri de partid în toată ţara, incluzând în această cifră şi agenţii federali infiltraţi în rândurile comuniştilor, în proporţie de unu la şase. Pe de altă parte, cetăţenii americani, nu neapărat comunişti, dar susceptibili de a fi, îi bănuiau, la rândul lor, pe vecini că sunt poliţişti care-i suspectează sau spioni gata să-i denunţe. Răufăcătorii care, în *Body Snatchers* şi în alte zeci de poveşti asemănătoare, se strecuraseră printre noi, puteau fi, la fel de bine, agenţii Moscovei sau ai FBI-ului, ultimii însărcinaţi să-i depisteze pe cei dintâi: intenţiile autorilor contau mai puţin decât dispoziţia de receptare a publicului. Fiecare, mai mult sau mai puţin conştient, recunoştea duşmanul în spatele chipului înspăimântător de neschimbat, familiar, al vecinului: mizerabilul de *roşu* pentru fermierul din Middle West, jegul de *copoi* pentru băştinaşul din Berkeley.

Începând cu anii treizeci, Berkeley devenise

capitala *roşie* a Statelor Unite. Nu numai pentru că găseai aici un nucleu decomunişti *adevăraţi*, membri ai Partidului american, ci pentru că toată lumea se considera mai mult sau mai puţin tovarăş de drum al acestora şi folosea un jargon de sorginte marxistă, în care cuvântul *capitalist* însemna, de fapt şi desemna pe oricine avea vreo legătură cu autorităţile sau, pur şi simplu, purta cravată.

Dick crescuse în acest mediu. O anume Olive Hoit, care-i fusese *baby-sitter,* nu obosea să opună frumoasa viaţă pe care o duceau muncitorii din Uniunea Sovietică sorţii proletariatului american, cu ale cărui sudoare şi sânge se ghiftuiau vampirii de pe Wall Street. Mama lui, fără a ajunge până la înscrierea în partid, aproba asemenea discursuri. Soţia lui ţinea altele, asemănătoare, cu voce răsunătoare. I se întâmpla ca la ieşirea de la cursurile de ştiinţe politice să meargă la diferite întruniri, ale căror sloganuri le adopta mai apoi. În ceea ce-l privea, Dick n-avea câtuşi de puţin simpatie pentru comunism şi trecea, în ochii prietenilor care o vizitau pe Kleo, drept un reacţionar înrăit. Rămăsese, din lecturile sale, în special cele după Orwell şi Hannah Arendt, cu o filosofie politică ce punea pe acelaşi plan comunismul şi fascismul, refuzându-i celui dintâi creditul bunelor intenţii şi luând în considerare doar rezultatele, adică instaurarea regimurilor totalitare. Discutase într-o zi cu un comunist şi fusese exasperat de dogmatismul şi de îngustimea

de spirit a acestuia. Lucru care nu-l împiedica să admire marile figuri revoluţionare, să se alăture în mod instinctiv persecutaţilor şi, fără a iubi Uniunea Sovietică, să-i urască pe burghezii speriaţi de aceasta. Nu făcea deci notă discordantă faţă de anturajul lui compus din *radicali* sau, conform formulei remarcabil de precise a FBI-ului, *era favorabil faţă de grupuri şi de persoane ele însele orientate favorabil în privinţa comunismului.*

Persoanele astfel orientate nu scăpaseră ocazia să remarce strălucitul debut al senatorului republican de California, Richard Nixon, care apăruse spre sfârşitul anilor patruzeci în comitatul Orange. Această regiune, monstruos de reacţionară, situată la o mie de kilometri în sud, unde nicio fiinţă umană nu pusese şi nici n-avea să pună vreodată piciorul, reprezenta pentru cei din Berkeley un soi de antilume, ceva în genul departamentului Var de la noi, populat cu pensionari care votează Frontul Naţional.

Nixon era emanaţia ideală a acestuia, o brută şmecheră, cu bărbia Albăstruie şi părul unsuros, care se lăsa fotografiat cu o pălărie Sictson pe cap, lângă colecţia lui de arme de foc. Nu se pusese în mod deschis întrebarea dacă era un tip de la care ai avea curajul «Ü cumperi o maşină de ocazie, dar i se spunea deja *Tricky Dick,* Dick cel Vicios, şi chiar din zorii carierelor lor, Dick cel a cărui biografie o prezentăm aici a văzut în celălalt un duşman personal, în ziarul *Berkeley Gazette* se

povestea că Nixon avea falangele ucoperite cu păr şi că-şi datora alegerea unei campanii feroce de defăimare a rivalei lui democrate, acuzată de a fi lesbiană şi *până la lenjerie.* Nimeni n-a fost surprins când senatorul Nixon, numit membru în comisia pentru anchetarea activităţilor antiamericane, s-a distins în cadrul acesteia prin exces de zel. Faţă de el, McCarthy fusese un simplu palavragiu gălăgios, pe care Congresul ştiuse cum să-l facă să tacă, atunci când se săturase de el. Dar nu-l puteai opri să vorbească pe Nixon, pentru că el nu acţiona deschis, ci lovea mişeleşte. Când Phil Dick publicase prima povestire, în 1952, Tricky Dick, coechipier în alegeri al lui Eisenhower, devenise vicepreşedintele Statelor Unite. Epoca în care *baby-sitter-e*le se puteau declara în mod deschis comuniste era de mult apusă.

Într-o zi din iarna lui 1955, Dick, singur acasă, asculta o simfonie de Beethoven, când apărură doi indivizi, pe care-i crezu, la început, comis-voiajori. Unul era înalt şi solid, celălalt micuţ şi slab, contrast ce le scotea în evidenţă ţinuta identică. Amândoi purtau costume cenuşii din trei piese, pălării de fetru, pantofi negri lustruiţi, asemenea *Incoruptibililor* din serialul ale cărui prime episoade tocmai apăruseră la televizor şi asemenea tatălui său, devenit atât de îngust în vederi, de rigid şi de conservator, încât Phil încetase să-l mai vadă de mulţi ani – de fapt, după Hiroşima, Edgar neadmiţând faptul că fiul lui

dezaproba această lovitură energică de avertisment, dată indivizilor cu ochii oblici.

Cei doi n-aveau nimic de vânzare. Îi arătară legitimaţiile de la FBI. Pentru a părea dezinvolt, Dick voi să le povestească o anecdotă. O citise în rubrica *Talk of the Town* (Zvonuri din oraş) din ziarul *New Yorker,* nişte agenţi FBI îl interoghează pe vecinul unui suspect; vecinul le atrage atenţia că tipul cu pricina ascultă deseori simfonii. *Simfonii, ia le uită!* se miră agenţii FBI*. În ce limbă?*

Oricât de absolută fusese gluma, Dick se încurcă povestind-o. Ca întotdeauna când era tulburat, vocea îi alunecă spre registrul înalt, reîntorcându-se la falsetul adolescenţei. Cei doi agenţi, stând în prag, nici măcar nu zâmbiră.

— Cu siguranţă că nu era cineva din serviciul nostru, zise unul dintre ei.

Intrând în casă, remarcară maşina de scris şi pick-up-ul pe care Phil îl opri cu un gest nervos. În mod vizibil, cei doi dezaprobau faptul că individul solid, cu mânecile suflecate, prost bărbierit, lenevește acasă la ora unsprezece dimineaţa, în loc să lucreze ca toată lumea într-un birou, într-un atelier sau într-un magazin. Cel mai corpolent îl întrebă ce scria, iar răspunsul lui Dick îl amuză: poveşti cu marţieni, cu mici omuleţi verzi, prostii de felul ăsta, pentru puştime; bineînţeles, el nu citea aşa ceva, dar vedeţi... Zâmbetul abia schiţat trăda un dispreţ cu care Dick era obişnuit, dar care – venind de la un asemenea interlocutor – îl

deranjă într-un mod deosebit. O clipă, îşi imagină că se interesau de el în calitate de scriitor de science fiction. Presupunerea era logică, dacă el ar fi fost agent FBI, aşa ar fi gândit. Un autor de science fiction se adresează celui mai larg public, unor oameni fără cultură, care nu citesc nimic altceva şi care sunt, în consecinţă, maleabili; el este la fel de bine plasat pentru a intoxica spiritele în aceeaşi măsură în care un inginer hidrolog poate arunca otravă în rezervoarele de apă potabilă ale unui mare oraş. Fără a mai socoti că poate, crezând că dă frâu liber imaginaţiei, să descopere şi să dezvăluie secrete tehnologice vitale pentru apărarea ţării. Da, dacă ar fi fost vânător de vrăjitoare, Dick nu s-ar fi sinchisit de scriitorii la modă de pe Coasta de Est sau de regizorii ostentativ roşii de la Hollywood, însărcinaţi, fără îndoială, să atragă atenţia; nu s-ar fi lăsat păcălit, i-ar fi supravegheat fără odihnă pe adevăraţii manipulatori de opinie, pe cei care lucrează la izvoare prin intermediul acestei literaturi proletare şi puerile, pe care toată lumea se preface c-o dispreţuieşte.

— Participaţi la activităţi politice, domnule Dick? întrebă Agentul cel gras.

El răspunse, sincer, că nu. Nu militase niciodată, nicăieri, nu votase niciodată şi lucrul care putea fi considerat cel mai subversiv din viaţa lui era pasiunea pentru Dostoievski şi pentru *Boris Godunov*, din care poseda două înregistrări.

— Dar soţia dumneavoastră, reluă agentul cel

gras, face parte din secţia studenţească a Partidului socialist al muncitorilor. Vă vorbeşte despre reuniunile la care asistă?

— Nu. Ştie că nu mă interesează.

*

— Dacă aţi manifesta interes, fără îndoială că v-ar vorbi despre usta. Nu credeţi că ar fi o idee bună?

Lui Dick nu-i venea să creadă că i se propune atât de direct ftă-şi spioneze soţia. Lucrurile nu se puteau petrece chiar aşa: poate că avea de-a face cu falşi agenţi ai FBI. De ce să i se adreseze lui, când toată lumea, inclusiv Kleo, ştia că PSM-ul şi toate celelalte mici partide de stânga erau pline de spioni? Apoi, presupunând că pentru un motiv oarecare cineva ar fi avut nevoie de el, ar fi trebuit să aibă loc manevre îndelungate şi subtile de apropiere, să i se întindă o cursă, să i se ofere colaborarea abia după ce ar fi fost lipsit de orice posibilitate de a refuza. Dar poate că acea capcană se afla în faţa lui, iar el n-o vedea…

În lipsa cunoaşterii mizei reale a întrebării, făcu pe prostul şi răspunse că nu, problema nu-l interesa. Chestiunea nu părea să-l intereseze nici pe agentul cel slab şi tăcut care, stând în picioare în faţa biroului lui Phil, citea fără jenă foaia aflată în maşina de scris. Colegul lui gras vru atunci să ştie dacă Dick avea vreo simpatie pentru Partidul comunist.

Din punct de vedere intelectual, nu avea niciuna, dar şi de data asta înţelesul întrebării îi

scăpa. Din moment ce era interzis să fii comunist, la ce răspuns se puteau aştepta din partea lui? îşi aminti subit răspunsul unui spion englez la o întrebare asemănătoare. Eleganţa replicii îl încântase şi căutase zadarnic ocazia R-o folosească.

— Nu, zise el. N-am nicio simpatie pentru Partidul comunist. Dar ştiţi foarte bine că, dacă aş avea, v-aş răspunde acelaşi lucru.

Oricât de pertinent ar fi fost, răspunsul păru să-i tulbure pe cei doi, care se uitară unul la altul, apoi îşi luară rămas-bun, anunţând că vor reveni. Rămas singur, Dick se întrebă dacă pusese în încurcătură, cu subtilitate, doi imbecili sau dacă, dimpotrivă, căzuse într-o cursă abil întinsă. Îşi aminti, gânditor, o frază pe care o găsise într-o carte de Bertolt Brecht, notoriu şi autorul favorit al nevestei lui: *Râdea pentru că duşmanii săi nu reuşeau să-l atingă; dar nu ştia că făcuseră exerciţii să nu-l*.

La început, Kleo luă lucrurile foarte în serios, adică strigă în toate părţile că Statele Unite deveniseră o ţară fascistă. Apoi lucrurile se potoliră. O vreme, George Smith şi George Scruggs – aşa se numeau cei doi – îi vizitară o dată pe săptămână. Smith, cel gras, punea întrebări, vorbea de una şi de alta, în timp ce Scruggs, cel slab, stătea deoparte, cu discreţie, ca şi cum l-ar fi însoţit pe prietenul lui la o întâlnire care nu-l privea, neavând nimic mai bun de făcut. De aici, Kleo trase concluzia că individul slăbănog era cel

mai periculos dintre cei doi, dar nicio dovadă nu sprijini această impresie. La plecare lăsau formulare pe care le luau, completate, la următoarea vizită. Le prezentau drept sondaje de opinie deşi, evident, erau nişte teste menite să stabilească până la ce punct oamenii gândeau corect. Aceste, teste, ca şi comportarea celor doi George, derutau prin dificultatea de a hotărî în ce măsură trebuia să fie luate în serios. Întrebările aminteau de acelea pe care le pun serviciile de imigrări la intrarea în ţară: *Sunteţi toxicoman? Terorist? Aveţi intenţia de a-l asasina pe preşedintele Statelor Unite?* Cu cât păreau mai idioate, iar răspunsurile corecte mai evidente, cu atât creşteau şansele, după părerea lui Dick, să ascundă capcane, ca în nivelul K din jocul *Minnesota Multiphasic,* pretinsul *nivel al minciunii.* De exemplu, se oferea posibilitatea alegerii între trei enunţuri:

Rusia: 1) slăbeşte;2) devine mai 3) rămâne aproape la acelaşi nivel ca lumea liberă.

Bineînţeles, se cuvenea să încercuieşti răspunsul cu numărul 2, pentru a arăta că împărtăşeşti neliniştea guvernanţilor în faţa puterii crescânde a Rusiei şi credinţa acestora în necesitatea ca lumea liberă să-şi dubleze necontenit bugetul militar. Dar întrebarea următoare făcea ca prima să devină suspectă:

Tehnologia rusă este: 1) foarte bună; 2) acceptabilă; 3) nulă.

Dacă optai pentru primul caz, aveai aerul că-i

complimentezi pe comunişti. Cazul numărul 2 părea alegerea cea mai bună şi, fără îndoială, corespundea realităţii. Formularea de la numărul 3 invita, pe de altă parte, pe orice cetăţean cu bun-simţ s-o încercuiască fără să stea pe gânduri: ce să te aştepţi din partea brutelor slave înlănţuite decât să aibă o tehnologie nulă? Dar, în acest caz, cum se făcea că o naţiune tehnologic nulă devenea mai puternică? Din fericire, răspunsul era subînţeles în următoarea întrebare:

Cel mai mare duşman al lumii libere este: 1) Rusia; 2) nivelul nostru de viaţă ridicat; 3) elemente infiltrate în secret printre noi.

— De acord, spunea Kleo, încercuim varianta a treia. Dar, dacă înţeleg bine ideea lor, elementele infiltrate în secret printre noi *trebuie să fim noii*

Şi râdeau, prefăcându-se că le e teamă. Se ştiau persoane lipsite de importanţă.

jiit – & vt; *t*frijvtâtf. ”»/: wu At

Mai târziu, George Scruggs începu să vină singur sau însoţit de Merton, prepelicarul său german. Cei doi Dick se întrebară dacă această schimbare de atitudine anunţa o nouă manevră sau pur şi simplu o slăbire a supravegherii. Se dovedi că lui George cel Slăbănog, care locuia nu prea departe, îl plăcea să se oprească la familia Dick pe drumul de întoarcere de la birou, ca să mai pălăvrăgească un pic. Vizitele sale nu mai reprezentau cine ştie ce ameninţare. Spre deosebire de coechipierul său incult şi

dispreţuitor, părea impresionat să cunoască un scriitor. Îl întreba pe Phil cum îi veneau ideile şi chiar citi una dintre cărţile lui. Acest lucru îl flata pe Phil. Deşi bănuia că George Scruggs încearcă să-i câştige încrederea pentru a-l înfunda mai bine, sfârşi prin a lega cu el un fel de camaraderie. Aflând că nu ştia să conducă, George se oferi să-i dea lecţii. Omuleţul avea o maşină ciudat de mică, iar Phil trebuia să se chircească pentru a încăpea în ea cu picioarele lui lungi. În fiecare duminică dimineaţa, înţepenit între scaunul şoferului şi volan, petrecea o oră sau două discutând cu agentul federal şi, astfel, descoperi plăcerea de a-l păcăli. Exista în George

Scruggs, sub stratul de certitudini anchilozate şi autoritare, cerute de funcţia sa, un fond de onestitate şi de bunăvoinţă care făcea din el victima ideală a unui sofist. Era accesibil la raţionamente mai mult decât ar fi trebuit în meseria lui şi Phil profita de acest lucru pentru a-l face să înghită, sub masca glumelor, imaginaţiei sau a logicii pure, idei în întregime subversive.

Într-o zi, în timp ce mergeau cu viteză redusă în jurul unei aglomerări de case, elevul îl chestionă pe supraveghetorul său în privinţa dosarelor pe care FBI-ul trebuia să le aibă în legătură cu el şi Kleo. Stânjenit, George Scruggs dădu din umeri şi mormăi ceva neclar.

— Spune-mi, insistă Dick, tot mai crezi că nevasta mea e comunistă?

— Frecventează mitingurile Partidului

socialist al muncitorilor, care este un satelit al Partidului comunist. A semnat apelul de la Stockholm. Îmi pare rău, dar n-am ce face…

— Să spui altora chestia asta, îi zise Phil, făcându-i cu ochiul. Asistă la mitinguri, repetă lozinci de stânga, semnează petiţii. Asta dovedeşte doar un lucru, pe care-l ştii la fel de bine ca mine: faptul că nu e comunistă. Dacă ar fi, s-ar feri.

— De acord, acceptă George Scruggs. (Această simplă concesie dovedea că Phil îl îmbrobodise complet: George Smith n-ar fi fost niciodată de acord.) Dar cum să-i recunoşti pe comunişti, dacă nu asistă la mitinguri, nu repetă lozinci şi nu semnează petiţii?

— Ei bine, tocmai prin faptul că nu fac nimic din toate astea. De altfel, cunoaşteţi lucrul ăsta şi vă prefaceţi că-i urmăriţi pe tovarăşii de drum inofensivi, de felul nevestei mele, dar cei care vă interesează cu adevărat sunt tipii care nu ies în evidenţă. Sau cei care strigă cel mai tare împotriva comuniştilor. Nu mă crede naiv!

George Semggs se scărpină în cap. Phil remarcase că putea fi tulburat uşor punându-i în seamă gânduri machiavelice. Atunci se întreba dacă *n-ar fi trebuit* să aibă asemenea gânduri.

— Totuşi, protestă el fără convingere, suntem obligaţi să ne bazăm pe nişte indicii, pe ceea *ce fac* oamenii. Altfel, cum ai vrea să ştiu ce se petrece în mintea lor?

— Lasă, George, nu ne-am născut ieri, alaltăieri…

George era din ce în ce mai nervos. Fără a înţelege când şi mm începuse totul, avea impresia că schimbase rolul cu interlocutorul lui. N-ar fi fost surprins dacă Phil i-ar fi dezvăluit că era agent FBI, şeful lui ierarhic, deghizat în scriitor zdrenţăros şi şleampăt

— Dacă am judeca aşa cum faci tu, toată lumea din ţara asta ar fi periculoasă…

— Cine afirmă contrarul?

— Stai aşa… în felul ăsta, Nixon este un

Ochii albaştri ai lui Dick aruncară o sclipire sardonică. Surâse.

— Sper să-ţi aminteşti, George, că nu eu am spus asta!

Conversaţia îl puse pe gânduri, în special remarca descurajantă a omului de la FBI despre dificultatea de a şti ce se petrece în mintea oamenilor. Se întrebă ce efect ar avea asupra lui faptul de a se regăsi în mintea cuiva atât de diferit de el, cum era George Scruggs. Sau, şi mai rău, George Smith. Ori Richard Nixon…

Se jucă o clipă cu ideea de a schimba, pe durata lecturii unei cărţi, creierul său cu acela al lui Nixon, apoi o abandonă: Phil Dick, trezindu-se într-o dimineaţă în pielea senatorului de California, iar acesta în trupul scriitorului de doi bani din Berkeley – asta putea produce neîndoielnic o povestire bună, plină de răsturnări de situaţii, dar nu la aşa ceva se gândea el. Într-un manual de filosofie descoperise distincţia dintre *idios kosmos,* viziunea singulară despre univers pe

care o trambalează fiecare dintre noi în propriul creier, şi *koinos kosmos,* care e considerat universul obiectiv. Atunci când vorbim despre *realitate*, ne referim din comoditate la *koinos kosmos,* dar acesta nu există, la drept vorbind: perceperea sa rezultă dintr-un acord convenţional între oameni, dornici ca relaţiile lor să se desfăşoare pe un teren stabil; e un fel de ficţiune diplomatică, cel mai mic numitor comun între *kosmos-ul* meu şi cel al vecinilor mei – presupunând că aceştia există, iar eu nu sunt singur pe lume, aşa cum consideră idealismul intransigent

De fapt, ideea sa nu era de a schimba *idios*ul lui cu al altcuiva – cu riscul de a nu remarca nimic, din moment ce ar fi celălalt, nu el însuşi – ci de a vizita *idios kosmos-vi* altcuivafără a renunţa la cel propriu. De a călători în cuprinsul acestuia ca într-o ţară străină. Îi trebuia doar un artificiu pentru a face această călătorie, iar genul în care lucra avea măcar avantajul că furniza din plin asemenea lucruri. În aceeaşi seară, dactilografie aceste rânduri, cuprinzând în rezumat acea parte din science fiction care-i face pe oamenii cultivaţi să renunţe la a se aventura dincolo de prima pagină:

La 20 octombrie 1959 (era în 1956, deci o anticipaţie pe termen scurt), deflectorul fasciculului protonic al bevatronului din Belmont suferi o avarie: un arc de şase miliarde de volţi ţâşni spre tavanul sălii, arzând totul în trecere, îndeosebi platforma de observare pe care se aflau

opt persoane. Acestea căzură la pământ şi rămaseră acolo, rănite sau în comă, până când câmpul magnetic fu întrerupt şi radiaţiile grele parţial resorbite.

În paragraful următor, cei opt accidentaţi îşi recapătă cunoştinţa şi sunt transportaţi la spital sau, în cazul celor mai uşor răniţi, la propriile lor locuinţe. Totul pare să reintre în normal, cu excepţia unor mici detalii neînsemnate, care lasă o impresie tulburătoare. Aceste detalii devin curând mai puţin lipsite de importanţă: o înjurătură atrage pe corpul celui ce-a pronunţat-o un stol de lăcuste; o rugăciune murmurată mecanic este imediat îndeplinită. Curând, supravieţuitorii nu mai pot ascunde faptul că au nimerit, Dumnezeu ştie cum, într-o lume dereglată: superstiţiile cele mai crase capătă autoritatea obiectivă rezervată în lumea *adevărată* legilor fizicii, rugăciunea înlocuieşte tehnica, oricine face un pas greşit este pedepsit de focul cerului – pe scurt, universul mintal al unui predicator nebun.

De fapt, cam aşa stau lucrurile: protagoniştii înţeleg că, în realitate, se află tot în bevatron, lipsiţi de cunoştinţă; dar energia eliberată de accident a transformat universul personal al unuia dintre ei, fără îndoială cel mai aproape de starea conştientă, într-un univers mintal colectiv, în care ceilalţi sunt prizonieri. Cum spune, înnebunită, una dintre eroine: *Suntem supuşi logicii unei religii neverosimile, un amestec de islam şi de creştinism medieval, credinţa unui bătrân*

pasionat de cultul unor din Chicago, din anii treizeci. Ne aflăm în mintea lui…

Dick se amuză foarte tare descriind acest univers delirant. Dar nu intenţiona să-i consacre tot cuprinsul cărţii: plasase opt persoane în interiorul bevatronului şi avea de gând să viziteze *idios kosmos*-ul fiecăreia. Fundamentalismului religios al unui vechi combatant, ce semăna cu tatăl lui, îi urmă utopia puritană a unei domnişoare drăguţe, plină de sentimente nobile, iubind, ca şi mama lui, arta, frumuseţea, puritatea, detestând ca şi ea dezordinea, sexul, viaţa organică şi convinsă că se poate separa binele de rău, cu alte cuvinte se poate suprima răul; numai că, desfiinţând relele din această lume, ea nu suprimă numai obiecte, ci categorii întregi: claxoanele, gunoierii care mută cu zgomot pubelele, comis-voiajorii, carnea, mizeria, organele sexuale, astmul, beţia, murdăria, Rusia, muzica dodecafonică…

Astfel ameliorată, prin eliminarea din ce în ce mai frenetică a elementelor socotite de ea indezirabile, lumea doamnei caritabile se autodizolvă şi lasă locul alteia, şi mai redutabilă, a unei tinere paranoice. Lume îngheţată, perfidă, inatacabil de normală şi, cu toate acestea, plină de ameninţări. Totul aici are o semnificaţie, face parte dintr-un complot. Totul este ostil, periculos, înşelător, chiar şi obiectele. Personajele, pradă acestui spirit bolnav, intră în panică. Până atunci, fiecare lume se dovedise mai rea decât

precedenta. Cum va fi următoarea, dacă există aşa ceva? Trei dintre ei, care păruseră persoane banale, un militar bătrân, o membră a unor societăţi de binefacere şi o secretară cam rigidă, s-au dovedit a fi un fanatic religios, o puritană monomană şi o bolnavă psihic. Ce abisuri ascund ceilalţi? Mai rău, se întreabă cei mai inteligenţi, ce abisuri poartă fiecare în interiorul lui? Ce coşmar ar deveni propriul univers pentru ceilalţi, dacă le-ar fi impus?

Încă de la începutul romanului, Dick avusese grijă să prezinte printre vizitatorii bevatronului un cuplu în care se bănuia că soţia, Marsha, este comunistă. Ea se jură soţului său că nu este, dar acesta se îndoieşte. Cu atât mai mult cu cât paranoica sfârşeşte, aşa cum cere logica, prin a fi devorată de doi dintre tovarăşii ei, transformaţi în insecte uriaşe, universul se schimbă încă o dată, iar eroii se regăsesc în acela al unui militant comunist. Scriind acest capitol, Dick îşi aminti de povestirile lui Olive Hoit, de declaraţiile exasperantului tovarăş al lui Kleo, şi se dezlănţui încântat: capitalişti însetaţi de sânge, miliţii fasciste, negri linşaţi la fiecare colţ de stradă, oraşe populate de gangsteri, hoarde de copii înfometaţi răscolind prin lăzile de gunoi – aşa cum ar vedea un comunist veritabil America.

Dar cine este adevăratul comunist? De la care membru al grupului emană această viziune, monstruoasă şi grotescă totodată? Toate bănuielile se îndreaptă, evident, spre Marsha, denunţată

încă de la început de responsabilul bevatronului. În ciuda declaraţiilor sale contrare, soţul, ajuns în culmea disperării, începe să creadă şi el acelaşi lucru, să fie convins că Marsha îl minte.

În această privinţă, Dick exagerează: neînţelegerile lui cu Kleo, în domeniul politicii, nu ajunseseră într-un stadiu atât de dramatic. Dar ţinea ca identificarea atitudinii comuniste să fie cheia cărţii sale. Dactilografiind ultimul capitol, la nici două săptămâni după ce începuse romanul, şi-l imagina pe George Scruggs citindu-l: va reuşi acesta să-şi imagineze lovitura de teatru finală? Va bănui că acel comunist infiltrat în sânul grupului nu-i generoasa activistă de stânga, ci libidinosul responsabil cu securitatea, borfaşul în slujba marelui capital care face pe obsedatul de roşii, şeful vânătorilor de vrăjitoare?

Când *Eye in the Sky* apăru, în anul următor, Dick trimise unul dintre cele trei exemplare oferite de editor prietenului său de la FBI. McCarthy tocmai murise din cauza unei ciroze şi un grup de judecători de la Curtea Supremă pusese capăt vânătorii de vrăjitoare. De o bucată de vreme, George Scruggs nu mai venise să-l vadă pe Phil. Apăru totuşi să-i mulţumească pentru cadou, dar şi să-şi exprime părerea asupra a ceea ce citise. Se părea că majoritatea aluziilor politice, altminteri destul de clare, îi scăpaseră, pentru a nu spune nimic despre dimensiunea filosofică. Dick încercă zadarnic să-l familiarizeze cu noţiunile de *koinos* şi *kosmos.* Singurul lucru care-

l interesa era verosimilitatea ştiinţifică a postulatului: era oare posibilă acea modalitate de dominaţie psihică? Prin intermediul hipnozei sau cu ajutorul unui drog? Dick nu rezistă tentaţiei de a-l trage pe sfoară pentru ultima oară şi, aducându-şi aminte de scrisoarea naivă pe care o scrisese cu cinci, şase ani în urmă, declară că întreţinea, în legătură cu acel subiect, o corespondenţă susţinută cu academicianul profesor Topcev, de la Academia de ştiinţe a URSS.

— Da, ştiu, spuse distrat George Scruggs, şi fu rândul lui Dick să se întrebe dacă nu cumva celălalt îşi bătea joc de el. Ceea ce făcea în realitate

Prima alarmă avu loc într-o seară în care Kleo pregătise nişte lasagne. O dată sfârşită cina, flecăreau ascultând muzică, moment în care pe Phil începu să-l doară stomacul. Se ridică, spunând că se duce să-şi caute un medicament şi porni pe culoarul întunecat ce ducea la baie.

Ajuns în pragul acesteia, căută pe bâjbâite cordonul pentru aprinderea luminii.

— Te descurci? întrebă Kleo din sufragerie.

— Mă descurc, răspunse el.

Dar nu reuşea să descopere cordonul. Ştia totuşi că atârnă în stânga lui, de-a lungul tocului uşii. Era absurd! Cu braţele întinse şi cu degetele răsfirate, se apucă să orbecăie prin beznă. Un soi de panică puse stăpânire pe el, ca şi cum totul din jur dispăruse. Agitându-se întrona, se izbi cu capul

de colţul dulăpiorului cu medicamente. Flacoanele de sticlă de pe etajeră se ciocniră între ele. Dick scoase o înjurătură. Vocea bizar de îndepărtată a lui Kleo se interesă iarăşi:

— Te descurci? Ce se întâmplă?

El mormăi, probabil nu suficient de tare ca ea să-l audă, că nu reuşea să găsească afurisitul de cordon pentru aprinderea lămpii… şi brusc îi trecu prin minte că acesta nici nu exista. Existase, în schimb, dintotdeauna, un în partea dreaptă a uşii. E găsi fără efort, apăsă pe el cu un gest scurt. Becul din plafon se aprinse. Phi! privi bănuitor sala de baie. Totul părea normal, nu prea curat, dar normal. Lenjeria se usca deasupra căzii. Un gândac de bucătărie traversa pardoseala, Dick se abţinu cu greu să nu-l strivească.

Deschise dulăpiorul cu medicamente, îndepărtând imaginea lui reflectată în oglindă; ridică un flacon căzut, îl luă pe acela care conţinea pilulele pentru dureri de stomac, înghiţi una, apoi stinse cu grijă lumina, pentru ca întrerupătorul să nu facă zgomot, şi se întoarse în sufragerie. Kleo terminase de strâns masa şi spăla vasele în bucătărie. El se apropie, gândindu-se: De unde-mi vine amintirea unui cordon de lampă? Un anume cordon, de-o anumită lungime, într-un anume loc… Nu bâjbâiam la întâmplare, cum aş fi făcut în altă sală de baie, diferită de a mea. Nu, căutam un cordon de lampă, de care eram obişnuit să mă servesc, suficient de mult pentru a crea un reflex în sistemul meu nervos.

— Ţi s-a întâmplat vreodată, întrebă el, să cauţi un cordon de lampă care nu există? în loc de întrerupător?

— De asta ţi-a trebuit atât timp? se interesă Kleo, fără să se oprească din spălatul vaselor.

— Unde aş fi putut deprinde obiceiul de a trage de un cordon de lampă?

— Nu ştiu. Aproape că nu mai există aşa ceva. În ziua de azi, toate lămpile au întrerupătoare. Poate-i vorba de vreo amintire din copilărie.

Apoi Kleo se duse să se culce, iar el rămase singur, doar cu motanul Magnificat, în sufrageria care – începând din acel moment – deveni biroul său. Îşi puse discul cu *Liederkreis* opus 39 de Schumann, pe care tocmai îl scosese Fischer-Dieskau, şi se aşeză la masa pe care Kleo amplasase maşina de scris. Afară, pe stradă, trecu un automobil, iar după ce acesta se îndepărtă, niciun alt zgomot nu mai tulbură liniştea. Era momentul din zi pe care Phil îl prefera. Prima melodie a culegerii, cea mai frumoasă, vorbea despre un bărbat plecat de mult timp în călătorie, un bărbat care mergea prin zăpadă, gândindu-se cu nostalgie la patria sa, la căminul său. La drept vorbind, în poem nu se pomenea nimic despre zăpadă, dar discul făcea parte dintr-un set ce conţinea şi *Călătorie de iarnă*, de Schubert, iar anvelopa sa reprezenta fulgi de nea, ceea ce lăsa puţin loc în spiritul ascultătorului pentru un climat însorit. Se întrebă, iar asta îl făcu să râdă, dac-ar fi posibil să compună un poem, apoi o melodie,

pornind de la o experienţă precum aceea încercată de el mai devreme: un ins intră în baie şi, în loc să apese pe întrerupător, caută un cordon de lampă Inexistent. Fu cât pe-aci să se ridice şi s-o trezească pe Kleo, ca ft-i cânte, pe aria care tocmai se sfârşise, imitând vocea lui Fischer-Dieskau, ultimele versuri ale poemului pe care îl improvizase: *Es gab keine Lampenschnur…* Nu există cordon de lampă…

În lipsa melodiei, poate reuşea să scoată o poveste. Cea mai mare parte a oamenilor zic, întâlnind asemenea incidente: „E bizar” şi-şi văd de treabă. El făcea parte din categoria celor care nu-şi văd de treabă, care caută o semnificaţie ce probabil nu există, un răspuns la ceea ce e deja hazardat a fi considerat o întrebare. Meseria lui consta în a imagina asemenea întrebări.

Scrisese deja mai multe povestiri bazate pe acest principiu: Individul care, pornind de la un detaliu infim, îşi dă seama *ceva nu merge*. Într-una din aceste povestiri, personajul intră în biroul său şi-şi dă seama că totul fusese uşor; greu de spus ce anume, dar totul – locul mobilelor, mobilele înseşi, decorarea încăperii, chipul secretarei – da, totul se schimbase. În cele din urmă se dovedeşte că un serviciu secret, în acelaşi timp oficial şi ocult, se străduia să recompună în mod regulat realitatea, cam aşa cum se renovează o clădire, pentru nişte motive de securitate destul de vagi şi pe care nu se obosise câtuşi de puţin să le dezvolte. Într-o altă povestire, individul, familia şi

prietenii săi, toţi acei oameni care credeau că locuiesc într-un orăşel american din anii cincizeci, trăiesc în realitate într-un uriaş decor, cel al unei reconstituiri istorice expuse într-un muzeu din secolul al XXIII-lea. La fel ca nişte indieni într-o rezervaţie, doar că ei nu ştiu asta: oamenii din secolul al XXIII-lea vin în grup să-i vadă la muzeu, un sistem optic sofisticat permiţându-le să nu fie văzuţi. La un moment dat, eroul povestirii îşi dă seama de adevăr şi încearcă să-şi convingă concitadinii. Bineînţeles, e considerat nebun.

Dick adora să scrie scene de genul ăsta, să detalieze argumentaţia individului care spune adevărul şi pe care nu-l crede nimeni, dar care ştie că şi el, dacă l-ar auzi spus de un altul, nu l-ar crede. Ele trebuie să fi fost plictisitoare, aşa cum sunt în mod normal scenele obligatorii, inevitabile în derularea unei intrigi, totuşi nu se sătura de ele. Când scrisese povestirea cu reconstituirea istorică, reuşise destul de bine scena în care tipul se duce să-şi consulte psihiatrul – prin definiţie, cel mai rău interlocutor posibil, din moment ce, orice i s-ar spune, el nu se va întreba niciodată dacă e adevărat sau nu, ci doar la ce boală se potriveşte ca simptom. Dick detesta această certitudine de nezdruncinat pe care o au psihiatrii că ştiu ce este real şi adevărat, această manieră în care, dacă Galilei i-ar fi învăţat că Pământul se învârte în jurul Soarelui sau Moise le-ar fi repetat ce i-a spus Iahve, ar fi surâs blând şi le-ar fi vorbit despre copilăria lor. În fond, ceea ce-i plăcea atât

de mult în aceste povestiri, în momentul acela precis al desfăşurării lor, era faptul că avea ultimul cuvânt, că-i putea contrazice pe psihiatri şi da dreptate pacienţilor pe care aceştia îi considerau nebuni. Se bucura să ocupe postul suprem, să fie el cel care scrie istoria şi deci să decidă că psihiatrul, la rândul lui, face parte din reconstituirea istorică: vizitatorii muzeului, în secolul al XXIII-lea, se tăvălesc de râs auzindu-l cum îi explică nefericitului său pacient, singurul care ghicise adevărul, că refuză să înfrunte viaţa reală şi că astfel, pentru a scăpa de ea, se refugiază într-o construcţie mintală delirantă. Sindromul fugii de realitate, diagnostichează doct specialistul, tot aşa cum confraţii săi explică de ce Dick scrie poveşti cu omuleţi verzi, în loc să practice o meserie de adult responsabil: pentru că se simte vinovat, se teme să nu fie beştelit sau concediat de şef; pentru că refuză să se maturizeze. Sindromul fugii de realitate. La urma urmei, poate că aşa şi era.

Cu câteva luni mai devreme descoperise, citind *Cinci psihanalize,* cazul judecătorului Schreber, acel magistrat din care Freud făcuse modelul paranoicului, şi se gândise că povestea lui, altfel relatată, ar constitui un excelent text de SF. *Bărbatul pe care Dumnezeu voia să-l transforme în femeie şi să-l dea la viermi pentru a salva lumea* era un titlu puţin cam lung, dar dacă science ficlion-ul constă, după cum susţinea Anthony Boucher, în a-ţi pune întrebarea: *Ce-ar fi*

dacă? exista acolo un motiv să te amuzi: ce-ar fi dacă preşedintele Schreber avea dreptate? Dacă pretinsul său delir era o descriere exactă a societăţii? Dacă Freud nu era decât un savant obscurantist, urmărind cu arţagul lui pe omul care înţelesese totul? Ideea că singurul om care *ştie* se află zăvorât într-un azil nu avea nimic lipsit de sens, dar nu era, din nefericire, vandabilă pe piaţă în forma pe care o oferea el: niciun editor de science fiction nu i-ar fi vrut pe Freud şi Schreber drept eroi de roman. În schimb, nimic nu-l împiedica să scrie povestea cordonului de lampă, luându-se pe sine însuşi drept personaj. În fond, i se întâmplase cu adevărat.

Da, să povestească istoria unui scriitor de science fiction care descoperă, într-o bună zi, căutând un cordon de lampă, că ceva nu e în ordine.

Totul se va petrece într-un cadru *mainstream* cât se poate de obişnuit: oraş micuţ, case micuţe, grădini micuţe, câinele vecinilor, garajistul morocănos, cu pipă din ştiulete de pommb, mirosul de plăcintă cu mere, coaptă de o vecină amabilă… Doar că în realitate va fi un roman de science fiction, adică, în primul rând, va fi publicat, iar în al doilea rând, eroul va avea dreptate: ceva şchiopăta de-adevăratelea, lumea nu era ceea ce părea a fi, ci un decor, o construcţie înşelătoare, abil amplasată pentru a-i induce în eroare pe locuitorii săi şi pentru a le ascunde… ce?

Romanele al căror erou este un scriitor suscitând neîncrederea legitimă a editorilor, Dick schimbă în *Timpul dezarticulat* numele şi meseria personajului principal. De mai mulţi ani, ca urmare a unui prim succes, Ragle Gumm îşi câştigă existenţa răspunzând la întrebările unui concurs organizat de ziarul local şi intitulat: *Unde se va afla mâine omuleţul verde?*

Buletinele-răspuns se prezintă sub formă de grilă: omuleţul verde se află într-una din sutele de căsuţe desenate pe aceste grile. El schimbă căsuţa în fiecare zi şi tot în fiecare zi ziarul publică un set de fraze enigmatice – în genul *pisică e mai bună decât două, dacă o s-o ai* – care, în principiu, trebuie să ajute la reperarea căsuţei. Presupunând că ele conţin informaţii camuflate, Ragle procedează, plecând de la aceste fraze, la asociaţii libere, dar se foloseşte şi de rezultatele precedente, arhivate prin grija lui de când participă la concurs. Amestec de deducţie şi inspiraţie pură, metoda se dovedeşte curios de eficientă; el câştigă de fiecare dată, iar sumele primite ca premiu îi permit să trăiască. Prost, desigur, dar fără complicaţii. Ceea ce nu fusese la început decât o glumă, un mijloc de a face rost de câţiva dolari, jucându-se de-a ghicitul, sfârşeşte prin a se transforma în obligaţie cotidiană. Jocul devine un jug. Oamenii nu înţeleg asta: ei cred că-i suficient să se aşeze la masă, să însemneze o căsuţă la întâmplare, să pună răspunsul la poştă şi – apoi să-şi încaseze cecul; Ragle este luat drept

un chiulangiu care profită fără ruşine de un plocon nemeritat, pentru a huzuri, în timp ce oamenii oneşti merg la slujbă. Nimeni nu-şi imaginează munca, tensiunea nervoasă pe care-o reclamă această ocupaţie de adolescent întârziat şi, felicitându-se pentru independenţa sa, Ragle suferă din cauza amestecului de invidie şi dispreţ pe care-l inspiră celor din jurul său. Deseori visează să-şi schimbe viaţa, să lase baltă concursul pentru a face altceva: să asude sub o macara, cu casca de aluminiu pe cap, să grebleze frunzele moarte, să mâzgălească cifre într-un birou. Oricare altă ocupaţie ar fi mai adultă, mai fecundă, mai decât această marotă absurdă în care se închisese… Dar, în fiecare dimineaţă, ziarul soseşte. După micul dejun, fără măcar să se mute la altă masă, Ragle îl deschide la pagina cu concursul şi roata vieţii sale execută un nou tur. Fără îndoială, îşi spune Ragle – tocmai a citit *Vedele* – aşa vrea karma lui.

A A

Îl consolează un lucru: ştie că e nevoie de el. În mod vizibil, câştigurile sale repetate, poziţia sa de învingător imposibil de clintit joacă un rol important în publicitatea concursului. De fapt, organizatorii *vor* ca el să câştige. Pentru a-i mări şansele, au încheiat un acord secret cu el, îi dau dreptul la mai multe buletine-răspuns.

Într-o zi, Ragle îndrăzneşte să-l întrebe pe inspectorul concursului dacă enigmele supuse perspicacităţii sale – şi din care el extrage o parte

pur intuitivă – au vreo semnificaţie.

— Nu direct.

— Asta am bănuit şi eu. Ceea ce vreau să ştiu este dacă au vreun sens prin forma sau prin aluziile lor? Sau» pur şi simplu, sunt un mod de a convinge că există cineva, deasupra noastră, care ştie răspunsurile?

— Nu te înţeleg prea bine.

— Am o teorie. Nu foarte serioasă, dar îmi place să meditez la ea: poate că nici nu există răspuns corect.

— În acest caz, pe ce bază considerăm câştigător un răspuns şi nu altul?

— Poate că alegeţi câştigătorul pentru că soluţia lui vi se pare mai estetică sau pentru că-i a mea şi, dintr-un motiv sau altul, *trebuie* să fiu eu câştigătorul concursului.

— Atenţie, eşti pe cale să ne atribui propria dumitale tehnică.

Atunci are loc incidentul cu cordonul de lampă, care-i coniârmă lui Ragle ideea încă vagă că ceva nu merge. Apoi, jucându-se pe un maidan, nişte copii descoperă o carte de telefon veche, în care figurează numere ce nu corespund cu nimic cunoscut. Impresii bizare de decalaj, de de îl asaltează. Observă că toată lumea îl recunoaşte pe stradă, ceea ce se explică, poate, prin apariţia fotografiei sale în ziarul local, în calitate de etern câştigător al concursului, dar chiar şi aşa... Mai târziu, meşterind la un vechi aparat de radio, captează mesaje ce par să provină de pe nişte

avioane ce survolează neîncetat regiunea. Or, nimeni în oraş n-are cunoştinţă de acest trafic aerian intens sau, cel puţin, nu scoate o vorbă despre asta. Poate că eu, gândeşte Ragle, sunt singurul care n-am habar. Poate că sunt ţinta a ceva ce se urzeşte fără ştirea mea… Dar nu, trebuie să mă calmez, iată-mă imaginându-mă în centrul unei conspiraţii. Că universul se învârte în jurul ineu, fără alt scop decât să profite de mine. Devin paranoic… Şi, de îndată ce-şi spune asta, mesajele radio încep să vorbească despre el: *Da,* percepe el printre paraziţi, *da, e Ragle Gumm, eşti pe cale să-l survolezi. Nu, nu bănuieşte nimic.*

În povestirile pe care Dick le scrisese deja pe această temă, eroul descoperea un secret care privea nici mai mult nici mai puţin decât însăşi ordinea lumii şi se chinuia să-l explice celor din junii lui, fără speranţa de a fi crezut. De astă dată, încearcă un alt resort dramatic, mai neliniştitor. Nu mai era *Toată lumea ignoră, cu excepţia lui,* ci *Toată lumea ştie, cu excepţia lui;* toată lumea conspiră ca el să nu ştie. Asta nu înseamnă că eroul se chinuie mai puţin să explice ceea ce-a înţeles, bucurându-se de o primire la fel de incredulă. Diferenţa constă în faptul că această primire face parte din conspiraţie, că respectivii concitadini îşi spun: *Vai, începe să se apropie de adevăr!*

Pentru a-şi continua ancheta, supravegheat, fără să ştie, de grupuri de spioni, Ragle încearcă să părăsească oraşul, lucru ce se dovedeşte la fel

de imposibil, inexplicabil de imposibil, ca în serialul *Prizonierul.* Ca şi cum, dincolo de periferii, n-ar mai exista nimic şi ar trebui evitat, cu orice preţ, ca el să afle. Conduce o maşină, motorul se calează. Încearcă să ia un autobuz, staţia dispare în noapte. Se sperie. Dacă deschid radioul, gândeşte el, o să-i aud vorbind despre mine. Pentru că eu sunt centrul acestui univers. S-au chinuit să construiască în jurul meu o lume artificială, ca să stau liniştit. Clădiri, maşini, un întreg oraş. Totul pare adevărat, dar este complet artificial. Nu înţeleg de ce tocmai eu. Şi ce scop are concursul? Evident, joacă un rol vital, tot decorul înşelător a fost construit în jurul meu. Când presupuneam că socotesc unde va apărea omuleţul verde rândul viitor, făceam, de fapt, altceva. *Ei* ştiu ce, eu nu.

Nu voi povesti romanul până la capăt, îi voi dezvălui doar cheia. Folosindu-se de viclenie, Ragle depăşeşte aparenţele şi accede la realitate. Unul dintre primele lucruri pe care le descoperă este un număr din *Time Magazine,* datat 1997, pe a cărui copertă tronează fotografia sa, sub titlul *Ragle Gumm: omul anului!* Iată ce află: la sfârşitul secolului al XX-lea se desfăşoară un război violent între Terra şi coloniile sale rebele de pe Lună, care bombardează fără încetare planeta noastră. Din fericire, apărarea terestră are drept comandant un geniu strategic, Ragle Gumm, care, pe calea raţionamentului, a experienţei şi mai ales a flerului, prevede aproape întotdeauna unde vor

cădea următoarele rachete, astfel că oraşele vizate pot fi evacuate înainte de catastrofă. Dar, într-o bună zi, greutatea zdrobitoare a responsabilităţii sale îilrânsese rezistenţa psihologică. Pentru a scăpa, se refugiase într-o fantasmă de linişte: anii cincizeci, fără griji, ai copilăriei sale. Sindromul fugii de realitate, au declarat psihiatrii, dezolaţi: nimic de făcut pentru a-l scoate de acolo. Autorităţile terestre au avut atunci ideea să adapteze mediul său înconjurător la acea psihoză, să reconstituie în jurul lui lumea în care se simţea la adăpost, într-o zonă militară ultrasecretă a fost construit un orăşel, după modelul oraşelor americane de dinainte de războiul spaţial, care a fost populat cu locuitori-actori, în timp ce Ragle a fost pricopsit cu un hobby ce permitea exploatarea talentelor sale, în ciuda situaţiei. Crezând că rezolvă enigme puerile din ziar, că localizează viitoarea apariţie a omuleţului verde, el găsea, în realitate, coordonatele punctelor de impact ale rachetelor şi, astfel, continua să protejeze populaţia terestră. Până în ziua în care a avut prima îndoială, datorată unor incidente în aparenţă neînsemnate, şi a început să-şi recapete memoria. Cordonul de lampă a declanşat întregul proces.

Acest capitol punând capăt anilor de ucenicie ai eroului meu, sugerez să luăm o pauză, pe care s-o agrementăm cu un joc. Iată trei exerciţii care ne pregătesc să ghicim unde, în paginile următoare, va apărea omuleţul verde:

1) La treizeci de ani, pe când scria cartea pe care tocmai am rezumat-o, Philip K. Dick credea că este un prăpădit de scriitor proletar, condamnat – pentru a-şi câştiga (de altfel prost) existenţa – să scoată cât mai iute poveşti pentru adolescenţi, care-l îndepărtau însă de opera literară prin care căuta să-şi lase amprenta pe nisipul timpului. Totuşi, presimţea că această apreciere nu reda decât incomplet realitatea: că, în realitate, fără ştirea sa, făcea altceva. Dar ce?

2) Aveţi în mână numărul din *Magazine* datat 1997, pe coperta căruia se află portretul lui Philip K. Dick, *anului.*

Imaginaţi-vă textul articolului.

3) Variantă: acest număr este datat 1993, detaliu care indică faptul că el nu provine din universul în care citiţi această carte, ci din altul, probabil învecinat. Refaceţi exerciţiul, ţinând seama de această informaţie. Şobolanul în căsnicie

m

Berkeley, care în copilăria lui Dick fusese un orăşel liniştit, devenea din ce în ce mai zgomotos şi mai agitat. În faţa casei lor se deschisese o şcoală Montessori. Dick începu să se plângă de ţipetele copiilor aflaţi în recreaţie. Se plângea, de asemenea, de fiecare dată când traversa golful, de stricăciunile aduse vechiului San Francisco de autostrada dinspre Embarcadero, care tocmai se construia, într-un vacarm asurzitor de ciocane pneumatice şi betoniere. Kleo şi el începuseră să

viseze la o reşedinţă la ţară. Se vedeau deja membri ai unei comunităţi rurale în care toată lumea se cunoaşte, se salută şi se ajută reciproc, un loc în care viaţa curge liniştit, lent, neclintită, împărţită între pescuitul păstrăvilor şi dovlecii de Halloween. Cumpărară o căsuţă la Point Reyes Station, în comitatul Marin. Situat la şaizeci de kilometri nord de Golden Gate Bridge, acest târguşor ce avea doar două străzi principale şi câteva prăvălii, atrăgea în timpul weekend-ului vizitatorii unui magnific parc de coastă, celebru pentru structura accidentată a falezelor sale, în care se adăposteau peste trei sute de specii de păsări marine. În timpul săptămânii, era o linişte desăvârşită.

Modul de viaţă al celor nou-veniţi intriga mai mult decât în vecinătatea campusului, unde excentricitatea era un lucru curent. De trei ori pe săptămână, Kleo lua maşina pentru a merge la Berkeley, unde lucra ca secretară cu jumătate de normă, iar Phil, care scria mai ales noaptea, părea că nu face nimic. Oamenii îl vedeau umblând agale pe individul înalt, cu alură caraghioasă de beatnik nu prea vorbăreţ, şi nu ştiau dacă era foarte timid sau dacă-şi bătea joc de lume. Când se răspândi zvonul că e scriitor de science fiction, un grup local care se dedicase studierii OZN-urilor începu să-i facă avansuri. Din gentileţe şi din curiozitate, se duse la una dintre întâlnirile lor. Găsi acolo, mâncând prăjituri de casă, vreo zece persoane aparent normale: un tip care lucra la magazinul de

fierărie din Point Reyes, proprietarul unei ferme de vaci, soţia patronului cafenelei şi pe cea a tehnicianului de la emiţătorul RCA. Culmea fanteziei era reprezentată de un pictor peisagist, stabilit de mult timp în regiune, care purta o cravată-şnur al cărei nod era împodobit cu un semn fără îndoială esoteric. Dar aceşti oameni obişnuiţi credeau cu neclintire în nişte lucruri extraordinare: ei afirmau că Iisus Cristos venise de pe altă planetă; pretindeau că stabiliseră contactul cu locuitorii acesteia, fiinţe superior evoluate care controlau dezvoltarea planetei noastre şi o conduceau spre salvarea spirituală prin intermediul unei distrugeri materiale totale. Ei cunoşteau data sfârşitului lumii: 23 aprilie 1959. Le mai rămâneau trei luni ca să se pregătească…

Când Dick îi povesti lui Kleo cum îşi petrecuse după-amiaza, râseră amândoi cu lacrimi şi se întrebară prin ce proces misterios se puteau naşte în mintea oamenilor asemenea credinţe. După aceea avu multă bătaie de cap să scape de membrii clubului. Pentru a-i descuraja, fu nevoit să le dezvăluie scepticismul său, ceea ce-i veni foarte greu, întrucât avea oroare să contrazică pe cineva. *Tocmai pentru că scriu despre ei nu pot să cred în tereştri* „se strădui el să le explice. *Un scriitor de Sciencefiction nu are dreptul să înceapă să creadă în ceea ce scrie. În caz contrar, imaginaţi-vă ce confuzie s-ar isca.* Această declaraţie a fost întâmpinată cu neîncredere, apoi

cu ostilitate. Va râde mai bine, i se spuse, cine va râde pe 23 aprilie.

La puţine zile după sosirea lor, primiră vizita unei vecine pe nume Anne Rubenstein. Poarta grădiniţei fiind înţepenită, femeia sărise gardul fără să ezite şi fără să se scuze de deranj. Blondă, nervoasă, scoţându-şi şi punându-şi la loc, fără încetare, ochelarii negri, avea gesturi în acelaşi timp bruşte şi seducătoare, care-i tulburară pe tinerii soţi. Când îţi strângea mâna, părea că foloseşte un braţ de fier, iar remarca cea mai obişnuită, scoasă de ea, părea să conţină un subînţeles sexual. Deşi era doar cu puţin mai în vârstă decât ei, Phil şi Kleo se simţeau ca nişte adolescenţi stângaci în prezenţa acestei femei care, la 31 de ani, înmormântase deja un soţ şi creştea singură trei copii.

Fură mai degrabă convocaţi decât invitaţi să bea împreună un pahar. Arme locuia la oarecare distanţă de sat, într-o casă mare, modernă, cu un perete de sticlă dând spre o curte interioară, cu un şemineu circular în mijlocul salonului şi cu difuzoarele liniei audio încastrate în pereţii de-un alb impecabil. Un cal se plimba pe peluză. Existau trei săli de baie, iar bucătăria semăna cu postul de comandă al unei nave spaţiale. Era genul de decor pe care-l fotografiază revistele şi pe care locuitorul mediu din Berkeley se grăbeşte să-l dispreţuiască, pentru a nu fi nevoit să-l invidieze. Phil, care se străduia din răsputeri să practice acest dispreţ şi care, împreună cu Kleo, considera

drept pitoresc şi antiburghez ca la ei acasă să sară siguranţele de fiecare dată când introduceau în priză aparatul de prăjit pâinea, găsi dintr-odată jalnică boema în care trăia. Bineînţeles, nu confortul material era cel care-l fascina, deşi acesta făcea parte din atmosfera care-o înconjura pe Anne, în timp ce aceasta se mişca prin încăpere, îmbrăcată cu o bluză şi un şort de mătase, el o urmărea cu privirea, sedus de supleţea ei, de muşchii picioarelor ei bronzate, de energia pe care o degaja. Avea graţia unei dansatoare lipsite de afectare: înjura, folosea cuvinte fără perdea; îl privea drept în faţă, ca şi cum l-ar fi sfidat; apoi, cu o relaxare bruscă, dădea înapoi, se îndepărta, într-o izbucnire de expresii sarcastice.

Phil reveni s-o vadă singur, de îndată ce Kleo avu altă preocupare. Anne îl conduse pe faleză, pentru a-i arăta o plajă pe care n-o cunoştea nimeni, cu excepţia ei, şi care reprezenta, dacă i-ai fi dat crezare, punctul cel mai de vest al Americii. Trebui să coboare cu funia, ceea ce-l îngrozi, dar ea îl hărţui până ce-l făcu s-o urmeze. Nu mai întâlnise niciodată o femeie atât de agilă şi de hotărâtă. Ajunşi la marginea apei care mugea cu violenţă, căutară oase de balenă, apoi se sprijiniră cu spatele de o stâncă şi stătură de vorbă. De la Jung, pentru care ea avea o pasiune atât de mare încât îl visa noaptea, ajunseră să discute despre clubul amatorilor de OZN-uri.

— O gaşcă de ţicniţi, zise Arme cu dispreţ. Îşi

imaginează că ar fi jucăriile unor fiinţe superioare, când, în realitate, subconştientul lor a luat-o razna.

— Recunoaşte, totuşi, remarcă maliţios Phil, că asta s-a spus despre toţi profeţii şi despre toţi sfinţii: contemporanii lor i-au considerat nebuni.

— Şi aveau dreptate. Tu crezi în profeţi şi în sfinţi?

— Nu chiar, de fapt nu. În orice caz, vom vedea ce se va întâmpla la 23 aprilie. Ştii că au anunţat sfârşitul lumii pentru această dată?

Anne îl privi fix în ochi şi, cu acel aer zeflemist pe care-l avea chiar şi în momentele cele mai liniştite, îi spuse că se puteau întâmpla o mulţime de lucruri începând din momentul acela şi până în 23 aprilie. Phil simţi o aluzie, pe care nu îndrăzni s-o înţeleagă. Fără nicio legătură, Arme începu să-i povestească despre soţul ei, descendentul unei familii bogate, poet de genul febril care editase o revistă numită *Neurotica*; murise cu un an în urmă, într-un spital psihiatric, în urma unei reacţii alergice la tranchilizantele care erau experimentate pe el. Phil se întrebă cât timp era cazul să rămână tăcut după aflarea unei astfel de veşti, dar Anne izbucni într-un râs strident şi-i spuse să nu facă o asemenea mutră, căci nu merita. Pentru a nu rămâne mai prejos, îi povesti despre moartea surorii lui gemene, apoi una dintre piesele lui de rezistenţă: interviul lui Mark Twain.

Întrebat de un ziarist despre copilăria sa,

Mark Twain îi povestise despre fratele lui geamăn, Bill. Ca bebeluşi, Bill şi el semănau atât de mult încât, pentru a-i deosebi, li se legau la încheietura mâinii panglici de culori diferite. Într-o zi au fost lăsaţi nesupravegheaţi în scăldătoare şi unul dintre ei s-a înecat. Panglicile se dezlegaseră. *Aşa că,* încheiase Mark Twain, *s-a* ştiut niciodată cine murise, Bill sau eu.

— Asta-i chiar povestea ta, zise Arme, devenită brusc gravă.

Iar el recunoscu că da, era chiar povestea lui.

Începură să petreacă împreună zile întregi. Ea se îmblânzi, el se înăspri. Înainte de a face dragoste vorbeau deja despre cum se face dragoste: cu încredere, abandonându-se, minunându-se că le venea aceeaşi idee în acelaşi timp. După două săptămâni, le veni ideea să se sărute şi când se treziră în pat avură impresia că-şi continuă conversaţia, căreia corpurile lor îi mimau înlănţuirea capricioasă şi naturală, imprevizibilă şi inevitabilă. Fiecare mărturisi că, din ziua în care se întâlniseră, nu se gândise decât la asta. Ştiind acest lucru, le făcu o plăcere intensă să revină asupra acelor două săptămâni, să le retrăiască secvenţele, povestindu-şi cum le percepuseră la momentul respectiv:

— Te găseam atât de agresivă…

— Pentru că te doream atât de mult…

Nu le trecu nicio clipă prin minte ideea unei legături clandestine – care nici n-ar fi rămas necunoscută mult timp într-un capăt de lume ca

Point Reyes. Era vorba de o dragoste la prima vedere, ale cărei exigenţe respingeau viaţa obişnuită şi-i invalidau contractele. Anne se destăinui psihanalistului ei, apoi fiicelor ei, iar Phil soţiei lui. Kleo fu tristă, calmă, demnă: se retrase. Consimţi la divorţ cu un dezinteres pe care Phil, prins în marea lui iubire, îl consideră firesc, dar care, îi demonstră experienţa ulterioară, nu era deloc tipic unei soţii americane. Ea îi lăsă casă, din moment ce el rămânea, luă maşina, din moment ce pleca, nu ceru pensie alimentară, din moment ce câştigau amândoi la fel de puţin, îl sărută şi se întoarse la Berkeley, fredonând, pentru a-şi face curaj, cântecul de luptă al Brigăzilor Internaţionale din Spania.

A fost o mare pasiune. Dacă se despărţeau pentru câteva zile, Anne având probleme de rezolvat cu bogata familie a soţului ei, Phil îi scria scrisori de genul: Există raport direct între experienţa pe care o încerc când te aud la telefon şi aceea a unui călugăr care, din cauza postului, a singurătăţii şi a meditaţiei, sfârşeşte prin a auzi vocea Dumnezeului său. Atâta doar că, în ceea ce te priveşte, tu exişti, în schimb, în privinţa lui Dumnezeu, am îndoieli

Se căsătoriră în luna aprilie, cu cincisprezece zile înainte de sfârşitul lumii, care nu avu loc – deşi când bătu miezul nopţii, în data de 23, nu se putură împiedica să nu se simtă uşuraţi. Phil se instală în casa cea mare şi luminoasă, precum şi în viaţa de familie, nouă pentru el, aducând cu sine

Magnavox-ul şi colecţiile de discuri, cărţi şi reviste. Dădu dovadă la început de un zel înduioşător, jucându-se cu fetiţele, citindu-i mezinei *Winnie*, mijlociei *Quovadis?* iar celei mari poveşti de groază ale lui Lovecraft, luând parte la treburile casei, învăţând să meşterească diverse lucruri, pregătind în fiecare dimineaţă micul dejun pentru toate femeile casei, iar în fiecare seară băuturile servite împreună cu Anne înainte de cină, ca un adevărat ritual: Martini sec pentru ea, znifandel de California pentru el. Încetă să mai lucreze noaptea, adoptă un orar de birou: de la nouă la şase, cu o pauză de o oră pentru masa de prânz, pe care o petrecea discutând cu Anne.

Amândoi preţuiau foarte mult acele pălăvrăgeli îndelungate, de prânz şi de seară: se cunoscuseră discutând şi considerau arta conversaţiei ca o formă de întrecere amoroasă. Arme nu era dispusă să recunoască în acest domeniu – nici în altele – supremaţia cuiva. Ea avea o diplomă în psihologie, ţinea disertaţii despre Freud şi Jung de parcă i-ar fi cunoscut bine şi tindea să-şi considere opinia în orice problemă ca fiind un adevăr revelat. Dar fu demtată, iar la început cucerită, de maniera lui Dick, căreia considera, măgulită, că-i descoperise originalitatea din prima zi. Aşa cum există amanţi excepţionali, aşa era el un vorbitor unic, căruia îi lipsise un partener receptiv pentru a se manifesta. Spre deosebire de Kleo, o camaradă prea bună, prea deschisă şi fără ocolişuri pentru a erotiza

prea mult cuvintele, Arme a ştiut să fie acea parteneră.

Nu era doar o problemă de cultură, găseşti întotdeauna indivizi care pot vorbi cu aceeaşi siguranţă despre aborigenii australieni, despre Schopenhauer sau despre procesul de la Nürnberg. Nu, era altceva: un mod în acelaşi timp călduros şi perfid de a mina terenul, apărând cu aceeaşi convingere opinii radical opuse. Indiferent de ce parte te raliai, aveai impresia că fusesei dirijat de el, credeai că te înşelase. Nimic nu era fix, definitiv, stabil. Argumentul cel mai solid, pe care-l ţineai deoparte, pentru a-l da gata, se întorcea în favoarea lui. Aşa cum alţii fermecau şerpii, aşa fermeca el ideile, făcând cu ele ce voia, apoi, după ce spuseseră ce avuseseră de spus, le cerea să spună exact contrarul, iar ele i se supuneau, O conversaţie cu el nu semăna cu un schimb de argumente, ci cu un tur într-un carusel, în care interlocutorul juca rolul pasagerului, iar Dick pe cel al vagonului, şinelor, al legilor fizicii. Sau cu jocul său favorit, jocul şobolanului.

Convertise fetele la această variantă de Monopoly, pentru a face mai puţin plictisitoare invariabilele cumpărări de imobile ce le plăceau atât de mult. Principiul era că bancherul, în loc să se mulţumească doar cu rolul de arbitru, deţinea, în calitate de şobolan, puterea discreţionară de a modifica regulile jocului. Când voia, cum voia, fără să aibă nimeni dreptul să-i ceară socoteală, fără ca aceste modificări să-l oblige la ceva în continuare.

Era o *tabula rasa* perpetuă, dictatura în stare pură, negarea ideii de drept. Pentru ca o partidă să fie reuşită, jucătorii aveau interesul să aleagă drept şobolan pe cel mai destrăbălat şi mai inventiv dintre ei (Phil! Phil! cereau fetele, încântate). Un şobolan demn de acest nume trebuia să ştie să dozeze necazurile impuse jucătorilor, să-i facă să creadă că deciziile lui arbitrare sunt ghidate de un plan şi, prin decepţii crunte şi încurajări înşelătoare, să-i scoată progresiv din practica obişnuită a monopoly-ului, fără ca interesul să scadă şi să-i arunce în haos. Dick era un şobolan înnăscut care începuse, în perioada despre care vorbim, să se descopere. Nu se mulţumea să se contrazică, i se întâmpla să nege că zisese ceea ce auziseră cu toţii, cu câteva minute mai înainte. Dacă încercai să-l prinzi cu ocaua mică, te privea cu milă, perplex, de parcă se întreba dacă avea de-a face cu un surd, cu un pervers sau cu un nebun. Asemenea procedee o lăsau pe Anne cu gura căscată şi, înainte de a o enerva, îi inspirau un fel de respect fascinat. *Noroc,* striga ea, *că nu lansat în politică! L-ai întrecut pe doctorul Goebbels!*

Arme ghicea în noul ei soţ ceva genial, ceva ce-i era necunoscut chiar şi lui. El se considera un amărât cam ţicnit, ea fiind femeia inteligentă şi sensibilă care a ştiut să descopere diamantul brut, pe care apoi va şti să-l extragă din gangă, să-l şlefuiască, să-l expună admiraţiei publicului. Ea era convinsă că, având talentul extraordinar

dovedit în conversaţie, atunci când se simţea în siguranţă, Phil va ajunge un scriitor celebru, dar pentru asta trebuia să muncească, să muncească teribil de mult. Mai întâi trebuia să se apuce să scrie cărţi adevărate, nu prostii pentru adolescenţi, care-i anulau din start orice şansă de a fi recunoscut cândva. Acest lucru fu obiectul unei îndelungate conferinţe conjugale. Phil era de acord, nu-şi dorea nimic altceva decât să ajungă un scriitor celebru. Numai că încercase deja lucrul ăsta, fără succes, şi învăţase din experienţă că doar prostiile îi permiteau să-şi câştige pâinea, destul de slab de altfel. Anne înlătură obiecţia: ce fusese înainte, fusese, acum va prelua ea treburile. O să rezolve problema banilor. Ea şi fiicele ei trăiau dintr-o pensie vărsată de familia soţului defunct, cât despre el, putea să spere că va obţine ceva bani din cartea ce urma să-i apară.

Phil dădu din cap, amărât: *Timpul*, căruia tocmai îi făcea corectura, atunci când se cunoscuseră, fusese cumpărat, din cauza părţii sale de *mainstream*, mai *ieftin* decât celelalte cărţi şi, după ce încasase avansul, Phil putea să aştepte mult şi bine restul. Nu contează, îl contrazise Arme, nerăbdătoare, n-avea decât să vândă cocioaba în care locuise cu Kleo şi să-i dea fostei sale soţii partea ce-i revenea mai târziu, când va face avere. Pe scurt, făcură calcule, reieşind că Phil avea la dispoziţie doi ani să scrie, consacrându-şi tot timpul, un roman *mainstream* care va fi publicat şi care va constitui un mare

succes.

Pus în faţa acestei somaţii care i-ar fi făcut să dea înapoi pe foarte mulţi, Phil se apucă de treabă, plin de curaj şi, în acei doi ani, scrise nu un roman, ci patru. Îi dădu manuscrisul primului, *Confesiunile unui barjo*, la câteva luni după căsătoria lor. Arme aştepta un copil şi fusese înclinată să considere cartea ca un alt fruct al idilicei lor luni de miere. Era, dar nu cel pe care-l aşteptase.

Încercă să-l creadă când, somat să se explice, bărbatul a cărui muză îşi propusese să devină mormăi că tabloul extrem de enervant al infernului conjugal era pură ficţiune, nu autobiografie. Dar nu făcuse nici cel mai mic efort pentru a da răspunsului vreun»tom de verosimilitate. Nici măcar nu încercase să transpună mediul. Căci nu era capabil. Science fiction-ul mobiliza toată capacitatea lui de a inventa şi, când se apuca să scrie un roman *adevărat*, urma *ad litt ei am* sfaturile mătuşii fi o, prima lui editoare; rezumă-te la ce ştii; dacă locuieşti în Point Reyes, descrie Point Reyes şi locuitorii lui; dacă ai făcut eroarea de a te îndrăgosti de o ticăloasă castratoare, deşi aveai o nevastă iubitoare şi corectă, povesteşte această eroare, nu omite niciun detaliu. Povesteşte cum te-ai lăsat vrăjit de cântecul ei de sirenă, înşelat de casa ei albă, frumoasă, momit de iluzia de intimitate care te-a împins să-i încredinţezi gândurile cele mai secrete – n-o să-ţi ajungă viaţa

să-ţi muşti degetele pentru că i-ai dat această armă împotriva ta. Nu te ierta nici pe tine, spune că te simţi umilit zilnic pentru că ea are bani şi că, indiferent dacă te-ai omorî muncind, n-ai reuşi să câştigi suficient pentru a-< întreţine familia, conform standardelor burgheze cu care-i obişnuită. Varsă-ţi amărăciunea de ratat, ranchiunele nemărturisite, pofta de a o ucide când te trimite în sat să-i cumperi Tampax…

Anne nu înţelegea nimic. De unde disperarea asta? De unde misoginismul furios? De unde climatul acela de coşmar moale, în care fiecare gest mai mult ademeneşte? Phil părea fericit.

Vorbea cu ea, făceau dragoste cu pasiune. Se ocupa de fete ca un tată atent. Anunţul că era gravidă îl umpluse de bucurie.

Agorafobia, despre care pretindea că-i otrăvise tinereţea, se părea că nu-l mai chinuie. Când veneau să-l viziteze prietenii, făcea cu plăcere pe stăpânul casei. Îi conducea pe pajiştea pe care păşteau oile, li le prezenta una câte una, se prefăcea că se supără când

Anne povestea, amuzându-se, ce dramă era de fiecare dată când trebuia să taie vreuna. Sigur, se mai întâmpla să se certe, iar cum ea nu era genul care să se lase călcată pe bombeu, tonul urca.

Sigur, îşi făcea griji pentru cariera lui, pentru bani, pentru statutul lui social, iar apropiata sosire a celui de-al patrulea copil nu avea de ce să-l liniştească. Sigur, artiştii sunt indivizi cu griji, dar

el îi spusese de sute de ori că scria pentru ea, că atunci când va fi publicată prima lui carte serioasă i-o va dedica ei şi conversaţiilor lor serioase. Şi tot ce scrisese fusese»

— Bine, protestă ea, trebuia să refuzi, dacă te jenai să-mi cumperi Tampax!

Dar el evitase discuţia, spusese că-i doar o carte.

— Cum asta, doar o carte? Trăieşti cu mine, mă regulezi, îmi faci un copil, toate astea zâmbind şi spunându-mi că mă iubeşti, iar când eşti singur scriiză mă urăşti, că mă visezi noaptea ca fiind cea mai înverşunată duşmancă a ta…

— E doar o carte, trăgea el de timp, e ca un vis, n-are de-a face cu viaţa. Chiar şi Inchiziţia considera că nu poţi păcătui în vis. Numai sălbaticii, am citit într-o carte a lui Mircea Eliade…

— Fuck you!

Laura se născu în ziua de 25 februarie 1960. După ce mama Mi fiica reveniră de la clinică, fu internat şi el, pentru spasmele pl, lorice pe care la prezenta, glumind, ca fiind participarea sa womatică la suferinţele naşterii. Mai degrabă erau efectul diferitelor pilule pe care le lua de la un timp, în cantitate crescândă: nnxiolitice pentru a depăşi angoasa paternităţii, amfetamine pentru *n*lucra mai mult şi mai bine. Când se întoarse, se apucă să scrie cu furie un roman furios despre două cupluri nefericite din vomitatul Marin. Pe de o parte – un *self-mademan* împiedicat în ambiţiile

lui de o soţie alcoolică, pe de altă parte – o femeie sigură de sine, provenind dintr-un mediu bogat, care nu pierde nicio ocazie să-l strivească pe ratatul de bărbatu-său. Luă ca model nişte vecini, pentru primul cuplu, iar pentru al doilea…

— Nu, te asigur, protesta el cu moliciune. La tine chestia asta e obsedantă. Mie nu mi-a fost retras permisul de conducere…

Într-adevăr, la începutul cărţii, ratatului îi e suspendat permisul, ceea ce o obligă pe soţia lui să-i servească drept şofer în fiecare dimineaţă ca să-l ducă la muncă, în San Francisco. Plictisită să tot facă drumul degeaba, femeia trage sforile pentru a obţine un post la firma de publicitate în care el este desenator şi-l depăşeşte într-un mod atât de spectaculos, încât patronul îl concediază. În culmea umilinţei, ratatul devenit şomer nu găseşte nimic mai bun pentru a întrerupe cariera strălucitoare a nevestei unie decât s-o violeze într-o zi în care nu avea diafragma, pentru eu, însărcinată, să fie obligată să demisioneze, *contează,* triumfă cu, *voi avorta.*

În toamna aceea, Anne rămase din nou gravidă. Lucrul nu fusese prevăzut şi, la o analiză la rece, nu pica bine. Temându-se de consecinţele fizice ale unei a cincea sarcini, de problemele financiare şi de starea de spirit pe care o vedea la soţul ei, femeia decise să avorteze. Phil se opuse cu violenţă, acuzând-o că nu are mai multe sentimente ca un robot Anne îi arătă că nici el nu dorea acel copil mai mult decât ea, că, de fapt,

voia s-o vadă grasă, deformată, depinzând de el, pentru ca, în sfârşit, să se simtă superior ei. Războiul dură câteva zile, la capătul cărora Arme plecă, apoi se întoarse şi-i spuse cu o voce inexpresivă că s-a făcut, nu mai au ce discuta. Phil se închise în biroul lui, trântind uşa.

Deoarece nu putem să stabilim ca dată exactă a redactării anul 1960, e greu de spus dacă romanul *Bărbatul care avea toţi dinţii la fel* transpune la cald evenimentele vieţii conjugale, dacă le anticipează sau dacă – variantă a celei de-a doua ipoteze – Anne a citit manuscrisul şi a decis să reproducă scenariul punct cu punct. Oricum, la puţin timp după avort, sperând să mărească veniturile familiei şi, mai ales, să scape dintr-o atmosferă domestică penibilă, decise să lucreze şi ea. Nu putea fi vorba decât de o muncă mai mult sau mai puţin artistică. Cineva o complimentase, cândva, pentru formele originale pe care le sculptase în lut. Din discuţia cu o vecină se ivise ideea unei prăvălii de bijuterii fantezie.

Nimic nu putea displace mai mult decât asta lui Phil care, precum eroul romanului său, văzu în această iniţiativă un sarcasm ce-i sublinia neputinţa. Despre episodul următor există versiuni diferite: el afirmă că soţia lui, considerând că gluma durase destul, voia să-l îndepărteze de vocaţia lui prea puţin lucrativă şi să-l transforme pe scriitorul nenorocit în om de afaceri responsabil; după Arme, dimpotrivă, el dorise să vândă bijuteriile, pentru a scăpa de impotenţa

creativă, în timp ce ea milita ca el să se întoarcă la maşina de scris. E sigur un lucru: după scandal, luă obiceiul să hoinărească prin atelier. Pipăia tiparele, poansoanele, învăţa să mânuiască aceste scule de precizie. Chiar muncile subalterne ce-i erau încredinţate, precum polizarea, îi măguleau vechiul gust pentru artizanat. Examinând bijuteriile ieşite din cuptor, compara cu tristeţe plenitudinea lor compactă cu structura romanelor lui ce-i păreau vulgare, hidos croite. Aspira spre sferă, spre producerea a ceva care să cântărească adevărata sa greutate şi care să fie dintr-o singură bucată. Asociata lui Arme îi arătase cărţi despre «Ia tradiţională japoneză, din care se inspira pentru creaţiile sale. Rra vorba despre un punct în care contrariile se echilibrau, inspectând tao, iar el visa o carte care ar fi avut acea armonie. Dar nu se simţea în stare s-o scrie, nici măcar s-o conceapă. Nu en simţea bine. Şi cu cât se simţea mai rău, cu atât mai insuportabil devenea. Într-o zi, Arme îi făcu o propunere: de ce n-ar închiria Cabana şerifului, care se afla pe un teren izolat, la zece minute de mers pe jos de casă? se interesase, nu era folosită, nu-i va costa mure lucru, va fi liniştit şi va putea să lucreze. Ezită, ştiind că, dacă acceptă, va fi pus la zid. Nu mai putea să scape. Dacă nu acria acolo cartea care să merite osteneala, nu va mai scrie nimic. Cabana aceea va fi ultima etapă, marginea prăpastiei. Trebuia să mvingă sau să moară.

Rostogoli monedele, construi hexagrama

ţinându-şi răsuflarea. Nouă, opt, şapte, şapte, opt: abundenţa, plenitudinea.

Claritate înăuntru, mişcare în afară, producând grandoare şi abundenţă. Hexagrama reprezintă o epocă de înaltă civilizaţie. Dar (Und vorba de o culme, apare ideea că această stare extraordinară de abundenţă nu va putea să se menţină într-un mod durabil.

Acceptă prezicerea. Tehung Fu, adevărul interior

Către sfârşitul secolului al XVII-lea, iezuiţii care se întorseseră de la Beijing introduseseră în Europa un tratat de divinaţie care era considerat cea mai veche carte din China şi cheia înţelepciunii sale. Întreg universul fusese redus la jocul a două principii complementare, *yin* şi *yang,* care puteau fi identificate după plac drept umbra şi lumina, femela şi masculul, repausul şi mişcarea, pământul şi cerul, frigul şi căldura etc. O tehnică simplă, de tip banul sau stema, permite stabilirea unei hexagrame ce reprezintă dozarea exactă a acestor principii în starea lumii, în momentul consultării oracolului şi, ca urmare, modificarea corespunzătoare comportării. În şaizeci şi patru de hexagrame, niciuna în plus, se descompune varietatea infinită a vieţii şi a situaţiilor sale, pe care fluxul său le modifică în fiecare moment. De aceea *Yi-King* se numeşte *Cartea transformărilor.* Nu descrie stări fixe, ci tendinţele care le animă. Ştie că fiecare moment e trecător, că apogeul anunţă un declin, iar

înfrângerea – victoria viitoare. Îl învaţă pe cel ce bâjbâie în beznă că lumina va reveni, pe cel ce se bucură sub soarele amiezii că apusul a început deja, pe omul înţelept arta subtilă de a se lăsa purtat de curgerea lucrurilor, ca o barcă goală pe fluviu. Timp de două secole fură propuse diverse traduceri ale textelor sibiline care, atribuite lui Confucius şi altor persoane cu autoritate, comentau fiecare hexagramă. Nu depăşiră cercul orientaliştilor până în 1924, când Richard Wilhelm, un pastor german îndrăgostit de China, propuse o traducere a cărei calitate excepţională extinse dintr-odată audienţa Yi-ATingului. Care Gustav Jung făcu parte dintre adepţii cei mai fervenţi, iar unul dintre elevii lui, Cary F. Baines, publică în 1951 versiunea americană (versiunea franceză a lui Étienne Perrot a apărat în 1968). Lucrarea cunoscu, în anii cincizeci, un succes subteran, fecund, care se transformă în următoarele două decenii într-o adevărată popularitate. John Cage s-a folosit de ea pentru a deduce progresia acordurilor, fizicienii pentru determinarea comportării particulelor subatomice, iar la etajele inferioare, la ţicniţi, de îndată ce se fumau câteva ţigări cu marijuana, gata, erau aruncate pe covor cele trei monede, de şase ori, după care indivizii se chinuiau cu fraze precum: *Perseverenţa este avantajoasă. Îngrijirea vacii aduce noroc.* Sau: *Scapă de degetul mare de la picior. Atunci însoţitorul se va apropia şi vei putea avea încredere în el.*

Dick făcu parte, dacă putem să ne exprimăm astfel, din coada avangardei. Alarmat de un articol al lui Jung, descoperi cartea în 1960 şi nu se mai despărţi de ea. Anne fu iniţiată şi ea. De atunci, casa lor trăi sub legea evazivă a oracolului, care era întrebat oricând, încredinţându-se arbitrajului său deciziile cele mai prozaice.

Există două metode de a practica: ca o carte a înţe lepciunii şi ca o tehnică de divinaţie. Poţi să încerci să găseşti învăţături generale despre maniera de a acţiona în viaţă, în orice împrejurări, sau răspunsuri precise la întrebări precise, de tipul: voi avea suficientă benzină până la următoarea staţie? Prima metodă pare mai respectabilă şi mai înţeleaptă, oricum te expune la mai puţine decepţii decât cea de-a doua. Din nefericire, singurul lucra după care nu alerga Dick era înţelepciunea. Toată învăţătura taoismului, care constituie cadrai de referinţă al *Yi-King,* despre binefacerile supleţei, ale răbdării şi ale renunţării, despre cunoştinţele vieţii bazate pe experienţă şi pe asceză, rămâneau pentru el literă moartă. Era profund esoteric, credea în existenţa unui secret ascuns în spatele celor vizibile, dar nu-şi imagina că viaţa putea să-l afle încetul cu încetul, ci că intelectul putea să-l descopere, dintr-odată. Nu se aştepta să fie educat de cultură, psihanaliză sau religie, ci ca acestea să-i furnizeze parola care să-i permită evadarea din peştera în care, după Platon, ni s-a arătat doar umbra lumii reale.

Pe vremea debutului său literar, îi plăcuse povestirea confratelui său, maliţiosul Frederic Brown: savanţii din întreaga lume colaborează la construirea unui calculator uriaş, în care introduc *toate* datele ce alcătuiesc cunoaşterea omenească, cu un program capabil să le lege între ele. Vine momentul solemn al pornirii maşinăriei. Emoţionaţi, savanţii tastează prima întrebare: *Există Dumnezeu?* Răspunsul nu se lasă aşteptat: *Acum, da.*

Într-un fel, *Yi-King* semăna cu acel calculator, iar jocul lui cu şaizeci şi patru de hexagrame cu un program ce permitea înţelegerea universului. Cu pedanteria lui obişnuită, Dick îi explica lui Anne că în acele combinaţii de semne întregi sau sfărâmate, Leibniz ar fi recunoscut prefigurarea propriului său sistem, bazat pe folosirea exclusivă a lui 0 şi 1, el însuşi prefigurând clipocirea binară a informaticii modeme. Pentru un inventator de întrebări definitive, mereu în căutarea cuiva căruia să i le pună, *Yi-King* părea un cadou divin.

Yi-King îl sfătuise să închirieze cabana şerifului, pentru a scrie o carte de valoare sau să crape. (Această alternativă dramatică îi aparţinea; *Yi-King* nu spusese asta, sugerase doar că, în caz de eşec, situaţia nu era coaptă şi deci se hazardase imprudent.) Când îşi aduse bagajele, puse pe masă, alături de maşina de scris, cele două volume negre ale ediţiei Baynes şi cele trei monede chinezeşti găurite, de care se folosea pentru a stabili hexagramele. Apoi se aşeză şi

aşteptă. Se recomanda înlăturarea oricărui gând înainte de consultarea oracolului, dar îi era imposibil să izgonească orice gând. Imagini, idei rumegate îndelung, pluteau la suprafaţa conştiinţei sale. Ghicea că unele dintre epavele acelea îşi vor găsi loc în cartea lui, dar nu trebuia să se grăbească. Să le lase să fie duse de curent…

În centru era imaginea unei bijuterii. O broşă sau un pandantiv; ceva ridicat de pe jos, ţinut în palmă. Nu era o bijuterie preţioasă, dar când o priveai, când o cântăreai în mână, simţeai că le schimbă ceva în tine. Agitaţia se potolea. Niciun fel de opodţie, sau da, exista, dar atât de echilibrată, că n-o mai simţeai ca opoziţie. Ci calmă, evidentă. Trebuia ca bijuteria să fie în carte. Trebuia ca şi cartea să semene cu bijuteria aceea.

Dar cum, dacă era vorba de nazism, către care se îndreptau gândurile sale, de câteva luni? Citise o mulţime de cărţi despre acesta, ultima fiind cea a lui Hannah Arendt despre procesul lui lichmann de la Ierusalim, ştia că, în ziua în care va scrie serios, va fi despre acest subiect. Trebuia ca toţi cei ce trăiau în a doua parte a secolului XX să ştie despre nazism, să trăiască ştiind ce a-a întâmplat, aşa cum el trebuia să trăiască ştiind de moartea 6Urarii lui, Jane. Chiar dacă nu te gândeşti, tot a fost, deci trebuia să fie şi în cartea lui.

Nimic mai îndepărtat de tao ca nazismul. Dar japonezii, care venerau tao, fuseseră aliaţi cu

naziştii. Dacă ei ar fi învins… Un moment, se lăsă atras de această idee. Cărţi de acest gen apăruseră deja, citise una în care Sudul câştigase Războiul de Secesiune. Se întreba cum ar arăta o lume rezultată din victoria Axei, la cincisprezece ani după aceasta. Cine ar conduce Reich-ul? Tot Hitler sau unul dintre adjuncţii săi? Ar avea vreo importanţă dacă ar fi Bormann, Himmler, Goering sau Baldur von Schirach? Ar avea acest lucru vreo importanţă pentru el, locuitor din Point Reyes, comitatul Marin?

Era o senzaţie ciudată de a inventa nu un viitor ipotetic, ci un alt trecut. Cu cât reflecta mai mult, cu atât trecutul acela şi f»rezentul ce decurgea din el căpătau consistenţă. Ar fi putut exista, într-un fel, existau. Se foloseau de creierul lui pentru a exista. Dar puteau exista sub mii de forme diferite, în funcţie de alegerile pe ture le făcea. În fiecare clipă, milioane de evenimente se întâmplau iau nu se întâmplau. În fiecare clipă, variabile se transformau în date, virtualul devenea actual, în fiecare clipă lumea prezintă o altă stare. Orice ar scrie, un autor se găseşte în situaţia că el trebuie că decidă dacă se întâmplă un lucru şi nu altul.

Simţea că-i momentul să ceară sfat de la *Yi-King.* Obţinu hêxagrama 60: *Tsie,* limitarea.

Deasupra lacului este apa: imaginea limitării. Astfel omul nobil creează numărul şi măsura, caută virtutea şi conduita corectă.

Comentariu: Lacul este un spaţiu apa este

inepuizabilă.

Lacul nu poate conţine decât o cantitate determinată de apă infinită. Aceasta-i proprietatea sa. La fel, prin stabilirea propriilor limite, individul capătă semnificaţie.

Uluitor, gândi el, cât de bine nimereşte oracolul, aproape întotdeauna. Detractorii săi subliniază că nu dă decât sfaturi de bun-simţ, suficient de generale pentru a se potrivi în orice ocazie: răbdare, moderaţie, perseverenţă – într-o oarecare măsură, aşa şi este. După cum n-am nevoie de el pentru a gândi că un roman necesită cadru precis; dar pentru că mi-a spus acest lucru, pentru că mi-am pus această problemă, văd mai bine importanţa acestui cadru. Înţeleg, de exemplu, că primul lucru de făcut este să trasez frontierele.

Decise că, după zdrobitoarea victorie din 1947, puterile Axei şi-au împărţit lumea. Europa, Africa şi estul Americii, până la Munţii Stâncoşi, au revenit Reich-ului. Cancelarul Martin Bormann continuă politica predecesorului său, transformând un procent apreciabil din populaţie în săpun, iar continentul african în… nu se ştie ce, lumea evită să se gândească. În Asia, zona Pacificului şi vestul Americii, Japonia impusese un jug mai uman. Fără lagăre de concentrare, cu teroare poliţienească mai redusă. Americanii au integrat perfect codul social al ocupantului: ca şi acesta, se tem să nu încalce eticheta, să nu se facă de râs. Ca şi acesta, nu iau nicio decizie fără sfatul

Yi-King. În orice moment, californianul mediu aruncă monedele şi urmăreşte, fascinat, formarea hexagonului care, produs de hazard, îşi înfige rădăcinile în textura lumii. Alternanţa liniilor continue şi a celor întrerupte dă fiecăruia, pentru a înţelege starea prezentă a lucrurilor, o cheie în acelaşi timp unică şi universală: conform locului său stabilit, intră în relaţie cu cel al oricărei fiinţe vii sau care a trăit, cu întreg cosmosul.

Pentru a ilustra această interdependenţă, Dick mări numărul protagoniştilor şi al punctelor de vedere. La început, nu aveau decât nume: Frank şi Juliana Frink, Nobusuke Togami, Robert Childan, soţii Sakura… Dar a fost de ajuns să le scrie numele şi

În numele lor, să consulte *Yi-King,* pentru ca fantomele să se mime. Fără să se cunoască în mod obligatoriu, apărură conexiuni bure ele. Domnul Tagomi, înalt funcţionar japonez în California, gttută un cadou preţios pentru un vizitator din Reich. În acest cap, se adresează lui Robert Childan, un american băştinaş care re un magazin de antichităţi indigene: comicsuri dinainte de război, ceasuri Mickey Mouse, discuri ale lui Glen Miller, colţuri 44 din timpul Războiului de Secesiune, tot felul de fleacuri pe ewe le cumpără elita ocupanţilor şi cărora Childan le garantează autenticitatea. În mod eronat, majoritatea dovedindu-se a fi falsuri, produse în atelierul clandestin în care lucrează Frank Frink. Concediat în urma scandalului, acesta îşi încearcă norocul în

domeniul bijuteriilor. Fusese căsătorit, cândva, cu o oarecare Juliana care, la începutul poveştii, serveşte hamburgeri într-o cafenea din Colorado. Dick nu ştia prea bine ce-o s-o pună să facă, dar nu se nelinişteа. Va găsi un mijloc să-şi croiască drum de la periferie până în centrul cărţii. Era convins că va fi o eroină perfectă şi, până atunci, era suficient s-o facă să se mişte, să meargă pe stradă, să facă duş. *Să aştepţi pe pajişte,* confirma hexagrama numărul 5, *e avantajos să rămâi în ceea ce-i durabil. Niciun blam.* Fără să se jeneze, mărturisea că o inventase pe Juliana ca să se îndrăgostească de ea.

Lucra dezlănţuit, nouă sau zece ore pe zi. I se părea că acea carte există deja, undeva, că munca lui constă în a urma directivele oracolului pentru a o scoate la iveală. Când un personaj trăgea un hexagon ce sugera o alegere contrară planurilor vagi făcute pentru el, rezista tentaţiei de a relua consultarea oracolului până când verdictul avea să fie mai convenabil şi se lăsa dirijat, iar povestea se dezvolta de la sine. Seara, abia putea să se desprindă de ea. Urma gânditor drumul de pământ care ducea de la cabană la casa mare, albă. Din interior se auzeau voci, muzică, zăngănit de tacâmuri. Îşi curăţa îndelung cizmele militare, în faţa uşii. Regăsea cu un fel de incredulitate femeia căreia îi promisese să-i dedice prima sa carte serioasă şi care nu se afla la locul ei, de parcă romanul nu admitea decât personaje reale, iar ea n-ar fi fost suficient de reală. Juliane era

brunetă, cu părul ca aripa corbului.

Ce idee să se însoare cu o blondă, una atât de stridentă! Tot timpul blestema şi înjura, aşa cum pelerinul rus repetă, pentru a-l încorpora în respiraţia lui, numele lui Iisus, numai că la ea erau *shit, fuck,* avea impresia că-i ieşeau din gură broaşte râioase. El se comporta blând, o ajuta să pună masa. Se juca împreună cu fetele şi cu bebeluşul. Se ducea în sala de baie ca să ia diversele pilule necesare echilibrului său nervos. Câteodată, seara târziu, când era sigur că nu-i nimeni acolo, trecea prin atelierul de bijuterii. Se aşeza în faţa mesei. Degetele îi zăboveau pe perii, cleşti, foarfece, polizoare, pe sculele acelea minuscule şi precise pe care ar fi vrut să ştie să le folosească. Dar nu simţea melancolie: partea aceea a vieţii sale fusese salvată. Îşi găsise locul în lumea cărţii, acolo unde Frank Frink îşi instalase atelierul. Numai că el nu producea nimicuri încântătoare, ca acelea pe care le avea Phil în faţa ochilor. Fără voia conştientă a cuiva, obiectele fără valoare istorică sau estetică ieşite din cuptorul lui căpătau o valoare imaterială mai înaltă: erau în echilibru, în repaus, în acord cu tao. Era suficient să le priveşti pentru a intra în contact cu lumea reală, cea care se afla sub aparenţe. Nu existau asemenea obiecte în atelierul lui Anne, dar în cartea sa existau, şi se putea ca romanul, în întregul său, să fie el însuşi o asemenea bijuterie: o creaţie secundară pe plan literar, dar care, într-un mod misterios, permitea accesul la adevăr. Din

ce în ce mai mult avea impresia că ceva nu mergea în lumea lui, în lumea lui Anne. Cartea era ca o gaură, ca o julitură în pânza pictată, prin care puteau trece dincolo cei care ştiau să citească. Dar puţini ştiau. Oricum, nu Anne.

Printr-un circuit complicat şi natural, favorizat de construcţia poveştii, una dintre bijuteriile lui Frank Frink ajunse în mâinile domnului Tagomi, înaltul funcţionar japonez ale cărui încercări de a găsi un cadou provocaseră, indirect, concedierea şi schimbarea meseriei artizanului – asta fără ca vreunul din ei să ştie, pentru că nu se întâlniseră niciodată. Domnul Tagomi avea şi el necazuri. Pentru a salva o viaţă, trebuia să jertfească două, lucru greu de suportat de un budist. Rămăsese în prostraţie pe o bancă, o siluetă măruntă, slabă, în costum negru, într-un parc din San

Francisco. Maşinal, scoase bijuteria din buzunar şi începu s-o pipăie, s-o privească. Triunghiul de argint reflecta razele soarelui.

Părăsind, gânditor, parcul, domnul Tagomi fii uluit nevăzând biciclete-taxi. Apoi, mergând pe chei, se opri cu gura căscată: o fâşie gigantică de beton se întindea de-a lungul golfului. Semăna cu o instalaţie monstruoasă de bâlci, pe care se înghesuiau vehicule cu forme bizare. Domnul Tagomi crezu că visează. Trecuse pe acolo în fiecare zi şi nu văzuse niciodată şoseaua aceea futuristă, a cărei construcţie ar fi trebuit să dureze luni, ani… Dar degeaba clipea din ochi, viziunea

aberantă nu dispărea. Zăpăcit, întrebă un trecător, care-i răspunse că era autostrada spre Embarcadero. Tonul răspunsului fusese surprins şi amuzat, de parcă s-ar fi adresat unui idiot. Lipsa de respect a albului îl şocă pe domnul Tagomi. Dornic să se refacă, intră într-un bar, dar niciunul dintre albii aşezaţi în faţa tejghelei nu se ridică pentru a-i ceda locul. Simţea că-i fuge pământul de sub picioare. În ce coşmar nimerise? Triunghiul de argint îl scosese din universul lui, din spaţiul şi timpul său. Rătăcea, fără niciun reper, într-o zonă crepusculară, ameninţătoare, despre care nu ştia dacă are o existenţă obiectivă sau dacă era dovada unei boli subite: tulburări profunde ale urechii interne, somnambulism, halucinaţii…

Apoi bicicletele-taxi revenIră, cu americani care pedalau pentru japonezi. Lumea familiară reapăru. Domnul Tagomi nu lipsise mai mult de zece minute. Dar se întrebă până la sfârşitul vieţii *unde* petrecuse acele zece minute şi nu mai îndrăzni să privească bijuteria stranie care-i deschisese poarta. Nici să răsfoiască romanul scandalos şi celebm al lui Hawthorne Abendsen, *Lăcusta cântăreşte mult*.

Acest Hawthorne Abendsen era un scriitor de science fiction cu cărui carte, interzisă de Reich, circula mai mult sau mai puţin liber în zona japoneză şi provoca controverse pasionate. Descria o lume imaginară în care aliaţii câştigaseră războiul în 1945.

Aşa cum îi punea pe cei apropiaţi să treacă

un test, Dick îşi puse aproape toate personajele să parcurgă romanul lui Abendsen. În ochii unor cititori părea un gen de ficţiune deosebit de stupidă şi zadarnică, mai stupidă şi zadarnică decât anticipaţia, pentru că nimeni nu poate jura că un lucru nu se va întâmpla, dar că un lucru nu s-a întâmplat… la ce-ar folosi? Alţii o considerau tulburătoare. *Ciudat că nimeni nu s-a gândit până acum să scrie o asemenea carte. Dă de gândit, te învaţă ceva. Ne ajută să ne apreciem fericirea. Sigur, nu-i amuzant să fii sub dominaţia japonezilor, dar am fi putut nimeri mai rău… comentează un personaj.*

Reacţia cea mai vie a fost cea a Julianei. Imaginându-şi-o pe bruna seducătoare şi uşor nevrozată, Dick nu numai că dăduse frâu liber unei fantasme erotice, dar şi creionase portretul cititoarei ideale – pentru el era acelaşi lucru. Ea nu-l dezamăgi. Nu crezu că romanul lui Abendsen era bizar, că te distrăgea de la lucrurile serioase, ci că era *adevărat. Oare sunt singura care ştie? Aş paria că da. Nimeni în afară de mine n-a surprins înţelesul romanului. Autorul ne-a vorbit despre universul nostru, despre ce ne înconjoară acum şi aici. Vrea să vedem lucrurile aşa cum sunt. Deci trebuie să le recunosc.*

Când injectase în intrigă, pentru a o complica, un scriitor care în lumea cărţii lui scria una simetrică ei, nu ştia dacă o să-l facă să apară, dacă personajele sale îl vor vedea sau nu. Poate ar fi mai bine să nu se ştie dacă există. Ideea de a-l

prezenta îl seducea şi-l speria, de parcă s-ar fi apropiat de-o oglindă.

De parcă s-ar fi apropiat de el însuşi şi s-ar fi întrebat cine vine. O reflectare, bineînţeles, o simplă reflectare. Dar unui anumit tip de oameni le e imposibil să-şi imagineze că oglinda nu are adâncime, că dincolo de suprafaţa aceea considerată plană nu există o lume la fel de completă şi de reală ca a noastră, poate chiar mai mult. Că acel culoar căruia îi vedem începutul nu se continuă în lumea oglinzii. De aici se ajunge la ideea că lumea adevărată se găseşte de cealaltă parte a oglinzii şi că noi locuim în reflexie. Phil ştia toate astea din copilărie şi ştia chiar mai mult ca alţii: el ştia că locuieşte de cealaltă parte a oglinzii. În această parte, zisă reală, Jane era moartă, nu el. Dar în cealaltă era invers. El era mort şi Jane se pleca temătoare spre oglinda în care locuia sărmanul ei frate. Poate că lumea adevărată era cea a lui Jane, poate că el trăia în reflexie, în limburi. Realitatea fusese imitată pentru a nu se speria, dar trăia printre morţi. Va trebui să scrie o carte în care să povestească asta: cum descoperă cineva că suntem morţi cu toţii.

Oracolul îi ordonase să descrie lumea ascunsă de cealaltă parte a oglinzii şi, ghidat pas cu pas, se supusese. Descrisese cartea pe care o scrisese în locul lui Hawthorne Abendsen. Descrisese fata cu păr negru, opusa lui Anne, dar şi-o imaginase astfel pe Jane, iar fata înţelesese, cum ar fi înţeles Jane şi cum nu va înţelege

niciodată Anne, că Hawthorne Abendsen nu vorbea despre altă lume, despre o lume imaginară, ci despre lumea reală. Iar ea voia să-l întâlnească. În locul lui Abendsen i-ar fi fost teribil de frică şi de poftă totodată – ca şi cum ar fi întâlnit-o pe Jane sau moartea. Dar nu decidea el.

Se apropia de sfârşitul cărţii. Ştia asta, scriind-o, ca un cititor care poate număra paginile ce i-au rămas. Juliana oprise maşina pe marginea unui drum pustiu, care traversa Munţii Stâncoşi. Părul negru i se udase. Sânii mici, tari, îi palpită sub rochia nouă, frumoasă, oferită de un nazist căruia îi tăiase carotida cu briciul, în urmă cu câteva ore. Scoase din poşetă cele două volume negre, jerpelite, ale ediţiei Baynes şi lansă, în maşina al cărui motor mergea, cele trei monede, întrebând: *Bine, acum ce trebuie fac? Te rog, spune-mi ce trebuie să fac.*

Obţinu hexagrama 42 – mărirea – pe care trei linii mobile o transformară în 43 – străpungerea.

Trebuie anunţat lucrul la curtea regelui. Conform adevărului. Pericol.

Dick îşi muşcă buzele. Sperase într-un răspuns vag, aşa cum face de multe ori *Yi-King,* un răspuns pe care-l poţi interpreta după plac. Dar acesta era de-o claritate înspăimântătoare. Trebuia să se ducă la curtea regelui. Juliana plecă.

Se ştia de la începutul cărţii că Abendsen locuia într-un buncăr izolat în plin munte – de unde porecla de stăpân al castelului înalt – dar Dick nu era interesat să descrie aşa ceva, iar el

ştia prea bine că nici nu era adevărat. Călătoria Julianei luă sfârşit într-o periferie din Cheyenne, Colorado, în faţa unei case albe, cu o alee din pietre plate ce ducea la garaj, cu o tricicletă de copil pe peluza îngrijită. Parterul era luminat, se auzea muzică, zgomot de voci: o petrecere, o banală petrecere.

Intră. Doar câteva pagini, gândi Dick, un dialog greu de scris şi gata: voi afla ce povesteşte cartea aia afurisită.

Pericol.

Un invitat i-l indică Julianei pe stăpânul casei. Iată deci cum arată Hawthorne Abendsen: un individ solid, bărbos, care bea Old Fashioned cu gheaţă. Femeia se apropie de el şi, fără să-i fie prezentată, începură să discute. Bărbatul îi oferi o băutură, ea acceptă. Ce dorea? Oh, un Old Fashioned cu gheaţă ar fi fost bun…

Spuse de ce venise şi puse întrebări. De ce scrisese acea carte? El îi explică felul în care se servise de oracol – care decisese totul, subiectul, perioada istorică, personajele, făcuse cele o mie de alegeri mărunte, necesare elaborării unei poveşti. Mărturisi chiar că întrebase cum va fi primită cartea: oracolul răspunsese că va fi un mare succes, primul din cariera lui.

Dick bătu în lemn, dar Juliana scutură din cap, nerăbdătoare. Nu venise să afle cum scriseseră cartea Abendsen şi oracolul, ghicise asta de mult timp. Voia să ştie pentru ce. De ce oracolul decisese să scrie un roman prin

intermediul lui Abendsen? De ce *acest* roman? De ce această temă aiurită şi nu alta?

Abendsen nu avea un răspuns. Nici Dick. Nu le rămânea decât să întrebe oracolul. Aduseră cartea, cele trei monede chinezeşti, o foaie de hârtie şi un creion pentru a desena hexagrama. Apoi puseră întrebarea: *Oracol, de ce ai scris* Lăcusta cântăreşte mult? *Ce concluzie trebuie să tragem de aici?*

Dick îşi ţinu răsuflarea, apoi aruncă monedele, de şase ori. Construi hexagrama.

*Suen*sus, *tuei*jos.

61. *Tehung Fu,* adevărul interior.

Vântul suflă pe munte şi vălureşte suprafaţa apei. Aşa se manifestă efectele vizibile ale invizibilului.

Urmă un moment de tăcere.

Ştiu ce înseamnă, zise, în cele din urmă, Juliana.

Abendsen o privi cu o expresie neliniştită, aproape feroce.

— Că romanul meu e adevărat, nu?

— Da.

— Germania şi Japonia au pierdut războiul?

— Da.

El închise cartea, se ridică în tăcere.

— Nici măcar tu, spuse Juliana supărată, n-ai curaj să priveşti adevărul în faţă!

Şi plecă.

Dick o urmă, perplex. Aşa era sfârşitul cărţii? Niciun editor n-ar fi acceptat-o. I s-ar fi cerut să

explice, să se justifice. Chiar el, autorul, nu se simţea în largul lui. În *Timpul dezarticulat* nu se mulţumise să afirme că Ragle Gumm avea dreptate, explicase şi de ce. Se chinuise să inventeze povestea cu apărarea antirachetă care impunea reconstituirea unei lumi din trecut în jurul eroului. Acea explicaţie făcea parte din obligaţiile sale faţă de public. Acum îşi dădea seama că nu se gândise o secundă la aşa ceva scriind *Omul din castelul înalt.* Ca un scriitor de romane poliţiste care ar fi aşteptat ultimul capitol pentru a se întreba cine a ucis, cum şi de ce. Se bizuise pe *Yi-King,* acesta va găsi o cale să-l scoată la lumină. Iar *Yi-King* îl lăsase fără alte resurse în afară de confirmarea aceea evazivă, batjocoritoare, un fel de *koan* zen fără sens. Lucru cu atât mai agasant cu cât, dacă ar fi ştiut din timp, ar fi presărat jaloanele necesare în cursul povestirii, iar o revelaţie de acest fel şi-ar fi găsit perfect locul într-o carte ce vorbea, măcar în parte, despre nazism. O idee care-l izbise citind cartea lui Hannah Arendt: că scopul unui stat totalitar este de a despărţi oamenii de realitate, de a-i face să trăiască într-o lume fictivă. Statele totalitare au dat consistenţă acelei himere care este crearea unui univers paralel. Privilegiul pe care sfântul Thomas d'Aquino îl nega Atotputernicului, iar sfântul Damian i-l recunoştea – să modifice trecutul, să facă să nu existe ceea ce existase – fusese înhăţat de nazişti şi de bolşevici, care rescriseseră istoria şi impuseseră versiunile

lor apocrife. Troţki nu fusese niciodată în fruntea Armatei Roşii, Beria dispăruse din Enciclopedia sovietică în favoarea unui vecin de alfabet mai puţin compromis, strâmtoarea Behring, cât despre victimele mai puţin ilustre ale lagărelor de concentrare, obiectivul nu fusese numai să le ucidă, ci să le facă să nu fi existat niciodată. Într-un fragment extraordinar.

Arendt descrie foaia mare pe care poliţia înfăţişează anturajul fiecărei persoane considerate nedemnă de a trăi: înjurai punctului care o reprezintă se înşiră, în cercuri concentrice, mulţimea punctelor reprezentând familia, prietenii apropiaţi, apoi colegii de muncă, cunoştinţele îndepărtate; apoi indivizii care, fără a-l cunoaşte personal, au auzit de indezirabil. Doar problema practică a dimensiunilor hârtiei interzicea extinderea cercului la întreaga omenire. Dick citise o teorie a unui statistician, care-i plăcuse foarte mult, conform căreia oricare persoană de pe Pământ se află la cinci, şase strângeri de mână de oricare dintre semenii săi. *Înseamnă,* îi explicase el lui Anne, *că tu ai strâns mâna cuiva care a strâns mâna cuiva care a strâns mâna cuiva care a strâns mâna cuiva care a strâns mâna cuiva care a strâns mâna, să zicem, a lui Richard Nixon sau a unui locuitor anume din Benares.* Acest principiu al contaminării universale, coşmar şi carburant al utopiei totalitare, conducea, logic, la deportarea tuturor, inclusiv a deportatorilor. Dar, întrucât nici măcar un stat totalitar nu-i la adăpost

de principiul realităţii, trebuia găsită altă soluţie, constând în ştergerea celor dispăruţi nu numai din documente, ci şi din memoria celor lăsaţi provizoriu în pace. Iar unul dintre lucrurile cele mai groaznice pe care le-au arătat statele totalitare omenirii a fost că un asemenea lucru era posibil. Dacă al treilea Reich ar domni acum asupra Europei, nu numai că logica sa exponenţială l-ar fi făcut să extermine zeci de milioane de oameni, dar la fel de probabil ar fi fost ca supravieţuitorii, cu gâtul iritat de fumul de la cuptoarele crematoriilor, să nici nu ştie. Nu ştii, dacă acesta-i preţul supravieţuirii.

Citise, într-o revistă de popularizare, relatarea unei experienţe psihologice: pe o tablă sunt trasate două linii – una, A, evident mai lungă decât cealaltă, B. Apoi tabla e arătată unui grup de cinci persoane, oamenii fiind rugaţi să spună care linie e mai lungă. După ce toată lumea râde de un test atât de uşor, urmează răspunsurile. Patra membri din grup, complici ai experimentatorului, afirmă, împotriva evidenţei, că linia B e mai lungă decât A. Al cincilea, care este de fapt singurul subiect al experienţei, sfârşeşte, invariabil, cu preţul unei profunde dezorientări psihice, să respingă mărturia simţurilor şi să se ralieze opiniei generale.

Acest gen de experienţe a fost realizat, la scară mare, de către matele totalitare. Ele au dezvoltat talentul de a arăta oamenilor un scaun şi de a-i face să spună că-i o masă. Mai mult, să-i

facă să creadă că-i aşa. Din acest punct de vedere, ceea ce povestise în roman, împins de oracol, nu era deloc absurd. Atinsese chiar un adevăr profund.

Evident, gândea el, ipoteza ar fi fost mai plauzibilă invers: nu există suficiente motive pentru ca o democraţie, chiar roasă de vânătoarea de vrăjitoare, să menţină oamenii în ideea că trăiesc într-un regim totalitar; dimpotrivă, dacă Germania şi Japonia ar fi câştigat războiul, ar fi fost de imaginat că ar fi încercat să-i facă j) e americani să creadă contrarul, pentru a-i domina mai bine. Aceştia ar continua să-şi ducă vieţile lor suportabile de mahala, lăudând constituţia, fără să ştie că sunt supuşii alienaţi ai Reich-ului. An după an, milioane de concetăţeni ai lor dispăreau fără urmă, iar nimeni nu dădea nicio atenţie faptului, atât de puternic e la om, dacă-i încurajat un pic, instinctul de a ignora. Dar, în acest caz, era datoria lui Phil Dick, locuitor al Americii pretins libere, nu a lui Hawthorne Abendsen, dublura sa ce-l oglindea, să fie bănuitor şi să-şi manifeste bănuielile sub forma unui roman.

Exact asta făcuse.

Calmează-te!

Dădu din cap, se scutură, pentru a se smulge din acel raţionament absurd. Parcurse încă o dată comentariul hexagramei, sperând să găsească o inspiraţie pentru a încheia cartea.

Doar un suflet lipsit de prejudecăţi e capabil să primească adevărul.

Chicoti, imaginându-se spunând asta editorului furios. Apoi făcu o ultimă încercare.

Mong, nebunia tinereţii.

Nu-s eu cel care-l caută pe tânărul nebun, tânărul nebun mă caută pe mine. La primul oracol, îl informez. Dacă întreabă de două, trei ori, devine inoportun. Dacă-i inoportun, nu-l mai informez. Perseverenţa e avantajoasă.

Bine, bine, zise el, jignit. Am înţeles.

Juliana spusese, deci, tot ce era de zis. Scrise cuvântul *sfârşit,* apoi se întoarse în casă gândindu-se că i-ar fi plăcut să citească ultimele pagini din *Lăcusta cântăreşte*, pentru a afla dacă acolo se vorbea de el şi cum se descurcase celălalt.

7

Idioţenia

E

După cum prezisese oracolul, *Omul din castelul înalt* a fost primul succes din cariera sa: a obţinut premiul Hugo, cea mai importantă recompensă la care poate spera un autor de science fiction.

După câteva săptămâni, primi un pachet mare, care conţinea manuscrisele celor unsprezece romane *mainstream* ale sale, însoţite de o scrisoare a agentului său literar, în care acesta îi spunea că făcuse tot ce-i fusese cu putinţă, dar că nimeni nu le voia şi că abandona, cu regret, colaborarea în această privinţă. Fu dezamăgit, dar nu surprins. Îşi imaginase că un obstacol, de netrecut şi de neînţeles, ca un câmp

magnetic, îl despărţea de acel pământ al făgăduinţei, literatura respectabilă. Zarurile fuseseră aruncate: va fi rege în satul lui, nu al doilea în Roma. Karma sa, glumea el doar pe jumătate, voia asta.

Acest verdict dublu îl situa, se părea că definitiv, pe un loc care repugna amorului său propriu (ca şi celui al lui Anne), dar începuse să înţeleagă că era al lui şi că doar acesta putea să-i ofere ocazia să arate ce poate. Mai mult decât premiul (de pe urma căruia aştepta câştiguri materiale ce nu veniră), bucuria, impresia de măiestrie dovedită jucând, în cealaltă parte a oglinzii, rolul lui Hawthorne Abendsen, îl convinseseră că-şi găsise calea. Ceea ce va scrie acolo, ceva ce nu putea pluti decât sub pavilionul science fiction-ului, urma să fie scris numai de el. N-avea importanţă că asta implica faptul că va rămâne sărac, obscur sau celebru într-un mediu căruia luciditatea lui îi interzicea să nu-i recunoască micimea: nu se resemna cu veselie, dar îşi dădea seama că avusese norocul să nu trebuiască să aleagă.

De când un oracol vechi de cinci mii de ani îi garantase *adevărul interior*, pătrunsese metodic în labirintul *idios* moj-ului său. *Idioţenia* sa personală se organizase în jurul intuiţiei că realitatea nu poate fi percepută direct, deoarece e filtrată de subiectivitatea fiecăruia, dar şi că acel consens aproape general în privinţa realităţii rezultă dintr-o înşelăciune. Ceea ce toate persoanele rezonabile

consideră, dincolo de diferenţele de percepţie şi de judecată, drept realitate nu-i decât o iluzie, un simulacru urzit fie de o minoritate pentru a profita de majoritate, fie de o putere exterioară pentru a stăpâni lumea. Ceea ce numim realitate nu-i realitatea.

Pe această intuiţie se grefă o idee care circula atunci pe ţărmul Pacificului şi care încerca să prezinte anumite moduri de conştiinţă deformată drept căi de acces direct la Realitate (cu literă mare).

În 1954, Aldous Huxley publicase o relatare despre o şedinţă cu mescalină, sub un titlu împrumutat dintr-o frază a lui William Blake: Dacă *porţile percepţiei* ar fi curăţate, orice lucru ar părea omului aşa cum este – infinit. Satiric strălucit la începutul carierei, Huxley surprinsese, chiar consternase pe o parte dintre admiratorii lui, orientându-se spre studiul misticismului şi al experienţei comune ce se degajă dincolo de diversitatea religiilor. Mescalina îl impresionase teribil. Recunoscând, din vârful buzelor, că lucrurile care se petrec sub influenţa drogurilor nu pot fi considerate iluminare mistică, susţinea *că aß dincolo de limitele percepţiei ordinare, a avea ocazia de a vedea în câteva ore atemporale lumea exterioară şi interioară, nu cum apar acestea unui animal obsedat de supravieţuire sau unui om saturat de cuvinte şi idei, ci aşa cum sunt transmise, direct şi necondiţionat, de Spirit, constituie o experienţă de-o valoare inestimabilă,*

ceea ce teologii catolici numesc graţie gratuită, nu necesară izbăvirii, dar utilă ca putere şi care trebuie acceptată cu recunoştinţă, dacă există.

Prezenta mescalina ca un mijloc de a face un tur în *idios kosmos*-ul lui Buddha sau al Maestrului Eckhart, adică în realitatea ultimă. Mijloc facil – lucru aproape vexant – la îndemâna oricui, fără pericol. Adică *aproape* fără pericol. Descriindu-şi experienţa, Huxley nu putea evita semnalarea unui abis pe care el însuşi, cobai lipsit de tulburări psihice, îl întrevăzuse: că scufundarea în Realitate nu caracterizează numai starea mistică, dar şi nebunia, deci tendinţele de care nu eşti întotdeauna conştient pot conduce la fel de bine în infern, ca şi în paradis. În continuarea lui Bergson şi a filosofiei vitaliste, Huxley considera creierul ca pe un mecanism de filtrare a Realităţii, prea bogată pentru receptorii modeşti cu care suntem echipaţi. Acest mecanism poate fi deschis punctual de droguri sau distrus cronic de maladii mintale. Iar dacă Realitatea se lasă contemplată cu seninătate de unii care, precum Huxley, se extaziază recunoscând corpul-dharma al lui Buddha în cutele pantalonului, ea este îngrozitoare pentru alţii, *ajungând să-i facă să interpreteze stranietatea sa neîntreruptă, intensitatea sa arzătoare ca manifestări ale răutăţii umane sau cosmice, producând reacţii mergând de la violenţă ucigaşă la catatonie. O dată pornit pe acest drum infernal, nu mai poţi să te opreşti. O dată pornit pe drumul greşit, tot ce*

se întâmplă este o dovadă a conspiraţiei dirijate împotriva ta. Da, concluzionează Huxley îngrozit, *cred că ştiu acum ce-i nebunia.*

Primii experimentatori ai LSD 25, sintetizat în 1943 de Albert Hoffmann pentru laboratoarele Sandoz, nu-şi imaginau că această substanţă putea servi la altceva decât pentru cunoaşterea din interior a nebuniei. În majoritate psihiatri, o considerau *simulator al schizofreniei,* care le permitea, pentru scurt timp, să simtă ce simţeau pacienţii lor. Doar mai târziu, sub influenţa lui Huxley şi a grupuleţelor pe jumătate ştiinţifice, pe jumătate religioase, din Los Angeles, care îl admirau, s-a avut în vedere folosirea ei pentru cunoaşterea Realităţii ultime. Unii nu ezitau să numească aceasta sub cea mai veche denumire codificată: Dumnezeu.

Când descoperi *Porţile per,* a cărei audienţă era extraordinar de mare în California de la începutul anilor şaizeci, ideile lui Huxley treziră în Dick un ecou familiar. Se gândise întotdeauna la aşa ceva. Dar în epoca aceea nu luase nici mescalină, nici LSD, nu se atinsese nici măcar de marijuana şi ar fi fost şocat dacă i s-ar fi spus că-i un drogat Ar fi răspuns, dând din umeri, că nu-i un scriitor elegant, dintre cei care se amuză, în cabinetul lor împodobit cu pânze ale maeştrilor, să facă asemenea experienţe, discutând savant despre ele, ci un proletar înlănţuit de masa de lucru, care trebuia să câştige pâinea familiei şi n-avea nici timp, nici bani să se drogheze. Sigur, lua

fără încetare pilule, şerpaşil pentru tahicardie, semoxydrină pentru agorafobie, benzedrină pentru a-şi stimula creierul, plus câte ceva pentru a înlătura efectele secundare ale celor dinainte. Sigur, pilulele alea îl aduceau uneori în stări bizare, îl făceau să vadă lucrurile şi oamenii ca la raze X, iar interiorul indivizilor semăna cu cel al unui radio sau al unui televizor, o îngrămădeală de fire, componente de metal şi plastic. Acele viziuni n-aveau nimic agreabil. Nu era agreabil nici să citească prospectul unui medicament din care lua zilnic, de ani de zile, doza maximă, şi să descopere că abuzul ducea la halucinaţii, delir, tulburări vasculare grave, la *moarte.* Dar nu putea să se lipsească de ele, ritmul lui de lucru depindea de ele. Nu le lua nici din plăcere, nici ca să descopere corpul-dharma al lui Buddha în pliurile unui pantalon de 200 de dolari. De altfel, el purta blugi.

În schimb, se considera un fel de autoritate în domeniul maladiilor mintale, după cum stă dovadă, cu o grijă a detaliilor aproape de parodie, tabloul clinic din romanul său *Clanurile Lunii alphane,* apărut în 1963. Acea Lună alphană servise, iniţial, drept centru de primire pentru coloniştii umani cu tulburări psihice, dar un război întrerupsese legăturile cu planeta mamă, iar bolnavii, lăsaţi să se descurce singuri de două generaţii, edificaseră o societate de clanuri, comparabilă cu căstele indiene: existau *manşii*

— Maniaci, dominatori, agresivi, care exersau autoritatea imperioasă din oraşul lor, înălţimile Da

Vinci; *parii* – paranoici, politicieni subtili şi strategi, ascunşi în spatele a mii de sisteme de apărare în buncărul lor din Adolfville; *depii* – maniacodepresivi care rătăceau în sumbrul oraş Cotton Mather; *obcomii*

— Obsedaţii, dintre care se recmtau funcţionarii; – schizofreni polimorfi, care-şi exercitau geniul creator capricios în cătunul

Hamlet-Hamlet; *schizii* – poeţi şi vizionari rătăcitori; iar la baza scării sociale, *hebii* – hebefrenii vegetativi, ghemuiţi în mizeria din Gandhitown, cu toate că aveau în rândurile lor sfinţi cu mari puteri psihice. Dick îşi propusese în roman să compare meritele diverselor psihoze din punctul de vedere al supravieţuirii şi, după cum erau timpurile, întocmi un bilanţ mai mult decât pozitiv: societatea alphană funcţiona destul de bine, se deosebea prea puţin de a noastră, în care oricine, deşi oficial sănătos, poate fi încadrat în una sau alta dintre categoriile clinice. Se procedează la această clasificare, ca la o formalitate vamală, când sosesc vizitatori pământeni, iar rezultatele testelor arată cât de puţin se cunosc oamenii consideraţi normali.

Această idee îl readuse pe Dick la sportul lui favorit din tinereţe. Începu să-i observe pe cei din jur, să le noteze reacţiile şi răspunsurile la întrebările pe care se străduia să le pună cât mai natural posibil, pentru a determina către ce fel de psihoză tindea fiecare. Sigur, nu dispunea de teste atât de elaborate precum psihiatrii din cartea sa,

dar se baza pe intuiţie şi, uneori, *Yi-King* îl ajuta să întocmească un diagnostic. Fetele acceptară cu entuziasm jocul: ce fel de nebun eşti? Cel care se consideră şoarece? Cel care se consideră Abraham Lincoln? Cel care se consideră directorul azilului? Sau ce? Ele jucau fără încetare, îi convertiră şi pe colegii lor. Fu distracţia sezonului şi chinul învăţătoarei, exasperată de râsetele nebuneşti provocate la elevii ei de dialoguri absurde de genul:

— Tigrii nu mănâncă rogojini!

— Nu, dar nu-s convins că directoarea ştie!

Când află că moda fusese lansată de micuţele Rubenstein, învăţătoarea vru să-i anunţe pe părinţi. În lipsa lui Anne, o primi Phil, care arătă un viu interes pentru teoriile ei pedagogice şi o asigură că va avea grijă să potolească imaginaţia fiicelor sale. Dar nu se putu împiedica, atunci când o conducea spre ieşire, să nu ia, pentru câteva secunde, figura aceea de iluminat care-o făcea să râdă pe Laura, cu ochi strălucitori, cu expresie în acelaşi timp sardonică şi încântată, şi să şoptească:

— Să nu spuneţi la nimeni: eu sunt Phil Dick, celebrul scriitor! învăţătoarea îl privi uluită. Figura lui redevenise cea a părintelui atent, responsabil, care o ascultase expunându-şi doleanţele.

— Vă rog? se bâlbâi ea.

— N-am spus nimic.

Femeia preferă să creadă că visase.

Arme nu aprecia prea mult asemenea amuzamente. Nu dorea să reamintească fiicelor ei că tatăl lor murise într-un spital psihiatric, dar nu se jena să-i reamintească lui Phil propriile lui antecedente. Făcuse destule isprăvi, la începutul legăturii lor. Mai mult, Arme avea simţul familiei şi ţinea s-o invite regulat pe Dorothy, care îi făcea toate confidenţele pe care o mamă le poate face nurorii sale, spre disperarea fiului său: cât de drăguţ era când fusese mic, cât de sălbatic fusese, ce spuneau psihiatrii apropo de sora lui moartă, până la ce vârstă făcuse pipi în pat… Povestea cu plăcere despre sora ei, Marion, care născuse şi ea gemeni. Spre deosebire de ea, Marion nu lăsase să moară pe niciunul dintre copii, se dovedise o mamă desăvârşită. Dar, spre sfârşitul anilor patruzeci, pe când Phil era student, sora ei suferise brusc, fără vreun motiv aparent, de grave tulburări mintale, ce duceau spre schizofrenie catatonică. Dorothy se ocupase mult de ea, îi făcuse vizite frecvente la spital şi, între două internări, o primea la ea, plecarea recentă a fiului lăsându-i o cameră liberă. O înconjura cu îngrijiri devotate, dar excentrice, trecând după chef de la un tratament miraculos la altul, de la dianetică la lada cu orgoni reichieni. Avea o părere romantică despre boala surorii sale şi pretindea că, spre sfârşit, când Marion avea o senzaţie permanentă, atroce, de nod în gât, se bucura de cele mai minunate viziuni, într-o zi, le citi cu solemnitate lui Phil şi Arme oraţia funebră pe care o trecuse în

jurnalul ei intim când murise Marion, cu zece ani în urmă: *Nu mai voia să trăiască. Atracţia celeilalte lumi, în* care trăia şi care conţinea tot ce considerăm noi drept esenţă a creaţiei, era prea puternică. Încercase, zadarnic, să trăiască simultan în lumea aceea şi în cea comună celorlalţi. Dar cu cât trece vremea, cu atât sunt mai convinsă că fiecare are o lume ce-i e proprie, că nimeni nu aparţine cu adevărat lumii reale. Suntem nişte străini.

Această lectură îl indispuse pe Phil. Anne îi făcu cu ochiul, pe jumătate complice, pe jumătate cu cruzime, de parcă i-ar fi zis limpede: *Văd că ai de unde să moşteneşti!*

(Pentru a completa povestea: la scurt timp după moartea lui Marion, soţul văduv pretinse că a primit de la decedată mesaje care-i comandau să se însoare cu Dorothy, cu care nu se înţelesese prea grozav până atunci. Căsătoria avu loc în 1954, iar de atunci Dorothy crescu gemenii surorii sale – detaliu pe care Phil îl folosea ca încununarea poveştii, când dorea să arate ce caz interesant era.)

Imediat după *Omul din castelul înalt* scrise o carte, *Alunecare de timp pe Marte,* în care, cu mai multă seriozitate decât Huxley, după escapada lui mescaliniană, punea întrebarea: ce înseamnă să fii psihopat?

Povestea începe cu o sinucidere – zvonul despre ea se propagă din personaj în personaj, pe toată durata romanului – şi descrie o speculaţie

imobiliară pe Marte, colonie neglijată de Pământ, unde s-au dezvoltat clanuri rivale. Pentru a acţiona convenabil, şeful puternicului sindicat al instalatorilor ar vrea să arunce o privire în viitor. Un psihiatru mieros îi expune o teorie la modă, conform căreia autismul şi schizofrenia, în general, sunt tulburări ale perceperii timpului. Existenţa unui schizofrenic se distinge de a noastră prin faptul că schizofrenicul are totul acum, fie că vrea sau nu: s-a trezit cu toată rola de film, pe care noi o vedem rulând imagine cu imagine. Pentru el nu există cauzalitate, ci doar principiul de conexiune acauzal, numit de Wolfgang Pauli *nicitate* şi despre care Jung, înlocuind o enigmă prin alta, pretindea că explică orice coincidenţă. Ca o persoană sub influenţa LSD-ului sau ca Dumnezeu, dacă-şi cunoaşte lumea propriului *idios kosmos,* e cufundat într-un veşnic prezent. Realitatea îi parvine în bloc: un fel de accident de maşină perpetuu, care continuă şi va continua mereu. Într-un fel, se poate susţine că schizofrenicul are acces la ceea ce numim viitor. Suficient pentru ca şeful instalatorilor să se ambaleze şi să facă apel la veşnicul ratat al romanelor lui Dick, un ex-schizofrenic ce se ocupă cu reparaţii de echipamente, de la prăjitoare de pâine la palete de elicopter – artizanat foarte preţuit pe Marte, unde piesele de schimb sunt rare. Individul se însărcinează să construiască un sistem care să-i permită să intre în contact cu un copil autist, Manfred, şi să smulgă din spiritul

acestuia informaţiile preţioase.

Depanatorul nu-i foarte încântat. Nu-i plac lucrurile care-i amintesc de trecutul lui schizofrenic, care trezesc întrebări pe care el s-a străduit să le uite: când îl văzuse, odinioară, pe patronul lui ca pe o construcţie artificială făcută din piese şi fire electrice, fusese o halucinaţie sau o viziune, o izbucnire psihotică sau o imagine a realităţii adevărate, căreia îi fusese îndepărtată faţada? Se ataşează de tânărul autist, încât ajunge să-şi imagineze, cu tot atâta optimism cât manifestase Dorothy faţă de Marion, că *trebuie să existe în spiritul închis al puştiului ăsta o lume feerică, de puritate, defi umuseţe, de inocenţă adevărată.*

Gravă eroare. Curând au loc incidente bizare: un disc de Mozart, în interpretarea lui Bruno Walter, se dovedeşte a fi o cacofonie îngrozitoare; dacă petrece o seară cu prietenii, e suficient să nu se uite atent la ei, pentru ca la periferia câmpului vizual trupurile lor să se prăbuşească, să plesnească, descompunându-se organic. Universul obiectiv în care se mişcă personajele este invadat, progresiv, de cel al lui Manfred. Dacă găseşte în ei un teren favorabil, copilul îi atrage în realitatea lui. Iar acea realitate este atroce, roasă de entropie, un teritoriu al morţii. Citind eseurile clinice ale psihiatrului elveţian Ludwig Binswanger, Dick fusese impresionat de conceptul *lume-mormânt.* Schizofrenicul trăieşte într-o lume-mormânt, în care totul s-a întâmplat şi se

întâmplă, dar în care nu se va întâmpla niciodată nimic – într-o moarte eternă, dacă se poate spune că asta înseamnă a trăi. Iar acel mormânt vrea să-i înghită pe toţi cei ce se apropie, încearcă să devină orice fiinţă şi orice lucra.

Toată lumea devine Manfred. Din orice gură iese mormăitul trist ce-i ţine loc de voce. *Aş vrea să vorbesc cu cineva care să nu fie el*| exclamă, scârbit, depanatorul, dar tot Manfred îi mişcă şi lui buzele. Şeful instalatorilor călătoreşte în timp, aşa cum şi-a dorit, dar acel timp este al lui Manfred, timpul mort din lumeamormânt, iar călătoria devine coşmar. Fidela secretară devine un monstru de pradă, obiectele sunt colţuroase, ostile, cafeaua – amară, otrăvită. O mască de neant, de tenebre totale apare deasupra instalatorului, coboară pe figura lui. Şi el înţelege că nu va revedea niciodată realitatea caldă, vie, pe care a izgonit-o din prostie, că s-a pierdut pentru vecie în lumea autistului, că va muri acolo. Şi moare.

9

Ce poate fi mai atroce decât sã mori în coşmarul altuia? Dick îl scuteşte de acest sfârşit pe instalator, rezervându-i unul mai milostiv, daimai ironic. Vraja înceteazã, individul iese din lumea-mormânt. Dar abia ieşit, e asasinat prosteşte de un personaj secundar, apãrut dintr-o ramurã moartã a intrigii. În timp ce e dus în agonie la spital, instalatorul refuzã sã creadã. Râde. Nu se va lãsa înşelat a doua oarã. Ştie cã-i

tot într-un afurisit de univers schizofrenic

9

unde mori în glumã şi te trezeşti dupã aceea. Se va trezi imediat în realitatea caldã, vie, în care nu se pot produce asemenea lucruri. Şi crezând asta, moare, de data asta cu adevãrat.

Poate cã-i mai bine aşa, concluzionează depanatorul. Dick gãsea cã-i de douã ori mai bine: instalatorul moare consolându-se cã nu moare, şi moare în lumea realã, nu într-o iluzie unde se poate întâmpla oricând ceva mai rãu.

I-a plãcut sã scrie sfârşitul cãrţii. Era liniştitor. Iluzia şi realitatea o datã clar separate, supravieţuitorii puteau merge pe pãmântul solid al *koinos kosmos*-ului. Dar îndoiala depanatorului rãmâne, pentru cã un schizofrenic nu se vindecã niciodată.

O persoanã devine psihoticã, gândeşte el, nu i se mai poate întâmpla nimic, niciodată. Iar eu mã gãsesc la limita acestei situaţii. Poate cã am fost întotdeauna acolo.

Poate am fost întotdeauna acolo.

Se gândise deja la asta. La cinematograf, în celebra zi în care

I se fãcuse rãu vãzând infanteriştii marini arzându-i pe japonezi cu aruncãtoarele de flãcãri. Dorothy îi povestise lui Anne anecdota, pentru a scoate în evidenţã sensibilitatea şi antimilitarismul precoce al fiului ei. Dar ea nu ştia ce simţise el, cu adevãrat, în ziua aceea. Stând pe un fotoliu de pluş roşu jerpelit, cu o pungã de floricele în mânã,

privea marginile sãlii în care fusese închis împreunã cu o sutã de persoane, în majoritate necunoscute, fasciculul luminos care ieşea din cabina din spatele lui, lãrgindu-se pânã la ecran, praful care dansa în conul de luminã, un ghemotoc»I mochetei sub picioare şi, deodatã, înainte sã înceapã actualitãţile, *ştiuse.* Ştiuse, cu toatã certitudinea, cã nu existã decât asta. Patru pereţi, tavanul, podeaua şi ceilalţi prizonieri. Ceea ce credea cã ştie despre lumea exterioarã, despre viaţa în lumea aceea, erau doar false amintiri, o iluzie insinuatã în creierul lui, din rãutate sau milã (imposibil de ştiut). Fusese întotdeauna acolo, asistase întotdeauna la acel film despre care credea cã-i viaţa lui. Veste un moment va crede cã va ieşi, cã va merge cu mama lui pe strãzile unui oraş din America numit Berkeley, cã se va întoarce acasã pentru a asculta înregistrãri ale melodiilor lui Schubert, când în realitate nu exista nimic din toate acestea, nici mama lui, nici Schubert, nici America, nici Germania, poate nici ceilalţi spectatori închişi în salã cu el. Poate cã figuranţii ăia fãceau parte din film. Atunci îşi fãgãduise cã, dupã ce va ieşi sau va crede cã a ieşit, sã încerce sã nu se lase înşelat, sã-şi aminteascã faptul cã rãmãsese în salã, cã nu exista altã realitate. Presimţea cã atunci gândul nu va mai avea aceeaşi certitudine, cã i se va pãrea doar un paradox seducãtor, nu un adevãr vital. Ar fi vrut sã fie cel care va fi peste câteva ore, sã-l avertizeze sã nu se lase înşelat. Pentru a grãbi acel moment, pentru a

reveni în lumea iluziilor cu toatã luciditatea, se prefãcuse cã i se face rãu în timpul jurnalului de actualitãţi. Mama sa, neliniştitã, îl condusese, sprijinindu-l pânã la ieşire. Se regãsiserã în stradã, la soare, iar câteva momente savurase bucuria de a şti cã strada, soarele, femeia slabã, încruntatã, care-l întreba curioasã ce-a pãţit, nu existau, cã de fapt era în salã, cã va fi mereu şi cã fusese întotdeauna. Dacã ar fi putut sã vinã şi sã plece în lumea iluziilor, sã-şi joace rolul fãrã sã-şi piardã luciditatea preţioasã, ar fi fost… Cum? Agreabil? Nici vorbã. Dar nu-i trebuia ceva agreabil, dorea *sã ştie,* sã nu se lase înşelat. Simţea deja cã ceea ce prevãzuse se întâmpla: iluzia îşi recãpãta drepturile, nu folosea la nimic sã lupte, deja nu mai credea. Ultima lui dorinţã conştientã a fost ca luciditatea sã-i revinã într-o zi, mãcar pentru câteva momente.

Îi revenise, în strãfulgerãri: la intrarea într-o baie în care nu ştia cum sã aprindã lumina; mai târziu, în altã salã de baie, una din cele trei dintr-o casã pe care o împãrţea cu o femeie blondãcu caracter dictatorial. În spatele uşii încuiate, o auzea plimbându-se, înjurând. Iluzie. Nou episod al filmului. Conform episodului acela, era în vârstã de treizeci şi cinci de ani, bãrbos, scria science fiction. Un om foarte cult, amator de ameţeli şi paradoxuri. Nu se închidea niciodatã în baie fãrã sã facã aluzii glumeţe la iluminarea lui Martin Luther, care avusese loc, dupã cum spun manuscrisele latine, în Cunoştea toate formele

culturale pe care le luase drept ceea ce intuise: peştera lui Platon; visul lui Zhuang Zi, cel care, cu patru secole înaintea erei noastre, se întreba dacã era un filosof chinez care visase cã-i fluture sau un fluture care visase cã-i filosof chinez; şi versiunea cea mai ameninţãtoare a acelei întrebãri, puse în 1641 de René Descartes: *Cum sã ştiu cã nu-s pe cale de a fi înşelat de un demon rãutãcios, infinit de puternic, care vrea sã mã împingã sã cred în existenţa lumii exterioare şi a trupului meu?* îşi fãcuse o specialitate profesionalã din asemenea speculaţii şi, dupã ce-i revenise amintirea certitudinii sale infantile, de la cinematograf, învãţase s-o reînvie la comandã. Singur în baie, era suficient sã-şi priveascã figura din oglindã, trupul, podeaua, gândacul mort prins în perdeaua de la duş, pentru ca siguranţa irealitãţii a tot ce existã sã-i revinã cu o uşurinţã deconcertantã.

Fusese întotdeauna acolo.8

Nebunie în doi

Succesul literar realizat de *din castelul înalt* nu-i schimbă condiţia socială şi materială, cu toate că primise premiul I lugo. *Alunecare de timp pe Marte*, de la care aştepta mult, trecu neobservat. Cu toată pensia oferită de familia bogată a defunctului soţ al lui Anne, cu toate vânzările de bijuterii, le trebuia bani, mulţi bani, după criteriile din Berkeley, pentru a întreţine patru femei, cinci cu fetiţa, obişnuite cu un mod de viaţă burghez. Iar pentru a câştiga ceea ce Arme considera foarte puţin, trebuia să lucreze enorm. Amfetaminele îi

permiteau să scrie un roman în câteva săptămâni, ca urmare publică o duzină în doi ani, dar plătea ajutorul lor prin depresiuni atroce. Se simţea incapabil să-şi îndeplinească sarcinile, să-şi asume responsabilităţi. Se îngrăşa. În spatele bărbii figura îi devenise lividă, umflată. Insecte mari, negre, zumzăiau la periferia câmpului său vizual. Arme i se părea a-i fi duşman. Credea că ea se bucură dovedindu-i că-i un ratat, hlocându-l cu această dublă contrazicere paralizantă: n-ai decât să munceşti mai puţin şi să câştigi mai mult, cum crezi că se descurcă alţi bărbaţi? îl dispreţuia pentru că era un individ jalnic, dar ea avea nevoie de un individ jalnic pe care să-l dispreţuiască, aşa că Dick găsea o voluptate sinistră în a-i face pe plac, comportându-se ca un individ jalnic. Îi dedicase *Omul din castelulânalt,* după cum îi promisese, dar ea albise văzând dedicaţia: *Pentru Anne, soţia mea, fără tăcerea căreia n-aş putut scrie această carte.* O capodoperă de mitocănie, o răzbunare josnicii de *Untermensch*, dar îl provocase. Sub aspectul ei de soţie americană model, exista ceva de nazist: cruzime bazată pe certitudinea absolută că are dreptate, că are de partea ei dreptul, obiceiurile, ordinea naturală. Când îşi imaginase sistemul de caste de pe Luna alphană, se întrebase dacă el însuşi ar fi fost plasat printre *schizi* (ipoteză măgulitoare, la urma urmei erau vizionarii găştii) sau printre *depi* (cufundaţi în stări depresive şi, din nefericire, lucrul acesta i se părea mai probabil cu fiecare zi),

dar nu se îndoise în privinţa nevestei lui: era o *manşă* sută la sută, maniacă, rece, un animal de pradă complet lipsit de empatie.

Se amuzase – dacă se poate vorbi de amuzament – să facă din romanul acela o dramă psihologică descriind relaţiile lor. Eroul, Chuck Rittersdorf, avea acelaşi fel de meserie ca şi el: programator de simulacre pentru CIA. Meserie fără prestigiu, prost plătită. Dar îi făcea plăcere să ştie (doar el) că frazele sale ieşeau din gura perfect imitată a roboţilor umanoizi, de care agenţia se servea în anumite situaţii delicate. Acest lucru îi dădea impresia de putere secretă, de utilitate, pe care, evident, soţia lui n-o putea înţelege. Ea considera munca lui jalnică, necreativă, nedemnă de bărbatul căruia îi făcuse onoarea de a-l lua de soţ. În general, femeia îl considera pe Chuck jalnic şi nedemn de ea. Era o femeie seducătoare, ambiţioasă. Specialistă în problemele altora, pe care le trata fără urmă de compasiune, era convinsă că ea nu are niciun fel de probleme. Dick chicotise în timp ce scrisese rândurile acestea. Se bucurase în ziua în care îi găsise şi ei o meserie. O adevărată găselniţă: Mary Rittersdorf era consilier în probleme conjugale. Genul de fiinţă care nu tace, sigură de ea, tot timpul cu Freud şi cu Jung în gură.

Cu toate acestea – sau tocmai din cauza asta – soţul consilierei o tulise. Da, Chuck fugise, se refugiase într-un hotel sordid, în speranţa că o să treacă oarecare timp până ce ea o să i afle adresa.

Dick simţise o uşurare precară datorită fugii eroului său. De câte ori şi-o imaginase pe a lui? Dar existau fetele, fiica lui şi acea paralizie a voinţei, tremurăturile acelea de îndată ce ieşea din casă. Unde să se ducă? Dacă pleca la întâmplare, cu valiza umplută în grabă, traseul se termina fără greş la mama lui, unde Anne venea să-l caute peste câteva ore. O aştepta în faţa uşii, ca un condamnat convins că va fi prins de poliţie. Ştia că I ar fi găsit chiar dacă s-ar fi ascuns mai bine. Şi, în chiar primele capitole, Mary îl regăseşte pe Chuck. Inutil de explicat cum, soiul ăsta de femeie te găseşte întotdeauna, în cel mai scurt timp. Cu răceală, ea îi spune că de data asta va trebui să lucreze, pentru a plăti imensa pensie alimentară pe care i-o va stabili tribunalul.

— Ştii foarte bine, protestă Chuck, că-ţi voi da tot ce vrei.

— Ce-mi poţi da’ tu nu-i de-ajuns.

— Nu pot să-ţi dau ceea ce nu am.

— Ba da. Judecătorul e pe cale de a afla ceea ce eu am ştiut întotdeauna despre tine. Dacă te obligă cineva, poţi să înfrunţi foarte bine problemele cotidiene ale unui adult cu responsabilităţi faţă de soţie şi copii.

— Dar… trebuie să păstrez un mod de viaţă care mi-e propriu…

— Trebuie să-ţi achiţi mai întâi obligaţiile faţă de noi, zise Mary. N-o să înţelegi niciodată ce te-a lovit. Vei plăti până la sfârşitul zilelor tale. Cât vei trăi, dragul meu, n-o să scapi de mine. O să te cost

mai mult decât ai fi capabil să plăteşti vreodată…

După aceste cuvinte amabile, Mary zboară spre luna populată de nebuni, în cadrul unei misiuni ce avea nevoie de serviciile ei de psiholog. Dick bănuia că, exceptând mici amănunte, lucrurile se vor petrece exact la fel şi cu Anne. N-o să-l lase nici după ce va face din el o moluscă. Aidoma lui Chuck, simţea o nevoie teribilă de simpatie, de compasiune, şi nu cunoştea pe nimeni care ar fi putut să i le dea. De parcă ar fi fost izolat. Atrăgându-l în pânza ei, Anne făcuse vid în jurul lui. Prietenii lor erau ai ei. Animalele lor erau ale ei. Chiar şi psihiatrul lor era al ei. Dacă ar fi putut avea o amantă… Avea chef s-o sune pe Kleo, să-i audă vocea, râsul răsunător care sfârşise prin a-l enerva – regreta acum caracterul deschis, veselia sinceră a acesteia – dorind să-i spună, doar să-i spună, în ce infern nimerise după despărţirea lor. Dar nu îndrăznea. Kleo se recăsătorise, tot cu un vânzător de la University Music. Probabil că era supărată pe el. Probabil că-aflase că vânduse casa *lor,* fără s-o anunţe şi fără să-i trimită un ban. Anne îl împinsese la asta, spusese că-i vor da banii după ce-şi vor pune la punct finanţele, dar ştia prea bine că nu vor face niciodată aşa ceva… Fusese laş când cedase, laş şi josnic. Ca întotdeauna când se simţea vinovat, i se făcea milă de el însuşi.

Dar nu trebuia să i se facă milă, trebuia să bată la maşină, orice s-ar întâmpla, cu ochii pe calendarul ce prevedea că o carte începută trebuia

terminată în trei săptămâni. Trebuia să găsească un mijloc de a lega cele două intrigi pe care le pornise, cât de cât: războiul dintre Chuck şi Mary, şi cel dintre clanurile Lunii alphane.

Superiorii din CIA îi ordonară lui Chuck să animeze un robot care să facă parte din misiunea la care participa Mary. Ea credea că va avea de-a face cu un însoţitor seducător, dar era vorba, de fapt, de o maşină telecomandată de soţul ei. Chuck văzu imediat avantajele pe care le putea trage din această situaţie scabroasă. Un gelos ar fi profitat pentru a-şi seduce propria soţie şi ar fi suferit mii de chinuri făcând dragoste cu ea, sub înfăţişarea altuia, dar el nu era gelos, era soţul unei femei odioase, ce dorea să-l piardă, şi i se oferise ocazia *s-o ucidă*. O să spună că robotul i-a scăpat de sub control. Va fi bănuit, dar nu se va putea dovedi nimic.

O dată concepută, ideea nu se lăsă alungată uşor. Chuck era un obsedat, la fel şi Phil. Timp de vreo zece zile, toată lumea din casă găsi că-i bine dispus, lucru remarcabil în perioada când scria, când se îndopa cu pilule şi aproape nu dormea. *Te joci de-a soţul model?* îl întrebă Anne. Juca, de fapt, alt rol: cel al unui robot conceput să-i semene şi care trebuia s-o asasineze pe Anne. În acelaşi timp, juca rolul programatorului robotului, care, în vreme ce acţiona conform programului, căuta momentul propice pentru a lovi. Asta dădea gust activităţilor celor mai plictisitoare, precum ştergerea veselei în timp ce Anne o spăla. O privea

mişcându-se, o asculta perorând, debitându-şi rugăciunile cu *sh*it şi *fuck*, bucurându-se să ştie ce nu ştia ea: că în orice moment putea s-o stranguleze.

După două săptămâni, Chuck şi cu el terminară traseul de combatanţi, cot la cot. Transformaseră planeta nebunilor într-un abator fără să atingă, cu robot sau fără, singura ţintă care-i interesaşi, ghemuiţi într-o tranşee, îşi analizau eşecul, încercând să-i găsească un sens. Poate că, într-o zi, când nimic nu va mai avea vreo importanţă, zise Chuck, voi putea privi în urmă şi voi vedea ce-ar fi trebuit să fac pentru a evita lucrurile acestea oribile: Mary şi cu mine, tăvălindu-ne prin noroi, căutând să ne ucidem unul pe celălalt într-un peisaj funebru, pe o planetă străină, unde ne vom petrece restul existenţei într-adevăr, Chuck şi Mary rămaseră pe Luna alphană, printre bolnavii psihic. Trebuiră să se supună testelor ce permiteau determinarea familiei clinice în care trebuia să fie incluşi. Dick, în aceste circumstanţe, se trezi din moleşeala în care-l cufundase masacrul din penultimul capitol, cârpeala unui roman care lua apă peste tot, sentimentul propriei incapacităţi şi nefericirea lui conjugală. Îi încredinţă lui Mary grija de a conduce testele, în calitatea ei de psiholog, dar îşi rezervă dreptul de a anunţa rezultatele. Spre surpriza generală, Mary, care se considera singura normală şi pe care soţul ei o considera o *manşă* tipică, se dovedi «fi o *dep,* o depresivă profundă,

condamnată să zacă în groapa

Malempiat, din Cotton Mather Estates. Cât despre Chuck, ratatul, pe care soţia lui îl acuza de tendinţe hebefrenice, a trebuit să recunoască faptul că el nu suferea de nimic patologic. Era normal. Singur exemplar din această specie, întemeie clanul *norm,* cu capitala la Thomas Jeffersonburg, dedicându-se vindecării celorlalţi. Soţia îl privea cu o gratitudine respectuoasă. Sfârşit.

Dificil de imaginat o mai perfectă ilustrare a ceea ce englezii numesc *wishful thinking* decât acest final triumfalist. Dar aspectul cel mai bizar al întregii poveşti este că, în realitate, nu doar în romanele lui Dick, un psihiatru s-a raliat acestui punct de vedere.

De doi ani, Phil şi Anne se duceau cu rândul la San Rafael, hi suburbiile din nordul San Francisco-ului, pentru a consulta un anume doctor Flibe, pe care ajunseseră să-l considere arbitrul diferendelor lor. Nu urmăreau atât să se înţeleagă, cât să-l convingă. Anne, pacientă de mai mult timp, se baza pe privilegiul întâietăţii şi pe motivele serioase, după ea, ale supărărilor sale: soţul 1 refuza să-şi îndeplinească responsabilităţile, se închidea într-o atitudine imatură, încăpăţânată; nu avea simţul realităţii; complexul lui Oedip (*dacă i-aţi cunoaşte mama, doctore!*), de inferioritate, de culpabilitate, E făceau insuportabil, poate chiar periculos. Din partea sa, Phil nu se lăsa mai prejos: n-o acuza pe

Arme doar că ascunde, sub o faţadă amabilă şi civilizată, o natură agresivă, dar şi că e capabilă să treacă la fapte, chiar trecuse. Era convins că-şi omorâse primul soţ, Dumnezeu ştie cum, iar acum venee rândul lui. Îl internase pe Rubenstein, voia să-l interneze şi pe el. Asta în cel mai bun caz. Probabil că n-o să piardă vremea cu asemenea nimicuri şi o să-l execute cu propriile ei mâini. O dată, conducând maşina cu spatele pe alee, încercase să-l strivească. Altă dată, îl ameninţase cu un cuţit. Dacă i se vorbea despre tendinţa lui de insecuritate psihologică, el izbucnea într-un râs dureros: sigur că era o problemă de insecuritate psihologică, atunci când viaţa îi era ameninţată! Poate că era paranoic, dar şi paranoicii pot fi ucişi. Într-o zi va fi găsit asfixiat cu gaz de eşapament sau înecat în baie, ancheta va concluziona că-i vorba de un accident regretabil, iar doctorul Flibe îşi va reaminti cuvintele lui şi va regreta că nu făcuse nimic atâta vreme cât mai avusese timp.

— Nu-l asculta! răcni Arme, când doctorul, impresionat, se făcu ecoul a ceea ce el numea cu prudenţă *insinuări.* Omul ăsta e un demon! E capabil să te facă să crezi orice!

Anne avu ocazia să verifice respectiva presupunere într-o seară din toamna lui 1963, când şeriful, cel care închiriasc cabana, se prezentă în timpul dineului în familie, înarmat cu un document ce ordona ca ea să fie condusă la spitalul psihiatric, pentru trei zile de examinări. Criza pe care o făcu descoperind în josul paginii

semnătura psihiatrului *ei* reuşi să-l convingă pe şerif că nefericitul lui locatar se căsătorise cu o nebună furioasă, aşa cum se plângea zilnic.

Scena fu penibilă. Au fost nevoiţi s-o ia pe Anne cu forţa. Fetele plângeau. Phil avu grijă de ele cu gravitatea îndurerată a unui tată responsabil, care continuă să pregătească masa chiar dacă-i cade cerul în cap.

Cele trei zile de examinare durară două săptămâni. Phil şi fetele se duceau în fiecare dimineaţă la spital. Şocul internăriihisese potolit cu doze masive de tranchilizante, aşa că Anne îi primea calmă, ca şi cum ar fi fost vizitată după o operaţie de apendicită. Purta un halat roz, căruia îi pipăia tot timpul nasturii, f ară grabă şi fără încetare. Mişcările ei erau lente, privirea goală.

Dick nu avea remuşcări, îşi crezuse cu adevărat viaţa ameninţată, dar nu se simţea bine, avea impresia unei existenţe răsturnate. Cu toate argumentele lui, se simţea de parcă ar fi dat viaţă unei poveşti de coşmar, hi care nebunii preiau puterea şi pun în cămaşă de forţă personalul azilului. Scenă clasică: falsul director arată epitalul poliţistului alarmat de zvonuri bizare şi, trecând prin f aţa unei celule capitonate, perorează: *recomand acest caz,* e unul dintre cele mai ciudate. Se crede directorul ospiciului şi afirmă că a fost închis de bolnavi, iar în fruntea acestora sunt eu. Delir de-o coerenţă remarcabilă: pun pariu că-i în stare să vă convingă. Ha, ha, ha!

Acum, când Anne, ameţită de medicamente,

nu-l mai putea contrazice, nu mai era sigur că are dreptate. În lipsa unui inamic împotriva căruia să le îndrepte, raţionamentele lui pierdeau din tărie. După câteva zile, se duse la psihiatri să le explice că totul era o neînţelegere, că trebuia închis şi el: suferea de tendinţe schizoide, mama lui îi lăsase sora să moară de foame pe când avea şase săptămâni, se supusese la teste care arătau asta şi asta… Psihiatrii, speriaţi de tratatul de patologie ambulant, îl tihniseră la medicul lui curant.

De când acesta avusese slăbiciunea să-l creadă şi să-i ia partea, Phil nu mai avea încredere în el. Doctorul Flibe, pe de altă parte, începuse să se teamă că făcuse o greşeală, iar vizita lui Dick, ce-i vorbea agitat şi bănuitor, nu făcu decât să-i confirme presupunerile. Dar nu îndrăznea să se dezică şi, în lipsa altei alegeri, preferă să consolideze certitudinile şovăitoare ale pacientului său: e normal să se creadă vinovat, ar fi fost de mirare, după cum îl cunoştea, să se poarte altfel. Dar trebuia să privească realitatea în faţă, în loc să fugă de ea şi s-o înlocuiască prin ficţiuni.

Începând din momentul în care recunoscuse că nu privea realitatea în faţă sau că modul lui de-a o vedea nu era în regulă, Dick se linişti. Putea să admită că eroarea lui de neiertat fusesecea de a nu înţelege că era perfect normal şi că soţia lui se găsea într-o stare psihică disperată. Se comporta ca un individ care încearcă să pornească o maşină fără motor şi se acuză că nu reuşeşte.

— Nu merge, repeta doctorul Flibe, cu o

convingere insinuantă, pentru că n-are motor. Nu poţi face nimic. N-ai nicio vină. Nu-i vina ta. Vina ta este de a crede că ai vreo vină. Asta-i adevărata vină. Numesc asta refuz de a vedea realitatea. Soţia ta e bolnavă, nu tu, de aici trebuie să porneşti. Dacă nu admiţi asta, înseamnă că eşti nebun.

Dick plecă aproape convins de la doctorul Flibe. Fără să creadă cu adevărat, spera ca, într-o zi, Anne să fie în stare să recunoască adevărul. Îşi imagina nevasta mărturisindu-i, cu un zâmbet jalnic, precum Mary în ultima scenă din Clanurile Lunii alphane: Sunt o dep. Testele au scos la iveală o depresiune maladivă foarte profundă. Reproşurile continue pe care fi le făceam, apropo de câştigurile tale, se datorau fricii mele, viziunii deformate pe care o aveam că totul merge rău, că trebuia să fac ceva, că altfel am fi condamnaţi…

Recitind aceste rânduri, simţi un violent elan de tandrele fată de Anne. Îi dădură lacrimile. O revedea atât de fragilă, de descumpănită, în halatul ei roz. Ce nebun fusese s-o creadă o zgripţuroaică pornită să-l strivească, când ea era de fapt o fetiţă nefericită, speriată, care avea nevoie de protecţie! se gândea doar s-o strângă în braţe, s-o asigure că n-o s-o părăsească niciodată, că va înota s-o aducă la ţărmul raţiunii. Da, o va smulge din lumea îngheţată şi dezolantă a nebuniei. Prin puterea răbdării şi a dragostei, o va face să regăsească blânda căldură a lumii reale.

Anne se întoarse transformată în zombie de

calmantele puternice pe care trebuia, după doctorul Flibe, să le ia până la sfârşitul zilelor ei. Sarcina lui Phil era să aibă grijă ca Anne să ia pilulele, întrucât nu-i răpiseră suficient luciditatea pentru a aspira să redevină ceea ce fusese, femeia încerca să-l înşele, să scuipe doctoriile. Bănuind-o, se învârtea în jurul ei, veghea să înghită, scotocea prin pământul din ghivece. Îi era milă de nefericirea lui de a fi unit cu o femeie atât de bolnavă. Într-o zi, Anne fi auzi telefonând mamei lui şi plângându-se, recunoscând că, fără îndoială, *era greu şi pentru ea.* Oricât de comatoasă era, fu gata să se sufoce de furie.

Se întreba ce va face dacă starea lui Anne nu se va ameliora. Va divorţa, va căuta altă soţie? Sau va târî toată viaţa ghiuleaua aceea legată de picior (un creştin ar fi zis: îşi va purta crucea)?

În timpul internării lui Arme, o femeie seducătoare şi ciudată îi venise în ajutor. Atletică, de origine suedeză, bând zdravăn, acea Maren Hackett, care fusese inspector de poliţie, şofer de camion şi care făcea parte din societatea Mensa – ce grupa persoane cu un coeficient de inteligenţă extrem de ridicat – nu semăna deloc cu ideea pe care şi-o făcuse Dick despre o bigotă. Cu toate acestea, era membru activ al parohiei catolice episcopaliéné din Inverness, localitatea în care locuia, aflată în apropiere de Point Reyes. La sfatul ei, începu să citească epistolele sfântului Pavel, mai ales pasajele despre milostenie, în care recunoscu ceea ce numise până atunci empatie şi

pe care o considera, ca şi apostolul, cea mai înaltă dintre virtuţi. Se vedea deja soţul unei femei grav bolnave, îngrijind-o plin de devotament, sacrificându-şi viaţa strălucitoare şi iubirile măgulitoare de care, fără îndoială, ar fi putut avea parte. Confruntat cu o dilemă asemănătoare, eroul unui roman pe care-l scrisese în toamna aceea, *Aşteptând anul*, găseşte la un taximetrist – robot curajul şi sprijinul pe care-l găsise el la Maren Hackett.

— Spune-mi, ce-ai face dacă soţia ta ar fi bolnavă?

— N-am soţie, domnule. Mecanismele autonome nu contractează căsătorii.

— Probabil. Dar dacă ai fi în locul meu, iar nevasta ta ar fi bolnavă incurabil, fără speranţă de vindecare, ai părăsi-o? Sau ai rămâne cu ea chiar dacă, făcând un salt de zece ani în viitor, ai şti că pierderile produse de leziunea cerebrală vor fi ireversibile?

— Asta ar însemna că singurul scop al existenţei dumneavoastră ar fi să aveţi grijă de ea.

— Da.

— Aş rămâne, spuse taximetristul.

— De ce?

— Pentru că viaţa se compune din configuraţii ale realităţii astfel constituite, A o abandona ar fi ca şi cum aţi spune: nu pot suporta realitatea aşa cum este. Am nevoie de condiţii deosebite, mai suportabile.

— Cred că-s de acord cu tine. Cred că o să

rămân cu ea.

— Să vă binecuvânteze Dumnezeu, domnule. Sunteţi un om bun.9

Prezentă reală

a

Într-o dupã-amiazã din noiembrie 1963, se plimba pe pajiştile pe care ploile continue le transformaserã în mlaştini. În vãi, ramurile copacilor ieşeau din apã; curând, urma sã aibã nevoie de o barcã pentru a se duce de acasã la colibã. Potopul îi aducea aminte de un fragment favorit din *Winnie*, dar nici mãcar amintirea cãrţii iubite în copilãrie nu reuşea sã-l înveseleascã. De când încetase sã mai ia medicamentele doctorului Flibe, Anne redevenise cea dinainte, chiar mai rãu, pentru cã-l ura de moarte, aşa cã trebuia s-o suporte, în loc sã-şi imagineze c-o salveazã. La întrebarea dacã, în aceste condiţii, era mai bine sã plece sau ã rãmânã, *Yi-King* îl dãduse un rãspuns puţin încurajator: munca asupra ceea ce-i corupt.

Hexagrama reprezenta o farfurie în care se aflau viermi. Asta semãna cu starea lui de spirit, cu cãsãtoria lui, cu viaţa lui. Concluzia pãrea a se impune de la sine: dacã ai un pic de instinct de conservare, dai un şut într-o asemenea farfurie şi fugi cât te ţin picioarele, înainte sã ţi se lichefieze complet creierul şi sã-ţi petreci restul vieţii privind viermii mâncându-se între ei. Numai cã, dupã *Yi-King,* nimic nu-i definitiv, totul se schimbã, hexagramele triumfului conţin germenii declinului, iar cele mai copleşitoare, precum cea

pe care abia o obţinuse, pe cei ai reînnoirii. Această stagnare, spunea comentariul, conţine, în acelaşi timp, ceea ce-i necesar pentru a-i pune capăt. Ceea ce-i alterat datorită greşelii oamenilor poate fi reparat prin munca oamenilor. E avantajos să traversezi ape mari.

Cu alte cuvinte, în loc să fugă, să se smulgă din nisipurile mişcătoare către care îl trăgea Anne, trebuia să încerce încă o dată să salveze căsnicia lor. Poate că traversarea apelor mari va ajunge la sfârşit. Ar fi o prostie să renunţi înainte, ca un Cristofor Columb descurajat, care s-ar întoarce din drum la câteva mile de coasta Americii. Pe de altă parte, dacă persist! în greşeală, poţi să strici totul sau să-ţi pierzi viaţa, mai ales că nimic nu permitea să ştii dacă te îndrepţi spre pământ sau spre moarte.

O pasăre ţipă deasupra lui. Ridică privirea.

Pe cer se vedea o figură. O figură uriaşă, metalică, oribilă, care, aplecată deasupra lui, îl privea.

Îngrozit, închise ochii. Ceea ce rămăsese din viziune în spatele pleoapelor lui nu era forma figurii, ci expresia acesteia, incredibil de răutăcioasă, de parcă tot răul din lume se concentrase acolo, în privirea ce se strecura prin fantele ce înconjurau nasul – sau locul în care ar fi trebuit să se afle un nas. Înţelese că toată viaţa se temuse să vadă aşa ceva. Masca de gaze a tatălui său, care-l îngrozise când fusese mic, anunţase o asemenea apariţie. Iar acum o văzuse. N-o va uita

niciodată. Nu va mai dormi niciodată liniştit.

Deschise pleoapele încet. Fiindcã-şi aplecase capul spre sol, vãzu întâi bocancii, bocancii solizi de armatã, înfipţi zdravãn în pãmântul umed. Era reconfortant sã-i vadã, grei şi foarte reali. Ridicã privirea.

Figura era tot acolo, pândindu-l.

De data asta nu închise ochii, ci deschise gura şi încercã sã vorbeascã. Vocea lui tremura când spuse: *fricã. Nu exişti.*

N-o recunoscu, dar, deoarece articulase cuvintele pe care dorise sã le spunã, continuã: Nu exişti. Eşti o halucinaţie produsã de creierul meu. Am fost foarte nefericit în ultimul timp. Prea multã singurãtate, prea multã tristeţe. Dar tu nu exişti.

Figura pãru sã rânjeascã. Era compusã doar din rânjet. Moarte şi rânjet. Dick fugi. Alergã pânã la casã fãrã sã se opreascã, fãrã *6 întâlneascã pe nimeni, fãrã sã ocoleascã bãltoacele – iar noroiul din acestea se rãspândi pe hainele lui – fãrã sã priveascã cerul, (Arã sã spere cã figura nu mai era acolo.

Timp de câteva zile, figura din cer se jucã de-a v-aţi ascunselea cu el, dispãrând când îşi fãcea curaj sã ridice privirea pentru» verifica dacã se aflã încã acolo, ivindu-se în câmpul lui vizual de îndatã ce înceta sã se aştepte s-o vadã. Tot ce puteau capta ochii, inclusiv luminiţele de sub pleoape, o conţineau sau o anunţau.

Ajuns la capãtul nervilor, se duse la San Rafael pentru a-l consulta pe doctorul Flibe, care-l

întrebã, cu un aer bãnuitor, dacã nu luase, din întâmplare, drogul acela halucinogen despre care ne vorbea tot mai mult prin reviste. Se amintea (chestia asta îl fãcuse deosebit de visãtor pe medic) de cure pe bazã de LSD, pe care psihiatrii cei mai la modã în Los Angeles le propuneau clienţilor lor deosebiţi, la 200 de dolari şedinţa. Actorul Gary tirant mãrturisise revistei *Time Magazine* cã folosea drogul săptămânal, de un an, obicei care-i schimbase complet modul de a vedea lumea şi de a interpreta rolurile. Aflând acest lucru, doctorul Flibe se dusese sã vadã ultimul lui film" sperând sã poatã remarca schimbarea şi, de fapt, dacã erai prevenit, o remarcai. Aceastã admiraţie exageratã nu-i cuprinsese numai pe ţleniţii simpatici de la Hollywood, ci şi mediile academice cele mai respectabile: un profesor de la Harvard fusese schimbat din funcţie pentru cã preconizase folosirea intensivã a drogului de cãtre studenţii lui, pretinzând cã trãise, sub influenţa acestuia, experienţe bul versante…

Dick dãdu din umeri: da, auzise vorbindu-se de asta, îl citise pe Huxley, care susţinea cam aceleaşi lucruri. Dar nu luase LSD, nu era genul de lucruri care se procurau în Point Reyes, iar experienţa lui nu semãna cu cea a profesorului de la Harvard. Sau înţelegea greşit prozelitismul acestuia. Dacã individul ar fi vãzut geea ce vãzuse el, figura monstruoasã din cer, cãutând sã-l devoreze, n-ar fi cerut studenţilor lui sã-l imite. Doar dacã ar fi fost un ticãlos, un slujitor al lui

Satana care împingea prãzi cãtre stãpânul lui. Dacã te gândeai bine, era posibil. Posibil, dar înspãimântãtor. Dacã acest Leary fãcea un asemenea lucru, Adolf Hitler era un dulce copil pe lângã el…

— Ia-o mai încet, zise doctorul Flibe, pe care pacientul îl fãcea sã se simtã tot mai nervos. Crezând cã se retrage pe un teren mai sigur, explicã apoi halucinaţia prin obosealã, anxietate, prin internarea lui Anne, dar Dick nu se lãsã înşelat: în primul rând, nu vedea nimic liniştitor în faptul cã o asemenea oroare ar fi existat mai degrabă în creierul lui decât în realitate, iar dacii argumentul dorea sã-l calmeze, nu reuşise; în al doilea rând, ştia foarte bine ce i se întâmplase, iar acel lucru nu era o halucinaţie, ci opusul ei. Din diferite motive – obosealã, amfetamine, nefericire şi probabil unele dispoziţii interioare – mecanismul psihic menit sã filtreze realitatea se defectase. Ecranul care o acoperea şi o fãcea suportabilã se sfâşiase. Vãzuse, iar problema lui era sã supravieţuiascã acelei viziuni.

— Ştii ce spunea John Collier? întrebã el. Universul e un individ care toarnã bere într-un pahar. Face o grãmadã de spumã, iar lumea noastrã e doar o bulã în mijlocul spumei. Se întâmplã ca unii, din bula lor, sã întrevadã figura individului care toarnã berea, iar dupã aceea nimic nu va fi ca înainte. Asta mi s-a întâmplat.

— Vrei sã spui, întrebã doctorul Flibe, cã l-ai vãzut pe Dumnezeu?

Din San Rafael se duse în Inverness, unde se afla biserica pe care o frecventa Maren Hackett. O construcţie frumoasã din lemn, situatã pe ţãrmul unui fiord şi care, deşi de rit catolic, evoca, precum Maren, imagini de severã credinţã nordicã. Intrã şi cern sã fie primit la spovedanie. Preotul i se pãru mai puţin încuiat ca psihiatrul: cel puţin ascultã ce avea de spus. În mai multe rânduri, figura lui se crispã dureros, ca şi cum l-ar fi înţeles. Semãna cu un vânãtor bãtrân care înfruntase cândva un lup monstruos şi crezuse cã scãpase lumea de el, pânã în ziua când povestirea îngrozitoare a unui tânãr îl fãcuse sã înţeleagã cã adversarul lui se întorsese şi cã trebuia sã lupte încã o datã. La sfârşitul confesiunii, spuse simplu: *L-ai întâlnit pe*

Acest diagnostic îl réconforta pe Dick: biserica îl lua în serios, cunoştea problema. Dar, gândi el, scãpa ieftin, refuzând sã accepte uã-l întâlnise pe Dumnezeu însuşi, cã acel coşmar era Dumnezeu, nu un subaltern malefic. La urma urmei, lumea era atât de bunã încât sã atribui, fãrã o examinare serioasã, crearea ei unei divinitãţi binevoitoare? Ipoteza, o datã formulatã, mãri durerea preotului, dar nu-l ului. Pãrea cã nimic nu-l poate ului. Cea mai violentã blasfemie putea sã-l facã sã dea trist din cap, aşa cum îl face un limptom alarmant pe un medic experimentat. Era agasant, dar şi liniştitor. Nu mai era singur cu figura de metal care umplea cerul. Alţii, chiar fãrã s-o vadã, ştiau cã existã şi se rugau împreunã cu

el, pentru el.

Reacţia lui Anne îl surprinse, când o anunţã cã intenţioneazã dã intre în sânul bisericii catolice. Kleo ar fi izbucnit în râs, şi tot Berkeley-ul alãmii de ea. Chiar el ar fi hohotit, cu o lunã înainte. Dar Anne fu emoţionatã. Îl strânse în braţe. Murmurã cã se va boteza o datã cu el, împreunã cu fetele. Nefericirea înlãturã simţul ridicolului, te întoarce spre Dumnezeu. La acest lucru foloseşte, de fapt, susţin creştinii. Dick înţelese cã în ochii lui Arme aceastã convertire reprezenta o ultimã tentativã de a salva cãsnicia lor sau de a suporta naufragiul ei. Îşi promise sã nu-i strice impresia.

Pentru a se pregãti de botez, urmarã împreunã nişte cursuri de catehism. Niciunul, nici celãlalt nu primiserã o educaţie religioasã, dar ignoranţa plãcea mai mult preotului decât vagile şi abundentele noţiuni teologice ale lui Phil, mereu înclinat sã-i reabiliteze pe eretici şi, chiar înainte de a citi evangheliile canonice, ã considere superioare apocrifele.

Fetele nu înţelegeau prea bine principiul împãrtãşaniei. Le şoca. Li se pãrea groaznic cã Iisus cerea sã i se mãnânce trupul şi lã i se bea sângele, aveau impresia cã-i un fel de canibalism. Anne, pentru a le linişti, le spuse cã-i o metaforã, de felul celei ti *sorbi cuvintele cuiva*, dar Phil protestã: n-avea rost sã devii catolic, dacã explicai raţionalist, plat, toate misterele.

— N-are rost sã devii catolic, replicã Anne,

nici pentru a trata religia ca pe una din poveştile tale de science fiction!

— Exact aici voiam sã ajung. Dacã luãm în serios ceea ce povesteşte Noul Testament, eşti obligat sã crezi cã de vreo nouãsprezece secole, de la plecarea lui Iisus care ne-a lãsat Paracletul, omenirea a suferit un fel de mutaţie. Poate cã nu se vede, dar aşa este: dacã nu mã crezi, nu eşti creştinã, asta-i tot. Nu zic eu asta, ci sfântul Pavel, şi n-am nicio vinã dacã seamãnã cu o povestire science fiction. Sfinţirea cuminecãturii este agentul acelei mutaţii, aşa cã n-o prezenta sãrmanelor puştoaice ca pe un fel de comemorare stupidã. Ascultaţi-mã, fetiţelor! Vã voi spune povestea pisicii şi a fripturii. O gospodinã are invitaţi la masã şi pune o bucatã frumoasã de came, de cinci livre, pe bufetul din bucãtãrie. Când vin invitaţii, discutã cu ei în salon, beau un Martini, douã, apoi se scuzã, fuge în bucãtãrie pentru a gãti friptura… şi descoperã cã a dispãrut. Şi pe cine vede într-un colţ, lingându-şi liniştitã botul? Pe pisicã.

— Pisica a mâncat friptura, spuse fata mai mare, cu solemnitate.

— Crezi? Nu eşti proastã, dar ai rãbdare. Vin şi invitaţii. Discutã între ei. Cele cinci livre de fripturã s-au volatilizat, iar pisica aratã foarte satisfãcutã şi sãtulã. *S cântãrim pisica,* propune unul dintre ei. Bãuserã cu toţii cam mult, aşa cã ideea le plãcu. Se duserã în baie şi puserã pisica pe cântar. Cântãrea exact cinci livre. Toatã lumea

se înghesui în jurul cântarului. Un invitat zise: *e foarte bine, a ieşit socoteala*. Erau siguri cã ştiau ce se petrecuse, din moment ce aveau o probã concretã. Atunci, alt invitat, cuprim de scrupule, întrebã: *Dar pisica unde e?*

Veni Crãciunul. Ploile încetarã, figura din cer dispãru. Sub brad, Phil şi Arme îşi oferirã reciproc opere de pietate. Cea mai mare dintre fetiţe primi o pãpuşã Barbie, echipatã cu diferite toalete, accesorii de coafurã, de machiaj, şi cu un prieten numit Ken. Dupã ce-i trecu primul reflex de ironie provocatã unui individ din Berkeley de aceste reprezentãri caricaturale ale visului american, Barbie şi Ken îl fascinarã pe Dick. Îşi imaginã arheologii viitorului – sau marţienii – reconstituind civilizaţia noastrã pornind de la aceste singure vestigii. Ca oricine priveşte o miniaturã, nu se plictisea de amãnunte, de precizia lor şi de lipsurile lor. Uscãtorul de pãr al lui Barbie pãrea mai sofisticat, de fapt mai realist decât cel al lui Arme. Sutienul pãpuşii se prindea ca unul adevãrat şi se desfãcea la fel de uşor, dar nu acoperea decât sâni fãrã sfârcuri. Profitând de faptul cã Anne era întoarsã cu spatele, se gãbi sã dea jos chiloţii lui Barbie, dar vai, nimic, nici mãcar pãr, arheologii viitorului n-aveau decât sã-şi batã capul pentru a afla cum se înmulţeau oamenii. Dar poate cã acei arheologi din viitor nu se vor mira deloc, fiind exact la fel ca Barbie şi Ken. Ken şi Barbie prefigurau omenirea de mâine, destinatã sã ne înlocuiascã. Sau – de ce nu? –

reprezentau avangarda unei invazii extraterestre.

Această temă îl seduse, dar o exploatase destul, mai ales într-o nuvelă scrisă după un alt Crăciun, primul petrecut cu Anne şi fetele. În acesta erau arătaţi vameşii testând bănuitori un set de jucării cu care cei de pe Ganymede voiau să inunde piaţa pământeană. Jucării pacifiste şi educative, în principiu, dar, fiind cunoscut expansionismul legendar al ganymedienilor, oamenii erau bănuitori. Se temeau de o formă de invazie perversă, aşa cum fuseseră folosite pentru cucerirea altor planete fără să se fi tras măcar un foc. Cea mai simplă soluţie ar fi fost refuzarea oricărui import provenind de pe Ganymede, dar legea se opunea. Trebuia deci să deschidă ochii, să identifice un eventual cal troian. Din trei prototipuri supuse testării, două cazuri păreau clare şi unul dubios. Nu trebuia să fii foarte deştept pentru a respinge cu oroare o panoplie de cow-boys concepută pentru a modifica aspectul celui ce-o purta şi a favoriza dedublarea personalităţii. Nici să permiţi trecerea unei variante prosteşti, nici măcar războinice, a Monopoly-ului. Dar mai exista o citadelă bizară, livrată împreună cu mici roboţi soldaţi, al căror rol aparent era de a o asedia, numai că la fiecare trei ore puntea cobora, un soldat se apropia, o trecea, puntea se ridică şi soldatul nu mai era văzut. Imposibil de demontat citadela, dar o puteai cântări şi constata că greutatea ei nu crescuse cu un miligram, chiar după ce înghiţise zeci de

soldaţi. Interesul ludic şi educativ al acelui sistem, în acelaşi timp complex şi fãrã finalitate, nu putea fi descoperit. La ce folosea? Unde era pericolul – presupunând cã exista unul? se întrebau ce putea conţine misterioasa citadelã şi – pentru cã pãrea cã nu existã altã modalitate de încheiere a jocului – ce se va întâmpla când nu vor mai exista soldaţi de înghiţit Pentru a afla, au trebuit sã aştepte, neliniştiţi. Cât timp vor aştepta, propun sã revenim la povestea noastrã, cea de dupã patru ani. (Rezultatul testului va fi dezvãluit la sfârşitul capitolului).

Dick avu altã idee de a exploata cazul Barbie şi Ken: una marţianã. Situase deja acţiunea a douã sau trei romane pe Marte, planetã pe care o vedea ca pe o colonie deosebit de neospitalierã, pe care nu se emigreazã decât constrâns. Risipite într-un deşert cu o faunã compusã din şacali telepaţi, aşezãrile subterane adãposteau nefericiţii coloni care trândãveau plictisiţi, singuratici, în promiscuitate. Se înţelege de la sine cã orice formã de divertisment, într-un sens pascalian care includea şi religia, era bine venitã şi dãdea de lucru întreprinderilor pãmântene capabile sã le furnizeze ceva interesant. Opiul poporului pe Marte erau pãpuşile Pat.

Se presupunea cã pãpuşa Pat şi prietenul ei, Walt, clone ale lui Barbie şi Ken, locuiau pe Pãmânt, în California. Puteai sã-ţi procuri o serie de accesorii miniaturizate, care sã ajute la reprezentarea existenţei lor de invidiat cu

maximum de realism. O datã stabilite elementele de bazã – case, grãdini, automobile, costume de baie sexy, maşini de tuns iarba – locuitorii vizuinelor, încurajaţi în febra consumului de un cuplu de disk-jockey planetari, în slujba fabricii de pãpuşi, nu înceteazã sã întindã şi sã amelioreze universul pãpuşilor: strãzi învecinate, cafenele, foste colege de colegiu cu care sã stea de vorbã, centru comercial, plajã mãrginitã de palmieri, psihanalist livrat cu cabinet cu tot, inclusiv canapea, pipã şi operele lui Freud legate în piele – un articol superb, extrem de cerut. Oficial, colonii ar trebui sã simtã o bunãstare fãrã egal, folosind sistemul de deschidere automatã cu care şi-au înzestrat, cu multã cheltuialã, garajele miniaturale sau, punând-o pe Pat sã conducã noul ei Ford decapotabil, s-o facã sã strecoare în dispozitivul de taxare din parcare o monedã miniaturizatã de un dolar, cumpãratã cu zece dolari, pentru cã miniaturizarea şi transportul costã mult. În realitate nu-s idioţi şi nu se cred transportaţi pe Pãmânt de aceste jocuri puerile, aşa cum albii din romanele coloniale nu regãsesc Parisul lor natal mirosind un bilet vechi de metrou. Dar perechea de pãpuşi Pat reprezintã doar acoperirea legalã a unui trafic ilicit, deşi tolerat Societatea lui Leo Bulero, care le comercializeazã, vinde împreunã cu ele un drog, un lichen originar din Ganymede, numit D-Liss, care provoacã utilizatorului iluzia de a fi cm *adevãrat* Pat şi Walt, de a pãrãsi pentru trupurile acelea fermecãtoare corpurile lor

mizerabile. În timp ce acestea zac într-un colţ al vizuinei lor sordide de pe Marte, inerte, cu degetele crispate pe o pãpuşã din plastic lipsitã de pãr pubian, spiritul scapã, zboarã. Nu mai are, în cazul cel mai rãu, decât o amintire vagã despre personalitatea celui care-l gãzduieşte – ceva precum intuiţia pe care-o putem avea despre o reîncarnare anterioarã. Eliberat de aceastã crisalidã, poate cunoaşte, sub identitatea gratificantã a lui Pat sau a lui Walt, experienţe nelimitate, pe care nu le cenzureazã nicio moralã. Adulterul, incestul, crima nu pot fi împiedicate mai mult decât le poţi împiedica în vis sau în stare de dorinţã purã. Numai cã-i vorba de vise împãrtãşite, de dorinţe actuale, în alte dimensiuni. Mai mult – sau mai puţin: dacã drogul e luat de mai multe persoane, acestea se trezesc toate în acelaşi imp, cãruia îi împart senzaţiile. Astfel, într-una dintre primele scene ale cãrţii scrise de Dick în iarna aceea, vedem şase persoane, care locuiesc în aceeaşi vizuinã, participând la sãrutul languros al lui Walt şi Pat pe o plajã însoritã. *Cele douã trupuri bronzate adãposteau şase persoane. Douã în şase, şase în douã. Eternul mister.*

Confruntaţi cu acest mister al *translaţiei* de fiecare datã când luau D-Liss, coloniştii se împart în *credincioşi* şi *necredincioşi.* Pentru cei din urmã, pãpuşile sunt doar o reprezentare simbolicã a universului din care au fost exilaţi, iar identificarea cu Pat sau Walt e o iluzie care-i ajutã sã reziste. Primii, în schimb, considerã adevãrat

momentul sacru în care elementele miniaturizate încetează sã *reprezinte* Pãmântul, pentru a *deveni* Pãmântul.

Împãrtãşania e doar ceva pentru amintirea cuiva, sau implicã prezenţa adevãratã a Izbãvitorului? Cu câteva săptămâni mai devreme, Dick ar fi considerat întrebarea drept un pretext pentru o controversã amuzantã, o linie de despãrţire între douã familii spirituale. Dar în iarna aceea se întreba altceva, tremurând: ce s-ar întâmpla dacã prezenţa adevãratã ar fi ceea ce vãzuse pe cer (şi nu-i plãcea sã verifice prea des dacã nu reapãruse)?

Cine a mâncat carnea mea şi a bãut sângele meu va locui în mine şi eu în el (Ioan, 6,56). Ce se va întâmpla cu cei care, fãrã sã se gândeascã la rãu, vor mânca din carnea şi vor bea din sângele lui Palmer Eldritch?

În povestirile lui Lovecraft, pe care le devora în copilãrie (şi-mi place sã cred cã i-au determinat vocaţia, din cauzã cã mi-au hotãrât-o pe-a mea) se aminteşte tot timpul de lucruri cu adevãrat oribile pe care autorul renunţã sã le descrie. Printre numeroasele adjective pe care le invocã ritual pentru a justifica aceastã evitare, în acelaşi timp emfaticã şi eficientã, existã unul, mai idiosincrazic decât acele *eerie, uncany, hideous* de rigoare: *eldritch.* Acest *eldritch* reuşea, din punctul de vedere al lui Dick, sã înglobeze tot ceea ce Freud a pus în cuvântul *unheimlich,* bizar de neliniştitor, dar îi adãuga o dimensiune paranoicã. Se afla în el

partea vicleanã, perfidã, fals familiarã, dar şi nãvãlitoare, îngrozitoare, cea care te face sã urli aşa cum urli ca sã te trezeşti, dar oroarea existã aici şi când te trezeşti, n-ai unde sã te refugiezi, eşti în ea.

Ştia, începând cartea, încotro mergea. Şi îi era fricã, o fricã atroce. Între Crãciun şi Anul Nou a scris prima sutã de pagini, a stabilit decorul marţian, vizuinile, pãpuşa Pat, drogul D-Liss. A ales drept patron al fabricii de pãpuşi şi al traficului de droguri ascuns de aceasta un ticãlos simpatic, numit Leo Bulero, iar ca acolit al acestui patron un oarecare Barney Mayerson, un individ depresiv, înclinat sã se culpabilizeze şi sã regrete la nesfârşit cã a luat-o pe drumul greşit la rãspântiile decisive din viaţa sa. Ar fi putut sã rãmânã aici, sã se joace cu aceste elemente. Paradoxurile provocate de translaţie ofereau material pentru un roman foarte corect. Dar strecurase, ici, colo, zvonuri neliniştitoare privind întoarcerea lui Palmer Eldritch.

Acest Palmer Eldritch este un aventurier despre care nu se mai auzise nimic, plecat de zece ani spre Proxima Centauri. Se credea cã murise – sau mai rãu. Dar iatã cã diverşi martori susţin cã l-au revãzut, cã a revenit, cã poate fi recunoscut dupã proteza triplã: braţ artificial, dinţi de metal strãlucitor şi, în locul ochilor, fante fine echipate cu camere panoramice de luat vederi. Din expediţia lui dincolo de lumile cunoscute, Eldritch – sau, dupã cum nu vom întârzia sã bãnuim,

chestia care a luat locul lui Eldritch – a adus un drog nou, sortit sã punã capãt folosirii bãtrânului D-Liss pentru familii. Un slogan însoţeşte acest drog, K-Priss:*Dumnezeu promite viaţa eternã. Noi o impãrţim.*

În a zecea zi, Dick scrise scena în care Leo Bulero soseşte pe Lunã, pentru a se întâlni cu Palmer Eldritch şi, crede el, sãrmanul naiv, cã negociazã cu acesta un acord comercial. Phil pãrãsi maşina de scris la ora cinei, ştiind cã, atunci când se va întoarce în faţa ei, îl va face pe eroul lui sã ia o dozã de K-Priss. Când se culcã, se întrebã ce se va întâmpla dacã va muri în timpul somnului, cum se va descurca Eldritch fãrã el. Dar nu muri. Nici nu adormi. În cele din urmã, se sculã fãrã sã facã zgomot. În sala de baie, înainte de a deschide dulapul care conţinea pilulele, se privi îndelung în oglindã, pentru a-şi aminti mai târziu cum arãta figura lui. Apoi se îmbrãcã şi ieşi din casã. La trecerea sa, un cal de pe pajişte fomãi slab şi se apropie de gard. Din botul lui umed ieşeau aburi. Phil îl mângâie şi plecã mai departe, prin noapte. Se trezi mergând cãtre colibã, cu un fel de stupoare. Îşi aminti fragmente dintr-un vis din copilãrie, în care construise un tobogan. Urcase treptele şi venise momentul când trebuia sã-şi dea drumul sã alunece, sã coboare tot mai iute cãtre cerul fãrã stele de jos, unde-l aştepta Palmer Eldritch ca sã-l devoreze…

Leo stã pe un scaun, într-o camerã albã, goalã. Dintr-o valizã aşezatã lângã el se aude

vocea lui Eldritch, care-i anunţã intenţia de a invada sistemul solar, dar într-un mod special, inedit. Lui Leo nu-i pasã, el a venit sã discute afaceri, sã vadã dacã se pot înţelege sau trebuie sã lupte pe viaţã şi pe moarte împotriva concurenţei acelui peyotl extraterestru. Se enerveazã.

Atunci camera explodeazã.

Se trezeşte pe un deal gazonat. În apropierea lui se joacã o fetiţã, cu un yoyo. Totul e normal, totul e bizar. Ambianţa pare cea din *Alice în ţara minunilor.* Dar nu-i aşa, existã ceva foarte dezagreabil.

Eldritch.

Într-un fel evident şi inexplicabil, fetiţa este Eldritch. Iarba este Eldritch. Yoyo-ul, aerul din jur e plin de Eldritch. Leo înţelege atunci cã se aflã *acolo unde te duci când iei K-Priss,* care i-a fost administrat fãrã sã ştie. Probabil în camera albã, goalã, de pe Lunã. Dar poate cã acea camerã fãcea parte deja din halu cinaţie… Atunci luase drogul înainte sã debarce pe Lunã? Dar nimic dinainte nu dovedeşte cã nu începuse deja coşmarul, cã Eldritch nu se distrase fãcându-l sã creadã cã-şi trãia propria viaţã, în lumea normalã. Ca un pescar plin de cruzime care lasã peştele pe care l-a prins în cârlig sã se zbenguie în apã, înainte de a-l trage spre el, cu un gest scurt. Exact asta fãcea. Apãru în persoanã, cu cele trei proteze, într-o intersecţie a labirintului în care-l atrãsese pe Leo şi, foarte politicos, ca un pescar care ar

expune peştelui regulile pescuitului cu undiţa, îi expuse virtuţile *produsului autentic,* faţã de care D-Liss nu era decât un surogat.

— În primul rând, când reajungem în vechiul corp – remarcã faptul cã am folosit cuvântul *vechi,* lucru ce nu se putea face în cazul D-Liss-ului – vom constata cã n-a trecut nicio secundã. Putem sta aici cincizeci de ani, nu conteazã. Ne vom regãsi pe Lunã, ca şi cum nu s-ar fi petrecut nimic. Un observator care ne-ar examina trupurile în momentul acela n-ar reuşi sã descopere vreo urmã de pierdere a cunoştinţei.

— Şi ce determinã durata sejurului nostru aici?

— Voinţa noastrã.

yv

— Nu-i adevărat. Încerc de ore întregi să ies.

— Da. Dar n-ai construit tu locul în care ne găsim, ci eu. Tot ce se găseşte aici e al meu. Chiar şi trupul tău.

— Corpul meu? exclamă Leo, îngrozit.

— Voinţa mea te face să exişti aici, aşa cum eşti în universul acesta. Şi, ceea ce-i mai important, e vorba de un univers autentic, nu de-o halucinaţie.

— Mulţi oameni spun acelaşi lucru despre D-Liss. Proclamă ca un act de credinţă că au fost Pat sau Walt, că au locuit pe Pământ.

— Fanatici! declară Eldritch cu dispreţ. Ai face mai bine să mă crezi. Altfel, n-o să ieşi viu de aici.

— Nu se moare în halucinaţii. Mă întorc acasă!

Leo părăseşte universul capcană al lui Eldritch pe o scară ivită datorită voinţei lui. Se regăseşte pe Pământ, în biroul său, înconjurat de colaboratori. Foarte înfierbântat, începe să le povestească experienţa lui cu drogul rival, pe care-l declară inferior D-Liss-ului:

— Niciun pic de realism! Ştii imediat că te afli în plină halucinaţie. Nici cea mai mică îndoială. Da, ce-i, domnişoară Rugate? De ce te uiţi aşa la mine?

9

— Scuză-mă, Leo, murmură domnişoara Rugate, dar e ceva Nub biroul tău…

Ceva? Leo se apleacă. Ceva îl priveşte. Ceva care n-are formă. Ceva sumbru şi ironic.

— Bine, domnişoară Rugate, oftează Leo. Cred că nu mai e cazul să discutăm despre măsurile impuse de apariţia K-Priss pe piaţă. Pentru că nu vorbesc cu nimeni. Sunt singur, în lumea în care mă ţine prizonier Eldritch. Dacă n-ar fi introdus creatura aceea murdară ca să-mi dovedească în ce măsură mă stăpâneşte, aş fi continuat la infinit. Aş fi trăit un secol în surogatul ăsta de univers din care nu ştiu cum se poate ieşi.

Doamne, am încurcat-o!

Doamne, ajută-mă! Dacă o vei face, dacă puterea Ta se întinde până în lumea asta, voi face tot ce vrei!

Botezul, prevăzut de câteva săptămâni, avu

loc a doua zi.

Familia se duse la biserică, în hainele cele mai bune. Phil purta cravată şi vestă de tweed cu petice de piele la coate, ceea ce-i dădea, după părerea lui Anne, aerul unui adevărat scriitor. După părerea lui, care nu era obişnuit cu ceremoniile religioase, lotul se desfăşură normal. Preotul rosti cuvintele liniştitoare ale liturghiei. Fetiţele, Anne şi Maren Hackett (care se oferise ca naşă), aveau un aer concentrat. Mica Laura se comporta bine. Era plăcut în mica biserică din lemn, te simţeai la adăpost. Asta nu-l împiedica pe Phil să tremure. Scena îi lăsa impresia unei parodii profanatoare. Eldritch putea să-şi manifeste prezenţa în orice moment, într-un fel spectaculos sau discret. Putea să deplaseze un element minuscul al decorului pe care-l asamblase sau putea ridica preotul în aer, pentru a-l zdrobi de perete. Putea să schimbe în vitriol apa pentru botez. Sau să se mulţumească a-i face cu ochiul, ca unui prieten, fără să-şi dea seama nimeni. Pentru asta putea să se servească de ochiul preotului. Nu îndrăznea să se uite la acesta, de teamă să nu recunoască figura din cer.

Psalmul care fu cântat, al 138-lea, spunea:

Tu mă priveşti, Doamne, şi ştii.
Ştii când mă aşez, când mă ridic.
A
Îmi pătrunzi în gânduri de departe.
Vezi dacă merg sau mă odihnesc.
Toate drumurile mele îţi sunt cunoscute.

Înainte ca vreun cuvânt să-mi ajungă pe buze.
Tu ştii deja, Doamne.
Tu mi-o iei înainte şi mă urmezi.
Tu ai mâna pe mine.
Unde să mă duc, departe de suflarea Ta?
Unde să fug, departe de faţa Ta?
Urc la cer, eşti acolo.
Cobor printre morţi, te văd.

La întoarcerea de la biserică, Phil luă aerul mefistofelic care plăcea atât de mult fetiţelor şi le spuse că văzuse în spatele cristelniţei, deranjat vizibil de sosirea lor, un drăcuşor cu coame şi cu o coadă lungă, bifurcată. Doar o glumă. Oricum, se botezase.

Scufundându-se din nou în chinul cărţii, simţi nevoia unor trupe proaspete. Avea nevoie de un martor al botezului său, un preot al Dumnezeului dragostei în numele căruia renăscuse din apă şi din spirit, care să-l însoţească pe Barney, *alter*ul său, aflat acum în prima linie. Cu toate că era cam târziu, în principiu, pentru a introduce un personaj nou, îşi puse eroul să întâlnească, în drumul spre Marte, o tânără neocreştină numită Anne, îmbrăcată cu probitate candidă în alb, convinsă că o realitate sordidă valorează mai mult decât cea mai exaltantă iluzie, că recurgerea la droguri dovedeşte setea spirituală a coloniştilor, aspiraţia lor către ceea ce doar biserica le putea da. Dar, vai, exista im lucru pe care Dick nu-l putea descrie, cu toate intenţiile lui bune, şi anume un erou sau eroină pozitivi – cu atât mai puţin o

sfântă. Abia ajunsă pe Marte, misionara galactică se prăbuşeşte şi se grăbeşte, pentru a scăpa de disperarea ce-o sugrumă, să înghită o doză de D-Liss. Pentru că nu există decât asta sau tenebrele. Iar când se va ivi – şi nu va întârzia să apară – tentaţia infinit mai teribilă a K-Priss, ea ştie că ruga nu foloseşte la nimic, că va ceda. Sloganul lui Eldritch, *Dumnezeu promite viaţa eternă, noi o distribuim*, a atras-o. Ştie că-i o minciună, iar dacă ar fi

y

adevărat, ar fi şi mai rău.

— Un vizitator care vine din Proxima Centauri pentru a ne oferi ceea ce căutăm de milenii – ce-ar fi rău în asta? Dificil de spus, dar simt! Poate pentru că ne aşteaptă o aservire totală faţă de Palmer Eldritch. Va fi continuu în noi, de acum înainte, se va strecura în viaţa noastră. De fiecare dată când vom intra în translaţie – poate că, o dată intraţi, nu mai ieşim niciodată – nu-l vom mai vedea pe Dumnezeu, ci pe Eldritch.

Şi aşa încep să se petreacă lucrurile. Barney ia K-Priss, la rândul lui şi, întrucât Dick se identifică mai mult cu Barney decât cu patronul acestuia, cartea se schimbă, cuprinsă de Eldritch. Barney se chinuie, se împleticeşte, se zbate într-un pandemoniu de universuri aiurea, reînnoite fără încetare şi tot timpul refractare, în care e suficient să ai încredere o clipă într-o persoană, pentru ca înfăţişarea ei familiară să se modifice, să apară ochii artificiali, braţul şi falca metalică:

cele trei stigmate ale lui Palmer Eldritch. Când iese din coşmar şi o găseşte la căpătâi pe Anne, neocreştina, sclipirea dinţilor acesteia, rânjetul tăcut îi înlătură iluziile: nu s-a terminat. Cine a luat K-Priss locuieşte pentru veşnicie în Palmer Eldritch. O dată intrat, nu poţi ieşi: sens unic. Cel mai rău e că toată lumea se repede în plasa lui, iar o dată prins nu poţi să previi pe nimeni. Cei de afară nu bănuiesc nimic. Eldritch va devora toţi oamenii, toate fiinţele, una câte una. Va deveni o planetă şi, în acelaşi timp, toţi locuitorii acelei planete. Va fi sufletul civilizaţiei lor şi sufletul fiecăruia. Va fi civilizaţia lor şi fiecare, şi nu va mai fi nimic – poate că deja nu mai e nimic – în afară de Palmer Eldritch. Poate că aceste gânduri nebuneşti care-l macină pe Barney Mayerson, pe care le-a transcris Dick, iar eu le parafrazez, care-şi croiesc dram în ceea ce credeţi că-i mintea voastră, nu există decât în Palmer Eldritch, care se foloseşte de noi, creaturi vagi, pentru a-şi anima veşnicul teatru de marionete.

Poate că în felul ăsta, sub controlul lui Palmer Eldritch, schimbă impresii Barney, Anne şi coloniştii marţieni, care cred că translaţia s-a terminat. Toţi consideră experienţa fascinantă, dat sunt de acord că a fost în ea ceva bizar, ceva deranjant, *soi prezentă târâtoare, undeva, ca o umbră într-un*

— Acea umbră, fiinţa aceea, spune Barney, are un nume pe care l-aţi recunoaşte, dacă vi l-aş spune. Cu toate că nu cred că s-a gândit vreodată

să se desemneze astfel. Noi i-am dat numele acela. Mai devreme sau mai târziu, va trebui s-o înfruntăm.

— Te referi la Dumnezeu? şopteşte Anne. Un Dumnezeu care… face rău?

— Acesta nu-i decât un aspect sugerat de experienţa noastră subiectivă.

Dick era catolic. Proaspăt şi în felul lui, dar catolic. După ce dactilografiase acest schimb de replici, se gândi că nu putea să încheie aşa şi adăugă o conversaţie teologică foarte frumoasă şi foarte ciudată între Anne şi Barney. Amândoi ştiau că din acel moment până la ceea ce considerau a fi sfârşitul vieţii lor, poate şi după aceea, Eldritch va locui în ei. Totul păruse a redeveni la normal, dar se afla acolo, va fi întotdeauna acolo. Poate că ăsta-i Dumnezeu, coşmarul acela. Cu toate acestea, ştiau că există o diferenţă între prezenţa respectivă şi *ce ne-a vizitat cu două mii de ani înainte de ea.* Diferenţa constă în faptul că Eldritch reproduce dorinţa noastră omenească de a creşte, nu de a fi micşorat, de a ucide în loc de a fi ucis, preferinţa încăpăţânată, animală, expansionistă pentru noi înşine: acest Dumnezeu de pradă este un Dumnezeu pur şi simplu natural. În timp ce celălalt, care venise cu două mii de ani în urmă, blând şi modest, nu dorea decât să se micşoreze, să dea în loc să ia – să-şi dea chiar viaţa – manifestare a supranaturalului care-l face, paradoxal, mai real decât Eldritch.

Dick era catolic, dar era şi Dick şobolanul,

care nu se putea împiedica să adauge o răsturnare de situaţii poveştilor lui, de aceea se chinuia teribil să le termine. Să încheie cartea despre Eldritch cu evocarea lui Iisus era o idee bună, dar o dată ce scrisese capitolul simţise o tentaţie groaznică de a-i lăsa ultimul cuvânt lui Eldritch. Această ispită dezvăluia în acelaşi timp groaza pur filosofică de a concluziona cât şi gustul, mai vechi, copilăresc şi pervers, pentru poveştile cu continuare, pentru retorica filmelor de groază care par a se încheia cu o scenă potolită, monstrul a murit, toată lumea suspină uşurată, atât supravieţuitorii cât şi spectatorii, numai că aceia mai avizaţi din a doua categorie ştiu că, dacă regizorul îşi cunoaşte meseria, va scoate la iveală o ultimă imagine, care răstoarnă totul şi te face să înţepeneşti în fotoliu. Oricât de catolic ar fi fost, Dick se simţea obligat să lase ultimul cuvânt monstrului, tenebrelor, ororii. Şi, într-adevăr, Leo, în racheta care-l duce spre Marte, îşi dă seama că toţi pasagerii, inclusiv el, poartă cele trei stigmate ale lui Palmer Eldritch, că molima câştigă chiar fără ajutorul drogului. *Şi boala se întinde la creierul nostru? Dacă avem nu numai anatomia făpturii aceleia, ci şi spiritul ei, atunci ce se va întâmpla cu planurile noastre de a o distruge?*

Dick se opri aici. Consider mai subtilă soluţia testului prezentat cu câteva pagini în urmă. Citadela misterioasă se imobilizează, după ce devorase toţi soldaţii. Nu explodează, nu se transformă în altceva, nu face nimic. Jocul pare a

se fi sfârşit. Enigma rămâne, întreagă şi decepţionantă. Plini de îndoieli, vameşii refuză intrarea jocului pe Pământ, ca şi a costumului propagator de schizofrenie. Lasă, în schimb, să treacă varianta nevinovată de Monopoly, despre care descoperă curând că se joacă după regula *cine pierde câştigă* şi are un succes nebun printre tineri. Adolescenţii de pe Pământ se lasă captivaţi de joc, se lasă convertiţi de regula care le va conduce de acum încolo comportarea. Citadela neliniştitoare, costumul care te înnebuneşte serveau drept diversiune, adevărata maşinărie de război fusese celălalt joc. Când vor fi atacaţi, pământenii se vor lăsa cuceriţi, vor întinde şi obrazul celălalt, victime consimţind la o formă de cotropire inedită care constă, de fapt, în a-i face creştini: oi bune pentru abator. Iar mesajul nu v ine de la un Dumnezeu al păcii ci, se presupune, de la cuceritori războinici. Iisus, dacă vă puteţi imagina, nu era decât un agent al lui Palmer Eldritch.

TO

KO. Revoluţia, schimbarea în primăvară fugi şi se întoarse în oraş, mai întâi în Berkeley. Ieşind din această pauză greţoasă, din acea mahala a vieţii care e o căsnicie nefericită, descoperi că lumea se schimbase în absenţa lui, iar acele schimbări îi plăceau. Ştiuse, destul de vag, că în ţara sa se petreceau, la începutul anilor şaizeci, anumite lucruri. Auzise de primele *sit-in* studenţeşti, de Caryl Chessman, de Martin Luther King, de drogurile noi – cele despre care credea doctorul Flibe că le consumă. Plânsese auzind de asasinarea lui John Kennedy. Dar toate astea păruseră că se petrec doar la postul de radio, acolo unde vocea seacă, înfundată, a unui geniu de 20 de ani, anunţa: *The times, they are a-changing,* de parcă ar fi fost vorba de un alt timp, de un univers paralel, teatrul vieţii adevărate, la care nu se putea ajunge niciodată. Libertatea proaspăt căpătată răsturna totul: piesa nu se va juca fără el, va găsi un rol potrivit.

Un subofiţer pe care l-am cunoscut împărţea recruţii, deci şi omenirea, în două tabere iremediabil opuse: băieţii buni şi ticăloşii. Îmi imaginez că vă daţi seama ce conţin aceste categorii pe care, din partea mea, le consider valabile. Celor care nu-şi dau seama le sugerez să arunce o privire asupra portretului lui Bob Dylan, de pe coperta discului menţionat mai sus: debil, arogant, încăpăţânat, cu gene de fată, în postură de individ decis să spună *nu* la orice i s-ar cere –

iată ticălosul maiestuos. În zăpăceala generală care făcea din asemenea figuri eroii vremurilor, handicapurile lui Dick, destul de modeste, deveneau atuuri. Nu-şi terminase studiile? Cu atât mai bine, cei care respingeau sistemul şi valorile lui erau iubiţi. FBI-ul îl luase la ochi? Asta însemna un brevet de virtute. Scria lucrări într-un gen obscur, proletar? Un refuz admirabil de a face curte zombielor cu cravată ai *establishment*-ului literar. Nu reuşise să fie un băiat bun? Va fi un ticălos strălucitor.

Adolescent timid, mic burghez nemulţumit de sine, Dick avu în 1964 surpriza divină de a se trezi în acord deplin cu *Zeitgeist.* El, care se simţise întotdeauna marginalizat, nimeri în cei câţiva ani în care marginea deveni centrul lumii şi se infiltra fără greutate într-o margine a acestei margini: micul cerc de autori de science fiction din golf, convertiţi colectiv la păr lung, bijuterii etnice şi fumat de marijuana. Mediu foarte endogamie, culmea comodităţii: romancierul Avram Davidson se despărţise, prin înţelegere, de tânăra lui soţie, Grania, care-l admira pe Dick şi care, cu toate că suferea de o gravă problemă ponderală, nu era lipsită de farmec. *Yi-King*, tras împreună, făcu să apară *Pi,* solidaritatea, uniunea. Deciseră să împartă, într-o camaraderie amoroasă, o căsuţă care deveni locul de întâlnire a amatorilor de science fiction din vecinătate. După exilul din Point Reyes şi sufocarea din celula familială, această sociabilitate călduroasă îl încânta pe Dick

şi-i gâdila amorul propriu, după cinci ani dedicaţi, din devotament faţă de Anne, *marii literaturi.* Trăia acum ghemuit sau întins pe divane vechi, fără să se sinchisească nimeni că-s pătate, printre indivizi, egalii lui, care considerau genul science fiction drept o cale regală şi care apreciau că el este cel mai îndrăzneţ dintre deschizătorii de drumuri. Renunţă să-şi taie barba. Aşa cum refuzase, la University Music, să vândă altceva în afară de discuri cu muzică clasică, şi privise începuturile rock and roll-ului cu neîncrederea unui tânăr bătrân – Elvis scăpase doar pentru că supravieţuise unei gemene moarte la naştere – tot aşa devenise acum un expert a ceea ce începuse a fi numit *pop music,* trosnea din degete, se agita, exprima cu tot trupul lui greoi o voinţă studiată de decontractare. Viaţa, credea el, abia începea.

Publicul care îl înconjura trezi în el cabotinul. Se formase, despre el, o mică legendă, pe care nu se îndură s-o dezmintă. Datorită credinţei din cărţile sale, a apariţiilor publice rare şi a tot ce refuzase, pe vremea când locuise în Point Reyes, era considerat bizar, drogat, paranoic, genial. Fu toate acestea, fără să se străduiască.

Noii lui prieteni îşi petreceau timpul făcându-şi reciproc vizite. Dick, insistând cu emfază asupra agorafobiei lui, nu se deplasa. Maşina lui, declara el, nu acceptă să meargă decât între locuinţa sa şi cabinetul psihiatrului. Orice alt traseu ar zăpăci-o, ar face-o să comită un accident. Această poziţie de Bătrân al muntelui, stăpân al terenului de întâlnire

şi al regulilor jocului, flatau

Şobolanul din el.

— A

În privinţa paranoiei, temerile lui păreau, la prima vedere, fondate. Era în proces de divorţ, care decurgea rău. Toţi cei, destul de numeroşi, care trecuseră prin aceeaşi încercare, înţelegeau că trebuie să rămână în stare de alarmă şi să se ferească să dea arme, în conflictul juridic care urmase guerillei private, unei femei pe care o considerau o scorpie. Astfel, deşi împărţea o casă minusculă cu Grania, prefera să ascundă legătura lui cu aceasta – adică explica tuturor cât de necesar era s-o ascundă. Îl credeau că Anne pusese să fie supravegheat de un detectiv particular şi să-i fie ascultat telefonul. Eventual. Dar când începea să caute microfoane în culcuşul pisicii şi, negăsindu-le, deducea că are de-a face cu cineva mai puternic, cu vechii lui duşmani de la FBI sau cu neonaziştii care, după apariţia *Omului din castelul înalt,* juraseră să-l lichideze; când trebuia, înainte de a discuta la telefon, să te supui unor teste care să stabilească dacă erai Ray Nelson sau Jack Newkom, prieteni buni, şi nu nişte impostori; când conversaţia posibilă, după trecerea testului, era întreruptă de invective adresate ascultătorilor ascunşi (.*Hey, guys, I know you are hearing us, but you are not supposed to answer me. Să I can tell you, fuck you. FUCK YOU, guys!),* atunci amicii îşi spuneau, fără să ştie dacă să râdă în hohote sau să fie neliniştiţi, că-i cu

adevărat Phil Dick, ţicnit ca şi cărţile lui şi, tot precum cărţile lui, pasionant.

Pentru că era pasionant, toată lumea era de acord. Punea în slujba obsesiilor sale o imaginaţie de artist în continuă agitaţie, în timpul unei conversaţii cu el se putea întâmpla orice. Nu avea monotonia plictisitoare a paranoicului de bază. Inamicii lui, metodele lor, scopurile lor şi, mai ales, gradul de seriozitate implicat în denunţarea lor, toate acestea variau după circumstanţe, inspiraţii, interlocutor. Avea ceva de cameleon, de actor priceput să-şi cunoască publicul, să-i ghicească aşteptările, iar dacă o lua razna câteodată, acest lucru se petrecea pentru că făcea prea mult ca să-l satisfacă. Într-o seară victimă a unui complot la scară planetară, a doua zi dimineaţa uita complet sau se referea la el ca la o manifestare a paranoiei sale legendare, uimit că fusese luat în serios – iar dacă l-ai luat în serios însemna fie că erai şi tu paranoic, fie că aveai motive serioase să-l crezi, deci erai înţeles cu duşmanii lui.

Cu excepţia muncii lui – pe care o făcea foarte repede, înainte să apuce să se scârbească de ea – ideile lui sufereau de o lipsă de continuitate patologică. Îi arătase, solemn, Graniei un pistolet pe care-l cumpărase ca să se apere dacă l-ar fi atacat Arme. Declara că-i decis să-l folosească împotriva ei sau, dacă era nevoie, împotriva lui însuşi. Grania, foarte neliniştită, povestise despre el tuturor prietenilor. Într-o

duminică dimineaţa, Anne apăru în prag cu mica Laura în braţe. Voia să discute cu Phil. Acesta, agitat, alergă în toate părţile înainte de a deschide, agitând într-o mână pistoletul şi cu cealaltă împingând-o pe Grania într-un dulap, ca într-un vodevil. Aceasta petrecu acolo câteva ore, aşteptându-se să audă o împuşcătură. Dar nu auzi decât bolboroseala Laurei, sfârâitul ouălor cu şuncă pe care le prăjea Phil, în timp ce cânta, cu vocea lui frumoasă de bas, lieduri de Schubert, apoi o discuţie familială paşnică, în jurul unei mese pline. Pălăvrăgeala dură până la începutul după-amiezii. Anne şi fiica ei plecară, iar eroica Grania ieşi din dulap, pe jumătate sufocată, gata să facă pe ea. Phil păru surprins s-o vadă. De ce nu venise să zică bună ziua? Când Grania se apără, recunoscu că memoria îi joacă feste şi că, probabil, drogurile pe care le lua aveau şi ele un rol. A doua zi, reîncepu să agite pistoletul când pomenea de Anne şi să-şi supună prietenii unor teste complicate, pentru a descoperi dacă erau spioni în slujba ei – sau a FBI, a naziştilor etc.

După câteva luni, Grania găsi un *room-mate* mai suportabil şi se mută. Sperând s-o reţină, Phil o ceru zadarnic de soţie. Apoi, nesuportând să rămână singur, invită o pereche de prieteni să se instaleze la el. Aceştia rezistară trei săptămâni. În această perioadă, Dick luă prima oară LSD.

Aflase din ziare ce se întâmplase la Harvard cu puţin timp înainte. Ceva ce semăna cu un scenariu de film science fiction din anii cincizeci,

stil *Body Snatchers.* Cadre universitare respectabile declanşaseră un program de cercetare a unui drog presupus util în domeniul psihiatric. După primele experienţe, colegii şi prietenii găsiseră că cercetătorii se schimbaseră: aveau pupilele dilatate, un aer în acelaşi timp extaziat şi misterios şi, deşi fuseseră cunoscuţi ca materialişti înainte de orice, nu mai vorbeau decât de dragoste, extaz, fuziune cu divinitatea. Dacă li se cereau detalii, precizări, deveneau evazivi: asta nu se poate descrie, poate fi doar simţit. Cei care, din curiozitate, încercau experienţa, se metamorfozau la rândul lor. Dacă nu le urmai exemplul, nu mai puteai discuta cu ei. Zvonul se răspândi în campus, cei care băteau la uşa micului birou ocupat de doctorul Timothy Leary, cerând să fie iniţiaţi, erau tot mai numeroşi. După cum tot mai numeroşi erau cei care ţineau, cu o voce cântată, cu ochii strălucitori, discursuri aiurite, care-l exasperau pe decan. Semăna a epidemie.

Leary, care fusese considerat până atunci un excentric nevătămător, începu să vorbească, să ţină conferinţe, să explice ziariştilor că se pregătea un moment decisiv în istoria omenirii. Era semnificativ că Albert Hoffmann descoperise LSD-ul în acelaşi timp cu descoperirea fisiunii atomului de către Enrico Fermi. Omul primea dintr-o parte mijlocul de a-şi distruge specia, din alta cel cu care putea s-o ridice pe o treaptă superioară a evoluţiei. Dacă accepta cel de-al doilea dar, consimţea să plonjeze în oceanul

neexplorat al creierului său, depăşea *Homo sapiens,* intra într-o comunicare înţeleaptă şi veselă cu cosmosul, îl cunoştea pe Dumnezeu. Într-un fel, *va fi* Dumnezeu.

Numai discursurile n-ar fi convins multă lume. Dar, spre deosebire de alţi iluminaţi, Leary avea mijloacele, furnizate de laboratoarele Sandoz, de a-şi demonstra spusele. În fapt, oricine se supunea acţiunii bulversările a LSD-ului era, în cazul cel mai rău, speriat, dar în majoritatea cazurilor se convertea. Intelectuali de valoare, artişti, dar şi oameni de afaceri, conducătorul fundaţiei Ford, deveniră prozeliţii săi. Obţinu de la administraţia penitenciară ca deţinuţi din închisoarea din Concord, Massachusetts, să fie supuşi unui tratament cu LSD: înghiţirea noii împărtăşanii îi umplu pe acei criminali înrăiţi de-o inspiraţie mistică, spre uimirea neîncrezătorilor.

Îngrozite de faptul că girau experienţe atât de puţin compatibile cu rigoarea ştiinţifică, autorităţile de la Harvard îl concediară pe Leary şi, făcând acest lucru, îl confirmară în vocaţia lui de profet. Acesta declara că detractorii lui sunt nişte cadavre, cita expresia lui Niels Bohr conform căreia un adevăr nou nu triumfă prin a-şi convinge adversarii, ci pentru că aceştia mor şi sunt înlocuiţi de o generaţie pentru care acest adevăr se înţelege de la sine. Reuni, într-un conac pus la dispoziţie de un mecena, o comunitate de fideli care, sub conducerea sa, în fum de tămâie şi sunet de raga indian, se dedicară exploatării sistematice

a lumilor pe care le deschidea LSD-ul. O carte făcea oficiul de ghid în timpul acestor călătorii: *Bardo Thodol, Cartea tibetană a morţilor.* Acest veritabil Baedeker al cosmosului interior era cadoul de adio al bătrânului Aldous Huxley făcut noii generaţii: pusese să-i fie citită pe patul de moarte şi, cu câteva ore înaintea sfârşitului, ceruse să i se facă o injecţie cu LSD nu din laşitate ci, dimpotrivă, pentru a profita din plin de trecerea lui în altă lume.

După Leary şi prietenii lui, acest ceremonial precursor urma să devină curând obişnuit. Ei se considerau *antropologi din secolul XXI care locuiau o capsulă temporală în sumbrii ani şaizeci din secolul XX,* dar nu se îndoiau că va avea loc curând convertirea generală. Sperau într-o creştere exponenţială: douăzeci şi cinci de mii de consumatori de LSD în 1961 însemna patru milioane în 1969, adică masa critică începând de la care societatea nu putea să nu se schimbe. Ţinând seama de ritmul în care progresa decondiţionarea psihică produsă de drog în clasa mijlocie, li se părea cert că, pe la mijlocul anilor şaptezeci, preşedintele Statelor Unite va consuma curent drogul, că întrunirile internaţionale la nivel malt se vor desfăşura sub influenta LSD-ului, iar din acest lucru lumea nu va avea decât de câştigat

Această perspectivă mesianică părea plauzibilă în 1964. Mai mult decât aceea ca peste douăzeci de ani să existe la Casa Albă un individ care să recunoască faptul că fumase marijuana,

dar care se va apăra pretinzând că nu trăsese fumul în piept. Ceea ce povestea Leary era reprodus de ziare. Cuvântul *bardo* cunoscu o răspândire bizară: se vorbea de experienţe *bardo,* de muzică *bardo,* de filme *bardo.* O mulţime de oameni care n-aveau nicio legătură cu mediile artistice, ştiinţifice sau mondene, care nu erau precum Cary Grant, care nu se considerau drogaţi, experimentau LSD-ul şi recunoşteau că, într-adevăr, acesta deschide porţi ale spiritului: echivalentul a trei ani de psihanaliză, după o expresie foarte uzitată. Doza standard de două sute cincizeci micrograme se negocia la Berkeley, perfect legal, pentru câteva zeci de dolari. Prietenii lui Dick luau în mod regulat şi povesteau minunăţii. Pe scurt, Phil nu putea să se dea deoparte.

Cu atât mai mult cu cât era considerat un cercetaş renumit al acestei noi frontiere. Când apăruse *trei stigmate ale lui Palmer Eldritch,* toţi cititorii văzuseră în acesta marele roman al LSD-ului, iar acest zvon, trecut din gură în gură, îi mărise reputaţia. Întrucât Dick detesta să contrazică oamenii şi nu cunoştea argumentul lui Goscinny că Obelix nu are nevoie de poţiunea magică, pentru a avea putere supraomenească, deoarece căzuse în aceasta când fusese mic, lăsa să fie considerat o autoritate psihedelică şi lua un aer înţelept pentru a da sfaturi bazate pe îndelungata lui experienţă. De fapt, îi era frică şi avea de ce.

Pentru că experienţa funcţionă prost. La nicio oră după ce luase doza, pierdu orice contact cu tovarăşii săi şi se regăsi *unde ajungi când iei K-Priss:* în lumea lui Palmer Eldritch. Trecu printr-un tunel întunecat, populat cu umbre ostile; printr-un peisaj îngheţat, cu cioburi tăioase; prin catacombe; printr-un amfiteatru roman, unde urma să îndure supliciile primilor creştini; avu certitudinea că se rătăcise, că nu avea nicio şansă să găsească vreodată ieşirea. Încercă să se liniştească, folosind argumente rezonabile: ceea ce mi se întâmplă se datorează faptului că am absorbit o otravă, care va continua să acţioneze câteva ore, nouă sau zece, după cât se spune, apoi voi fi liber. Din nefericire, nu era sigur că va trăi peste nouă sau zece ore. Iar acele nouă, zece ore de timp oficial riscau să dureze mai multe secole în experienţa subiectivă, adică în singura realitate care-i era accesibilă. Exista ceva adevărat în ceea ce crezuse când fusese copil: când te duci la dentist, durează *cu adevărat* o veşnicie. Era acolo pentru totdeauna. Fusese acolo întotdeauna. Restul era doar iluzie şi nu-i rămânea decât să se roage, precum Leo Bulero, să-i fie redată, cu milostenie, acea iluzie. În exterior, cei care se strânseseră în jurul lui, dar a căror prezenţă el n-o simţea, îl auziră vorbind latineşte. Deoarece nimeni nu înţelegea latina, nu fu reţinută decât formula *Libera me, domine*, pe care o repeta fără încetare, transpirând abundent, cu figura deformată de groază.

Când, la capătul timpului reglementar, după ce-i îngrijorase teribil pe cei ce-l îngrijeau, Dick reveni în *koinos kosmos* şi dormi o zi întreagă, îşi rezumă astfel călătoria: *Copii, am fost în infern şi am avut nevoie de două mii de ani să ies de acolo, târându-mă.*

Ceilalţi se mirară, cu naivitate. În vremurile acelea de euforie, efectele negative ale drogului erau rare. Înotai în oceane de lumină irizată, aveai impresia că înţelegi totul, că stăpâneşti totul. Exista câte ceva pentru toate gusturile, pentru toate temperamentele: pentru firile contemplative, lumea apărea, sub efectul LSD-ului, ca o epifanie calmă, ca un tablou de Vermeer ce pulsa blând, în ritmul sistemului lor nervos; pentru cei activi, ca un flipper gigantic, înalt până-n culmea cerului, unde se jucau partide gratuite. Doar el se regăsise în lumea de coşmar a cărţilor sale şi după aceea se întreba fără încetare dacă văzuse realitatea de pe urmă sau doar o reflectare a sufletului său – o ipoteză ceva mai liniştitoare.

Fidel logicii sale binare, ajunse să creadă că nu existau decât două familii spirituale: cei pentru care realitatea realităţilor este lumină, viaţă, bucurie şi cei pentru care înseamnă moarte, mormânt, haos; cei care, la fundul fundului, îl văd pe Iisus şi cei care, ca Svidrigailov al lui Dostoievski, îşi reprezintă eternitatea sub aspectul unei săli de baie murdară, plină de pânze de păianjeni; cei care cred în dragoste şi milostenie nemărginită, în ciuda

Auschwitz-ului, şi cei care cunosc oroarea funciară a tot, în ciuda cerului albastra şi a plăcerilor vieţii. Fără îndoială, configuraţia psihică, al cărei revelator nemilos este LSD-ul, explică mult una sau alta dintre reacţii. Dar nu putea fi vorba doar de o simplă diferenţă de opinii sau de temperament. Adevărul trebuia să fie într-una dintre cele două tabere şi nu în cealaltă. Nu era posibil niciun compromis. În termeni creştini, care deveniseră de curanţi ai săi, din două lucruri nu putea fi adevărat decât unul: Iisus sau înviase, sau nu.

Ştia ce voia să creadă, dar ştia şi ceea ce credea în străfundul sufletului lui, iar LSD-ul îi confirmase acest lucru. Ştiind, contrar

9

dorinţei lui, cărei tabere îi aparţinea, ar fi dat orice să se înşele şi să poată fi convins că se înşelase.

Nu putea să aleagă un moment mai potrivit – presupunând că ar fi existat altul, în cazul lui – pentru a încerca LSD-ul. Celibatul nu-i plăcea. Chiar când locuia împreună cu Grania nu se putea împiedica să nu agaţe toate femeile care treceau prin faţa casei. Rămas singur, se dezlănţuise şi-şi îmbogăţise legenda cu anecdote jalnice. Într-un fel mai mult sau mai puţin platonic, niciodată discret, se îndrăgosti de toate femeile pe care le întâlni. Având în vedere cercul redus pe care-l frecventa, majoritatea erau soţiile prietenilor lui. Unii se supărară, alţii se amuzară, convinşi că n-au de ce

să se teamă de un asemenea rival: deşi un scriitor strălucit şi cu o conversaţie atrăgătoare, copilul acela gras, bărbos, avea pretenţii afective prea dificile pentru a inspira altceva decât o curiozitate emoţionată. Patru sau cinci soţii de scriitori de science fiction au primit, în iarna lui 1964, scrisori pline de pasiune, amuzante, plângăreţe, în care Dick le vorbea despre sora lui, Jane, le copia poeme metafizice elisabetane sau textul *Călătoriei de iarnă* a lui Schubert, pentru a le exprima solitudinea şi melancolia lui. Le telefona la ore înaintate din noapte, mirându-se de lipsa lor de entuziasm pentru a-i asculta monologurile – ca să nu mai pomenim de aceea a soţilor. Iar romanticul respins se transformam societate într-un ticălos perfect, tratând-o de boarfă pe *ferne Geliebte* care-l refuza discret, o lăsa baltă pentru o nou-venită şi-şi strecura mâna pe genunchiul alteia. După asemenea exhibiţii, dezmeticit, îşi dădea seama că se făcea de râs şi că pierdea mult schimbând statutul de geniu întunecat pe cel de caraghios pitoresc. Dar nu găsea ceva mai potrivit pentru a se corecta decât să scrie alte scrisori, să dea alte telefoane, la fel de intempestive ca şi precedentele. Sau îşi revendica erorile şi încerca să impună, încăpăţânat, o imagine de Falstaff bărbos, oricând gata să dea lovitura – ceea ce nu se întâmpla niciodată.

Înţelegând că nu găseşte nicio femeie în cercul amatorilor de science fiction, încercă să extindă cercul relaţiilor sale, scotoci prin carnetul de adrese şi sfârşi prin a relua legătura cu Maren ilackett, prietena din ultima perioadă petrecută la Point Reyes, care-l iniţiase în scrierile sfântului Pavel şi-l introdusese în biserica episcopaliană. Aceasta se căsătorise cu un alcoolic, apoi îl părăsise, iar cele două fiice ale sale, dintr-o căsătorie anterioară, rămăseseră cu ea. Nancy, cea mai mare, se întorsese din Franţa, unde studiase psihologia şi fusese internată pentru anorexie. O tânără de nouăsprezece ani, blândă, timidă, cu o voce aproape inaudibilă, un trup subţire, graţios, şi figura ascunsă de o perdea de păr lung. Când nu era observată, scotea din buzunarul pantalonilor o fotografie a ei şi o privea îndelung, pentru a se asigura că există. Dick frecventă timp de câteva săptămâni cele trei femei Ilackett, fără ca nimeni, nici măcar el, să ştie pentru care dintre ele venea, pentru mama vitregă încă apetisantă sau pentru vreuna din cele două fete. Se decise, în cele din urmă, pentru Nancy şi-i expuse nu numai dragostea sa pentru ea, ci şi dezastrul care ar avea loc în viaţa lui dacă-l va respinge: *O din ce în ce mai multe pilule, n-o să mănânc, n-o să dorm, n-o să scriu, o să mor curând.* După o serie de tăceri stânjenite şi zâmbete nervoase, Nancy îi acceptă motivele, consimţi să fie muza lui şi, în primăvara lui 1965, veni să locuiască împreună cu el. Să defineşti

omenescul

a

Cu un an în urmã, când pãrãsise, în pragul prãbuşirii psihice, Point Reyes, hexagrama 49 din *Yi-King,* îi anunţase revoluţia, schimbarea. Vãzuse acest lucru întâmplându-se în societatea care-l înconjura, apoi în destinul lui. Suferise şi îi fãcuse şi pe alţii sã sufere în timpul metamorfozei, dar considera cã acum se angajase într-un nou ciclu, mai favorabil.

În fiecare zi se felicita cã rupsese cu logica eşecului, care-i guvernase viaţa sentimentalã, cãsãtorindu-se cu acea femeie-copil pe care trebuia s-o protejeze şi care, la rândul ei, îl iubea aşa cum era, fãrã sã vrea sã-l schimbe. Cuplul lor respecta echilibrul sexelor: bãrbos, corpolent, creator, el era *yang;* zveltã, acvaticã, retrasã, ea era *y* în tao veghea asupra lor. Râdeau, îşi fãceau farse, îşi dãdeau porecle ciudate şi siropoase. Aşa cum amanţii tuberculoşi din *Muntele vrãjit* fãceau schimb nu de fotografii, ci de radiografii pulmonare, tot aşa ei îşi povesteau reciproc fobiile şi-şi diagnosticau simptomele psihiatrice, minunându-se cã se înţeleg atât de bine. Nu putea sã nu opunã cãldura lui Nancy, râsul ei polimorf, de copil pervers într-un fel inocent, rãcelii pe care o cunoscuse altãdatã; dezordinea încântãtoare a cãsuţei pe care o aranjaserã în San Rafael, chiar lângã apã, impecabilei şi paranoicei albeţe a vilei din Point Reyes. Plinã de principii pediatrice absurde, mama lui se apropiase puţin de el; sora

lui murise; senzualitatea lui Anne se exprima prin accese de furie eroticã mai degrabă înspãimântãtoare; în timp ce Nancy îl trãgea de barba deja încãrunţitã, venea sã i se alãture, plescãind, în baie, şi gãsea confortabilã burta lui. Acest trup nou, pe care-l vedea, de câţiva ani, întinzându-se pe oglindã, devenea, sub degetele lui Nancy, ceva plãcut şi cald, ceva iubit, deci ceva demn de dragoste. Stabilizat astfel, rãsfãţat, înconjurat de prieteni care-i admirau opera şi se lãsau captivaţi cu complezenţã de teoriile lui, reuşi, dupã un an de trândãvealã neproductivã, sã-şi reia obiceiurile. Începu sã scrie şi, pentru cã Nancy îi relevase cã-i o fiinţã umanã autenticã – tandrã, compãtimitoare, vulnerabilã – nu putea face altceva decât sã scrie pentru slava acesteia.

Dick era fãcut astfel încât, pentru a glorifica omul, trebuia mai întâi sã defineascã şi sã caracterizeze contrarul acestuia. Iar contrarul omului nu-i animalul sau obiectul, ci imitaţia: robotul.

De la începuturile sale şi chiar înainte, dacã ţinem seama de Golem şi de monstrul lui Frankenstein, science fiction-ul a fãcut din aceastã fãpturã neliniştitoare inamicul cel mai şiret al creatorului sãu. Zâmbitorul doctor Asimov încercase, fãrã succes, în unii cincizeci, sã supunã roboţii şi scribii care-i animau unui cod de bunã purtare care transforma tema revoltei într-o absurditate ştiinţificã şi o facilitate romanescã reprobabilã. Neliniştea creştea pe mãsurã ce

ficţiunea pãrea cã devine realitate, iar existenţa virtualã a *maşinilor gânditoare* nu mai agita o gaşcã de visãtori aiuriţi, ci comunitatea ştiinţificã. Cuvântul, lansat de

Norbert Wiener, fãcea furori, iar ceea ce desemna termenul ridica douã întrebãri strâns legate între ele: putem sã ne imaginãm cã într-o zi o maşinã creatã de om va gândi ca un om? Ce înseamnã ã gândeşti ca un om? Sau, dacã preferãm, ce poate fi considerat, în modul nostru de gândire şi de comportare, ca specific uman? începuserã dezbaterile asupra inteligenţei artificiale, în care se opuneau – şi se opun şi acum – tabãra materialistã, convinsã cã mãcar în teorie toate operaţiile spiritului pot fi descompuse, ca urmare reproduse, şi tabãra spiritualistã, care susţine cã va rãmâne întotdeauna un reziduu rebel al algoritmului, reziduu pe care-lnumim, dupã orientarea proprie, fantoma din maşinã, conştiinţã reflexivã sau, pur şi simplu, suflet.

Dick urmãrea aceste dezbateri aşa cum le poate urmãri cineva ale cãrui lecturi se împãrţeau între teologie şi popularizare ştiinţificã. Descoperise, rãsfoind o antologie, articolul fondator, scris în 1950 de matematicianul englez Alan Turing, Figura lui Turing, evocatã pe scurt în prezentare, îl fascina: fusese unul dintre inventatorii informaticii modeme; contribuise la câştigarea rãzboiului inventând pentru serviciile secrete britanice un calculator capabil sã descifreze mesajele codificate ale se sinucisese în

condiţii bizare; şi pusese problema maşinilor gânditoare în termeni nedepăşiţi până acum.

În acel faimos articol, Turing începe prin a înşira argumentele din trecut, prezent şi viitor care neagă posibilitatea unei inteligenţe artificiale: maşinile nu fac decât ce sunt programate să facă, suni specializate, n-au gusturi sau capricii, nu pot suferi etc. Considerându-le pe toate insuficiente, propusese un criteriu unic pentru a decide dacă o maşină poate gândi ca un om: este ea capabilă sau nu să facă un om să creadă că gândeşte ca el?

Fenomenele conştiinţei nu pot fi observate decât din interior. Eu ştiu că am una, ştiu acest lucru chiar datorită ei, dar în ceea ce te priveşte, n-am nicio dovadă. Pot spune, în schimb, că emiţi semnale, în special de mimică şi verbale, iar prin analogie cu ale mele, deduc că gândeşti şi simţi ca mine. Să admitem, propune Turing, că, într-un viitor apropiat sau îndepărtat, o maşină poate fi programată astfel încât să emită răspunsuri la fel de convingătoare la orice stimuli. Atunci nu există motiv pentru a-i refuza brevetul de gândire.

Testul propus de Turing, pe baza acestui criteriu, constă în a izola în trei camere separate un examinator uman, un candidai uman şi un candidat maşină. Examinatorul comunică prin intermediul unei tastaturi de calculator cu fiecare candidat (dacă maşina dispune de un sistem de sinteză vocală, poate fi folosii un telefon) şi-i bombardează pe cei doi cu întrebări ce urmăresc a

stabili care-i om şi care maşinã. Interogatoriul se poate referi la gustul tartei cu afine, amintirile despre pomul de Crãciun din copilãrie, preferinţele erotice sau, dimpotrivã, poate consta în calcule la care omul ar trebui sã rãspundã nu atât de iute şi bine ea maşina. Orice este permis, întrebãri oricât de intime sau de bizare. *Koan*zen reprezintã o tehnicã clasicã de confuzie. În ceea ce-i priveşte, candidaţii se strãduiesc amândoi sã convingã examinatorul cã-s oameni, unul de bunã credinţã, celãlalt recurgând la miile de şiretlicuri din programul lui – de exemplu, greşind deliberat calculele. La sfârşit, examinatorul dã verdictul. Dacã se înşealã, maşina câştigã. Trebuie sã admitem, conform pãrerii lui Turing, cã gândeşte, iar dacã vreun spiritualist nu crede cã-i gândire omeneascã *adevãratã*, dovezile îl vor contrazice.

Testul lui Turing deveni o obsesie a lui Dick. El, care se lãuda cã poate înşela orice psihiatru, ar fi dorit sã joace rolul maşinii, îşi înnebunea prietenii cu variaţiuni pe aceastã temã, mai ales în timpul extravagantelor conversaţii telefonice în care trebuia sã dovedeşti cã eşti tu şi nu un impostor.

Conform romanului pe care l-a scris în timpul lunii de miere cu Nancy, colonizarea marţianã a favorizat progresul construcţiei de androizi atât de mult, încât în 1992 existã atâtea modele câte modele de maşini existau în Statele Unite în anii şaizeci. Unele sunt rudimentare, simple maşini-unelte cu figurã omeneascã, jucând rolul de vecini

pentru coloniştii izolaţi. Pentru o sumã modestã, poţi sã aclimatizezi lângã tine o familie Smith sau Scruggs completã: George, tatãl, care citeşte ziarul şi tunde iarba, Fran, mama, care coace toatã ziua tarte cu afine, Bob şi Pat, copii. Opţional, un brac german, Merton. Vor spune ce doreşti, chiar dacã vocabularul lor e limitat doar la vreo zece replici. Oricum, ai nişte tovarãşi. Şi, argumentau vânzãtorii, vorbiţi mai mult cu vecinii voştri oameni?

Era vorba doar de un model inferior, dispreţuit de posesorii de modele mai perfecţionate, cele care nu puteau fi deosebite de oamenii autentici. Atât timp cât aceste imitaţii stau la locul lor, totul e în regulã. Dar unii, nişte Spartacus ai speciei lor, evadeazã şi doresc sã trãiascã liberi. Devin astfel periculoşi. Funcţionari speciali sunt însãrcinaţi sã-i distrugã. Aceşti funcţionari se numesc *blade runners* (şi, dupã filmul lui Ridley Scott, sub acest nume e cunoscut şi romanul al cãrui titlu este *Viseazã androizii oi electrice?*). Dificultatea de a identifica androizii ajunge o obsesie pentru *blade runners.* Pentru a reduce riscul de a pulveriza cu laserul o fiinţã omeneascã, supun suspecţii unor teste pe care le bãnuiesc continuu a fi depãşite, deoarece fabricanţii de androizi integreazã fãrã încetare parametrii acestora în programele lor.

Aceste teste preiau elemente din lucrãrile practice de psihologie, anul întâi, şi din acel mit american ridicol şi revoltãtor care este detectorul

de minciuni. (*Pupila s-a contractat, deci eşti vinovat*. În momentul în care scriu, în mai 1992, un individ a fost trimis pe scaunul electric, pe baza unei asemenea dovezi.) Dar pe Dick îl interesa în primul rând criteriul de discriminare.

A plecat de la premisa cã androizii cei mai bine echipaţi din 1992 vor fi capabili sã treacã testul Turing (ceea ce îl face inutil pe acesta şi, conform afirmaţiilor lui Turing, pe orice altfel de test: nu dai din nou în viaţã examenele la care ai reuşit). Dar Dick nu se resemnã, aşa cum sugerase Turing, sã accepte androizii în societatea umanã. Şi, pentru a evita acest lucru, fãcu ceea ce Turing considera a fi o înşelãtorie, o figurã urâtã în care suni specialişti spiritualiştii: introduse un nou criteriu. Care-i acest nou criteriu? Ar putea fi un test pentru cititorul acestei cãrţi, pentru a se asigura cã a urmãrit-o atent.

Evident, empatia. Ceea ce sfântul Pavel numea milostenie şi considera a fi cea mai mare dintre cele trei virtuţi teologale. *Caritas,* spunea Dick, întotdeauna pedant. *Agape.* Respectarea regulii de aur: *Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi.* Facultatea de a te pune în locul semenului, de a-i dori binele, de a suferi alãturi de el şi, dacã-i nevoie, în locul lui.

La fel de evident este faptul cã recurgerea la acest criteriu pentru a deosebi omenescul de imitaţie l-ar fi fãcut pe Turing sã râdã, şi pe bunã dreptate. Ar fi remarcat cã multe fiinţe umane nu sunt deloc caritabile şi cã, în teorie, nimic nu ne

opreşte să integrãm în programul unei maşini comportãri atribuite de normele umane milosteniei.

Dar Dick nu era omul care, o datã trasatã o frontierã, sã se oprească în faţa ei şi sã debiteze amabilitãţi umaniste sau bigote. Vocaţia lui consta, dimpotrivã, în a o deplasa fãrã încetare şi de a produce agitaţie în timpul mişcãrii, chestie care transformã vertiginos un thriller science fiction, precum *Blade Runner,* într-un tratat de teologie ciberneticã.

Dacã imitaţia este contrarã omului, ce-i contrarul empatiei? Cruzimea, trufia, dispreţul? Acestea sunt doar efecte. Izvorul tuturor relelor, crede el, este retragerea în sine, închiderea în sine, care, în termeni psihiatrici, diagnosticheazã schizofrenia. Prima gãselniţã: această asemãnare tulburãtoare între personalitatea *androidã* şi personalitatea *schizoidã,* pe care Jung o caracterizează prin economia permanentã a sentimentelor. Un schizoid gândeşte mai mult decât simte. Are despre lume o înţelegere pur intelectualã, abstractã, o reducere atomistã la un ansamblu de constituente care nu vor forma niciodată o emoţie, nici mãcar un gând *adevãrat.* Un schizoid este capabil sã spunã, în loc de *nevoie de droguri pentru a susţine o conversaţie, Primesc semnale de la organismele vecine. Dar sunt incapabil sã lansez propriile mele semnale dacã nu-mi încarc bateriile* (Dick pretinde cã a auzit această frazã şi nu-i exclus s-o fi pronunţat-o chiar

el). Schizoidul face parte dintre oamenii care au în minte mereu, precum eroul din *Confesiunile unui barjo,* cã sunt compuşi din apã în proporţie de 90%, sau cã aşa-numitul lor trup este, în realitate, un modul de supravieţuire pentru genele lor. Schizoidul combinã fãrã încetare litere (26 de litere dacã-i om sau doar douã cifre, 0 şi 1, dacã-i calculator) în loc de sentimente faţã de lume, de gânduri care sã surprindã aceste sentimente, de fraze care sã descrie aceste gânduri, de cuvinte care sã compunã fraze. Nu crede cã gândeşte, ci cã i se activeazã neuronii; nu crede cã i se activeazã neuronii, ci cã se supun legilor chimiei organice. Fãrã îndoialã cã aşa gândeşte, sau credem cã gândeşte, o inteligenţã artificialã. Oricum, e genul de gândire care poate fi inclusã în programul acesteia sub eticheta de *conştiinţã reflexivã*. În ansamblu, un schizoid are o gândire de maşinã. Îmi imaginez cã Dick a fost încântat sã afle cã unul dintre primele creiere artificiale capabil sã treacã o versiune nu prea exigentã a testului Turing era o realizare a MIT-ului, numit Parry, care simuleazã paranoia. Nimic vrãjitoresc: ca un psihanalist, rãspunde la toate întrebãrile prin alte întrebãri sau chiar le repetã. Un glumeţ a propus sã facã, pornind de la acesta, un program fãrã niciun defect, care şi mu leazã un catatonic.

Problema care face testele puţin fiabile şi meseria de *blade runner* chinuitoare este cã schizoizii, deşi gândesc ca nişte maşini, sunt totuşi fiinţe umane. Dick ştia foarte bine lucrul acesta,

pentru cã era personal împãrţit între o aspiraţie pasionatã cãtre empatic şi puternice tendinţe paranoice. Cei doi poli reprezentau, în const iinţa sa, binele şi rãul, Jekyll şi Hyde, iar experienţa îi permisese sã verifice cuvintele sfântului Pavel conform cãrora noi nu facem binele pe care ne-ar plãcea sã-l facem, ci rãul care ne repugnã.

Se bucura cã gãsise în Nancy o soţie empaticã, ce-l ducea cu blândeţe cãtre cãldurã, bucurie, atenţie pentru ceilalţi, şi cã scãpase de o femeie schizoidã, o maşinã de urât care-l fãcea şi pe el schizoid şi dornic sã urascã, închizându-i pe amândoi în coşmarul grijii fiecãruia pentru sine, al neîncrederii. Sinceritatea îl obliga, totuşi, sã recunoascã faptul cã, pe de o parte, nu fusese nici el fãrã prihanã, o biatã victimã a unei nebune, ci poate cel care trezise în ea nebunia, pe de altã parte cã Arme suferise la fel, poate chiar mai mult decât el, în parte din vina lui. Presupunând cã dintre el doi ea fusese cea nebunã, milostenia de care vorbea atât l-ar fi obligat ca, în loc s-o blesteme şi s-o striveascã, sã se punã în locul ei şi s-o ajute. Biserica nu spune altceva: pãcatul este boala spiritului şi trebuie sã ajutãm bolnavii. Iisus a venit sã rãscumpere pãcatul, dar, mai ales, sã ajute. Iar dacã schizoidul suferã, se poate ca şi androidul sã sufere. În termenii lui Turing: dacã programul lui permite simularea suferinţei într-un mod convingãtor, ce ne autorizeazã sã nu credem acea suferinţã adevãratã, demnã de compãtimire? O a doua gãselniţã.

Criza are loc în roman când *blade*ul, din motive mal degrabă erotice decât evanghelice sau turingiene, începe sã den dovadã de empatie faţã de obiectele vânãtorii sale, mai precis faţã de una dintre ele.

Aceastã greşealã profesionalã este facilitatã şi agravatã, în acelaşi timp, de date noi: fabricanţii au jucat o festã deosebit de murdarã celor mai sofisticaţi dintre androizi, implantând în programele lor o memorie falsã care-i face sã creadã cã sunt oameni. Au amintiri din copilãrie, impresii de emoţii ca aleoamenilor. Nimic nu-i deosebeşte din exterior, nici din interior. Pur şi simplu nu ştiu. Iar când sunt suspectaţi, când sunt supuşi la teste, îşi ies din minţi, ca oricare dintre noi: *Mi-ai spune adevãrul? Dacã aş fi un android, mi-ai spune?*

Ciudat sã descoperim sub pana unui scriitor de science fiction, a unui stilist jalnic, pasaje memorabile care dau nu numai f iori, ci şi certitudinea cã ating ceva esenţial, fundamental. Cã întrevãd un abis care face parte din noi şi pe care nu l-a sondat încã nimeni. Romanul conţine un asemenea moment: strigãtul de oroare al androidului ce-şi descoperã condiţia. Oroare absolutã, f ãrã remediu sau consolare, dincolo de care totul devine monstruos de posibil.

Dacã empatia defineşte omenescul, androizii ar putea fi dotaţi cu ea. Dacã ar fi vorba de experienţa religioasã, androizii ar crede în Dumnezeu, ar simţi prezenţa Sa în sufletul lor şi

ar recita rugãciuni, din toate circuitele imprimate. Ar avea sentimente, îndoieli, temeri. Ar scrie cãrţi pentru a da formã acestor temeri. Şi cine ar putea spune dacã-i vorba de empatie realã, de pietate realã, de sentimente, îndoieli, temeri, ori inspiraţie reale sau de simulãri convingãtoare? Dacã strigãtul înfiorãtor al androidului descoperind ce este reprezintã doar o simplã facilitate a programului, o reacţie prevãzutã pentru anumiţi stimuli verbali şi produsã prin activarea diligentã a unui numãr de biţi – descriere care, cu toate cã se referã la celule organice şi nu la componente metalice sau din plastic, se aplicã în întregime şi funcţionãrii creierului omenesc – acest lucru schimbã: a) totul; b) nimic sau c) ceva, dar nu ştiu ce?

Marcaţi cazul pe care-l alegeţi.

Dupã cum se remarcã în roman, nu fãrã rãutate, cea mai bunã deghizare pentru un android ar fi cea de *blade runner.*

Sau, gândea Dick, cea de autor de science fiction. Portret al artistului ca eretic

Totul trebuia, în vremurile acelea, să fie nou: nelămuririle, frontierele, romanele; totul îşi schimba numele, iar pletoşii ironici, cu pipe şi cu ochelari ridicaţi pe frunte aveau grijă, de o parte şi de cealaltă a Atlanticului, să ocolească frizerii care deveniseră capillicultori. Acelaşi zel împinse science fiction-ul să-şi modifice apelativul cam nătâng în cel respectabil de *speculative fiction,* ceea ce nu însemna mare lucru, sau chiar în *thing,*

care nu însemna chiar nimic, dar folosea aceste denumiri cu mai mult tupeu.

Cel mai înflăcărat promotor al acestui *lucru nou* în Statele Unite a fost Harlan Ellison, un fost fan chel devenit, datorită puterii de muncă, un poligraf virtuos şi un maestru al relaţiilor publice. Ellison avea vederi largi şi decise să pună fastuos în scenă metamorfoza care trebuia, în efervescenta anilor şaizeci, să transforme un gen considerat cretin, cretinizant, bun doar să facă să viseze puştanii şi micii funcţionari frustraţi, într-un loc de adunare a inventatorilor, iconoclaştilor, avangardiştilor extravaganţi şi uneori extralucizi, pe scurt, în detaşamentul de asalt al unei literaturi pe alocuri burgheză, îndobitocită, la fel de străină de convulsiile vremii şi ale vremurilor ce urmau să vină ca un armonist clasic pentru un tineret captivat de muzica pop. În

H4 viziunea lui Ellison, *Viziunile pericu*, antologia sa manifest, trebuia sã revoluţioneze literatura americanã. Vedetele *etablishment-ului,* Gore Vidal sau Thomas Pynchon, pentru a nu cita decât candidaturile demne de luat în seamã, urmau sã cerşeascã favoarea de a sta alãturi de Norman Spinrad sau de Samuel Delany. Acest vis nu se îndeplini, dar luminã câţiva ani viaţa sclavilor, ani în care totul pãru posibil, iar ideea naivã conform cãreia poveştile a cãror acţiune se desfãşoarã în viitor reprezintã literatura viitorului pãru sã fie plinã de sens. Crezând cã-şi câştigaserã locuri în Pantheon, cei treizeci şi doi

de scriitori convocaţi de Ellison îşi compuserã nuvelele aşa cum se pozeazã pentru posteritate. Maestrul lucrãrii scrise despre fiecare un text de prezentare consistent, plin de efuziune, ce oscila ca ton între Johnny Carson şi Jacques de Voragine, şi, ca şi cum asta n-ar fi fost de ajuns, fiecare dintre cei care contribuiserã a fost rugat sã adauge o postfaţã în care putea sã spunã ce voia – sã mulţumeascã înaintaşilor, sã facã pe modestul sau pe fanfaronul, sã-şi prezinte imaginea favorabilã.

Niciun scriitor nu rezistã la o asemenea tentaţie, iar cei care o fac se bazeazã pe elocvenţa mai puternicã a tãcerii. Contactat spre sfârşitul anului 1965 de entuziastul Ellison, Dick fu încântat sã afle cã, dacã se impunea o anumitã prezenţã în comandoul vizionarilor periculoşi, aceea era a lui. Îi fãcu multã plãcere sã-şi facã autoportretul.

Descoperim, citindu-l, un sihastru amabil, înconjurat de prieteni, cãruia îi plac tutunul de prizat şi halucinogenele, Heinrich Schütz şi Grateful Dead, ce captiva hippies inculţi vorbindu-le despre Jean Scot Érigène, se uita dupã toate fetele care treceau, sub privirea indulgentã a foarte tinerei, foarte timidei şi foarte graţioasei sale soţii. Individul nefericit, agitat, care crezuse, în Point Reyes, cã-şi pierde minţile sub presiunea lui Arme şi a lui Palmer Eldritch, pãrea cã, la apropierea vârstei de patruzeci de ani, devenise un fel de guru dolofan, dedat drogurilor

psihedelice pentru a verifica pe pielea lui ipotezele sale teologice şi pe cele ale glorioşilor lui înaintaşi, pe care-i cita tot timpul, transformând cel mai modest roman de science fiction într-un ghiveci de epigrafe luate din Boetius, Maestrul Eckhart sau sfântul Bonaventura.

Cu toate cã nu mai încercase şi a doua oarã prima şi groaznica experienţã» poza în veteran al LSD-ului şi susţinea, ca Timothy Leary, cã *a duce o viaţã religioasã în secolul XX fãrã LSD e ca şi cum ai studia astronomia fãrã telescop*. Îi plãcea sã povesteascã faptul cã Leary îi telefonase într-o zi, din camera de hotel a lui John Lennon, din Canada, unde Beatles fãcea un turneu. Da, repeta el cu solemnitate, bucurându-se de fiorul pe jumãtate neîncrezãtor, pe jumãtate plin de admiraţie pe care-l provoca: din camera lui John Lennon! Cei doi, drogaţi zdravãn, citiserã *trei stigmate...* şi nu mai puteau de entuziasm. Asta e! Exact aşa! sughiţa Lennon, târându-se pe mochetã. Voia sã facã un film, *filmul* psihedelic, care va face pereche cu albumul pe care-l pregãtea: *Sergent Peppers Lonely Hearts Club Band.* Luat prin surprindere, Dick nu avusese timp sã se gândeascã la un test care sã-i permitã sã stabileascã dacã Lennon şi Leary erau cu adevãrat Lennon şi Leary şi nu doi glumeţi care se dãdeau drept acele divinitãţi din Olimp, dar când albumul apãru, anul urmãtor, îi recunoscu titlul, ca şi pe cel al unui cântec care slãvea LSD-ul: *Lucy in the Sky with Diamonds,* cântec despre care îi vorbise

Lennon. Rãmase dupã această întâmplare cu o tendinţã spre *name-dropping* şi cu ideea cã exercitã o formã particularã de influenţã: subteranã, aproape ocultã. De fapt, în anumite medii, adjectivul *phildickian* începea sã desemneze situaţii bizare, un mod încâlcit, dar exact, de a vedea lumea, şi folosea drept parolã. Tineri care nu erau neapãrat fard SF, ci critici de rock, precum Paul Williams, sau autori de benzi desenate, precum Robert Crumb sau Art Spiegelman, pomeneau de el, în revistele lor prost imprimate, ca despre unul dintre geniile neînţelese ale epocii.

Acest rol îi convenea. Ţinea la distanţã ceea ce-l speriase, transforma o obsesie periculoasã într-o imagine de demnitate profesionalã şi într-o legendã mondenã. Cum se spunea, şmecheria lui era Dumnezeu. Nu i se disputa acest domeniu, nu i se reproşa cã se aventura acolo, numai sã fie, conform credinţei momentului, un dinamitard subversiv, lipsit de respect faţã de o tradiţie obligatoriu sclerozatã. Nu-i plãcea sã-şi reaminteascã săptămânile în decursul cãrora scrisese *Palmer Eldritch,* nici teroarea abjectã în care-l cufundase LSD-ul. Dar era mãgulit când se vorbea despre cartea aceea ca despre o messã neagrã, oferindu-i-se discul cu sonata ce-ţi dã fiori, purtând acest titlu, a lui Scriabin, amintindu-i-se cã ar fi putut, cu câteva secole înainte, sã fie ars pe rug de Inchiziţie. Descoperindu-l pe Borges, care ajunsese la o glorie planetarã în aceeaşi

promoţie cu Tolkien şi M.C. Escher, admirã diletantismul poznaş şi ironic care-l fãcea pe argentinian sã vorbeascã despre teologie ca despre o ramurã a literaturii fantastice, un divertisment intelectual seducãtor şi fãrã consecinţe. Îi imitã paradoxurile (America, spunea el, are douã superstiţii: nu existã Dumnezeu şi existã deosebiri între diferitele mãrci de ţigãri), pedanteria glumeaţã şi dori sã-i imite chiar maniera de a scrie, lansându-se împreunã cu Roger Zelazny, alt *intelectual* al SF-ului, într-o laborioasã fantezie religioasã, pe care au reuşit s-o termine abia dupã zece ani, pentru a descoperi cã nu avea nici cap, nici coadã.

Totuşi nu era chiar atât de detaşat pe cât voia sã parã. Ereticul literar coabita în el cu un credincios sempulos ce se temea de iad, al cãmi gust îl simţise când luase LSD. Dacã, în prezenţa lui, apocalipsul biblic era asimilat cu alegorii ce nu trebuia sã fie acceptate *ad litteram,* ca şi Geneza, dãdea din cap amãrât, ca unul care are nefericirea de a şti, de a şti cã oamenii se amãgesc cu poveşti plãcute. Voia sã-l iubeascã pe Dumnezeu, dar se temea şi mai mult de diavol. I se ierta aceastã religiozitate goticã, atunci când avea fantezia sã şi-o exprime. Era consideratã o provocare amuzantã, o ţicnealã suplimentarã. Ţicnealã însemna orice, în mediul acela de agnostici cu vagi urme de budism. Nu era nevoie sã fii pelagian sau albigenz, ajungea sã fii catolic. Nancy avu nevoie de ceva timp pentru a pricepe cã Phil nu glumea

când se plângea cã trãieşte cu ea în stare de pãcat, cãsãtoria lui religioasã cu Anne nefiind anulatã, şi de aceea nu se putea apropia de Sfânta Masã. I se pãrea cã, mai mult decât divorţul, aceastã excludere de la împãrtãşanie pedepsea sacrilegiul de care se fãcuse vinovat luând împãrtãşania în derâdere în messa lui neagrã, lipsindu-se astfel de singura protecţie eficientã în rãzboiul în care se angajase. Nostalgia vieţii religioase îl fãcu sã inventeze diferite substitute, dintre care cel mai ciudat, singurul care nu-i legat de droguri, este *cutia cu empatie* mercerianã, în jurul cãreia se învârte intriga secundarã din *Blade Runner* (se poate spune orice despre Dick, dar nu cã era zgârcit).

Aceastã cutie cu empatie, obiect al unui cult clandestin în societatea poliţistã în care erau hãituiţi androizii, are înfãţişarea unui televizor mic cu mânere. Cel care apucã mânerele şi priveşte ecranul asistã imediat la o scenã a cãrei repetiţie constituie nucleul cultului: un bãtrân, despre care se ştie doar cã se numeşte Mercer, urcã greu panta unui munte şi, în cursul ascensiunii, este lapidat. Dar adeptul *mercerismului* nu se mulţumeşte sã asiste, participã. Picioarele lui sunt cele care se târãsc pe solul aspru, carnea lui este izbitã de pietre, sufletul lui este cuprins de-o tristeţe de moarte şi, inexplicabil, de bucurie. Se dizolvã în Mercer şi în toţi cei care, în acelaşi moment, strâng mânerele cutiei lor cu empatie, pe Pãmânt sau pe planetele colonizate. Îi simte pe

ceilalţi în jurul lui, îi simte cum se chinuie şi cum exultã. Şi-i încorporeazã. Fuziunea cu Mercer, calvar şi comuniune cu sfinţii, este exact contrarul translaţiei fãcute sub controlul lui Palmer Eldritch. Nu izoleazã, ci uneşte; nu te pierde, ci te salveazã. Şi se reia veşnic. Ajuns pe culmea muntelui, Mercer cade, în agonie. Dus la mormânt, se ridicã. *Întotdeauna,* se minuneazã eroul, *noi o datã cu el. Asta înseamnã cã şi noi suntem veşnici.*

Acest lucru displace puterii temporale, care a declarat ilegal cultul, persecutã adepţii şi duce împotriva lor o viguroasã campanie ideologicã. Cutie contra cutie – instrumentul acestei campanii este, logic, televizorul. Prezentatorul vedetã, prietenul Buster mârâie în fiecare searã împotriva impulsului masochist care-i împinge pe mercerieni sã evadeze din realitate pentru a suferi în comun. Ar fi de înţeles dacã ar fi vorba de o distracţie, dar sã ţi se arunce pietre în figurã şi sã împãrtãşeşti nefericirea a mii de necunoscuţi, când e atât de simplu sã-ţi reglezi mecanic dispoziţia pe o stare de veselie permanentã sau chiar pe o veche stare deprimantã laicã, asta depãşeşte orice posibilitate de înţelegere!

Cãtre sfârşitul romanului, prietenul Buster dã o mare loviturã dovedind cu probe cã mercerismul este o imposturã, opiu pentru popor furnizat de cãtre guvern care, machiavelic, a organizat prohibiţia pentru a creşte consumul. Scena de pe munte este filmatã în studio şi difuzatã pe un alt canal decât programele televiziunii, dar e de

aceeaşi naturã. Mercer, despre care sectanţii se întreabã dacã-i om la origine sau vreo entitate arhetipalã introdusã în cultura pãmânteascã de o insondabilã voinţã cosmicã, Mercer nu-i decât un actor de mâna a treia, alcoolic, fost participant la defunctele seriale televizate, care, pentru a juca rolul vieţii sale, molestat cu pietre din cauciuc şi sângerând cu ketchup, n-a cunoscut altã suferinţã decât lipsa whisky-ului pe perioada filmãrilor.

Sub ironiile prietenului Buster, orice speranţã religioasã a omului pare distrusã. Dar nu-i aşa. Într-o scenã cu adevãrat magnificã, în care Dick transpune întâlnirea din Emaus, Mercer apare discipolului sãu, *blade runner-ul* prostrat în faţa cutiei cu empatie al cãrei ecran e alb, ca atunci când programele sunt terminate, şi-i explicã liniştit cã tot ce-a spus prietenul Buster e adevãrat, inclusiv amãnuntul cu whisky-ul, cã a trecut printr-o stare neplãcutã trebuind sã renunţe la bãuturã, el, un vechi alcoolic. Dar cã asta nu schimbã nimic. Absolut nimic. *Pentru cã tu eşti aici şi eu sunt aici.*

Prin acest act de credinţã care nu ţine seama de ce-i evident, Dick lua poziţie într-o dezbatere care agita opinia publicã, sau cel puţin acea parte a ei care se preocupa de probleme religioase. Descoperirea manuscriselor de la Marea Moartã, în 1947, fãcuse mare vâlvã şi vulgarizase ideea cã, dacã o mare parte din învãţãtura atribuitã lui Iisus de cãtre Evangheliile sinoptice se regãsea în documente anterioare naşterii sale, atunci acea

învãţãturã nu era atât de originalã pe cât se crezuse, iar cel care o propovãduise era doar unul dintre predicatorii care se aflau cu grãmada, pe atunci, în Palestina. Deci, dacã ţinem seama de ceea ce crezuserã miliarde de oameni despre el, Iisus fusese un impostor. Necredincioşii înclinaţi spre polemicã credeau cã gãsiserã un argument cu greutate contra creştinismului. Oamenii bisericii se agitarã. Unii simţirã cum credinţa lor scade sub lovitura acestei revelaţii. Printre aceştia se afla şi episcopul episcopalian al diocezei Californiei, James A. Pike.

Monseniorul Pike era pe atunci o figurã publicã importantã, exemplul de prelat modernist. Fost avocat, orator remarcabil, militase pentru drepturile civile, participase la marşul din Selma alãturi de Martin Luther King, fusese un prieten al clanului Kennedy. Lui i se datora introducerea rock-ului în celebrarea cultului şi terminarea catedralei din San Francisco, ale cãrei vitralii, pe lângã câţiva sfinţi foarte stilizaţi, reprezentau cu realism pe Albert Einstein, Thurgood Marshall şi John Glenn. Fotografia sa apãruse în *Times* şi *Newsweek*. Conducea la televiziune un *Dean Pike Show,* foarte urmãrit. Culmea şicului ecleziastic, i se intentase un proces de erezie din cauza poziţiei lui încãpãţânate – şi proclamatã cu încãpãţânare – privind existenţa Sfântului Duh, care i se pãrea cã dispãruse din circulaţie din vremurile apostolice.

În toamna anului 1965, Maren Hackett intrã în legãturã cu el, în numele unui grup feminist din

golf şi deveni amanta lui. La puţin timp dupã aceasta, Nancy şi soţul ei furã invitaţi sã cineze în apartamentul care adãpostea legãtura lor, legãturã clandestinã, pentru cã episcopul, deşi despãrţit de soţia lui, era totuşi cãsãtorit. Dick acceptã aceastã întâlnire pe teren strãin cu un personaj a cãrui celebritate îl intimida. Sfârşi seara întins pe mochetã, râzând, vorbind de zor, încântat de vibraţiile favorabile pe care le emana amantul episcop al soacrei sale. Când se întâlnesc douã persoane a cãror pasiune este religia, ştim ce se întâmplã: discursuri interminabile despre sfinţii din deşert şi despre bãtãlia Armageddonului. Între Jim şi Phil – pentru cã şi-au spus din prima searã Jim şi Phil – începu atunci o discuţie care durã trei ani. Ambii, intelectuali pânã la infirmitate, iubeau controversa şi citatele. Ambii, ca realiştii medievali, credeau cã vorbele erau lucruri şi cã orice idee cãreia i se putea da formã verbalã avea, obligatoriu, un corespondent real. Ambii, infinit de respectuoşi faţã de lucrurile tipãrite şi insensibili la faptul cã de multe ori cãrţile se contraziceau, credeau în tot ce citeau şi aveau darul de a-i convinge şi pe alţii. Citind mult, îşi schimbau deseori pãrerea, ceea ce-i jena uneori pe alţii, niciodată pe ei.

Jim, în discuţiile lor, avea de partea lui autoritatea unui om obişnuit sã prezideze dezbateri publice, precum şi un arsenal teologic mai complet şi mai bine ordonat. Dar Phil era un şobolan, cel mai extravagant şobolan de biserică.

Jim nu reuşea sã evite capcanele pe care i le întindea acest scriitor obscur, fercheş ca un as de picã şi în stare sã facã faţã unui sinod. Prieteni ai contrazicerii, nu suportau sã cadã de acord şi se încurajau reciproc la erezie. În cazul episcopului, aceastã înclinaţie avusese consecinţe, aşa cã se arãta cel mai pornit, dacã nu reuşea a fi cel mai subtil.

Pasionat de fierberea escatologicã din Orientul Apropiat de la începutul erei noastre, Pike îi ţinu lui Dick cursuri despre gnozã, afirmând cã puţin a lipsit sã fim gnostici, nu creştini şi cã, poate, din punct de vedere al adevãrului, am pierdut prin aceasta. Expunea cu înflãcãrare doctrine aiurite, extremiste, atât de bine reduse la tãcere de ortodoxia creştinã, cã multe dintre ele nu ne sunt cunoscute decât prin comentariile rãuvoitoare ale sfântului Geronimus. Creştinismul este deja o disidenţã, iar gnosticii sunt disidenţii acelei disidenţe: perdanţi magnifici, pramatii absolute care îi vor fascina întotdeauna pe luptãtorii individuali ai religiei. Dick nu putea decât sã-i iubeascã pe aceşti maeştri spirituali – Valentin, Basilides – a cãror învãţãturã se bazeazã pe intuiţia cã ceva nu merge cum trebuie în lume. Aceasta este, în acelaşi timp, o închisoare şi o iluzie, o eroare şi un renghi pe care ni-l joacã un demiurg plin de cruzime. Totuşi, cel care-şi dã seama şi face efortul dur de a rãmâne treaz, poate ajunge pânã la lumina adevãratului Dumnezeu, în umbra cãruia ne ţine captivi demiurgul. Auzind

asta, Dick îşi dãdu seama cã practicase gnoza toatã viaţa, fãrã sã ştie. Prin toate fibrele lui de locuitor al lumii-mormânt, adera la aceastã constatare, dar dorea sã creadã cã existã un remediu. Iar acest remediu, acest drum cãtre adevãr şi viatã, nu era Iisus?

A»

m acest moment al discuţiei, episcopul lua aerul jenat al cuiva care ezitã sã lãmureascã un copil ce crede în Moş Crãciun. Însoţit de Maren, Pike se ducea la Londra la douã, trei luni, pentru a-l întâlni pe John Allegro, un exeget reprezentând Marea Britanie în echipa internaţionalã însãrcinatã sã studieze şi sã publice manuscrisele de la Marea Moartã. Se întorcea din acele cãlãtorii copleşit şi surescitat, aducând adevãruri scandaloase. Dupã ultimele ştiri, care-l îngrozeau şi-l încântau, se pãrea cã Evangheliile sunt o imposturã, iar Iisus un epigon al sectei esenienilor, în jurul cãruia o bandã de evrei şmecheri construiserã o escrocherie colosalã.

În faţa acestor revelaţii – *ştiin,* sublinia episcopul, ridicând degetul – Dick se trezea în rolul de apãrãtor al dogmelor, ceea ce corespundea atât spiritului sãu pus pe contrazicere, cât şi gândurilor sale cele mai intime. Atacurilor prietenului sãu le rãspundea precum Mercer: *Foarte bine, dar chiar adevã* rat, asta nu schimbã nimic. Îmi aduci aminte de profesorul universitar care afirma cã Hamlet nu-scris de Shakespeare, ci de un individ care purta

acelaşi nume. Dacã tu crezi cã Iisus este fiul lui Dumnezeu, cã a înviat şi cã a ucis moartea, poate sã-ţi demonstreze oricine cã nu era decât un individ de mâna a doua, sau cã n-a existat, asta nu va schimba nimic. Ai dreptate sã cauţi adevãrul, dar trebuie sã ştii cã adevãrul este El. Altfel, vorbele tale înseamnã doar cã nu crezi în El, ceea ce înseamnã cã eşti un ignorant.

Episcopul fu silit sã mãrturiseascã faptul cã nu era convins cã mai crede în religia pe care o slujea. Iar acest lucru îl neliniştea.

Momentul cel mai important al acelei perioade a fost ziua ciupercii. Pike se reîntoarse de la Londra cu o informaţie *secret,* pe care dominicanii de la Şcoala biblicã din Ierusalim sperau s-o ţinã ascunsã pentru totdeauna, o informaţie pe care îndrãzneţul Allegro se temea s-o divulge. Membrii sectei ale cãrei învãţãturi fuseserã rãspândite de Iisus (sau de inventatorii acestuia) cultivau, în peşterile lor de lângã Marea Moartã, o ciupercã din care fãceau un fel de pâine şi supã. Mâncau pâinea şi beau supa – obicei din care nu-i greu de reperat originea împãrtãşaniei sub cele douã feluri. Dar se stabilise cã acea ciupercã era un halucinogen: *Anamita muscaria,* obiect al unui cult al fertilitãţii ce se regãsea în cea mai timpurie antichitate şi care era încã folositã de populaţii siberiene, contribuind astfel la reducerea drasticã a speciei. Creştinismul nu era decât o manifestare a acestui cult, destul de tardivã, iar Noul Testament, care o ascunsese sub

altã formã pentru a nu supãra autoritãţile civile şi religioase, o criptogramã cryptogamicã.

— Şi trebuie, se lamenta episcopul, sã distribui împãrtãşania în fiecare duminicã, ştiind cã religia indivizilor consta în voiaje psihedelice…

— Iar Iisus, îl întrerupea Dick, înainte de a izbucni în râs, era un traficant de droguri! Ţine minte, e un lucru pe care l-am bãnuit de mult şi pe care l-am scris, mai mult sau mai puţin explicit. Dar asta nu micşoreazã cu nimic credinţa mea în El.

La mijlocul lui februarie 1966, fiul lui Pike, în vârstã de douăzeci de ani, se sinucise cu o puşcã de vânãtoare. Furã avansate diferite ipoteze, pentru a explica gestul lui: se simţea zdrobit de personalitatea tatãlui sãu, era îndrãgostit de amanta acestuia, îşi dãduse seama cã are înclinaţii homosexuale, fusese zãpãcit de o dozã de LSD…

Dick îi scrise atunci lui Pike o scrisoare în care figureazã acest pasaj: *Cred cã în momentul imediat urmãtor morţii,* Realitatea ne va apãrea, în cele din urmã. Cãrţile vor fi date pe faţã, partida va fi terminatã şi vom vedea clar ceea ce doar bãnuisem, ceea ce întrevãzusem, vag, într-o oglindã. Asta spune sfântul Pavel. Asta se spune în Bardo Thodol, ne spune Winnie ursuleţul: ne vom reîntâlni cu toţii, în alt colţ al pãdurii, vor exista întotdeauna un bãieţel şi ursuleţul lui, care se vor juca. Eu cred asta. De fapt, e tot ce cred. Şi chiar dacã mã înşel, iar Lucretius are dreptate (nu vom

simţi nimic, pentru cã nu vom mai fi), nu-mi pasã, nu voi fi acolo ca sã fiu dezamãgit şi voi câştiga oricum. Dar nu-i vorba de un pariu: n-am de ales, şi nici tu.

Episcopul nu putea sã aştepte însã momentul imediat dupã moarte pentru a vedea cãrţile şi nu avea încredere în sfântul Pavel sau în ursuleţul Winnie. Gata de orice pentru a scãpa de vina pe care o simţeau, el şi Maren se dedarã spiritismului şi, în vara care urmã morţii lui Jim jr., începurã sã povesteascã, înfierbântaţi, cã acesta revenise. Le vorbea, îi iertase, voia sã fie fericiţi. Pike, pe care nimic nu-l putea opri sã nu scrie o carte, semnã un contract pentru a relata despre experienţele sale cu lumea cealaltã. Continua sã se întrebe despre valabilitatea creştinismului. *Valabilitate* era cuvântul pe care-l folosea, iar Dick gãsi acest cuvânt extrem de slab, în raport cu lupta ce se ducea în sufletul prietenului sãu.

Episcopul se bizuia pe Jim jr, pentru a pune capãt îndoielilor lui. Acesta, ajuns în partea cealaltã, putea sã-i spunã dacã Iisus era doar un predicator ce rãspândise ideile unei secte de drogaţi sau era chiar fiul lui Dumnezeu. Ce nebunie! gândi la început Dick. Ce nebunie pateticã: sã te foloseşti de fiul mort ca de o carte de referinţã, pentru a regla o problemã istoricã! Dar ştia, în strãfundul sufletului, cã într-o situaţie asemãnãtoare n-ar fi procedat altfel, cã el însuşi cãutase toatã viaţa o carte de referinţã şi cã era vorba

de cu totul altceva, nu de o problemã istoricã: de credinţã şi de pierderea acesteia, adicã de viaţa sau de moartea episcopului Pike. A-l pierde pe Iisus însemna pentru acesta a pierde totul, chiar dacã vorbea deja, cu seriozitatea calmã a omului de afaceri ce prevede o schimbare de activitate, de a abandona sutana pentru a intra în *sectorul privat* – aşa spunea, *sectorul privat.*

Pike îi convinse pe Dick şi pe Nancy sã participe la o şedinţã cu un medium care-i fusese recomandat. Dick acceptã cu reticenţã: îi era penibil sã vadã un spirit atât de strãlucitor, atât de apropiat de al sãu, prãbuşindu-se, datoritã spaimei, într-o credinţã pe care o considera absurdã. Moneda falsã o alungã pe cea bunã – episcopul credea în manifestãrile postume ale fiului sãu la fel de puternic precum discipolii credeau în reînvierea lui Iisus. Cine sunt eu, se întreba Dick, sã consider credinţa sa neîntemeiatã şi sã dau din umeri când cineva crede acelaşi lucru despre credinţa mea?

Mediumul locuia în Santa Barbara. Era o bãtrânã irlandezã, care afirma cã doneazã tot ce câştigã de pe urma darurilor ei spiritiste Armatei Republicane Irlandeze (IRA). Phil şi Nancy luarã notiţe în timpul şedinţei, notiţe care trebuia sã-i serveascã episcopului pentru cartea lui.

Un medium, o ghicitoare, în general parapsihologii, se bazeazã, dupã toate aparenţele, pe un amestec de intuiţii, de indicaţii furnizate

inconştient chiar de cãtre clienţi, de elemente de notorietate publicã şi care, prezentate cu abilitate, pot face efectul unei revelaţii, sau chiar de bluf: dacã am greşit, trecem mai departe, dacã am nimerit, am câştigat. Totuşi, orice persoanã care a recurs la un parapsiholog (cu excepţia celor care n-au avut deloc noroc) ştie cã, dupã trierea faptelor, rãmâne ceva greu explicabil: câte un amãnunt precis, nu neapãrat semnificativ, dar despre care nu se ştie, prin deducţii sherlock-holmesiene, cum a ajuns la cunoştinţa parapsihologului. Un lucru tulburãtor, dar insuficient pentru a-ţi baza viaţa pe ocultism. În ziua aceea, umbra lui Jim Pike jr, fãcu aluzie, prin intermediul bãtrânei sprijinitoare a IRA, la o glumã ritualã, dar strict particularã, pe care o fãceau Phil şi Nancy referitor la patronul unui restaurant din Berkeley, bãnuit de ei cã aparţine KGB-ului. Timp de săptămâni, Phil încercã sã explice raţional faptul cã un medium din Santa Barbara cunoştea *private jokes*-urile unei perechi din Berkeley, îşi imaginã cã patronul restaurantului aparţinea *cu adevãrat* KGB ului, ca şi mediumul, apoi lãsã afacerea baltã. Acest detaliu trecu neobservat de Pike şi Maren, prea impresionaţi sã audã cã sufletul lui Jim jr, le repeta cã i-a iertat şi cã-i încuraja sã trãiascã fericiţi. În privinţa *validitãţii* creştinismului, sufletul pãstrã, din nefericire, tãcerea.

Câteva săptămâni mai târziu, cu toatã iertarea lui Jim jr., Maren Hackett, care suferea de

cancer şi fusese pãrãsitã de episcop, se sinucise, la rândul ei. Utilizã pentru aceasta un cocktail nemaipomenit de pilule, de care se folosea, precum Dick şi Pike, din belşug. Seconal, amytal, dexamyl… De câte ori se servise Dick din farmacia soacrei sale şi a episcopului?

Destinul tragic al lui Maren îl afectã cu atât mai mult cu cât, la începutul relaţiei lor, aceasta îi pãruse tare ca o stâncã, imaginea forţei şi a speranţei conferite de practica virtuţilor creştine. La aflarea morţii ei, el ghici cã roata se învârtise, punând capãt ciclului favorabil, timpului atât de scurt în care el şi cei care-i semãnau fuseserã fericiţi. Un voal negru se întinse peste nepãsarea pasionatã a anilor şaizeci, care-i plãcuse atât de mult. De când LSD-ul fusese interzis, se povesteau tot mai multe poveşti despre voiaje neplãcute, de parcã Palmer Eldritch, profitând de ilegalitate, pusese stãpânire pe intersecţia Haight-Ashbury, leagãnul inocentei civilizaţii hippie. Indigenii fãceau procesiuni pe strãzi, în parcul Golden Gate, bãtând în tobe şi repetând sunetul primordial OM, în speranţa de a alunga vibraţiile rele. Zadarnic. Acum aveau loc decese. Se zicea cã Mafia a pus stãpânire pe comerţul cu droguri şi vindea, fãrã scrupule, tot felul de porcãrii. Oamenii se fãceau cã nu observã nimic, dar el ştia cã viermele pãtrunsese în fruct.

Totuşi, universul lui nu pãruse niciodatã mai stabil. Vârsta de patruzeci de ani îi dãduse, în aparenţã, greutate, înţelepciune, prudenţã.

Îndepãrtase furtunile. Femeia care-l iubea purta un copil al lui. Se mutaserã într-o casã mai mare. Începea sã fie cunoscut, era tradus tot mai mult în strãinãtate. Cu drepturile de autor îşi comandase o nebunie, un vis de copil şi, în acelaşi timp, de om la casa lui: un enorm clasor metalic, blindat, ignifug, în care sã-şi ţinã comorile pe care le cãra dupã el de când o pãrãsise pe Dorothy: manuscrise, scrisori, discuri rare, colecţii de timbre, de ilustrate, reviste de science fiction care nu se mai gãseau de mult.

În ziua în care i-a fost livrat monstrul, care cântãrea, fãrã sertare, trei sute cincizeci de kilograme şi ocupa un perete întreg din biroul lui, o izbucnire de teamã îi umbri bucuria: când ai cumpãrat aşa ceva, nu te mai mişti, eşti terminat, ai aruncat ancora. Apoi îşi aminti cã dragonului Fafner i se fãgãduise, în opera lui Wagner, moartea, iar comoara acestuia urma sã fie risipitã, şi un motiv opus îi hrãni temerile: teamã nu de saţietate, ci de pierdere. Vrând sã ajute furnizorii, cãpãtã o hernie, pe care o interpretã ca pe un semn de dezaprobare divinã. Nu strângeţi averi. Tot ce credeţi cã aveţi, vã va fi luat.

Ming Yi, zice *Yi-King*: întunecarea luminii.

În acel moment primi antologia lui Ellison, în cele din urmã apãrutã. În mica lume a science fiction-ului nu se vorbea decât despre ea. Introducerea, care-l prezenta ca pe un drogat genial, obţinându-şi capodoperele din LSD, îl fãcu sã zâmbeascã: Ellison exagera în continuare, dar

se vedea cã se plictisise de lucruri de felul ãsta. Apoi, condus de un reflex de care nu scapã niciun om de litere, reciti propria-i nuvelã, *Credinţa pãrinţilor noştri.*

Acţiunea acesteia se desfãşoarã într-o lume totalitarã, a cãrei descriere, inspiratã de Orwell, Hannah Arendt şi de realitate, era una din specialitãţile lui. O lume în care televiziunea nu serveşte atât pentru a fi privitã de cetãţeni, cât pentru a privi cetãţenii. O

camerã de luat vederi, care ar fi încântat pe cei ce calculeazã audienţa diferitelor posturi, instalatã în spatele fiecãrui ecran, permitea controlarea asiduitãţii spectatorilor în urmãrirea emisiunilor şi sensibilitatea lor la îndoctrinarea efectuatã de Ghid, a cãrui augustã figurã se aratã zilnic. Pânã în ziua în care un oarecare, ce absorbise o substanţã ilegalã, vede altceva decât figura aceea: ceva oribil, o caracatiţã de coşmar, un avatar al lui Palmer Eldritch. Halucinaţie, îşi spune el, dar începe sã se întrebe dacã acea halucinaţie nu-i cumva o viziune a Realitãţii supreme. Continuarea poveştii îi confirmã bãnuielile: eroul intrã în legãturã cu o reţea de rezistenţã, aflã cã drogul responsabil de viziunea lui nu-i un halucinogen, ci dimpotrivã, un antihalucinogen. Halucinogenul e luat de toatã populaţia, fãrã sã ştie, amestecat cu apa de la robinet, iar sub efectul lui aceasta recunoaşte Ghidul sub trãsãturile lui armonioase. Doar cei care iau antidrogul” îl vãd aşa cum este, adicã de

fiecare dată altfel, de fiecare dată monstruos de al*tfel. P*entru că Ghidul este, de fapt, Dumnezeu, un dumnezeu capricios şi crud, pe care eroul va sfârşi prin a-l întâlni, iar nimic nu-i mai oribil şi mai periculos decât această viziune, cu care se termină povestea, într-un fel atroce de evaziv.

Era o nuvelă teribilă. Când o scrisese, fusese mândru de sine. Citind-o după un an, după moartea lui Jim Pike jr. Şi a lui Maren, impresia fu diferită. Ea rămăsese teribilă, dar în alt fel. Mai rău.

Folosise toate trucurile, lucrurile de care făcuse paradă, când îşi făcuse autoportretul, cu o satisfacţie naivă, de parcă ar fi avut de gând să le exploateze toată viaţa: totalitarismul, *idios* şi *koinos /cosmos,* drogurile psihedelice, Adevăml ultim, Dumnezeu. Mica lume a lui Philip K. Dick.

Lipseau doar androizii, imitaţiile. Pentru un motiv întemeiat: întreaga nuvelă era un simulacru. Dacă un falsificator abil ar fi vrut să scrie în maniera lui Dick, dacă un informatician ar fi realizat un program capabil să scrie ca Dick, rezultatul ar fi semănat cu nuvela aceea.

Şi totuşi o scrisese el. Era ceva adevărat, autentic, scris de Phil Dick, nu de un android pus, fără să ştie nimeni, în locul lui Phil Dick. Era sigur de asta. Da, dar dacă ar fi fost un android, ar fi fost la fel de sigur Ar fi raţionat exact în acelaşi fel. Era, cu adevărat, un raţionament de android. Şi, dându-şi seama, acesta urma să se sperie, pentru că aşa fusese programat.

Asta nu dovedea nimic, nici într-un sens, nici în altul. Dai i se fãcu şi lui fricã. 13

tinde trăiesc morţii

a

În primăvara anului 1967, Nancy a născut o fetiţă, care a fost botezată, wagnerian, Isolde Freya, dar căreia i s-a spus, întotdeauna, Isa. Această naştere a agravat tensiunea existentă deja între Dick şi soţia sa, tensiune provocată de veleităţile de independenţă ale acesteia din urmă. Cât timp rămăsese acasă, citind cărţile alese de el, ascultând muzica răzbătând din biroul lui, Dick fusese entuziasmat de potrivirea perfectă a gusturilor lor şi o considerase pe Nancy drept persoana cea mai empatică din lume. Din ziua în care ea îşi găsi o slujbă cu jumătate de normă, nu mai rămase acasă toată ziua, pentru a avea grijă de el, şi începu să fie deranjată de faptul că el era deranjat, să se indigneze de faptul că el se indigna, Dick începu să se întrebe dacă nu cumva şi ea era schizoidă. Prezenţa copilului ar fi trebuit să pună capăt acestei situaţii care îl umilea, care sugera că nu câştigă destul, că nu poate reprezenta lumea întreagă pentru o femeie tânără. Dar Dick se dovedi a fi mai gelos din cauza fiicei lui decât din cauza lumii exterioare. Se temea, în acelaşi timp, să nu fie îndepărtat de Isa din sufletul lui Nancy, şi de Nancy din cel al Isei. Obişnuit să-şi considere soţia o puştoaică, o trata de sus în baza unei experienţe pediatrice care consta, în principal, în faptul că avusese o soră

care murise de foame la o vârstă fragedă, dramă pe care o evoca în fiecare zi, Nancy alăpta copilul. Pe de o parte, o aproba, pentru că mama lui nu făcuse acest lucru. Pe de altă parte, se vedea exclus, neputând să-i fie rival pe acest teren. Ajunsese să considere fiecare alăptat drept o provocare. Se simţea în plus. Pentru a reface echilibrai, se în armă cu biberoane şi o hrăni pe Isa cu blândeţe, strângând-o în braţe şi repetându-i că e tăticul ei, care – o iubea, care n-o va părăsi niciodată. Copilul reacţionă, la acest regim diferit de cel obişnuit şi la cuvintele liniştitoare pline de agitaţie, printr-o grevă a foamei care, bineînţeles, îi îngrozi pe părinţi. *Prea multă tensiune în jurul ei,* declară medicul, fără să-şi dea seama că acest diagnostic plin de bun-simţ îl aruncase pe tată în vârtejuri alternative de culpabilitate şi de resentimente. Sunt paranoic, se lamenta el, pentru ca, după zece minute, să declare: m-am însurat cu o nebună!

Sperând să se calmeze, scotocea prin dulapul cu medicamente şi se îndopa cu pilule. Lua pentru a avea putere, pentru a-şi reface moralul, pentru a avea curaj; lua pentru a lucra şi pentru a se odihni, pentru ca să adoarmă şi pentru ca să se trezească. Era considerat, pe bună dreptate, un drogat. Dar, deşi propovăduia virtuţile LSD-ului, se ferea de, acesta ca de dracul, iar marijuana fuma doar pentru a respecta convenţiile sociale. Gustul lui înclina, exclusiv, spre medicamente. Îi plăcea precizia acestora, constanţa relativă a

efectelor lor, posibilităţile de combinaţii oferite unui cunoscător. În *Blade Runner* înzestrase căminele americane din viitor cu un calculator care, conectat la neuronii utilizatorului, îi permitea acestuia să-şi aleagă dispoziţia dintr-un catalog deosebit de cuprinzător. Aparatul putea fi reglat pentru a te trezi într-o stare de voioşie similară celei pe care o vezi la eroii clipurilor publicitare pentru saltele sau băuturi pentru micul dejun. În caz de diferend conjugal, aveai de ales între un calmant talamic, care potolea furia, şi un stimulant care o exacerba suficient pentru a ieşi învingător din ceartă. În caz de îndoială, se apela la programul *Spirit de decizie,* care hotăra. Anumiţi consumatori sofisticaţi recurgeau la programe pirat, ce ofereau o doză de *Stare depresivă şi autoacuzaţie inutilă,* corectată ulterior de *descoperirea de posibilităţi multiple privind viitorul şi recâştigarea încrederii în viaţă.*

Dar Dick folosea pilule. Un pumn de amfetamine făcea din el, în timpul unei petreceri, o gazdă încântătoare, iar cu o cutie, precum cea pe care o ascunsese, odată, într-o sală de baie a episcopului, putea scrie un roman în două săptămâni, fără să doarmă. Ştia că aceste momente de vâri se plăteau cu îndelungate perioade depresive, chiar cu manifestări evident psihopate: tulburări de percepere, uitare, accese de groază, impulsuri sinucigaşe. Dar, cu o doză bună de sedative şi tranchilizante, sfârşeai prin a scăpa de ele – cel puţin în teorie. Ştia că Palmer

Eldritch îl aştepta, ascuns în străfundul acelor stări, dar astea erau regulile jocului, contractul pe care nu-l discuta. Ştia – sau cel puţin bănuia, pentru că nu ştii niciodată totul – că acest gen de contracte conţin, obligatoriu, clauze cu litere mici, pe care va trebui să le citească într-o zi... Însă nu putea să dea înapoi, îşi transformase organismul într-un aparat de combinat cocktailuri chimice, iar problema lui se rezuma la a găsi cu ce să-l umple, pentru a ţine piept vieţii, deoarece toate circumstanţele acesteia, oricât de banale ar fi fost, reclamau deja un medicament potrivit, plus diferite chestii împotriva efectelor secundare.

Făcea rost de ele de la vreo şase medici cărora, ştiind exact ce vrea, le recita cu convingere simptome pe baza cărora i se eliberau anumite reţete. În acelaşi timp, schimba mereu farmaciile. De fapt, o trimitea pe Nancy care, între două ţigări cu marijuana, făcea ocoluri din ce în ce mai mari în jurul zonei în care locuiau. Nici asta nu-i ajungea, cumpăra de pe stradă, de la furnizori care ştiau că amatorii de speed sunt, împreună cu consumatorii de heroină, cei mai dependenţi de droguri, deci cei mai vulnerabili şi mai uşor de înşelat cu făină sau cu lapte praf. Incertitudinea privind calitatea produselor compromitea stăpânirea pe care se lăuda c-o deţine asupra amestecurilor sale. O considera responsabilă de-un fel de pietrificare a scrisului său, care îl frapase când realizase *Credinţa părinţilor noştri*, şi care îl făcea să privească orice idee de ficţiune

cu neîncredere, ca şi cum ar fi fost un fir cu care un inamic invizibil îl manevra, pentru ca să vadă toţi ceea ce lui i se părea a fi o certitudine evidentă: că era un scriitor terminat, umbra lui însuşi, un simulacru al său. Totodată suferea de crize de paranoia din ce în ce mai frecvente, pe care le atribuia aceloraşi porcării, aceloraşi duşmani care-l hăituiau. Cel puţin aşa le interpreta în momentele de luciditate. Dar asta nu însemna o diferenţă prea mare între cele două stări, după cum remarca medicul dintr-o anecdotă, pe care Dick o povestea deseori, răspunzându-i unui pacient care afirma: *Doctore, cred că pune cineva în mâncare un produs care mă face paranoic!*

Oricine ştie că paranoicii au duşmani. Dick avea, ca în timpul divorţului de Arme, tot felul de necazuri. Oricât de modeste erau veniturile lui, reuşise să nu fie în regulă faţă de fisc, care se apucase să-l verifice. Pentru un om care se temea de autorităţi, sub orice formă, şi care suferea de un complex de culpabilitate nevindecabil, asemenea tracasări însemnau o catastrofă. Mai mult, interesul administraţiei faţă de veniturile lui se manifestase în primăvara anului 1968, la puţin timp după apariţia, în revista de stânga *Ramparts*, a unei petiţii pe care o semnase, împreună cu mai multe sute de scriitori şi de editori americani, prin care se cerea refuzul plăţii impozitelor necesare pentru ducerea războiului din Vietnam. Coincidenţă sau nu, nu fusese nevoie de mai mult

pentru a trezi toate vechile lui temeri: înaintând sub masca fiscului, CIA, FBI, Edgar Hoover în persoană, îi voiau pielea! mai rău: sufletul! Furnizorii de la care îşi lua drogurile erau în solda lor, ca şi medicii. I se spăla creierul, fără să ştie. Era convins că se va schimba curând, îl va iubi pe Big Brother al momentului – care era, de curând, chiar vechiul lui duşman, Richard Nixon – va detesta toţi marginalizaţii, nu va mai crede în Dumnezeu, ci în John Birch sau Gayelord Hauser şi, ceea ce va fi cel mai groaznic, se va simţi fericit astfel. Echilibrat, controlat, contrarul aiuritului care era în prezent, despre care nu-şi va aminti – nici el, nici cei apropiaţi, pentru că-i vor înlocui pe cei apropiaţi. Sau, poate, fusese *deja* schimbat, iar temerile îi fuseseră lăsate de dragul realismului, pentru ca să continue să creadă că era el însuşi. Crezând acest lucru, convins că-şi dezvăluie străfundurile sufletului şi suferinţei, va scrie cărţi subtil dirijate de propagandă, care vor folosi, datorită aparenţei lor subversive, să strecoare pe furiş mesajul lor aliénant. Poate că, fără ca el să-şi dea seama, fără să-şi dea seama nici cititorii, cărţile sale spuneau, la un nivel subliminal: hai, băieţi, măcelăriţi-i pe galbeni, aruncaţi-le tone de napalm în cap, denunţaţi-i pe vagabonzi, pe drogaţi, pe cetăţenii răi! Asta ar explica dezgustul pe care i-l provocau ultimele lui producţii. Dar, tot aşa de bine, se putea să fie persecutat şi să se fi dorit neutralizarea lui pentru că, fără să-şi dea seama, descoperise şi descrisese în vreo carte,

convins fiind că-i doar un produs al imaginaţiei lui, un secret vital, a cărui divulgare ameninţa existenţa imperiului celor puternici.

Se apucă să scotocească în maldărul de cărţi în ediţii populare, cu coperte ţipătoare – operele lui complete – în căutarea secretului dezvăluit de ignoranţa lui extralucidă. Bănuielile lui, după o selecţie severă, fură îndreptate asupra *Credinţei părinţilor noştri,* acea poveste despre un halucinogen amestecat în apa de la robinet, pentru ca cetăţenii să nu-şi dea seama ce fiinţă monstruoasă îi guverna. Dar şi asupra unui roman scris cu câţiva ani în urmă, *Penultimul adevăr,* în care oamenii refugiaţi în adâncurile pământului, adevăraţi nibelungi moderni, erau făcuţi să creadă că la suprafaţă se desfăşoară un război chimic, pentru ca o mână de conducători fără scrupule, maeştri ai simulacrelor televizate, să beneficieze în linişte de acest spaţiu vital. Cine putea dovedi, de fapt, că imaginile din Vietnam, arătate la televizor, nu fuseseră filmate în studio, cu gloanţe oarbe, cu machete şi cu bulion? Ce dovedea că Vietnamul exista? Că exista ceva în lume, în afara camerei în care se afla el, în afara trupului gras, îmbătrânit prematur, pe care îl vedea în oglindă şi pe care îl considera al lui?

Doctore, cred că-s pe cale să înnebunesc. N-ai nişte pilule împotriva chestiei ăsteia?

Şi ce-mi vor face? Voi deveni normal, da? Inofensiv? Conformist? îmi vor devora sufletul? Vă cunosc, vă ştiu metodele! închipuiţi-vă că am făcut

figura asta fostei mele soţii! Nu, nu-s venit cu pluta, nu mă faceţi să înghit porcăriile astea!

Dar, doctore, trebuie să fac ceva. Nu pot rămâne aşa. Înnebunesc. Voi muri. Să mori nebun. Asta-i cel mai rău, nici măcar nu ai certitudinea că ai murit cu adevărat! Fără să vezi realitatea ultimă, aceea pe care ne asigură sfântul Pavel că o vezi când mori, fără să fii sigur că nu eşti jucăria unei iluzii.

Mi-e frică!

Inventase, în una din cărţile sale, un cuvânt: *gubble,* pentru a desemna starea de descompunere, de murdărie şi de haos spre care tinde orice lucru sub efectul entropiei. Viaţa sa se îndrepta cu toată viteza spre *gubble.* Viaţa sa – ce însemnau cuvintele astea, din moment ce nu era sigur că era a lui? Nici măcar nu era sigur că trăieşte!

Acelaşi lucru i-l spunea şi maşina de scris, prin tastele care o luau razna, QWERTYUIOP. Să înceapă o carte, a treizeci şi două sau a treizeci şi cincea, nu mai ştia, dar ştia că trebuia s-o scrie, ca să câştige bani şi pentru că, dacă nu – ce? Pentru asta să-şi înfrângă dezgustul pe care i-l provoca stilul lui, atât de sec încât îi era teamă că o să vadă cuvintele scofâlcindu-se, transformându-se în praf pe hârtie: sintaxă săracă, repetitivă, pur logică, sintaxă de android; vocabular din ce în ce mai abstract, fără căldură, fără surprize, cu nimic senzorial, cu nimic care să evoce moliciunea carnală a lumii; fără viaţă, doar fraze, nici măcar

fraze, cuvinte, nici măcar cuvinte, litere care se scurgeau mecanic pe pagină şi se adunau mai mult din reflex decât prin înţeles, aşa cum, se adunau, se aranjau în coloane, membrii unui furnicar în care s-a turnat otravă, membri care, chiar în agonie, reproduceau formaţiile programate de genele lor.

Mânate de această rutină subcorticală şi de câteva pilule de speed, furnicile se alipeau nu pentru a da viaţă unor personaje, ci nume unor zombie. A găsi nume, ticuri vagi pentru a anima numele acelea, însemna un mod de a începe. Avea o teorie conform căreia eroul puternic trebuia să poarte un nume plurisilabic, iar eternul ratat depresiv urma să se mulţumească numai cu două silabe, inclusiv prenumele. De exemplu: Phil Dick. Mai erau Glen Runciter, patronul, şi Joe Chip, subalternul neîndemânatic, care nu avea niciodată monedele necesare pentru a-şi pomi cafetiera, pentru a deschide frigiderul sau uşa casei, şi care trebuia să parlamenteze, din zori şi până în noapte, cu roboţi casnici inflexibili, pentru a căpăta credit. Un truc bun pentru a caracteriza pe cineva, puteai să te foloseşti de el, fără să plictiseşti, toată cartea. Doar atât trebuia, mici găselniţe, pentru a pune cartea sub conducerea pilotului automat: furnicile se activau singure. De parcă în programul lor figurau instrucţii de felul: descrieţi hainele pe care le poartă fiecare personaj, chiar şi pe cele secundare, fără a uita că povestea se petrece în 1992. Rezultat: pantaloni

strâmţi, clin lână sintetică, sacouri din piele de wub încrustată cu fragmente de meteoriţi, sariuri din mătase de păianjen, tricouri din cânepă marţiană, împodobite cu portretul anamorfic al lui Bertrand Russell… tipul de tâmpenii care o înfuriau pe Arme şi, în general, justificau dispreţul total al cititorilor culţi faţă de science fiction.

Apăraţi-vă intimitatea. Nu cumva un străin vă urmăreşte gândurile? Sunteţi cu adevărat singur în creierul dumneavoastră? Feriţi-vă de telepaţi, mai ales de precogi! Poate că actele dumneavoastră au fost prezise de cineva pe care nu l-aţi întâlnit niciodată. Pentru a pune capăt temerilor dumneavoastră, contactaţi cel mai apropiat organism de protecţie, care vă va spune dacă sunteţi sau nu victime ale interferenţelor psihice şi le vor neutraliza, pentru un preţ moderat.

Acesta era un spot publicitar al firmei Runciter, care domnea pe piaţa prosperă a protecţiei psihice. Telepaţi, precogi, antitelepaţi, antiprecogi, suficient cât să înjghebe o intrigă sortită să consterneze cititorii culţi, pentru că avea o karmă care-i cerea să-şi chinuie ce-i rămăsese din creier, să facă furnicile să inventeze intrigi de felul ăsta şi să-l scoată la iveală pe Joe Chip, *testor de câmp psionic,* o meserie a viitorului, nu crezi, draga mea? În afară de testarea câmpurilor psionice şi de taparea de bani a tuturor, pentru a-şi acoperi cheltuielile, Joe Chip fusese pus de patronul lui să strângă un grup de

neutralizatori, cei mai buni dintre cei mai buni, care urmau să se ducă pe Lună, pentru a curăţa uzinele unui om de afaceri, uzine infestate de diferite varietăţi de manifestări parapsihologice, răufăcătoare cât se poate. Recrutarea indivizilor, mai mult sau mai puţin schizofrenici, reprezentau câteva pagini câştigate. Fusese foarte rezonabil, dacă se gândea la filme foarte lăudate, precum *şapte*, care nu povesteau *decât* asta – cum se forma echipa. Cât despre misiunea lor, era expediată în viteză, se schimbau câteva împuşcături, deformă, înainte de genericul final. El era conştiincios, îşi trimitea mica societate de taraţi pe Lună, unde aveau să se înfrunte, conform caietului de sarcini, puteri şi contraputeri. Avea câteva notiţe, mâzgălite pe un petic de hârtie cu scrisul lui tremurat. O dezvoltare a acţiunii vag amorsată de o fată cu ochi negri, perfidă – aşa cum îi plăcea lui Joe Chip şi lui însuşi – care se dovedea capabilă să ducă toată lumea în trecut, într-un univers alternativ de unde nu se putea ieşi, sau să o aducă înapoi fără să se ştie prea bine de unde se întorseseră: specialitatea casei.

În mod normal, furnicile ar fi trebuit să se descurce fără probleme, pentru că executaseră de cel puţin zece ori programe similare. Dar se întâmplă ceva: din senin, îşi dădu seama că a unsprezecea oară chestia nu va mai funcţiona. Se terminase. N-avea rost să insiste. Nu folosea la nimic să încerce să aşeze un cuvânt peste altul, aşa cum aşezase, în copilărie, piesele unui joc de

construcţii. Piesele se dărâmaseră, cu o ostilitate încăpăţânată care-l îngrozise. Iar acum cuvintele, literele, făceau acelaşi lucra. Erau nu numai ostile, ci şi inerte. Moarte. Zombii săi vor rămâne blocaţi pentru veşnicie pe Lună, tremurând de frig în hainele lor din piele de wub. Furnicarul, ale cărui ultime mişcări reflexe ar fi putut să-i dea, cu ajutorul câtorva pilule, iluzia funcţionării din nou, se imobilizase. Furnicile muriseră. Se zice că celulele creierului încep să moară, chiar de la naştere, câteva mii în fiecare zi. Probabil că ale lui muriseră toate… Probabil că era mort…

Resturi de gânduri rătăceau în interiorul creierului său, ca nişte peşti într-un acvariu cu apă stătută. Aversiuni morocănoase, înţelegeri vagi, amintiri despre amintiri neplăcute… Când, din întâmplare, ajungeau la suprafaţă, un fulger de spaimă se răspândea prin el, parcurgând reţeaua nervoasă deconectată aproape total. Ca într-o sală de aşteptare a unui dentist, pe vremea când erai copil: când asistenta deschidea uşa, gândeai *iată, de aşa ceva o să-mi fie frică toată viaţa.*

Probabil că aşa gândeşti când eşti mort…

Într-o zi, citise într-o revistă un articol despre criogenie, care constă în conservarea morţilor în gheaţă, până în ziua în care ştiinţa va fi în stare să-i readucă la viaţă. Se zice că Walt Disney se bizuia pe această metodă pentru a deveni nemuritor. În acest fel, puteai fi congelat exact înainte să survină moartea clinică, pentru a păstra

o activitate encefalică infimă, ceea ce mărea şansele de a te trezi, într-o zi. Aşezat în faţa maşinii de scris paralizate, cu spatele la dulapul monstruos care conţinea comorile lui, îşi imagina că vede, pe ecranul negru al monitorului aşezat la căpătâiul unui trup congelat, scânteierea tăcută a encefalogramei – aproape dreaptă, dar nu complet. Ce putea corespunde acelor vibraţii abia perceptibile în creierul unei persoane păstrate în semiviaţă? Vise, fragmente de gânduri, de imagini alunecând prin întuneric? Un rest de conştiinţă? Ceva care, într-un mod confuz, se încăpăţâna a se considera un a-şi închipui un spaţiu, un timp, limite, o condiţie proprie? Poate că, în străfundul acelei stări de comă, cineva, sau ceva ce fusese cineva, se vedea sub forma arbitrară a unui scriitor de science fiction cu creierul lichefiat, urmărit de fisc, măcinat de entropie, aşezat în faţa unei necropole de litere care refuzau să aibă grijă de destinul lui Joe Chip şi al tovarăşilor lui. N-aveau decât să moară, la urma urmei. Nimeni nu-i va regreta, iar ocaziile nu lipseau, dacă uzinele lunare erau pline de atâtea pericole, după cum se pretindea. Oricine putea face treaba asta, pentru a pune capăt cărţii, la pagina 80. Era suficient ca gazda lor, proprietarul uzinei, să se prezinte pentru a le ura bun venit şi, fără a înceta să zâmbească, să urce spre tavan, ca un balon imens.

Iar balonul acela se va dovedi a fi o bombă umanoidă, cu autodistrugere.

Şi să explodeze.

Cortina.

Fumul se risipeşte, fiecare se pipăie, stupefiat că e încă în viaţă. Doar Runciter, şeful, este grav rănit. Joe Chip şi ceilalţi îl cară cu ei, scapă cu o uşurinţă stupefiantă din capcană, ajung pe nava lor, îl pun pe Runciter, care-i în agonie, într-o cameră frigorifică, şi o şterg spre Pământ, mai precis spre moratoriumul Fraţilor Preaiubiţi, unde-l criogenizează de urgenţă pe Runciter. Joe şi coechipierii lui, demobilizaţi, încearcă zadarnic să înţeleagă ce li s-a întâmplat, care e sensul acelei ambuscade absurde. Se pare că scăpaseră dar, bizar, acest lucru îl, nelinişteşte foarte mult, Cred că totul se petrece ca şi cum o forţă malefică s-ar juca, i-ar lăsa să fugă, chiţcăind, ca nişte şoareci descreieraţi. Eforturile lor, starea lor de îngrijorare o amuză. Când se va sătura, îşi va strânge pumnul şi va arunca resturile strivite pe trotuarul rulant…

În timp ce discută, Joe scoate o ţigară din pachet. Ţigara se sfărâmă între degetele lui, uscată. *Ce ciudat,* oftează Wendy, fata de care-i îndrăgostit. *Mă simt bătrână. Sunt bătrână. Ţigările tale sunt vechi. Am îmbătrânit cu toţii, din cauza a ceea ce s-a petrecut.* Pentru a-şi reveni, vrea să bea o cafea. Dar cafeaua are gust de cenuşă. Pe suprafaţa ei pluteşte un mucegai alb, infect. Vânzătorii refuză banii pe care li-i oferă: în locul efigiei familiare a lui Walt Disney, o au pe cea a lui Washington. Bani care nu mai circulă de treizeci de ani. După aceea găsesc, ghemuit în

fundul unui dulap, cadavrul stafidit, mumificat, acoperit de petice de ţesut, al tandrei şi temperamentalei Wendy. Se petrece ceva atroce. Lucrul cel mai groaznic este că acel ceva nu-i coerent. Ar fi groaznic, dar de înţeles, dacă ar fi vorba de efectul cu întârziere al bombei care lovise micul grup pe Lună. Ar trebui ca ei să fie singurele victime, dar cea afectată pare a fi lumea din jurul lor. Totul pare a îmbătrâni, dar şi a regresa, a reveni la forma anterioară. Un proces capricios, lipsit de orice constrângere logică, târăşte obiectele fie către pulberea finală, fie către magma de origine, fiinţele vii către cadavru sau către embrion, înainte sau dincolo de viaţă. O tânără se transformă în mumie, o ţigară în pulbere, iar monedele se dovedesc a fi scoase din circulaţie, cartea cu adrese perimată, un televizor se transformă într-un radio de dinainte de război. Poate că această senzaţie de incertitudine chiar şi în dezintegrare este, gândeşte Joe, semnul morţii care dă târcoale. Nu numai entropie, dar şi incoerenţă. Ca şi cum un monstruos şoarece de laborator, dornic să răzbune tot ce-a îndurat rasa lui, s-ar amuza torturându-i, schimbând fără încetare regulile. Oriunde pui piciorul, terenul este plin de capcane, dar de feluri diferite. Uneori o lovitură de bătrâneţe accelerată, alteori de regresare, alteori nimic. Te urci în ascensor, un ascensor ultramodern, iar el se poate transforma într-un maldăr de metal şi plastic topit, într-o maşinărie veche, zăngănitoare, din secolul

I reçut, acţionată de un liftier care seamănă, ciudat de mult, cu copilul care ai fost odată; sau începe să coboare, fără să poţi să-l opreşti, mai multe etaje decât are imobilul, zeci, sute de etaje, şi numai când te gândeşti la ce te aşteaptă jos, lucruri pe care nu le poţi imagina, ai prefera ca acea coborâre să continue veşnic…

Nu-i posibil să existe altceva? Un refugiu? O putere mai puternică decât aceea care chinuie? Un Dumnezeu al dragostei, tic asupra acestui demiurg sadic?

Libera me, Domine!

Şi iată că se întâmplă ceva! Ceva începe să se manifeste. Ceva, sau mai degrabă cineva. Pe monede apare efigia lui Runeiter. Vocea lui Runciter, deşi acesta e congelat în lada sa criogenică, în moratoriumul Fraţilor Preaiubiţi, este auzită de Joe, foarte slabă, acoperită de paraziţi, la un telefon care nu regresase încă. Însoţind la toaletă un tovarăş agonizând, devorat literalmente sub ochii lui de moarte, Joe observă deasupra pisoarului un graffiti, semnat Runciter:

Eu sunt viu, iar voi sunteţi morţi.

7.9.9

Atunci ghiceşte adevãrul: El, Joe, murise pe Lunã. El şi tovarãşii lui. Fuseserã plasaţi în semiviaţã. Corpurile *lor* se odihneau în sicrie criogenice. Din conştiinţa lor n-a rãmas decât un strop, palpitaţia aproape imperceptibilã a encefalogramei. De afarã, pare a nu fi nimic: un somn lung, traversat de vise confuze. Dar

dinãuntru, visele acelea confuze alcãtuiesc un coşmar în care vieţile lor, poate mai mult decât vieţile lor, sunt ameninţate de ceva înspãimântãtor. Iatã ce înţelesese, inexplicabil, Runciter. Runciter care supravieţuise şi care, aplecat asupra corpurilor lor inerte, se strãduieşte sã intre în contact cu ei, sã le vinã în ajutor.

Foloseşte orice mijloc pentru a pãtrunde în lumea schimbãloare a semiviilor. Joe, descurajat de moartea tovarãşului sãu, porneşte televizorul din camera de hotel în care se refugiase şi vede un clip publicitar pentru un nou produs menajer, lãudat cu o vervã de profesionist experimentat chiar de Runciter în persoanã:

V-aţiplictisit de mucegai? Alimentele voastre au gust de varzã stricatã? Duhoarea de putregai vã face viaţa insuportabilã? Ubik va schimba asta! (Agitã un tub de spray, de culoare vie.) o singurã stropire cu Ubik, modelul economic, şi veţi scãpa de teama obsedantã de a vedea lumea plinã de lapte acrit, televizoare regresate, ascensoare învechite, fãrã a pomeni de alte manifestãri de decrepitudine încã neapãrute. Aceste deteriorãri reprezintã experienţã normalã pentru mulţi semivii, mai ales în situaţiile în care mai multe sisteme memoriale sunt în fuziune, aşa cum este cazul grupului vostru. Dar cu Ubik, noua formulã, mai activ ca niciodată, totul s-a schimbat!

Şi, cu un zâmbet profesional, Runciter dispare. Joe se apucã sã caute sprayul miraculos, singurul remediu împotriva entropiei. Dar când

reuşeşte sã-l gãseascã, acesta este sub forma unui elixir de farmacie, lipsit de eficacitate. O ironie groaznicã: substanţa capabilã sã opreascã procesul de regresare a suferit ea însãşi acest proces!

Această idee îl sperie pe Dick, atunci când o avu. Pentru cã această substanţă miraculoasă pe care o prezentase, printr-un paradox pertinent, drept un produs de consum curent, dar de negãsit, nu reprezenta în ochii lui doar pilulele capabile sã-i redea stăpânirea lumii, ci, într-un fel mai profund, puterea salvatoare care ne salveazã din fãlcile entropiei, de perversitatea demiuigului, de moarte.

Se amuzase – îţi amuzi furnicile cum poţi – sã plaseze în faţa fiecãrui capitol al cãrţii un slogan publicitar care lãuda, în maniera lui Runciter, una dintre multele virtuţi ale produsului:

Cel mai bun mijloc de a comanda o bere este de a spune Ubik.

Ubik deţine toatã aroma cafelei proaspãt mãcinate.

Ubik vã pune pe picioare într-o clipã.

Sunteţi îngrijorat din cauza datoriilor? Vizitaţi societatea de împrumut

Ubik!

Sânii dumneavoastrã vor fi cei mai frumoşi din lume cu sutienul Ubik.

Ce-aş face dacã mi-ar mirosi gura? Ed, n-ai motiv de îngrijorare: încearcã pasta de dinţi Ubik!

Dar, apropiindu-se de sfârşit, în loc sã

pastişeze reclamele comerciale, pastişã prologul sfântului Ioan (şi un pic primul poem din *Dao De Sing*)

Eu sunt Ubik.

Sunt dinainte sã fie universul.

Am fãcut soarele şi planetele.

Am creat fãpturile vii şi locurile lor.

Ele vor ce vreau eu, ele fac ce spun.

Eu sunt numele, iar acest nume n-a fost rostit niciodată.

Mi se spune Ubik, dar nu acesta e numele meu.

Eu sunt şi voi fi veşnic.

Îl obseda ideea euharistiei. Lua foarte în serios cuvinte precum *Cel care va mânca trupul meu şi va bea sângele meu va avea viaţã veşnicã.* Posibilitatea de a spune cã o bucatã de pâine este corpul lui Cristos, şi a face ca acea bucatã de pâine sã fie, în aceeaşi clipã, imaterial, dar cu certitudine, trupul lui Cristos, i se pãrea a fi darul cel mai mare pe care îl putea, nu poseda, cu siguranţã, ci primi, un om. De aceea fusese atât de dezamãgit când episcopul Pike renunţase la preoţie şi se recalificase *în sectorul privat,* cum zicea el. Într-un anume fel, subaltern, profan, celebrase el însuşi misterul Regatului Invizibil, sau cel puţin dublura sa, omul din castelul înalt, îl celebrase, pictând o lume diferitã de cea pe care o vedeau contemporanii lui şi spunând cã acea lume era cea adevãratã. Şi care, într-un mod misterios, imposibil de demonstrat, dar, dupã el, cert,

avusese dreptate.

Dick îşi reproşa, ca pe un sacrilegiu, cã descrisese, în *Palmer Eldritch*, o euharistie negativã. Avea impresia cã, fãcând acest lucru, îl înarmase pe demiurgul cel rãu. În deruta psihicã din *Ubik,* unde pierdea teren în acelaşi timp cu personajele sale, inventase, pentru a le salva viaţa – poate şi pe a sa – un anti-K-Priss, o euharistie pozitivã, adicã euharistia pur şi simplu, unica, chiar dacã aceasta avea înfãţişarea derizorie a unui spray. Dar el era un Şobolan incorigibil şi, îndatã dupã ce-şi construise un adãpost, trebuia sã-i facã o gaurã în mijloc, predând subterana adversarului.

Ubik exista, salva de moarte şi de entropie, dar stãpânul morţii avea puterea de a-i supune entropiei.

Scrise sfârşitul cãrţii cuprins de panicã. Doar o fugã grãbitã, jalonatã de morţi şi metamorfoze atroce, de-a lungul cãreia Joc Chip încearcã, în acelaşi timp, sã punã mâna pe un flacon de Ubik neregresat şi sã identifice puterile care-şi disputã limburile. *Nu cred*, gândea el, *cã ne-am întâlnit adversarul; nici apãrãtorul.*

Dick se întreba ce faţã sã-i dea Apãrãtorului, Runciter fiind doar reprezentantul acestuia. Tinere binevoitoare traversau semiviaţa, aducând Ubik şi speranţe fragile, înainte de a dispãrea într-o clipã. Lãsau în urmã puţine amintiri. În schimb, ştia foarte bine cum arãta Adversarul, îi întâlnise deseori privirea temãtoare şi plinã de cruzime, de

rozãtor psihotic. Îi dãduse, în *Ubik,* numele Jory. Un copil mort la o vârstã fragedã, plasat în semiviaţã, în moratoriumul Fraţilor Preaiubiţi. Dotat, datoritã tinereţii sale, cu o energie encefalicã mai mare decât a ocupanţilor altor coşciuge, profita de fuziunea fluxurilor lor mintale pentru a-i devora, literalmente, aşa cum un emiţãtor radio mai puternic îi înghite pe vecinii de frecvenţã mai slabi. Modifica universul în care se mişcau conştiinţele lor pentru ca, în funcţie de fantezie, sã-i tortureze, sã-i rãtãcească, sã-i atragã în pânza imensã ţesutã cu intenţia de a-i prinde. Mort fiind, supravieţuise şi-şi mãrise puterea morţii absorbind ce le mai rãmãsese din viaţã celorlalţi morţi.

Acel copil fãcea parte dintr-un cuplu de gemeni.

O carte imposibil de terminat. Dick, în general, avea din cultãţi în a scrie cuvântul *sfârşit*, pentru cã poveştile pe care le istorisea nu aveau, în fapt, sfârşit. Îi era imposibil sã decidã cine va câştiga, Jory sau Ubik. Pentru cã nu ştia.

Yi-King, a cãrui reputaţie de înţelepciune era pe deplin meri tatã, refuzã sã dea acest gen de rãspunsuri. Dacã ar fi fost un eres tin obişnuit, ar fi zis cã, pânã la urmã, lumina va învinge. Voia sã creadã acest lucru, şi-ar fi dat viaţa, poate chiar şi sufletul, pentru a crede. Dar ceva din el, ceva mai profund, credea împotriva voinţei sale în întunericul veşnic, în triumful nu al neantului, el al morţii vii. Nu al nimicniciei, ceea ce l-ar fi liniştit,

ci al cuiva sau ceva care *era* nimicnicie. Cãtre acel ceva îl trãgea, pentru a fi devorat, acea jumãtate a lui care, de la naştere, fãcea parte din nimicnicie.

O datã atins numãrul de cuvinte reglementare, dupã care programul lui înceta sã funcţioneze, rezolvã problema printr-o veche şiretenie de Şobolan, figura cu redefinirea finalã, care îi permitea sã termine fãrã sã termine. De la jumãtatea cãrţii, se pãrea cã Joe şi ceea ce rãmãsese din echipa lui se aflau în limburi, iar Runciter în viaţã, într-o lume *exterioarã*, devenitã practic irealã, dar care nu era supusã capriciilor lui Jory, mâncãtorul de suflete, nici influenţei salvatoare a lui Ubik. Într-adevăr, în ultimul capitol îl reîntâlnim pe Runciter în holul moratoriumului. Dar când vrea sã cumpere o ceaşcã de cafea, maşina îi refuzã moneda. O examineazã şi descoperã cã poartã efigia lui Joe Chip…

Anul acela, 1968, a fost şi anul filmului lui Stanley Kubrick, *2001: Odiseea spaţialã*. Dick l-a vizionat, ca toatã lumea, şi a fost impresionat în mod deosebit de scena în care cosmonautul deconecteazã calculatorul HAL 2000, cuprins de o nebunie ucigaşã. Vocea artificialã, atât de calmã şi de înţepatã, devine din ce în ce mai gravã, aşa cum se întâmplã când punem un disc la o vitezã greşitã, şi, ciudat, din ce în ce mai umanã, mai pateticã, pe mãsurã ce îi sunt distruse circuitele. HAL, conştient de la început de ce se întâmplã, ameninţã, roagã sã fie iertat. Treptat, imensul

creier electronic, *în interiorul* cãruia cosmonautul sãvârşeşte opera sa aducãtoare de moarte, pierde legãtura cu propriile-i componente. Conştiinţa reflexivã care i-ar fi permis sã treacã uşor testul Turing îl pãrãseşte, iar ceea ce rãmâne, este ceva considerat propriu omului, lucrul cel mai puţin accesibil unei maşini: suferinţa. Apoi pânã şi suferinţa dispare sau îşi pierde facultatea de a se exprima, nu se mai aud decât fraze incoerente, fragmente de cântecele rãmase în memoria devastatã. Dupã aceea, nimic…

La asta te fac sã gândeşti cãrţile pe care le-a scris Dick la sfârşitul anilor şaizeci.

În *Labirintul morţii* vedem un grup de indivizi, pierduţi pe o planetã ostilã, care se omoarã între ei. În ultimul capitol, aflãm cã-i vorba de pasagerii unei nave spaţiale, numitã *Per sus-9,* pe care o eroare de programare a condamnat-o la o cãlãtorie fãrã sfârşit. Oamenii sunt obligaţi sã rãmânã împreunã, pânã la moartea ultimului dintre ei. Pentru a suporta trecerea timpului, pentru a se suporta reciproc, evadeazã, fãrã a-şi pãrãsi cuşetele, în universuri artificiale, poliencefalice, programate pentru ei de calculatorul de la bordul navei. Planeta pe care se desfãşurase romanul nu-i decât unul dintre aceste universuri, care preia datele universului real, adicã nava în derivã (nici de data asta nu suntem siguri cã-i ceva real, s-ar putea sã fie, de fapt, o realitate dinaintea ultimei). Calculatorul însuşi se reprezintã sub forma unui animal mon struos, un

fel de sfinx local care rãspunde la întrebãri prin aforisme yi-king-iene şi sfârşeşte prin a exploda când unul dintre personaje, cãruia cuvântul îi venise în minte într-un mod inexplicabil, întreabã ce înseamnã *Persus-9*.Dick cãuta dintotdeauna formularea întrebãrii unice, cea care l-ar face pe Dumnezeu sã explodeze sau sã se dezvãluie, dar ea devenise un tic, o buclã sâcâitoare în programul care dirija furnicile. Acelaşi lucru în ceea ce priveşte structura teologicã a cãrţii. Pentru cã ordinatorul de la bordul navei, sperând sã dea o aparenţã de coerenţã universului în care-şi trimite pasagerii, a fabricat, pornind de la informaţiile furnizate de aceştia privind credinţele lor foarte diverse, o religie de sintezã, fruct, în realitate, al discuţiilor ce avuseserã loc, cu câteva luni înainte, între Dick şi episcopul Pike.

Coincidenţã sau sincronicitate jungianã, Dick aflase de moar tea episcopului în timp ce scria aceastã carte despre agonie. Zdmn cinat de decesele din familie, revenit la viaţa laicã, dezamãgit de eşecul presupusului sãu best-seller despre comunicarea cu viaţa de dupã moarte, fostul prelat crease, împreunã cu oamenii de afaceri californieni, o fundaţie pentru tranziţie religioasã, având drept scop ca umanitatea sã ajungã în Era Vãrsãtorului înzestratã cu o religie adultã, universalã, sintezã a tot ce era mai bun în diferitele culte care o precedaserã. Pentru a cunoaşte ce putea fi acceptat ca important, trebuia rezolvatã problema neclarificatã încã a

validităţii creştinismului. Pike plecase să cerceteze la faţa locului, în Israel, sperând să descopere în din Qumrân, locul de cult al esenienilor, dacă numitul Iisus putea fi considerat sau nu Cristos.

Unsul Domnului, Cuvântul şi Fiul lui Dumnezeu, şi, în această calitate, să participe la *tranziţia* în curs. Spera să afle răspunsul folosind ciupercile halucinogene care, poate, mai creşteau în peşterile de pe malul Mării Moarte. A doua zi după sosirea sa la Ierusalim, în septembrie 1969, se afundă în deşertul Iudeei, la volanul unei maşini închiriate, înarmat cu două sticle de Coca-Cola şi cu o hartă rutieră, care a fost găsită, după o săptămână, desfăşurată pe scaunul din dreapta. A fost nevoie de câteva zile să fie găsit şi el, mort de foame şi de sete printre dune. În timpul căutării fuseseră formate grupe de rugăciune, care-i implorau pe Dumnezeu, pe Jim jr. Şi pe celebml medium Edgar Cayce – *cea mai îngrozitoare Treime de care am auzit v*, notase scriitoarea Joan Didion într-un articol despre defunctul episcop.

Cu puţin timp înaintea lui Pike murise Anthony Boucher, din cauza unui cancer. Dick nu-l văzuse de zece ani, dar plânse după omul acela blând şi milos, care fusese mentorul tinereţii sale şi care-i demonstrase că putea fi, în acelaşi timp, un scriitor de science fiction, un catolic zelos, un meloman şi un om drept. Apoi muriră două dintre pisicile sale. Dick Cel Şmecher fu ales la Casa

Albã, iar Tim Leary aruncat în puşcãrie. Din Haight-Ashbury soseau zvonuri despre droguri de proastã calitate şi criminalitate. Iar când, în 9 august 1969, fu anunţat masacrul de la Cielo Drive, unde pieriserã Sharon Tate şi prietenii ei, lumea fu îngrozitã, dar nu surprinsã: trebuia sã se întâmple şi asta.

În cursul iernii, abuzul de amfetamine îl trimise pe Dick la spital, unde îl furã diagnosticate serioase leziuni renale şi pancrealice. Imediat ce ieşi de acolo, o luã de la capãt. Se apucã sã scrie un roman din care nu ştia decât titlul, împrumutat de la cel ce devenise muzicianul sãu favorit, John Dowland: ariile sale şi piesele pentru flaut simt expresia cea mai frapantã a melancoliei elisabethane. La începutul romanului *my Tears (Curgeţi, lacrimile mele),* cineva se trezeşte privat de identitatea sa. Nimeni nu-l recunoaşte pe omul celebru cu o zi înainte, actele sale nu se potrivesc cu nimic, orice urmã a lui dispãruse. Nu mai era nimic.

La începutul anului 1970, Dick abandonã cartea. De sute de ori crezuse cã o sã i se întâmple aşa ceva, iar de data asta chiar i se întâmplase: nu mai putea sã scrie Niciun cuvânt, nicio literã. Furnicarul murise.

Lipsit de venituri, ceru ajutorul asistenţei sociale.

Nancy nu mai putu face faţã crizelor lui, drogurilor, temerilor lui cã înnebuneşte. Ea însãşi simţea cã – i revine starea depresivã. Plecã în septembrie, luând-o pe Isa cu ea. Fetiţa, de trei ani şi jumãtate, îl vãzu pe tatãl ei alergând dupã maşinã, silueta lui devenind tot mai micã, apoi maşina coti şi nu-l mai vãzu…14

Freaks

Înţelese că unica soluţie pentru a nu se sinucide era de a nu sta singur nicio clipă şi umplu casa goală cu cine dorea. La început, doi cunoscuţi, abia părăsiţi şi ei, care se nimeriră a fi fratele lui Nancy şi soţul surorii ei. Acest trio de cumnaţi dezlănţui un dezmăţ lugubru. Se îmbătau şi se drogau pe muzică de Wagner. Aduceau acasă fete agăţate pe stradă. Încetară să spele vasele şi să arunce gunoiul. Cu o lipsă de convingere vehementă, de beţivi, proclamau că asta înseamnă libertate. După câteva săptămâni, epuizaţi, îngroziţi de gazda lor, cei doi invitaţi preferară o viaţă de burlaci mai potrivită pentru sănătatea lor.

Uşile rămaseră deschise şi se răspândi zvonul că pe Hacienda Way, numărul 707, drogurile erau din belşug. Cumnaţii fură înlocuiţi imediat cu tot ce exista în San Rafael ca toxicomani de diferite gusturi, delincvenţi minori, adolescenţi fugiţi de-acasă, adică *freaks*, pentru a folosi cuvântul care avea tendinţa de a înlocui *hippies,* termen ce-şi pierduse înţelesul după Woodstock. De când o părăsise pe Anne, Phil părăsise lumea caselor bine îngrijite, a maşinilor de tuns iarba ţinute în garaj

şi a relaţiilor cordiale cu şeriful, iar media de vârstă a cunoscuţilor lui scăzuse considerabil. Jumătate dintre ei fuseseră prieteni cu Nancy, dar acum nu mai erau prieteni cu ea, iar cei ce făceau parte din grupările science fiction din golf aparţineau, în general, generaţiei următoare celei din care făcea el parte. Episcopul Pike, Maren Hackett, Tony Boucher muriseră. La 42 de ani, Dick se trezise într-o lume de puştani divizată clar în *freaks* – ai noştri – şi *straights* – ai lor –, iar cine depăşea treizeci de ani era considerat deci duşman de moarte. El însuşi, mai degrabă din cameleonism decât din masochism, împărtăşea acest punct de vedere. Prefere tovărăşia tinerilor (cu limbajul lor protofazic) celei a vechilor combatanţi de la Berkeley din anii cincizeci, sau chiar de in începutul anilor şaizeci, atât de apropiaţi în timp, dar care păreau, noilor lui prieteni, de pe vremea potopului. Împotriva evidenţei biologice, simţea că se află de partea bună a barierei, printre *freaks,* iar aceştia se grăbiseră să-l adopte pe individul gras, bizar, căruia îi spuneau Sihastrul, pentru că nu ieşea niciodată din casă. Puteai să deschizi uşa lui la orice oră, pentru că Sihastrul părea că nu doarme niciodată, şi să găseşti atenţie, droguri, alcool, muzică, discuţii, dragoste – pe care o propunea cu o insistenţă jenantă, acesta constituind singurul lucru neplăcut pentru fete.

Într-o zi apăru Donna, pe locul din spate al unui Harley-Davidson condus de un tip tatuat.

Donna, precum toate persoanele despre care se vorbeşte în acest capitol, avea alt prenume, pe care nu doreşte să-l vadă tipărit. Dar i se spunea Donna în cartea pe care a scris-o Dick după mulţi ani, şi din care am extras informaţiile pentru paginile de faţă. Avea părul negru, ochii negri, o jachetă din piele neagră şi trata pe toată lumea cu o agresivitate plină de neîncredere. Se certă cu tatuatul, care plecă fără ea. Neavând unde să se ducă, acceptă ospitalitatea lui Phil.

În prima seară, Dick o puse să asculte aria lui favorită, *Flow, my Tears.* Nu avea demagogia de a-şi ascunde cultura, iar oaspeţilor lui le plăcea, când aveau mintea limpede, să-l asculte vorbind despre călugării care se îndopau cu lăcuste, în deşertul Egiptului, în secolul al III-lea, sau emiţând teorii trăsnite despre Dumnezeu. După cum le plăcea să asculte discurile bizare, care alcătuiau o colecţie incredibilă. Vreau să-mi imaginez că una dintre fetele acelea unse cu toate alifiile, ce aveau atunci 18 ani, iar acum 40, divorţată de două ori, cu o locuinţă ca în *Santa Barbara* şi care lucrează la o firmă serioasă de avocaţi din Boise, Idaho, ascultă câteodată, seara, în timp ce soarbe al doilea Tom Collins, un disc cu arii pentru flaut de John Dowland, o chestie oricum mai personală decât Jefferson Airplane, şi-şi aminteşte episoade confuze, violente, din tinereţea ei. Iar lucrul ăsta o face să plângă…

Într-o zi, la mulţi ani după evenimentele povestite în acest capitol, una dintre vizitatoarele

de la Hacienda Way îşi amintea: A fost o perioadă aiurită, încordată, dar dacă ar fi trebuit să aleg pe cineva cu care să-mi petrec veşnicia, l-aş fi ales pe Phil.

Toţi avuseseră impresia că povestea va dura o veşnicie, că vor sta pentru totdeauna acolo, ascultând discuri, plimbându-se cu motocicletele şi petrecându-şi zilele plăcut, departe de lumea adulţilor: *Distrează-te acum, pentru că mâine vei muri.* S-ar fi simţit insultaţi, dacă li s-ar fi spus că vor îmbătrâni.

Se drogau tot timpul. Deoarece gusturile erau diferite, stările de spirit nu se armonizau. Un tip care, întins pe canapea, fumează ţigară după ţigară cu haşiş, abia reuşeşte să se înţeleagă cu vecinul lui, îndopat cu amfetamine: filmele lor nu se derulează cu aceeaşi viteză. Însă toţi aveau senzaţia că trăiesc într-un film, în care fiecare era, în acelaşi timp, spectator, actor, scenarist şi regizor. Acest film li se părea incomparabil mai frumos, mai plin de surprize, de magie, decât documentarul tem şi colectiv cu care se mulţumeau cei numiţi *straights.* Deseori, în interiorul grupului, filmele erau sincrone; nu pe toată durata lor, bineînţeles, însă unele imagini corespundeau perfect: un instinct îi anunţa că au văzut, înţeles, gândit acelaşi lucru ciudat în acelaşi moment, şi izbucneau cu toţii în râs, fiecare ştiind de ce. Revenind de la toaletă, de la capătul coridorului, cineva zicea că, dacă te gândeşti bine, un coridor e o încăpere ciudată, că

arhitectul care l-a inventat trebuie să fi fost drogat zdravăn, iar remarca îi făcea pe toţi să râdă, pe de o parte pentru că remarca era corectă – dacă te gândeşti bine – iar pe de altă parte, pentru că trăda faptul că autorul ei era şi el drogat în ultimul grad. Şi sălile de aşteptare, supralicita altul, râzând în hohote. Vă imaginaţi că există chestii numite săli de aşteptare?

Într-o zi, se duseră în grup la un cinematograf unde rula toată seria *Planetei maimuţelor.* Pe atunci nu fuseseră realizate decât trei episoade, dar Phil, inspirat de ţigările cu marijuana care circulau în cadrul grupului, imagină pentru prietenii lui scenariile seriilor următoare, până la a opta, *Fiul se întoarce pe planeta maimuţelor,* în care se descoperă că toate personajele importante ale istoriei, Iulius Caesar, Shakespeare, Lincoln, erau în realitate maimuţe. Mima fiecare rol, se scărpina sub braţ, scotea ţipete ascuţite. Ceilalţi râdeau atât de tare, încât îşi răsturnară cometele cu floricele.

După film, s-au dus la o spălătorie şi au trecut cu maşinile pe sub periile ce se răsuceau, printr-un tunel de spumă care producea un zgomot ca de cutremur de pământ. Îndată ce maşina se oprea, puneau iar monede în ea. După părerea generală, era mai frumos ca la cinematograf. Mai ales că Phil, în formă, îşi continua monologul, strigând să acopere vacarmul:

— Povestea cu maimuţele mă face să mă gândesc la o chestie. Se pare că există nu numai

impostori, ci şi falşi impostori. Am văzut un individ la televizor, care pretindea că-i un impostor celebm în lumea întreagă. Se dăduse drept un mare chirurg de la facultatea John Hopkins, drept un fizician de la Harvard, prelinsese că-i un romancier finlandez care primise Premiul Nobel, preşedintele destituit al Republicii Argentina, care se căsătorise cu o vedetă de cinema…

— Şi l-au prins?

— Nu, ţi-am spus că era un fals impostor. Nu jucase niciunul din rolurile acelea. Individul fusese măturător la Disneyland, până în ziua în care citise un articol despre un impostor celebru. Atunci şi-a zis că şi el se poate da drept unul sau altul dintre personajele cunoscute. După aceea s-a gândit mai bine şi s-a întrebat ce rost avea să se chinuie. N-avea decât să se dea drept impostor. Şi a făcut o grămadă de bani cu chestia asta, ca şi impostorii veritabili. Iar acum există indivizi care pretind că-s el!

Într-o zi, cineva a avut ideea să vopsească toate geamurile în negru, să nu se mai ştie dacă-i zi sau noapte. Oricum, deschideau rareori ferestrele. Altul propuse să vopsească şi etichetele discurilor, în felul ăsta nu vor şti ce vor pune, vor avea surprize. Phil se opuse.

Altă dată, o vecină *straight* îi ceru să ucidă o insectă mare care pătrunsese în bucătăria ei şi o speria. După ce făcuse cei se ceruse, femeia zise: *Dacă ştiam că nu-i niciun pericol, aş omorât-o singură.* Această expresie le-a servit, mult timp,

pentru a caracteriza spiritul *straight* în ceea ce avea el mai hidos. Era suficient să pronunţe cineva primele cuvinte, pentru ca toţi să izbucnească în râs, mândri că, indiferent de probleme, nu semănau cu aşa ceva.

Într-o zi, cineva aduse cărţile lui Carlos Castaneda, care circulară prin casă. Printre învăţămintele vrăjitorului yaqui, una îi marcă în mod deosebit: fiecare trebuie să-şi găsească locul. În lume, dar şi într-o cameră, fiecare are un loc potrivit, un loc care îi convine, un loc care este locul *lui.* Timp de câteva săptămâni, a urmat un ritual, o glumă: căutarea locului. Cel care ocupase cel mai bun fotoliu îl apăra spunând: *e locul meu!* iar această expresie care, spusă de un *straight,* ar fi rezumat toată meschinăria posesivă a universului său, devenea, folosind tonul potrivit, inatacabilă.

Altă dată, s-a pus problema să se lanseze serios în traficul de droguri. Dar discuţia a luat-o razna iute, cu ajutorul ţigărilor cu marijuana.

— Când vameşii vor întreba dacă ai ceva de declarat, nu poţi să le răspunzi *Nişte droguri.* Atunci, ce să faci? Iei un bloc enorm de haşiş şi-l sculptezi, dându-i o formă omenească. Apoi îi adaptezi un mecanism cu arc şi minicasetă, îl pui în faţa ta la coadă şi, în momentul în care trebuie să treci pe lângă vameş, îi întorci cheia. Când vameşul îl va întreba dacă are ceva de declarat, blocul de haşiş va răspunde: *Eu? Nimic!* şi-şi va urma drumul. Până când va ajunge de cealaltă

parte a frontierei…

— Am putea folosi o baterie solară în loc de arc. Aşa, va putea merge ani în şir. Nu se va opri niciodată.

— Da, va merge până la capătul planetei. Imaginaţi-vă un sat de eschimoşi, cu blocul ăla de haşiş, înalt de doi metri, valorând… Cât ar valora, după părerea ta?

— Un milion de dolari.

— Mai mult. Două milioane. Deci eschimoşii de acolo, care-şi făceau lănci din oase, după obicei, se vor pomeni cu blocul de haşiş care valorează două milioane, târându-se prin zăpadă şi repetând: *Eu? Nimic!*

— Cred că nu-şi vor reveni niciodată! Chestia asta va ajunge o legendă!

— Te imaginezi povestind nepoţilor: Am văzut cu ochii mei un bloc de haşiş înalt de doi metri, care valora două milioane de dolari, ieşind din ceaţă şi spunând: Eu? Nimic! Te-ar băga la azil!

— Da, dar după câteva secole, uite ce-or să spună: *Pe vremea* bunicilor noştri, a venit un bloc de haşiş afgan de prima calitate, care scuipa foc şi urla: Câini de Dar noi am reuşit să-l ucidem cu lăncile noastre din os!

— Copiii n-or să creadă nici varianta asta!

— Oricum, copiii nu mai cred în nimic. E deprimant să-i povesteşti ceva unui copil. Într-o zi, unul m-a întrebat: *arătau primele automobile?* Ce naiba, m-am născut în 1950!

Discuţiile semănau, mai mult sau mai puţin,

cu aceasta. Astfel se scurgeau zilele. *Belajai,* zicea Phil, ceea ce înseamnă *timpul trece*, în bengali. Iar toată lumea râdea, repetând: *Bela jai.*

Într-o zi, Donna i-a spus să nu creadă un cuvânt din ce spunea, pentru că minte tot timpul. El i-a explicat că nu era prima care spunea aşa ceva, i-a povestit paradoxul cretanului care spunea că-i mincinos şi n-a crezut-o. Adică a continuat să creadă ce-i spunea.

Altă dată, ea i-a zis că nu mai poate să se culce cu el, pentru că trebuie să aibă grijă de păsărica ei: avea intenţia să treacă frontiera canadiană cu o livră de cocaină ascunsă înăuntru. Şi, oricum, nu-i plăcea să fie atinsă.

Deoarece el se întristase, s-a oferit să-i facă o supradoză. Aceasta constă în a aspira puternic dintr-o ţigară cu marijuana apoi, cu gura plină de ium, să sufli în gura vecinului. În afară de faptul că metoda droga de două ori mai puternic, îl plăcea să simtă buzele Donnei lipite de ale lui, fumul cald ieşind din gura ei pătrunzând în a lui. Supradoza Dorinei a rămas una dintre cele mai puternice amintiri erotice din viaţa lui.

Într-o zi, cel care în cartea lui, de mai târziu, va fi numit Barris, anunţă că putea să le furnizeze cocaină, dacă vor, pentru 84 de cenţi gramul. Cu banii cumpără un produs împotriva insolaţiei, se întoarse acasă şi transformă bucătăria în laboratorul micului chimist, pentru a izola cristalele de cocaină amestecate în produs.

— Vedeţi, explică el, arătând pe cutie lista

ingredientelor: benzocaină, un gram. Doar indivizii instruiţi un pic ştiu că ăsta-i numele comercial al cocainei. Evident, dacă ar scrie cocaină pe cutie, oamenii şi-ar da seama şi ar face toţi ca mine.

În jurul mesei, începuseră să-şi imagineze camioane cisternă intrând cu spatele în uzina din Cleveland, acolo unde se fabrica produsul, vărsând tone de cocaină pură, nediluată, care era ulterior amestecată cu ulei şi alte porcării, care ieşeau pe uşa cealaltă în sprayuri de culori vii, ce urmau să se înghesuie pe rafturile magazinelor. Trebuia, sugeră cineva, să pună mâna pe unul dintre camioanele acelea cisternă, nu să lucreze la scară mică, precum Barris. Să înhaţe toată încărcătura, 700 sau 800 livre. Poate mai mult. Cât transportă un camion cisternă?

Petrecură după-amiaza întrebându-se, în timp ce experienţa eşuă, bineînţeles. Abia a doua zi unul dintre ei demonstră că era puţin probabil să se vândă cu 84 de cenţi un produs care conţinea un gram de cocaină, în valoare de o sută de dolari.

Altă dată, Paul Williams, un tânăr care scria pentru o revistă rock, îi făcu o vizită lui Phil Dick, ale cărui cărţi le admira. Îl cunoscuse în 1968, prin intermediul desenatorului Art Spiegelman, şi petrecuseră o seară foarte amuzantă fumând ceea ce credeau că-i THC, esenţă de marijuana, în timp ce, de fapt, fumau PCP, un sedativ pentru cai, care în deceniul următor va face ravagii îngrozitoare sub denumirea de *a*. Paul Williams, care văzuse

destule, în calitate de veteran al contraculturii, fu impresionat să-l găsească pe Dick atât de schimbat, domnind ca un fel de guru asupra unui trib de indivizi foarte tineri, drogaţi perpetuu. Nu se putu împiedica să nu se gândească la ce efect ar fi avut lucrul acesta asupra celor care îl simpatizaseră *înainte* de Charles Manson şi familia lui…

Într-o zi, o fată care locuia cu ei de o săptămână, intră în comă în timpul drogării cu LSD. La spitalul în care o duse Phil, îngrozit, medicii diagnosticară o vaso-constricţie generalizată: jumătate din vasele care irigau creierul se blocaseră, fără îndoială iremediabil. Nici nu întrebară măcar cum se petrecuseră lucrurile, pentru că aveau asemenea cazuri în fiecare zi. Fata supravieţui, cu o leziune cerebrală permanentă.

Alta, ceva mai târziu, se închise într-un dulap şi nu ieşi de acolo decât pentru a încerca să-şi taie braţul cu securea. Nu reuşi complet. O internară şi pe ea…

Într-o zi, uită combinaţia de deschidere a fişetului din biroul său. Din precauţie, n-o notase nicăieri, pentru că în lumea drogaţilor se fura mult; la modul general, orice obiect de valoare fusese furat iniţial, chiar prin acest lucru i se recunoştea valoarea. Iar Phil păstrase din viaţa sa de pe timpuri câteva lucruri la care ţinea. Le credea în siguranţă în fişet. Erau într-o siguranţă şi mai mare, încercă el să se consoleze, din

moment ce nici el nu mai avea acces la ele.

Aceste momente în care uita îl neliniştea u. Ar trebui, gândea el, să-şi amintească cineva de vieţile lor mărunte, mizerabile, precum şi de momentele plăcute pe care le avuseseră, precum ziua în care văzuseră *Planeta maimuţelor* şi se duseseră la spălătoria de maşini. Pentru ca să nu fie uitaţi, să rămână o urmă a lor, în aşteptarea zilelor mai bune, când oamenii îi vor înţelege.

Altă dată, o fată pe care o cunoşteau avu probleme cu iubitul ei, care era, în acelaşi timp, cel care îi furniza heroină. Individul ascunsese două punguţe cu drog în mânerul fierului ei de călcat, apoi dăduse un telefon anonim la poliţie. Fata găsise praful şi şi-l vârâse imediat în vene – braţele ei semănau cu o strecurătoare aşa că, atunci când veniseră poliţiştii, nu găsiseră nimic. Trail cantul, furios, îi trăsese o bătaie zdravănă. Fata crezu că intenţiona s-o omoare. Îi povesti lui Phil, care decise să angajeze asasini plătiţi s-o protejeze şi, dacă tipul nu se potolea, să-l ucidă. Doi negri solizi se prezentară la ea şi n-o părăsiră o clipă, timp de câteva zile. Fata se întreba dacă indivizii îşi băteau joc de ea, sau dacă Phil îşi bătea joc de ea, sau dacă indivizii îşi băteau joc de Phil, încasând o grămadă de bani pentru un serviciu pe care, judecând la rece, n-aveau de gând să-l facă. Pe de altă parte, puteai să ştii ce se va întâmpla? Fata n-a ştiut niciodată dacă avusese de-a face cu ucigaşi adevăraţi sau cu nişte glumeţi. Părăsi în grabă localitatea şi se stabili în

altă parte.

Într-o zi, cel care în cartea sa de mai târziu va fi numit Jerry se apucă să-şi scuture părul, ca să cadă păduchii. N-avea păduchi, dar nu folosea la nimic dacă-i spuneai. Rămânea ore în şir sub jetul fierbinte al duşului, iar când ieşea, găsea din nou păduchi în păr. Curând începură să-i colcăie pe tot trupul, ba chiar şi în interiorul trupului. Ciupiturile lor îl făceau să sufere groaznic. Cumpărase sprayuri cu toate insecticidele existente şi umpluse casa cu vapori ce-i asfixiau pe ceilalţi. Îşi petrecea zilele urlând sub duş. Au trebuit să cheme urgenţa psihiatrică. A fost luat, în timp ce urla. S-a sinucis, câteva luni mai târziu.

În cursul anului acela, Phil conduse sau vizită cel puţin o duzină dintre cunoscuţii săi la spitalul psihiatric. Trebuie să-i recunoaştem acest merit: nu părăsea niciodată oamenii, nici măcar atunci când nu putea face nimic pentru ei. El însuşi a fost spitalizat de trei ori, în urma acceselor de depresiune sau de panică. A fost găsit într-o stare foarte bună pentru unul care înghiţea o mie de tablete de metadrină pe săptămână, patruzeci de miligrame de stelazină pe zi, fără a mai socoti diverse combinaţii pe care nu le putea refuza.

Odată, cineva îl anunţă de moartea unei prietene comune. N-a spus: Gloria s-a sinucis, ci: Gloria s-a sinucis *astăzi.*

Ca şi cum lucrul acesta trebuia să se întâmple oricum.

Într-o zi, a fost cât pe-aci să aibă un accident,

pentru că direcţia maşinii nu funcţiona. Nu era prima figură pe care i-o făcea automobilul. Nimic grav, dar ştia că forma de sabotaj cea mai eficientă constă în a provoca pagube cărora nu li se poate dovedi intenţia criminală. Dacă se pune o bombă în maşină, lucrurile sunt clare. Dar când e vorba de o serie de accidente mărunte, repartizate în timp, imputabile, aparent, uzurii, individul vizat pierde orice mijloc de a reacţiona. Se îndoieşte de el însuşi, îşi spune că se lasă cuprins de paranoia. Maşina lui s-a stricat? Un lucru care se poate întâmpla oricui. Asta vor crede prietenii: totul se întâmplă doar în mintea lui.

Iar această reacţie îl va distruge mai mult decât orice agresiune a cărei origine îi e cunoscută.

Într-o zi, în timp ce stătea în faţa unei ceşti cu cafea pregătită pentru el, îi veni ideea – care nu-l mai părăsi – că s-ar fi putut să i se toarne în cafea un drog deosebit de puternic, care să deruleze, la infinit, în mintea lui, un film. Un film care să dureze toată viaţa. Dacă avea cineva ceva cu el – lucru inevitabil în lumea drogaţilor, în care diferite incidente erau produse din invidie – ar fi putut să-i facă o asemenea figură, sau să-i injecteze, în timpul somnului, un cocktail zdravăn de heroină şi de stricnină, cât să-l omoare, dar nu de tot, ci doar cât să ducă la acelaşi rezultat: agăţarea de viaţă, filmul ororii perpetue. Existenţa lui va fi dedicată seringii şi linguriţei, va sfârşi izbindu-se cu capul de pereţii unui spital psihiatric, sau va încerca zi

şi noapte să scape de păduchi, şi se va întreba de ce nu-i în stare să ducă furculiţa la gură.

Toţi traficanţii se temeau de un asemenea lucru, ca şi poliţiştii din cartier. Între cele două categorii, demarcaţia nu era clară. Lumea ştia că maşinile de poliţie, în cartierele precum acela în care locuia, erau furgonete Volkswagen paradite, acoperite cu picturi psihedelice şi conduse de *freaks* bărboşi. Lumea ştia că agenţii poliţiei se dădeau, uneori, drept traficanţi, şi vindeau haşiş, chiar heroină, ceea ce constituia o acoperire perfectă şi le mărea veniturile. Lumea ştia că unii dintre agenţii aceia ajungeau să se drogheze şi, fără a părăsi poliţia, deveneau nu numai traficanţi prosperi, ci şi consumatori de droguri. Lumea ştia că, în schimb, anumiţi traficanţi, fie pentru a regla anumite conturi, fie pentru că simţeau că pot fi arestaţi oricând, serveau de informatori poliţiei. Lumea ştia, dar asta nu ajuta pe nimeni să vadă lucrurile mai limpede. Toţi – poliţişti, traficanţi, consumatori de droguri – îşi schimbau rolurile, în funcţie de circumstanţe şi de ceea ce credeau a fi rolul celorlalţi. Te rătăceai.

Într-o zi, crezu că Donna face parte din poliţie. I-o spuse. Ea îi răspunse că i se pare normal să creadă aşa ceva: în lumea în care trăiau, era un lucru normal.

Într-o zi, întorcându-se de la cinematograf, au fost siguri că poliţiştii sau altcineva pătrunsese în casă în lipsa lor. Poate că unul dintre ei îi informase… Oricum, venise cineva, îşi dădeau

seama de acest lucru după grija pe care o avusese să şteargă orice urmă pe care ar fi putut s-o lase. Vedeau, ca într-un film, poliţiştii trăgând sertarele mobilierului, pentru a verifica dacă nu-i lipit ceva pe dosul lor; demontând picioarele veiozelor, aşteptându-se să curgă o aversă de pilule; vârându-şi nasul în toaletă, căutând pacheţele înfăşurate în hârtie igienică şi aşezate astfel încât, în caz de pericol, era suficient să se tragă apa, ca să dispară. Dar poate că – ipoteză mult mai îngrijorătoare – poliţiştii nu veniseră să caute droguri, ci să le ascundă, pentru ca să-i înhaţe când vor avea chef. Puteau fi oriunde, în telefon, în prizele din pereţi, în sobe. Scotociră cu atenţie casă, ore în şir. Faptul că nu găsiră nimic nu-i linişti.

Într-o zi, se autoconvinse că locuinţa era supravegheată, douăzeci şi patra de ore din douăzeci şi patra. Nu se îndoia că telefonul era ascultat, oricum, prudenţa elementară cerea să se comporte ca şi cum ar fi fost. Nimeni nu suna de acasă pe cineva care-i procura droguri. Chiar şi dintr-o cabină telefonică se vorbea folosind coduri, de exemplu împărţind cantităţile la zece, poliţiştii nederanjându-se pentru o pradă foarte mică. Dar nu era vorba doar de telefon, credea că locuinţa fusese înţesată de microfoane şi de camere de luat vederi.

Se întreba cum se descurcau poliţiştii să vadă tot materialul. Presupunând că un individ fusese afectat în mod special casei din Hacienda Way

numărul 707, acesta îşi petrecea zilele în faţa grupului de ecrane ce arătau ce se întâmplă în fiecare cameră? Privea, asculta *tot*! Integrala conversaţiilor nesfârşite, circulare, întreţesute, cu care-şi pierdeau vremea drogaţii? Kilometri şi kilometri de film identic? Bineînţeles» trebuia să deruleze benzile cu viteză sporită. Dar prin asta putea să rateze un moment decisiv: o achiziţie importantă de droguri» o informaţie căutată din greu şi care constituia, de fapt» motivul supravegherii. Trebuia tot timpul să se teamă de asta… Munca lui avea ceva infernal.

Pe de altă parte, i-ar fi plăcut să fie în locul lui. Să-şi poată identifica duşmanii. Să ştie ce se petrecea în casa lui când lipsea sau ce se întâmpla într-o cameră, când se afla în alta. Un arbore care se prăbuşeşte face zgomot, dacă nu-i nimeni în pădure să-l audă? Cum se purta Donna, când nu era acolo, s-o urmărească? Ce spunea despre el? Cu cine se culca? Ce vâra în păsărică? Şi-o imagina umplând o faţă de pernă cu obiecte de valoare, înhăţând totul, din pură răutate, aprinzându-i ţigările cu marijuana, discutând cu diverşi indivizi prin interurban, numai ca să-i mărească factura la telefoane, punând picioarele pe tavan… De altfel, el însuşi ce făcea? Dacă ar fi fost filmat toată ziua, n-ar fi fost surprins în timp ce viziona benzile? Când credea că se duce noaptea să se pişe, ce făcea de fapt? Se pare că un om nu-şi recunoaşte niciodată vocea, când o aude prima oară înregistrată. Acelaşi fenomen trebuie

să se producă şi când se vede filmat. Se crede un individ solid, bărbos, şi vede un ochelarist prăpădit. Nu, se va recunoaşte, după haine sau, pur şi simplu, prin eliminare. Dacă *ăsta* locuieşte aici şi nu-i Donna, nici Luke, nici Barris, niciun câine, nicio pisică, atunci, obligatoriu, sunt eu.

În principiu. Curgeţi, lacrimile mele

Într-o seară, întorcându-se acasă, deschise uşa de la intrare şi apăsă întrerupătorul, în stânga. Ceea ce văzu la aprinderea luminii îl făcu să scape punga cu alimente. Bucăţi de hârtie aruncate în dezordine, obiecte răspândite pe parchet. Combina stereo dispăruse. Geamurile fuseseră sparte, fişetul enorm – despicat de o explozie, casa – jefuită. *Domnul fie lăudat!* fu primul lui gând. *Deci nu sunt paranoic!*

Se aştepta, de vreo zece zile, să se întâmple ceva. Maşina mergea din ce în ce mai prost. Primise telefoane anonime, pline de ameninţări. Într-o noapte, trezită de unul dintre ceilalţi, Donna fusese cuprinsă de o criză de nervi, repetând că vor fi atacaţi. Nicio dificultate ca frica ei să-i cuprindă pe toţi din casă, inclusiv pe Phil. Acesta îşi cumpără un revolver şi începu să patruleze prin propria-i casă, cu arma în mână, urmărind, prin storurile trase, dacă se apropie cineva. Îşi plictisi prietenii cu descrierea pericolului în care se afla, ajunse chiar să ceară protecţia poliţiei. Poliţia îl trimise la plimbare. Prietenii erau obişnuiţi, ştiau toţi că Phil trăia într-o criză perpetuă, creând în jurul lui atmosfera din cărţile sale, ai căror eroi se

credeau persecutaţi de inamici invizibili. Rolul prietenului eroului consta în a-i spune: nu, te îngrijorezi inutil, totul există doar în mintea ta. Amicii săi îl jucaufără greş. De altfel, în cărţile lui Dick se dovedea că, de fapt, contrar aparenţelor, eroul avea dreptate. Iată că realitatea ţinea să-şi interpreteze – corect rolul. În mâna de fier pe care i-o opunea, ceda, devenea phildiekiană.

Chemă poliţia într-o stare de euforie, aceea a băieţelului care, tot strigând că vine lupul, sfârşise prin a fi înghiţit de acesta şi, în burta lupului, e îngrijorat că de data asta nu va veni nimeni, dar bucurându-se, în acelaşi timp, de mustrările de conştiinţă declanşate de moartea sa. Poliţia fu la înălţime, trântindu-i uşa în nas: mitomanul din Hacienda Way, bârlogul ăla de drogaţi, loc de chiolhanuri… să spună poveştile astea altora! Până la urmă veniră, fără niciun chef, doi inspectori. Constatară pagubele şi, la plecare, unul dintre ei îl întrebă de ce naiba a făcut chestia aia. Ceilalţi se enervară, auzind o asemenea insolenţă. Dick începu să tremure, de furie şi teamă, explicând cu o voce devenită brusc piţigăiată că nici măcar nu era asigurat. A doua zi, când aduse la comisariat lista obiectelor furate sau stricate, poliţiştii refuzară să o înregistreze, sub pretextul că în zonă nu avusese loc nicio spargere. Apoi unul dintre poliţişti îi spuse, pe un ton pe jumătate patern, pe jumătate ameninţător, că n-aveau nevoie de scandalagii ca el în San Rafael şi că ar face bine să plece din localitate

înainte să păţească ceva mai rău.

Pierduse, în urma jafului, aproape toate amintirile aflate în fişet, combina stereo şi un sentiment de siguranţă deja deteriorat. Câştigase, în schimb, certitudinea că avea dreptate. Un subiect de meditaţii fără sfârşit. Până în ziua când, trei ani mai târziu, avu parte de unul mai mare, roase fără încetare osul acesta: cine îi spărsese casa în 17 noiembrie 1971 şi de ce?

De la început respinse ideea că ar fi un delict *normal,* imputabil borfaşilor din cartier sau unor foşti oaspeţi trecători. Recurgerea la explozibil îi dezvinovăţiea pe indivizii mărunţi de soiul ăsta. Mai ales că, după un informator misterios, despre care se zicea că-i un fost membru al CIA, fusese folosit un exploziv rar, utilizat doar de armată. Mobilul nu putea fi doar lăcomia. Cineva dorise să-l sperie sau căutase ceva anume.

Printr-una dintre acele coincidenţe insignifiante, dar pe care el ar fi considerat-o semnificativă – un bun exemplu de sincronicitate jungiană – am fost eu însumi jefuit, în momentul în care am început să scriu acest capitol. Am aflat cu această ocazie, de la poliţistul venit să constate faptele, că orice persoană care depune plângere dintr-un motiv asemănător are aceeaşi impresie, de cele mai multe ori falsă: hoţul n-a căutat la întâmplare, dorea ceva anume. Că a luat un fleac oarecare, neglijând obiecte de cea mai mare valoare. Oamenii se frământă încercând să găsească o explicaţie logică pentru o asemenea

alegere, dictată de fapt de grabă sau de ignoranţă.

Această manifestare benignă a nevoii de sens, care ne animă, a făcut, după cum vă imaginaţi, ravagii la Dick: pentru ca să se chinuie cineva să-i arunce în aer fâşetul gigantic, acesta trebuia să conţină – sau acel cineva să fie convins că există în el – ceva foarte valoros sau compromiţător. Ce? îşi reaminti ideea că, fără să ştie, descoperise într-un roman un adevăr periculos.

În prefaţa ultimului roman publicat, *Labirintul morţii,* menţionase discuţiile sale teologice cu defunctul episcop Pike. Iar acesta, în cartea lui despre contactele cu lumea cealaltă, mulţumise lui Phil şi Nancy pentru ajutorul dat de ei. Pe moment, mulţumirile îl emoţionaseră, dar acum încerca să aprecieze pericolul produs de ele. Poziţia lui Pike produsese scandal. Era posibil ca fanatici religioşi, membri ai unei secte intégriste, să-l bănuiască pe Dick de continuarea operei eretice a episcopului sau că, oricum, deţinea documente care i-ar fi permis s-o continue. De exemplu, revelaţii privind traficul de droguri în care fusese amestecat Iisus Cristos…

Altă pistă îl duse mai departe. Aceasta pornea de la cartea abandonată după plecarea lui Nancy, *Curgeţi, lacrimile mele,* în care era vorba de un drog nou, capabil să inhibe centrii nervoşi care comandă impresia despre continuitate spaţio-temporală, deci să-l prăvălească pe cel ce-l folosea într-un univers lipsit de orice reper. Nimeni nu citise manuscrisul neterminat, care se afla în

seiful agentului său. Îşi amintea însă că, într-O seară, povestise intriga unui individ destul de suspect care locuise câteva zile în casa lui. Individul îl asigurase că CIA făcea experienţe de felul acesta cu un derivat al LSD-ului, sub numele de cod *mellojello.* După aceea – cu puţin înaintea spargerii – venise să-l vadă alt individ, nu mai puţin suspect, care prelinsese că reprezintă un serviciu sanitar ce anchetează răspândirea unui virus originar din Vietnam. Simptomele pe care le descrisese semănau foarte mult cu cele produse de *mello* când te întorceai acasă credeai că ai greşit uşa; nu recunoşteai nimic şi pe nimeni; mai rău, credeai că nu eşti recunoscut de nimeni.

Exact ce se întâmpla în cartea lui, în care celebrul prezentator de televiziune Jason Taverner se trezeşte într-o dimineaţă într-o cameră necunoscută, condamnat la anonimat. Nimeni n-a auzit vorbindu-se despre show-ul lui, care fusese urmărit, cu o seară în urmă, de treizeci de milioane de americani. Nimeni nu-i recunoştea chipul, care apăruse cu o săptămână în urmă pe coperta revistei *Time.* Amanta, agentul, secretara lui îl dau afară. Nu mai are acte, n-a rămas nici urmă din el nici în fişierele poliţiei, nici în memoria contemporanilor.

Când, la un an după întreruperea cărţii, i s-a pomenit de povestea cu *mello jello,* Dick nu reacţionase decât parţial: sigur, era tulburător, dar chestia semăna mult cu unele deliruri ale toxicomanilor, despre care auzea şi pe care şi le

imagina toată ziua. Coincidenţa l-ar fi convins mai mult dacă individul i-ar fi povestit despre experienţele CIA *înainte* să dezvăluie intriga romanului, nu după. Dar spargerea, recurgerea la un exploziv al armatei îi înlăturară scepticismul. Acum i se părea foarte plauzibil ca o unitate de elită, aflată în slujba complexului militaroindustrial, să-i fi scotocit prin hârtii, pentru a afla dacă nu ştia mai mult decât rezultase din pălăvrăgelile lui. Căutau manuscrisul, nu-l găsiseră. Oamenii din forţele secrete nu urmau să se oprească aici. Se vor gândi, cu siguranţă, la agentul lui. Trebuia să-i telefoneze, să afle dacă seiful nu fusese spart, dacă nu angajase cumva o nouă secretară sau nu primise oferte generoase din partea unor pretinşi editori. Se răzgândi, de teamă că un asemenea apel ar trezi bănuieli. În acelaşi timp, se temea să nu i se răspundă: Phil, aminteşte-ţi, n-a trecut nicio săptămână de când mi-ai cerut să-ţi trimit manuscrisul!

I-ar fi plăcut să-l recitească, pentru a-şi da seama mai bine de conţinutul lui subversiv. Pentru că nu era numai povestea cu drogul. Adevărata poveste era despre universul paralel în care drogul îl aruncase pe Jason Taverner: o societate totalitară, încadrată de o poliţie atotputernică. În sine, nimic deranjant. Literatura science fiction e plină de asemenea imagini orwelliene şi, în lumea liberă, niciun cenzor nu-i impresionat de ele. Numai că el vorbea tocmai despre lumea liberă. Acţiunea romanului său se petrece în America.

Dădea numele preşedintelui. Ştia că, pentru ca romanul să poată apărea, trebuia să-i schimbe numele, chiar găsise unul: Ferris F. Fremont, FFF, pentru că F este a şasea literă din alfabet, iar 666 numărul Fiarei din Apocalips. Dar în prima variantă a manuscrisului, tiranul era denumit, negru pe alb, Richard Milhouse Nixon.

Avea, de mult timp, o teorie despre fostul guvernator al Californiei, individul cu degete păroase, a cărui ascensiune o urmărise în timp ce el însuşi se cufunda în străfundurile societăţii. Demonstra această teorie cu aceeaşi îndemânare cu care arăta că există legături între firma Marlboro şi Ku Klux Klan – alt succes al lui în societate. În cazul firmei Marlboro, era suficient să vezi că liniile care separă pe pachet spaţiile roşii de cele albe alcătuiau trei K, unul pe faţa pachetului, altul pe spate, al treilea pe muchia superioară. În cazul lui Nixon, se baza pe expresia *Is fecit cui prodest.* Cine profitase de asasinarea lui John, apoi a lui Robert Kennedy, a lui Martin Luther King, de atentatul împotriva lui George Wallace, dacă nu un personaj de mâna a doua, urât şi şmecher ca Richard al III-lea sau Stalin, capabil ca şi ei să-şi elimine rivalii mai dotaţi, care îl despărţeau de ţelul lui? Da, Nixon ajunsese la putere prin aceleaşi metode folosite de Stalin, beneficiind de acelaşi sprijin. Pentru că-şi plasase oamenii peste tot, serviciile secrete îl susţineau; şi sovieticii, pentru că era în interesul lor. Pentru că era, de fapt, unul de-al lor.

În acest stadiu al demonstraţiei, de obicei lumea izbucnea în râs. Nixon comunist! O idee tipică a lui Phil! Dar Phil insista, arăta că-i suficient să examinezi o asemenea teză, pentru ca adevărul să-ţi sară în ochi. De la început, Nixon făcuse parte din partidul comunist şi, acoperit de reputaţia sa de politician conservator, căpătată în perioada maccarthystă, se străduia să facă din ţara libertăţii o criptocolonie a Uniunii Sovietice. Cetăţenii erau supravegheaţi, denunţurile sprijinite şi, suprema reuşită, în timp ce *Homo sovieticus* avea măcar conştiinţa că trăieşte într-o închisoare, americanul din clasele de mijloc ignora acest lucru. Prin această superioritate, dictatura nixoniană se apropia de idealul pe care naziştii nu avuseseră timp să-l atingă şi la care voiau să ajungă, chinuindu-se în mod penibil, ruşii cei handicapaţi de barbaria lor atavică.

Dick citise, dacă nu cărţile lui Soljeniţîn, cel puţin articole despre el, când luase Premiul Nobel. Îl admira, fără ca asta să-l împiedice să creadă că acesta avusese o sarcină uşoară în Rusia. Cel puţin aşa se credea, nimeni rezonabil nu putea să nu creadă. În timp ce un Soljeniţîn american, care ar spune şi el adevărul, care ar denunţa crimele lui Nixon ca pe acelea ale lui Stalin, n-ar trebui internat la casa de nebuni, pentru că toată lumea l-ar crede ţicnit, nimeni nu l-ar asculta. Crezuse că face o extrapolare, descriind America totalitară din *Curgeţi, lacrimile mele,* dar, gândindu-se mai bine, vedea această carte ca pe un *Arhipelag*

gulag al său: o operă a unui profet, cu atât mai mult cu cât arăta o realitate invizibilă, inadmisibilă. De altfel, cei care ştiau, criminalii de stat, nu se înşelau. Îl supuseseră controlului fiscal, îl persecutaseră, îl jefuiseră. La nevoie, nu vor ezita să-l suprime fizic.

Ca şi omologul său sovietic, trăia în teroare. Duşmanii lui loviseră, vor lovi din nou. Prietenii săi, considerând casa Sihastrului drept un loc supravegheat, iar unii dintre ei neavând, după toate probabilităţile, conştiinţa curată, se împrăştiaseră. Cât despre poliţie, aceasta îl trata mai mult ca pe un delincvent decât ca pe o victimă. Putea veni în orice moment să-l aresteze. N-o să se mai audă de el. Dacă nu va fi ucis pe loc, se va pomeni într-un lagăr de concentrare din Alaska.

Sortând hârtiile rămase în casa goală, fără muzică, în care fiecare zgomot îl făcea să tresară, găsi o invitaţie la Convenţia de science fiction din Vancouver, care avea loc la mijlocul lui februarie. În vremuri normale, ar fi ignorat-o. Dar în acele săptămâni negre, statutul de invitat de onoare, refugiul în străinătate cu toate cheltuielile plătite îi ţinură loc de viitor. Trebuia să scrie un discurs. Decise să-l transforme în testamentul lui. Poate că va pieri, însă nu fără a spune sus şi tare ce gândea, aşa cum făcuse Soljeniţîn la Stockholm.

Era prima oară când se aşeza la maşina de scris, după un an şi jumătate. Fie din fidelitate, fie în lipsa altui adăpost, Donna continua să vină să-l

vadă. A fost inspiratoarea lui şi s-a lăsat convinsă să-l însoţească în Canada. Lângă el, ea va reprezenta tineretul rebel, speranţa Americii, căruia voia să-i aducă elogiul.

În societatea poliţienească extremă, care lua treptat locul Statelor Unite, nu putea exista rezistenţă, după opinia lui, decât din partea grupurilor freaks. Opoziţia politică va pactiza, ca întotdeauna, sau se va lăsa manipulată. Adulţii îmbătaţi de importanţa lor nu doreau decât să-l iubească pe Big Brother, să schimbe sclavia, vulnerabila lor umanitate cu certitudinile androizilor, ale acelor cetăţeni model din regimurile totalitare. Dacă libertăţii îi rămânea o şansă, aceasta consta în spiritul răzvrătit al tinerilor. Hai, predica el. Trişaţi, minţiţi, trucaţi, fugiţi, falsificaţi documente, aruncaţi LSD în rezervoarele cu apă ale oraşelor, construiţi în garaje aparatură electronică mai puternică decât cea a autorităţilor. Dacă ecranul televizorului vă supraveghează, aranjaţi-l în aşa fel încât jigodia de la poliţie însărcinată să vă supravegheze să recepţioneze imaginea sufrageriei sale. Plătiţi-vă amenzile cu bani falşi, cu cecuri fără acoperire sau cu cărţi de credit furate. Dacă un judecător vă condamnă, înlocuiţi anticoncepţionalele fiicei lui cu aspirină. Abonaţi-l la reviste pornografice. Folosiţi numărul cărţii lui de credit pentru convorbiri interminabile cu oraşe îndepărtate, de pe alte planete.

Donna trebuia să asiste la conferinţă şi Dick

prevăzuse ca, la sfârşit, să se întoarcă spre ea, s-o invite să se ridice. Reprezentanta tineretului rebel, în jachetă de piele, cu cizme, cu părul negru căzându-i pe ochi, urma să traverseze amfiteatrul universităţii Columbiei britanice şi să vină alături de el pe scenă. Ea îl va săruta pe gură, în faţa tuturor, şi-i va întinde o ţigară cu marijuana, pe care o vor aprinde în aplauzele spectatorilor. Acest scenariu îi îndulci un pic nopţile pe care fata refuza să le petreacă în patul lui.

Dar, în ziua plecării, Donna nu se prezentă la locul de întâlnire. Vânduse biletul pe care i-l cumpărase, apoi dispăruse. Plecă singur, cu o valiză ce conţinea câteva haine de schimb, o Biblie şi discursul său care, după acea trădare, i se păru absurd.

Şi nouă, celor care, deveniţi între timp teribil de democraţi, roşim pentru că în adolescenţă am tratat CRS drept SS şi l-am considerat pe Pompidou drept dictator, discursul ni se pare absurd. Dar nu avea nimic în stare să surprindă publicul de atunci, care auzea în mod obişnuit asemenea propuneri din gura radicalilor americani. Leary, în acelaşi an, chemase la *rezistenţă împotriva robotizării ce are loc* şi considera că *a trage într-un robot de genocid,* adică într-un poliţist, însemna un *act sacru.* Dick a fost deci aplaudat ca un primar care, după înţelegerile comunitare agricole, laudă diversitatea brânzeturilor din Franţa şi condamnă birocraţia de la Bruxelles. Acest omagiu formal a

fost suficient ca să-l liniştească. A fost intervievat, fotografiat, plimbat prin oraş – pe care l-a găsit frumos –, i-au fost prezentate tinere admiratoare – pe care le-a găsit şi mai frumoase. A fost dus să danseze, într-un local de noapte. N-a fost lăsat singur un minut. Donna, spargerea, ameninţarea fascistă se estompară: găsise un refugiu, un cerc nou de prieteni care ascultaseră cu neîncredere, dar cu entuziasm, decizia pe care-o luase chiar în prima seară, de a-şi reface viaţa la Vancouver. Traseră o beţie, pentru a sărbători ştirea. Fiecare îi dădu adresa şi numărul de telefon, asigurându-l că va fi bine venit oricând. Dick era omul care să ia în serios invitaţia cea mai vagă. O dată convenţia încheiată, camera de hotel nemaifiind plătită, îşi găsi refugiu la un ziarist care-i luase un interviu şi a cărui sotie foarte tânără, Susan, îi admira cărţile. În primele zile, umorul şi fantezia lui îi încântară pe cei doi. Îi făcu să râdă cu lacrimi bătându-şi joc de un martor al lui Iehova care sunase la uşa lor şi care avea să-şi amintească toată viaţa de

*»

bãrbosul gras care-i vorbise despre entropie, despre legile termodinamicii şi despre transsubstanţiere. Dar apartamentul avea doar douã camere, iar prezenţa bãrbatului care se culca pe canapeaua din sufragerie se dovedi iute stânjenitoare. Susan, încã studentã, rãmânea acasã, sã-şi înveţe cursurile, în timp ce soţul se ducea la ziar. În aceste condiţii, crezuse Dick,

femeia nu putea decât sã fie încântatã sã aibã un pic de companie. Mai puţin grãbit sã gãseascã un apartament decât pãrea, nu dorea sã viziteze locuinţele decât dacã Susan îl însoţea. Erau singurele ieşiri din casã. Restul timpului se plimba prin sufragerie, citea Biblia, asculta muzicã şi bãtea, la fiecare cinci minute, în uşa camerei în care se închisese Susan, ca s-o întrebe dacã muzica nu era prea tare, dacã voia cafea, dacã era interesant ce studia. Îi cânta cu o voce jalnicã aria lui Dowland, care reprezenta blazonul lui muzical:

Flow, my tears, fall from your springs.

Exiled for ever, let me mourn…

La început impresionatã, flatatã cã i se fãcea curte într-un fel atât de romantic, Susan nu agrea ideea de a-şi înşela soţul. Vexat pentru cã fusese refuzat, Dick deveni agresiv, bãnuitor, manipulator. Rãspunzând la telefon, în absenţa gazdelor, se plângea de ele prietenilor. Susan şi soţul ei reuşirã cu greu sã-l scoatã din casã. Dupã mulţi ani, mãrturisirã biografului, venit sã-i intervieveze, lucruri nu tocmai plãcute despre omul pe care continuau sã-l admire. *Trãia*, concluzionã sobru soţul, *un grad de intensitate mai ridicat decât oricine şi insista sã ne alãturãm lui, în universul sãu. Noi nu doream aşa ceva.*

Nici diferitele fete cu pãrul negru care, în euforia convenţiei, îi promiseserã cã-l sunã, dacã rãmânea sau revenea în Vancouver, nu doreau. Într-o camerã jalnicã de hotel, la început cu carnetul de adrese alãturi, apoi cu cartea de

telefoane a oraşului, cunoscu dezamãgirea celui care, dupã o varã în care fusese profesor de înot şi toate femeile se ţinuserã dupã el, se ducea la Paris, la sfârşitul sezonului, sperând sã reînnoade legãturile cu cuceririle de pe plajã. Dar toate aveau soţi, amanţi sau, pur şi simplu, altceva de fãcut decât sã se ocupe de el. Multe pãreau stânjenite cã-şi reamintise de persoana lor, de parcã aflaserã despre el, de când se terminase convenţia, lucruri dezagreabile – evident, o bãnui pe Susan cã-l bârfise. Altele nici nu-şi aminteau de el sau se prefãceau cã nu-şi amintesc. De parcã ar fi citit *Curgeţi, lacrimile mele.*

Încã o datã, ceva nu mersese. Crezuse cã gãsise elanul necesar pentru a începe, *nel mezzo de-l cammin,* o altã viaţã. Şi se regãsea singur, în ţarã strãinã. În cazul cel mai bun, nu-şi amintea nimeni de el. În cazul cel mai rãu… în cazul cel mai rãu, fusese atras aici, departe de casã, pentru a termina cu el. Poliţistul din San Rafael îi spusese sã se ducã în altã parte, iar el se supusese. Cu câteva zile înainte de plecare, de ceea ce crezuse cã va fi plecarea *lor,* îi spusese Donner. În sfârşit, mã supun poliţistului, mã fac nevãzut. Dar dacã, în ultimul minut, m-aş rãzgândi şi n-aş pleca? Dacã le-aş dejuca planurile? Donna, care îl cunoştea bine, spusese ceva care-l frapase: dacã n-o sã pleci, o sã plece altcineva, care va ţine conferinţa şi, din momentul acela, va fi Philip K. Dick, în locul tãu. Poate cã se petrecuse ceva asemãnãtor… Poate cã nu era el însuşi, ci agentul sau androidul

însãrcinat sã-i interpreteze rolul… în timpul convenţiei, îl jucase perfect, pentru cã nu se îndoise de nimic. I se implantase o memorie falsã, crezuse cã-i Phil Dick, scriitor subversiv, amator de teologie, afemeiat impertinent. Apoi decisese sã rãmânã. Aceastã decizie fãcuse parte din programarea lui? Sau luând-o, se îndepãrtase de program, spre consternarea stãpânilor sãi, care încercau, de mai multe săptămâni, sã punã din nou mâna pe el, fie pentru a-l distruge, fie pentru a-l duce la atelier, ca sã descopere ce-l defectase? în versiunea oficialã a universului, el pãrãsise Vancouver. Nimic de mirare cã lumea se comporta ca şi cum n-ar fi fost acolo. Aventurându-se într-un segment al realitãţii în care era singurul locuitor, se transformase în fantomã.

Nu vreau sã extrapolez. Nu doresc sã scriu un roman. Am fost tentat, sunt încã, sã-i stabilesc acţiunea în cursul acelor douã săptămâni pe care le voi trata în acest paragraf. Cele douã săptămâni reprezintã un gol în biografia eroului meu, şi nu cred cã existã romancier care sã nu-şi doreascã sã ocupe un asemenea gol. S-o urmãreascã pe Agatha Christie în fuga ei misterioasã; pe Robespierre la Ermenonville, unde se zice cã s-ar fi retras în ajunul Thermidor-ului; sau pe Iisus în deşert. Şi consider cã existã o inegalitate profundã, rareori remarcatã, între cei care au acces la acest lux, la aceastã putere ca, dacã vor, sã nu întâlneascã, timp de o săptămânã sau şase luni, decât priviri strãine, adicã privirea nimãnui,

şi cei care rãmân, obligaţi de viaţã, sub privirile familiei.

Glenn Gould zicea cã existã pentru fiecare o ratã optimã, pe care individul o ignorã de cele mai multe ori, între timpul petrecut singur şi cel petrecut în compania altora. Lui, de exemplu, îi erau necesare zile întregi pentru a se purifica dupã o orã de societate. Dick, dimpotrivã, se temea groaznic de singurãtate. Idealul lui era sã poatã sã se închidã într-o camerã şi sã lucreze când avea chef, dar în camera alãturatã sã-l aştepte o femeie. De aceea, deşi ar fi hazardat sã presupunem ce s-a petrecut în mintea lui, biograful n-are multe dificultãţi în a stabili faptele din viaţa lui, de a şti unde era într-o anumitã zi şi cu cine. Cinci neveste şi o mulţime de prieteni ne stau la dispoziţie. De aici misterul celor douã săptămâni care, într-o viaţã mai puţin deschisã, ar fi trecut neobservate.

Aşa cum o mulţime de oameni au fost jefuiţi, tot aşa o mulţime de oameni au petrecut câteva zile singuri într-un oraş strãin. E foarte posibil – deşi nimic nu ne permite sã fim siguri – cã Dick fusese victima unei spargeri banale, de felul celor înregistrate zilnic într-o secţie de cartier; e posibil ca în martie 1972 sã se fi plimbat fãrã ţel prin Vancouver, sã se fi uitat la televizor, în camere de hotel, sã fi înghiţit pumni de pilule, sã fi dat sute de telefoane unor fete care sã-l fi trimis la plimbare, fete pe care providenţa n-a considerat cã-i necesar sã le prezinte biografilor sãi. Dar nu

existã niciun martor, nici mãcar el: aceste douã săptămâni, dupã ce-au trecut, sau pe mãsurã ce treceau, s-au şters din memoria lui.

Îşi reveni pe 23 martie. Ca şi Jason Taverner din cartea sa, era culcat pe patul unei camere de hotel. O sunã pe Susan, tânãra soţie a ziaristului, s-o anunţe cã *va stinge lumina.* Ea îi închise telefonul în nas, enervatã, fãrã sã înţeleagã aluzia la textul ariei *Flow, my tears:*

Down, vain lights, shine no more…

El îşi închipui cã-l pricepuse, iar refuzul ei de a discuta însemna: *n-ai decât sã crãpi.* Ceea ce s-a grãbit sã facã, înghiţind şapte sute grame de bromurã de potasiu. Adormi. Trezindu-se, ceva mai târziu, observã în palma mâinii stângi un numãr de telefon, pe care-l mâzgãlise, cândva, mâna dreaptã. Pe pipãite, formã numãrul. Era al salvãrii.

Urmarã câteva zile de spital. Îl salvarã iute, dar se puse problema unde va fi trimis dupã aceea. Dick jurã cã n-are unde sã se ducã şi cã va încerca din nou sã se sinucidã, îndatã ce va ieşi din spital, cã e toxicoman. Nu existau în Canada centre de dezintoxicare? Ba da, i se rãspunse, exista X-Kalay, dar sã nu-şi facã iluzii, nu era un loc de distracţii: vindecare completã, fãrã medicamente care sã-l ajute sã reziste tratamentului, supraveghere neîntreruptã. Perfect, rãspunse el, exact ce-mi trebuie.

Da, dar la X-Kalay sunt trataţi numai heroinomani.

Nicio problemã, *sunt* heroinoman.

Medicul privi sceptic corpolenţa pacientului, care pãrea dependent de toate drogurile din lume, cu excepţia heroinei. Dar faptele confirmã vraja exercitatã de Dick asupra corpului medical: cântãrea o sutã de kilograme, X-Kalay era un centru specializat în tratarea heroinomanilor, adicã a unor schelete ambulante, iar el a fost admis acolo, în urma unei discuţii cu persoane experimentate şi fãrã chef de glumã.

Deşi pãtrunsese acolo de bunã voie – ba chiar dupã multe insistenţe – ceremonia intrãrii într-un centm de dezintoxicare *dur,* precum X-Kalay, se deosebeşte prea puţin de încarcerarea unui arestat. I se schimbã hainele cu o pijama şi papuci de pâslã; i se schimbã numele cu un prenume atribuit arbitrar; e rugat sã nu vorbeascã despre trecutul sãu şi, în general, despre ce-i afarã; i se înlãturã voinţa. De acum încolo, nu va face decât ce i se ordonã, în stare de supraveghere.

În virtutea unui paradox foarte rãspândit, Dick a fost foarte uşurat cã fusese acceptat în acea instituţie care semãna cu lagãrul de concentrare în care se temuse cã va fi trimis. Dornic, altãdatã, de libertate, nu dorea decât sã fie închis. Se luau decizii în locul lui: ora deşteptãrii, ora culcãrii, ora corvezilor, ora distracţiei. Ce uşurare! mai mult, el, care nu încetase sã denunţe supravegherea poliţieneascã a cãrei victimã se credea, ajunsese sã simtã pe pielea lui în ce neant te prãbuşeşti când nu eşti

privit de nimeni. Fãrã martori, încetase sã existe. Se îndoise de acest lucru, în ulţi mele luni petrecute la Hacienda Way, când se temuse cã-i filmat de poliţie, deşi în realitate îşi dorise asta. Chiar dacã nu putea sã vizioneze benzile, chiar dacã nu le vãzuse nimeni, era ceva sã ştii, sau mãcar sã bãnuieşti, cã ele existã undeva, cã sub tone de arhivãrie, în acelaşi timp inutile şi vitale, zãcea o mãrturie care stabilea ce fãcuse el, minut cu minut, în toate zilele şi nopţile de care nu-şi mai amintea. Bineînţeles, o asemenea mãrturie se referea doar la gesturile şi la cuvintele maşinii omeneşti numitã Phil Dick. Gândurile nu fuseserã prinse. Dar ar fi dat mult sã afle dacã semnase anumite cecuri despre care, la examinarea extrasului de cont, descoperea cã nu ştie nimic. Sau dacã rãspunsese grosolan la apelurile telefonice ale unor persoane bine intenţionate, care îi reproşaserã ulterior acest lucru. Probabil cã vreun drogat oarecare, aflat în casã, fãcuse pe deşteptul, dându-se drept el, spunea Phil, pentru a se apãra, dar îşi dãdea imediat seama cã nu-i crezut, iar el nu era foarte sigur cã aşa stãteau lucrurile. Bineînţeles, poanta filmului o constituia spargerea, pe care o atribuia poliţiei lui Nixon şi de care poliţia şi sute de persoane bine intenţionate îl credeau vinovat pe el, care distrusese hârtiile pe care i le cerea fiscul, sau care încercase sã atragã atenţia, sau fusese cuprins de o crizã de nebunie... Nixon sau el. Dacã: unu) filmul exista; doi) nu fusese trucat –

atunci imaginile acelea ar fi stabilit care-i adevãrul, iar el se ruga zi de zi sã aibã norocul sã le vadã.

La X-Kalay nu era filmat, dar nu era lãsat o clipã de capul lui. Se culca în dormitorul comun, mergea la duş cu grupul, iar la toaletã trebuia sã lase uşa întredeschisã.

Toaletele formarã universul lui, în prima săptămână. Curãţirea lor era consideratã drept o sarcinã potrivitã nevoilor şi capacitãţilor noilor internaţi. Când sosi, pentru cei doi nou-veniţi reveneau trei toalete, câte una la fiecare etaj. Era mult de lucru. Supraveghetorul care le dãdu gãleţile, cârpele şi mãtura, le spuse: *Nu-i important ce faci, ci sã faci bine şi sã fii mândru de asta!* Dick, docil, curãţã closetele cu minuţiozitatea unui restaurator de tablouri. Reuşi sã se lase absorbit de muncã, sã o facã sã dureze, fãrã sã se piardã în ea: dupã o orã sau douã consacrate aceleiaşi chiuvete, ştia sã se opreascã, considera cã terminase, trecea la altceva. Aceastã comportare dovedea un echilibru puţin întâlnii la X-Kalay. Tovarãşul lui, de exemplu, nu reuşea niciodatã sã ducã o treabã pânã la capãt. Dacã i se încredinţa o podea spre curãţat, începea sã facã ceea ce i se arãtase. Dar, dupã câteva minute, se izbea de un obstacol invizibil şi revenea la punctul de pornire. Reîncepea şi se împotmolea din nou, exact în acelaşi loc, ca un disc stricat. Putea sã facã asta o zi întreagã. Dick ar fi vrut sã-l ajute, dar cum? Putea termina în locul lui podeaua, însã

nu şi sã fertilizeze haosul vitrifiat în care-i transformase drogul creierul. În acesta nu pãtmndea nimic nou, pentru cã era un creier mort, chiar dacã individul, biologic vorbind, trãia încã. Mâinile, ochii, limba, îşi îndeplineau funcţiile, dar persoana servitã de ele dispãruse. Rãmãsese o maşinã cu reflexe, care repeta ultimele instrucţii, ca un papagal. În general, se crede cã papagalii nu înţeleg nimic din ceea ce spun. În virtutea acestei supoziţii, Jerry, un fost locatar în Hacienda Way, avusese ideea sã-l înveţe pe al lui sã spunã: *Nu înţeleg nimic din ceea ce sunt pus sã spun.* Ei bine, dintr-un motiv sau altul, papagalul, de obicei supus, n-a reuşit, sau n-a vrut, sã repete fraza. Un echivalent al acestei escapade trecãtoare în afara programului în buclã, la care se rezuma viaţa sa psihicã, avu loc când tovarãşul lui Dick aţinti spre acesta ochii goi şi, în loc sã repete ultima frazã care-i fusese spusã, întrebã plângãreţ: *De ce nu reuşesc?*

Dick fu impresionat. Scena semãna cu cele din filmele pline de cãldurã şi speranţã despre handicapaţi, precum *Miracol Alabama*, în care descoperi, deodatã, cã bãieţelul surd aude, cã tetraplegicul poate sã meargã. Dar când încercã sã-i vorbeascã, celãlalt continuã sã repete: *De ce nu reuşesc?* fãcându-l sã se întrebe dacã nu cumva pronunţase fraza la întâmplare, fãrã sã gândeascã. Ce sã-i rãspundã? *Nu reuşeşti pentru cã ai creierul distrus?* Mai bine sã tragã apa, era mai elocvent.

Pentru o persoanã ce putea fi dezintoxicatã, tratamentul de la X-Kalay avea virtuţile lui, printre care şi faptul cã fãcea pral toate ideile romantice despre droguri, trecuperabilii serveau de exemplu celorlalţi, care împãrtãşeau ura istericã faţã de ce le-ar fi putut face dependenţa de drog. Dintre cei care se vindecau, mulţi rãmâneau la X-Kalay, de teamã sã nu cadã iar în ispitã. Rãmâneau în calitate de supraveghetori şi se remarcau prin brutalitatea lor. Acel personal, compus din indivizi ce se cãiau, credea sincer cã luptã împotriva pãcatului şi nu a pãcãtoşilor, dar deoarece pãcatul devorase un mare numãr de pãcãtoşi, îi trata pe aceştia cu o ostilitate decisã, lipsitã de sentimentalism, manifestatã de profesorul Van Helsing faţã de oamenii transformaţi în vampiri: omul e demn de compasiune, bineînţeles, dar trebuie sã fii convins cã, în ciuda aparenţelor, nu mai existã, n-a rãmas decât vampirul, care trebuie împiedicat sã facã rãu.

Universul acela era guvernat de ura faţã de droguri, dupã cum obsesia de a le procura guvernase lumea în care trãise Dick dupã plecarea lui Nancy. Cameleon, ca întotdeauna, acesta adoptã imediat noul sistem de valori, al cãrui sprijinitor elocvent deveni în cursul şedinţelor de exprimare colectivã. Fiecare era invitat sã spunã ce-i trecea prin cap, în principal se schimbau insulte, iar Dick nu se sinchisi când fu fãcut, ca toatã lumea, sugãtor de sule, pidosnic, morman de cãcat, scursurã de bideu şi puţã sifiliticã, înghiţi

mai greu referirile la sora lui. Indivizii îşi dãdurã seama, iar insultele se înmulţirã: ai regulat-o pe sorã-ta? Marcã un punct decisiv rãspunzându-i unui bolnav care-l sâcâia: *nimic. O*

sã revin joi. Replica produse ilaritate, cel puţin printre cei capabili sã râdã şi care înţeleseserã aluzia la o anecdotã povestitã cu puţin timp înainte, despre un individ pe care-l cunoscuse povestitorul, şi care se dusese sã viziteze o cunoştinţã. Îi întrebase pe oamenii strânşi în faţa casei dacã putea sã-l vadã pe Leon. Ne pare rãu, rãspunseserã aceştia, dar Leon a murit. Nu-i nimic, zisese individul, o sã revin joi.

Ca urmare, de fiecare datã când cineva de la X-Kalay nu înţelegea ce i se spune, sau nu voia sã rãspundã, sau nu gãsea sulul de hârtie igienicã dupã care fusese trimis, scãpa din încurcãturã spunând: *Nu-i nimic, o sã revin joi.* Paternitatea acestei replici, devenitã ritualã, era atribuitã, implicit, lui Dick. Când se întocmi lista săptămânalã a contribuţiei fiecãrui participant la şedinţele de exprimare colectivã, i se recunoscu meritul umorului. Pãstrase, intenţionã medicul, capacitatea de a vedea partea caraghioasã a lucrurilor, cu toatã starea lui jalnicã. A fost aplaudat. A mulţumit, repetând ca un papagal: *Nu-i nimic, o sã revin joi.*

16

Iarna sufletului

După două săptămâni, s-a considerat că spălase destul closetele. Deoarece principiul de

bază era de a folosi la maximum capacităţile fiecăruia, se trezi în faţa unei maşini de scris. Ceea ce făcea este numit, într-un curriculum vitae, relaţii cu publicul: citea rapoarte privind activitatea de la X-Kalay, îndosaria tăieturi din ziare privind problema drogurilor, redacta scrisori solicitând generozitatea eventualilor donatori. În momentele de linişte, elaborase o teorie despre funcţionarea centrului care, după părerea lui, adăpostea un laborator în care se fabrica heroină. Aceeaşi mână distribuia şi otrava, şi antidotul, pentru a crea un tip nou de individ: docil, alienat, cetăţeanul-android al societăţii viitoare. Organizaţia făcea din el sclavul ei, la început eliberându-l de drog, apoi învăţându-l să urască drogul, şi să-l iubească pe stăpânul care-l putea apăra. El, Dick, devenise o rotiţă a acelei organizaţii: un post minunat de observaţii.

Colinda culoarele, cu un aer degajat, îmbrăcat în halat alb. Deschidea toate uşile, în speranţa că va descoperi intrarea în laboratorul clandestin. Bănuielile lui nu-l împiedicau ca, de fiecare dată când întâlnea vreun membru al personalului, să-şi exprime gratitudinea cu căldură şi sinceritate. Pentru prima oară în viaţă, se simţea util, găsise o familie. Dacă era acceptat, dorea să rămână toată viaţa la X-KaJay, să-i ajute cât putea pe sărmanii drogaţi, pe semenii lui, pe fraţii lui.

Prietenilor respectabili din America, aceia de dinainte de Hacienda Way, le transmise acest

program de reeducare prin muncă în scrisori exaltate, cu atât mai derutante cu cât soseau la o lună după adevărate cereri de ajutor lansate în orele cele mai sumbre ale deziluziei canadiene care, la rândul lor, urmaseră anunţului triumfal al instalării lui în Vancouver. Răspunsuri la epistolele extrem de diferite continuau să sosească la X-Kalay. Astfel, romanciera Ursula K. Le Guin, după ce deplângea faptul că Dick nu are unde să se ducă, îl anunţa că refuză cu toată fermitatea să se instaleze la ea. Fără să o cunoască, el îi trimisese, de la locuinţa tânărului cuplu canadian căruia îi otrăvise viaţa, o scrisoare în care îi explicase necazurile lui şi-i propusese serviciile lui de invitat sau, dacă nu, de colocatar model, după care se străduise să contrazică zvonurile care bănuia că circulau despre el şi care îl descriau ca un paranoic insuportabil. Alte solicitări de ospitalitate, adresate în termeni patetici unor persoane pe care nu le întâlnise decât o dată sau de două ori, şi care figurau în carnetul său de adrese, rămăseseră fără răspuns. Despre cele mai multe scrisori de felul ăsta nici nu-şi amintea că le scrisese. Fusese surprins să primească un răspuns de la un anumit McNelly, un profesor pasionat de science fiction care-i propusese zadarnic, în trecut, să vină să participe la dezbateri cu studenţii universităţii Fullerton, din California de Sud. Acesta îşi afirma surpriza de a afla că autorului său favorit îi e dor de locurile natale şi încântarea – amestecată cu uimire – că într-un

asemenea moment dificil îi venise ideea de a apela la el. Comunitatea universitară şi micul grup de amatori de science fiction din Fullerton îl vor primi cu braţele deschise. Poate că va face bibliotecii onoarea de a-i încredinţa manuscrisele care-i rămăseseră după spargere… Doi studenţi, mai bine zis două studente, admiratoare ale operei sale, pe care o citiseră în întregime, doreau să-i ofere sprijin şi ospitalitate.

Această perspectivă făcu, deodată, mai puţin tentantă viaţa consacrată spălării picioarelor bolnavilor şi redactării pamfletelor antidroguri într-o ţară atât de rece precum Canada. O lună de tratament şi de muncă îl refăcuse, din punct de vedere fizic. În ziua în care primi scrisoarea, duse pijamaua la spălătorie, îşi recuperă hainele, semnă bonul de ieşire şi zbură către Los Angeles, făgăduind să revină joi.

La coborârea din avion semăna cu un om căzut din tren, care trebuise să se târască de-a lungul şinelor până la gară. Un om smuls din lumea lui, mânat nu de proiecte grandioase, ci de un instinct de conservare vag, rezidual. Un om la capătul puterilor. Astfel păru el comitetului de primire compus din două fete – din nefericire, nu prea frumoase – cărora solicitarea lui de ajutor le produsese milă, şi dintr-un băiat cu figură simpatică, dornic să scrie science fiction, care se numea Timothy Powers.

Nu trebuiră să aştepte descărcarea bagajelor. O valijoară prăpădită, legată cu elastic, un trench-

coat pe braţ, o Biblie în mână constituiau toată averea lui. Pentru a risipi jena produsă de descoperirea acestei sărăcii, Powers făcu o glumă referitoare la avantajele de a călători fără bagaje. Dick se lansă, cu o voce joasă, într-un monolog despre spargere: nu mai avea nimic, i se luase totul etc. Apoi privi pe fereastra maşinii autostrăzile nesfârşite din sudul Los Angeles-ului. Când văzu o pancartă ce semnala că pătrunseseră în comitatul Orange, fieful lui Nixon şi simbolul, pentru un locuitor din Berkeley, al unei şiretenii politice aproape supranaturale, rânji. Nu ştia că va petrece acolo cei zece ani care-i rămăseseră de trăit.

Timp de câteva săptămâni se comportă ca un soldat întors de pe front în stare de şoc. Îl năpădeau accese de panică. Orice maşină care trecea cu viteză mică pe stradă i se părea suspectă. Observa antenele radio, încercând să identifice pe cele ale emiţătoarelor. Folosea *Yi-King* pentru a afla care dintre noii lui prieteni era agent al puterii şi conspira împotriva lui. Din fericire, rămânea rareori singur. Lumea se îngrămădea să-l cunoască. După cum se întâmplă deseori, reputaţia lui crescuse de când încetase să scrie, făcând din el ceea ce încă nu se numea un autor având un cult. Mulţumită profesorului McNelly, fusese primit de membrii unui grup ce practicau, totuşi, un asemenea cult, membri care nu-şi reveneau din surpriza posibilităţii de a-l întâlni, în calitate de prieten, pe autorul *Omului*

din castelul înalt. Compus tot din tineri, acest grup nu semăna deloc cu cel al din

Hacienda Way. Drogul nu pătrundea decât sub forma benignă a ţigărilor cu marijuana, care-i făcea să râdă şi să aprecieze mai bine muzica. Conversaţiile, destinse, nu erau mai puţin culte. Se făceau vizite, se improvizau mese cu salate în care se amesteca tot ce se găsea. Toată lumea era ţicnită, dar asta n-avea nimic de-a face cu lumea sordidă a drogaţilor. O boemă plăcută, plină de încredere, a studenţilor sau a artiştilor în devenire, care aveau slujbe mărunte, cu jumătate de normă. Această atmosferă ar fi putut să-i reamintească de Berkeley din tinereţea lui, dacă n-ar fi fost, pe vremea aceea, atât de sălbatic. Nu cunoscuse viaţa în grup, cea a bandei de prieteni, pe care o duc majoritatea oamenilor la ieşirea din adolescentă, decât mult mai târziu, iar aceasta se transformase în coşmar. Era plăcut să descopere la 44 de ani o versiune suportabilă şi însorită, alcătuită din filme, plimbări cu maşina, turnee prin magazinele de discuri.

Pentru a-şi reveni cu adevărat îi trebuia o femeie. Băieţii şi fetele din jur se cuplau fără dificultate şi fără libertinaj. Doar el rămânea singur. Cunoscuse, la sosire, o anumită Linda, ale cărei prenume şi obraji de bebeluş îi aminteau de noul lui idol, cântăreaţa Linda Ronstadt, pe care o bombarda cu scrisori de admirator, prin intermediul casei ei de discuri. Oficial, cu Linda, dar în sensul literal al cuvântului, adică se duceau

împreună la cinematograf, stăteau de vorbă până târziu, iar ea îi servea de şofer, pentru că el nu avea încă maşină, ceea ce constituia, în Los Angeles, un handicap serios.

Linda avea doar douăzeci şi unu de ani şi, precum Nancy altă dată, avusese o adolescenţă dificilă. Era încântată de interesul pe care i-l purta acest bărbat strălucitor, cultivat, care i-ar fi putut fi tată şi pe care lumea din jur îl admira. Se vedea că ştie ce-i viaţa, că trecuse prin momente grele. Cu toată burta lui, nu i-ar fi fost greu s-o seducă, mizând pe experienţa de viaţă pe care i-o atribuia fata. Iată cum a reuşit.

z<»

Într-o seară, o invită să cineze împreună cu Harlan Ellison şi cu un alt scriitor de science fiction. O reuniune de adulţi, iar ei i se păru o onoare să participe. Înainte să intre în restaurant, el îi înmână cu solemnitate o scrisoare. De răspunsul pe care avea să-l primească depindea viaţa lui, O ignoră apoi în timpul cinei, schimbând cu cei doi confraţi glume soldăţeşti, făcute să jeneze o fată timidă şi lipsită de încredere, Linda se réfugié la toaletă, unde izbucni în plâns, apoi deschise plicul. Scrisoarea, foarte lungă, o umplu de stupoare, O iubea, voia să trăiască împreună cu ea, să se căsătorească. Dacă îl va respinge, va muri. Lumea din jurul lui se va dezintegra, ca în (faptul că era înconjurat de admiratori îl făcuse să citeze din propriile-i opere, presupunându-le cunoscute de toată lumea). Era pentru el ca

binefăcătorul Ubik: calea, adevărul şi viaţa. Ea voia ca el să trăiască sau să zv»

moarã? În general, era pentru viaţã sau pentru moarte?

Uitã-te, spuse Cel Veşnic, am pus în faţa ta moartea şi viaţa. Alege. (Deuteronomul, 30,19).

Alege, Linda.

Linda se întoarse la masã, emoţionatã. N-o bãgã nimeni în seamã. Dar, o datã ajunşi în maşinã, el o privi cu gravitate, impozant în spatele bãrbii încãrunţite, şi întrebã: *Ei, Linda?* Linda se bâlbâi. El concluzionã cã rãspunsul era negativ şi, cu o voce devenitã subit stridentã, începu sã-şi batã joc de ea. Trebuia sã fie proastã, de luase în serios o asemenea scrisoare! îi spusese, într-o zi, cã n-o ceruse de nevastã. Gata, o fãcuse şi pe asta! Excelentã glumã, nu-i aşa?

Drumul spre casã fu sinistru. Ea îl lãsã în faţa casei, fãrã sã scoatã un cuvânt. Dar Dick îşi reveni. Reluã, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, acea curte de adolescent susceptibil, într-o zi arogant, a doua zi implorator, curte care, venind din partea unui om matur, îi fãcea Lindei impresia unei comedii monstruoase. Neştiind ce povestea despre ea, aflã cã devenise subiectul de bârfã al micului lor clan, în care era consideratã o individã provocatoare. Fiind totuşi o persoanã maleabilã, îşi spuse cã greşea, cã primea cãrţi poştale în care, sub o inimã strãpunsã de o sãgeatã şi împodobitã cu iniţialele lor, fusese lipitã definiţia masturbãrii, decupatã dintr-un dicţionar, doar

pentru cã îi lipsea maturitatea. Dick nu numai cã o convinsese sã participe cu el la şedinţe de terapie conjugalã, deşi nici mãcar nu se culcaserã împreunã, dar reuşise sã-i punã în seamã tot ce nu funcţiona în *cuplul* lor. Ca sã nu mai aminteascã de rãul pe care i-l fãcuse: pentru cã era îndrãgostit, ajunsese sã suporte contralovitura nevrozelor ei, sã meargã cu ea printre ţicniţi, el, care crezuse toatã viaţa cã n-o sã aibã vreodatã de-a face cu psihiatrii! (Când, dupã mai mulţi ani, Linda a aflat cã îi consultase de la vârsta de 14 ani şi cã mulţi dintre admiratorii lui îl considerau un ţicnit desãvârşit, s-a simţit uşuratã: deci nu era nebunã!)

Calvarul Lindei luã sfârşit când, în timpul unei petreceri, Dick o cunoscu pe Tessa, care acceptã sã petreacã noaptea cu el şi, a doua zi, sã se mute în apartamentul lui. Aceste semne de bunãvoinţã îl fãcurã sã creadã, la început, cã era în solda duşmanilor lui. Cunoscând genul de femeie care i se potrivea, fãcuse o alegere bunã: Tessa era micuţã, cu pãr lung, negru, cu trup graţios, suplu, bine întreţinut de practicarea tehnicilor kung-fu. Avea optsprezece ani. Phil nu mai întâlnise o persoanã atât de empaticã.

Cum ea nu se realizase pe plan literar, patima lui Dick pentru teoretizare se manifestã în douã direcţii: spargerea, cãreia îi gãsea în fiecare zi o nouã explicaţie, şi viaţa lui sentimentalã, în care se înfruntau douã tendinţe. Prima îl împinsese spre femei tiranice, castratoare, schizoide,

asemãnãtoare Annei – a doua cãtre fete blânde, fragile, cu pãrul negru. Dar, din nefericire, şi acestea se dovedeau a fi, precum Nancy şi acum Linda, tiranice, castratoare şi schizoide... Dar de data asta, îşi repeta el, repeta celorlalţi, punea conciliantul *Yi-King* sã-i repete şi el, de data asta nimerise bine, scãpase de repetiţii. Dupã ani de rãtãciri, ajunsese în port, gãsise în Tessa reprezentanta perfectã a fetelor cu pãrul negru, diferitã de cele care-l înşelaserã pânã atunci: cãlduroasã, umanã, capabilã sã iubeascã un bãrbat aşa cum este el, nu pe cel în care ar vrea sã-l transforme. Îi plãcea s-o priveascã în costum de sjx>rt, fãcând exerciţii: gesturi lente, precise, respiraţie calmã... îi plãcea sã meargã la cumpãrãturi cu ea, sã asculte împreunã muzicã. Îi plãcea sã-i citeascã din *Don Quijote* pe care li-l oferise Tim Powers. Îi plãcea ca ea sã-i serveascã masa la pat, în zilele în care n-avea chef sã se scoale. Nu dorea sã se despartã de ea nicio clipã.

În toamnã, Tessa rãmase însãrcinatã. Pentru a putea sã-i dedice ceva (şi pentru a câştiga bani), recupera manuscrisul romanului

Curgeţi, lacrimile mele şi decise sã-l termine. Deoarece nu mai lua amfetamine» nu scria la fel de iute ca altdatã, iar munca durã câteva luni, în cursul cãrora ancheta referitoare la o spargere ce avusese loc cu o varã în urmã la Washington luã o turnurã neprevãzutã.

Afacerea pãruse, la început, banalã: un furt din acelea care au loc, inevitabil, în perioadele

electorale, şi, deşi hoţii arestaţi în localul partidului democrat aveau legãturi cu Comitetul pentru realegerea preşedintelui, faptul nu împiedicase realegerea triumfalã a preşedintelui, în noiembrie. Dick, scârbit, oprea televizorul de fiecare datã când era vorba de politicã. Curiozitatea îi reveni când, la începutul anului urmãtor, începu procesul celor şapte spãrgãtori de la Watergate, pe care toţi ziariştii, imitându-i pe cei de la *Washington Post,* îi numeau *instalatori.* Denumirea cunoscu un succes rãsunãtor. Rezuma, cu o trivialitate ameninţãtoare, ceea ce aflase America în cursul acelui proces, apoi în audienţele comisiei Ervin difuzate prin televiziune, despre metodele folosite de guvernul ei: ascultarea telefoanelor, percheziţii ilegale, utilizarea de fonduri secrete, înscenãri ale FBI împotriva celor pe care vicepreşedintele Spiro Agnew îi numea *tâlhari politici,* extinderea acţiunilor CIA pe teritoriul federal. Treptat, apãm ideea cã, de la sfârşitul anilor şaizeci, libertãţile civile garantate de cea mai bunã constituţie din lume erau ameninţate.

Fiecare nouã revelaţie mãrea prestigiul lui Dick printre prietenii lui din Fullerton: spusese de mult timp asta! Râseserã de el, îl crezuserã paranoic. Zâmbiserã când, pentru a suta oarã, atribuise spargerea casei sale unor servicii atât de secrete încât nimeni nu auzise vorbindu-sè de ele. Acum se vorbea, nu se vorbea decât despre ele, şi erau nevoiţi sã recunoascã faptul cã Phil avusese

dreptate.

Spre surpriza generalã, nu fu foarte satisfãcut de asta. Don Quijote nu-i încântat cã lumea se încãpãţânează sã vadã mori de vânt acolo unde el ştie cã-s cavaleri în armuri, dar ar fi şi mai puţin încântat ca toatã lumea, din senin, sã-i dea dreptate. Iar lui Dick nu-i plãcuse niciodatã ca, în timpul unei discuţii, lumea sã fie de acord cu el; îşi schimba opinia imediat. Cu cât prietenii îi recunoşteau perspicacitatea, cu atât devenea mai evaziv, mai misterios. De parcã i s-ar fi pãrut mai orbi de când credeau cã le cãzuserã solzii de pe ochi. Când era întrebat, cu aviditate, despre noul lui roman, despre care se credea cã-i o bombã îndreptatã împotriva lui Nixon, dãdea din umeri şi spunea cã asta ţine de domeniul trecutului, cã avea sarcini mai urgente de îndeplinit.

În primãvara anului 1973 se înhãmã la ceea ce trebuia sã fie marea sa operã, suma experienţelor din lumea de rãtãcire şi trãdare în care se cufundase dupã plecarea lui Nancy. Cãrţile anterioare despre droguri i se pãreau naive. În vremea aceea nu cunoscuse lumea drogaţilor. Dar acum, când ieşise din ea, putea sã depunã mãrturie.

Începu sã scrie *Substanţã moartã* într-o dispoziţie comparabilã celei a lui Dostoievski decis sã tragã învãţãminte, în *Demonii*, din lecţia utopiei teroriste care-l trimisese la ocnã, dupã un simulacru de execuţie. Cartea urma sã fie dedicatã Donnei şi prietenilor din Hacienda Way şi X-Kalay,

unii morţi, alţii transformaţi în fãpturi neinteligente sau cuprinse de groazã veşnicã. Dupã anii petrecuţi jucându-se de-a toxicomanul subversiv care-l admira pe Leary, avea acum despre droguri un punct de vedere atât de diferit, încât intenţiona sã-l adauge cãmţei, şi aşa foarte încãrcate, de persoane cãrora le dedica romanul, pe procurorul general Richard Kleindienst, ca omagiu pentru lupta sa împotriva traficanţilor. Acest proiect îi revoltã pe prietenii sãi, Kleindienst fiind, oarecum, echivalentul lui Raymond Marcellin de la noi. Dick se mulţumi, când acesta fu concediat împreunã cu Dean, Haldeman şi Erhlichmann, cei mai apropiaţi consilieri ai lui Nixon, sã-i trimitã scrisori de încurajare care, dacã au parvenit adresantului, probabil cã l-au şocat foarte mult.

Scria noaptea, în timp ce Tessa dormea. Îi revenea în minte tot ce trãise în perioada de confuzie şi de dezamãgire: conversaţiile fãrã sfârşit, plãcerea de a fi cu alţii, neîncrederea, glumele care fãceau plãcere sau care enervau, râsul nebunesc, zâmbetele încrezute şi chicotelile prosteşti, momentele când parcã era pe altã lume, accesele de teroare, dupã-amiezile petrecute cãutând vreun lucru care se afla chiar sub ochii lui, frica de poliţişti, momentele de amnezie, impresia aceea de film care se repetã, cu schimbãri mãrunte, presimţite, dar imposibil de reperat Asculta fãrã încetare, la cãşti, cântece interpretate de Linda Ronstadt şi *Lacrimae* de

Dowland. Nu simţea lipsa amfetaminelor, cum se temuse. Dar deseori, dimineaţa, Tessa îl gãsea imobil la masã, cu ochii deschişi, ficşi şi plini de lacrimi.

Ştia cã, dacã voia ca romanul sã se vândã, trebuia sã scrie o carte de science fiction. Fiind vorba de un material evident realist, constrângerea îl deranja un pic, dar, totodatã, îi inspirã o gãselniţã.

Bob Arctor, eroul sãu, drogatul în maghernița cãruia locuiesc majoritatea personajelor cãrţii, lucreazã, în realitate, sub numele de Fred, pentru brigada antidrog. Nu se ştie dacã-i un poliţist care şi-a luat deghizarea prea în serios sau un *freak* devenit turnãtor. Insã cazul e atât de rãspândit încât poliţia, pentru a-şi proteja auxiliarii împotriva agenţilor cartelurilor drogurilor, strecuraţi în propriile-i rânduri, le-a impus un anonimat care a fãcut posibilã inventarea *costumului de camuflaj.* Aceastã membranã ultrafinã pe care o îmbracã poliţistul, de fiecare datã când ia legãtura cu şefii lui, este legatã la un calculator în memoria cãruia se aflã milioane de caracteristici fizice. Pe mãsurã ce calculatorul cautã în memorie, programeazã altã culoare a ochilor, a pãrului, altã formã a nasului, alt tip de danturã, alte trãsãturi, încât la fiecare microsecundã pe membranã se afişeazã o configuraţie nouã, înlãturatã imediat de alta. Vocea este modificatã în acelaşi fel. Astfel, e imposibil sã descrii, sã identifici, sã înregistrezi un

purtãtor de costum de camuflaj, protecţia informaticã transformându-l într-un Oricine ideal.

Intriga cãrţii se declanşeazã când superiorii îl însãrcineazã pe Fred sã-l ancheteze pe Bob Arctor – adicã pe el însuşi, dar ei nu ştiu asta. Docil, Arctor plaseazã în propria-i casã camere de luat vederi şi magnetofoane care funcţioneazã în permanenţã. Fusese visul lui Dick, dar nu numai al lui: în ziua de 16 iulie 1973, în timpul uneia dintre cele mai spectaculoase dezvãluiri din cadrul Afacerii Watergate, un obişnuit al Casei Albe a mãrturisit cã preşedintele înregistra, de ani de zile, toate convorbirile cu colaboratorii sãi. Îndatã ce se auzea o voce în biroul oval, magnetofoanele porneau. Acest lucru, care a îngrozit întreaga Americã, nu-l mirã pe Dick şi-i inspirã chiar un pic de simpatie pentru vechiul lui duşman. Ceea ce opinia publicã privea ca pe o tehnicã a şantajului i se pãrea a fi semnul unei nelinişti pe care o cunoştea foarte bine: Nixon, dupã pãrerea lui, nu dorea sã pãstreze atât ce spuneau vizitatorii lui, ci ceea ce spusese el însuşi. Se spiona pe sine tot atât cât îi spiona pe ceilalţi. Asculta uneori benzile, sau îi era suficient cã ştia cã existã? Se înregistra când le asculta? îl imita pe Arctor care, la douã, trei zile îşi punea costumul de camuflaj şi se instala în faţa grupului de ecrane care arãtau ce s-a petrecut la el acasã? Problema consta în faptul cã avea douăzeci şi patru de ore de vizionat pe zi şi, chiar dacã putea, renunţând la somn, sã urmãreascã atent, toatã ziua, ce se întâmpla pe

ecrane, aceste douăzeci şi patru de ore nu-i ajungeau, pentru cã trebuia sã fie unul dintre protagoniştii filmului, deci sã aparã, o bunã parte din timp, *pe* ecrane, nu în faţa lor. Arctor crezuse cã poate rezolva problema renunţând la exhaustivitate, limitându-se la sondaje, aşa cum se face pentru a gãsi un pasaj anume al unui film pe o videocasetã: citire rapidã şi câte o privire aruncatã ici, colo. Nu pierdeai mare lucru dacã urmãreai douã minute din trei ore de conversaţii de drogaţi, ajungeau întotdeauna în acelaşi punct. Ascultarea telefoanelor, într-un stat poliţienesc, se face conform aceluiaşi principiu: se înregistreazã totul şi, din lipsã de personal – serviciul nu poate recruta pe oricine – se ascultã la întâmplare. Dar acest lucru nu-l liniştea pe Arctor. Dacã informaţia decisivã se afla într-un pasaj sãrit? îndoiala era cu atât mai mare cu cât informaţiile nu se refereau la un oarecare, ci la el însuşi, iar acest suspect îi inspira o curiozitate din ce în ce mai mare.

Ce face Bob Arctor când e singur şi crede cã nu existã niciun martor? se întreba Fred. Nu cumva este, dupã cum bãnuiesc unii, un element mai important decât pare în reţeaua drogurilor?

Ce face preşedintele? se întreba, fãrã îndoialã, Richard Nixon. Lucreazã pentru Moscova? A ordonat spargerea de la Watergate? A falsificat banda care dovedeşte acest lucru? Existã o bandã pe care se vede cum este trucatã prima?

Ce fãcea Philip K. Dick, se întreba Philip K. Dick, atunci când îi era jefuitã casa din San

Rafael?

Cu cât se gândea mai mult, cu atât versiunea poliţiei, conform cãreia dãduse chiar el lovitura, i se pãrea mai puţin imposibilã.

Nu-şi amintea, dar ştia cã asta nu dovedeşte nimic. Prietenii lui, dupã ce-l bãmiiserã, respinseserã prea la unison aceastã bãnuialã, ca sã nu ţinã seama de ea. În lipsa filmului – sau a accesului la film – se resemnase sã nu cunoascã adevãrul şi se întreba dacã aceastã capacitate de a accepta calm o asemenea ipotezã nu dovedea echilibrai sãu mintal. Fãcuse un pas în plus cãtre nebunie sau, dimpotrivã, cãpãtase suficientã luciditate pentru a-şi da seama de nebunia de altãdatã?

Ştia cã asemenea dileme nu însemnau nimic, dar se simţea mai lucid ca altãdatã. Paranoia devenise pasiunea cea mai împãrtãşitã în America, iar el se sãturase de a sa, ca un estet ce renunţã la un rafinament ce se democratizeazã. Reducând-o la statutul de simptom, încerca sã-i reconstituie ideologia. Mai mult, credea cã, dupã ce identificase motivul pentru care, pânã la Tessa, viaţa lui amoroasã fusese un lung dezastru, îl descoperise pe cel care-i guvernase viaţa intelectualã şi psihicã.

Respinsese dintotdeauna, cu toatã fiinţa lui, ideea cã ceea ce i se întâmpla putea fi fructul hazardului, al unui dans de electroni lipsiţi de coregraf, al unor combinaţii aleatorii. Pentru el, totul trebuia sã aibã un sens şi trãise, îşi analizase

viaţa, ţinând seama

j»

de acest postulat. Iar de la ideea unei semnificaţii ascunse în spatele a tot ce ni se întâmplă se ajunge, fatalmente, la cea a unei intenţii. Dacă încerci să-ţi vezi viaţa ca pe un destin, nu întârzii să vezi în ea respectarea unei scheme şi te întrebi cine a plănuit-o. Această intuiţie, pe care o avem toţi, mai mult sau mai puţin ruşinaţi, se manifestă deplin în două sisteme de gândire: primul este credinţa religioasă, al doilea paranoia. Pentru că le experimentase pe ambele, se îndoia din ce în ce mai mult că ar exista vreo diferenţă între ele.

Se încinsese şi nu mai voia să creadă că realitatea este cuvertura a altceva, o tapiserie căreia nu-i vedem decât dosul, ci locul care ne va fi dezvăluit într-o zi, în slavă. Urmaşe prea mult timp declaraţiile sfântului Pavel şi ale lui Winnie ursuleţul: *În prezent ne uităm într-o oglindă înceţoşată, dar într-o zi vom vedea şi vom fi văzuţi... Ne vom regăsi în alt loc al pădurii, dar va fi întotdeauna un băieţel şi ursuleţul lui...* Venise momentul să se ralieze înţelepciunii aspre a lui Lucretius: *vom simţi nimic, pentru că nu vom mai fi.* Nu există nimic de văzut la lumină, iar ceea ce credem că vedem în oglinda înceţoşată nu-i decât reflectarea noastră deformată de fidea morţii şi de suferinţa fără rost.

9»

Deşi materialismul este considerat în

agnostica societate modernã drept expresia oficialã a bunului-simţ, ştia cã puţini oameni se resemneazã cu adevãrat, în fundul sufletului, sã-l accepte, atât timp cât le leza dorinţele. Omul vrea sã creadã în ceva, are nevoie de un sens al vieţii. Învãţase pe propria-i piele unde duce asta, avea datoria sã-şi avertizeze semenii.

Când i se luau interviuri, expunea aceastã nouã teorie despre realitate conform cãreia toate teoriile despre realitate sunt inutile, false şi pur simptomatice. Realitatea este simplã, asta-i tot, compactã şi stupidã ca o piatrã. Nu existã nimic ascuns. Trebuie sã-i observãm repetãrile şi sã-i deducem regulile, pentru a ne descurca în viaţa de toate zilele, dar trebuie sã ne mulţumim cu atât, sã admitem cã majoritatea evenimentelor sunt datorate întâmplãrii. Dãdea, cu vehemenţa cu care-şi criticau credinţa anterioarã foştii stalinişti şi preoţii rãspopiţi, mii de exemple de rãtãciri produse de mania de a cãuta un sens acolo unde nu existã. O fatã pe care o cunoştea se alesese, din studiul Bibliei, cu convingerea cã Iisus trãia în centrul pãmântului, într-un sicriu de sticlã, menit sã-l apere de magicieni. Chiar el, sub influenţa unui om atât de remarcabil ca defunctul episcop Pike, crezuse în lucruri destul de extravagante. Dar îşi revenise, aşa cum se întorsese din infernul drogurilor, şi putea acum sã depunã mãrturie. Pe jumãtate în glumã, pe jumãtate în serios, plãnuia sã organizeze un grup de pocãiţi ai simţurilor, dupã modelul organizaţiei de luptã împotriva

alcoolului. Cel puţin eu ştiu despre ce-i vorba, spunea el, nu ca indivizii care ţin discursuri antidroguri, fãrã sã se fi atins de ele şi fãrã sã cunoascã plãcerea ce-o produc.

El cunoscuse freamãtul cãutãtorului adevãrului, care crede, pentru a treizeci şi şasea oarã, cã se apropie de revelaţia ultimã. O mai simţea încã, lucru care dãdea mai multã greutate avertismentului sãu. Nu se vindecase, dar ştia cã-i bolnav. Fãcea, din când în când, crize. În fiecare an devenea nervos când se apropia 17 noiembrie, aniversarea spargerii din casa lui, şi petrecea ziua fatidicã baricadat în apartament, cu Tessa. Teroarea pe care o simţea atunci era realã, dar nu-i afecta siguranţa gândirii. Un acces de paranoia şi gata. Se vedea, plin de sudoare, ascuns în spatele storurilor trase, aşa cum Fred poliţistul îl vedea pe Bob Arctor. Şi, comparându-se cu nefericitul sãu erou, punea diagnosticul. Disocierea personalitãţii.

Trãind, ca bolnavii suferind de maladii grave, în familiaritatea lucidã a bolii, fãcea o distincţie foarte clarã între: 1) a scrie cã organizaţii precum X-Kalay ascundeau, în realitate, laboratoare clandestine pentru droguri sau cã Nixon e un comunist; 2) a crede; 3) a crede cã-i adevãrat. Estima cã-i posibil sã scrii aşa ceva, în mãsura în care erai autor de science fiction, în care o asemenea meserie constã în a imagina asemenea ipoteze, dar cã-i condamnabil sã crezi în ele. Înţelesese, îndeosebi, cã puteai sã crezi într-un

lucru, fãrã ca acesta sã fie adevãrat din aceastã cauzã, pentru cã el era nu numai autor de science fiction, ci şi paranoic confirmat, cu tendinţa de a confunda lumea realã cu cea din cãrţile sale. Era mândru de aceastã luciditate, decis s-o pãstreze, dar asta nu-l împiedica, precum toţi cei care scãpaserã de un viciu, sã gãseascã viaţa plictisitoare fãrã el.

Ultimul capitol din *Don Quijote* îl aratã pe cavalerul tristei figuri vindecat de nebunia sa, murind din cauza acestei vindecãri, în timpul agoniei, ţine discursuri pe atât de emoţionante, pe cât de rezonabile, laudã bunul-simţ al lui Sancho Panza şi blesteamã romanele cavalereşti. Unul dintre capitolele cele mai triste din literaturã.

Cãtre sfârşitul anului 1973, viaţa lui Dick în Fullerton sea

— ZN

mână cu acest capitol. Nu muri. Îşi găsise o soţie nouă, care-i născuse un băieţel numit Christopher. Avea prieteni noi. Reîncepuse să scrie. Evenimentele agitate păreau să-i confirme intuiţiile. Se manifestau primele semne ale recunoaşterii literare. Dar încetase să ia morile de vânt drept cavaleri şi, dacă îşi mai dădea frâu liber câteodată, ştia că greşeşte. Se considera un Don Quijote al spiritului, ale cărui aventuri nu erau mai puţin exemplare, dar aventurile se terminaseră, se trăsese morala poveştii. Ajunsese la ultimul capitol şi, fără grabă şi fără să dramatizeze, savurând mici plăceri de invalid, aştepta cuvântul *sfârşit.* Imperial nu s-a sfârşit niciodată în ziua de 20 februarie 1974, Dick se plimba mormăind prin apartamentul micuţ în care locuia în Fullerton, împreună cu Tessa şi cu copilul lor, Cristopher. Cu o zi înainte îi fusese scoasă o măsea de minte şi, deoarece efectul pentothalului dispăruse în timpul nopţii, lumea era doar o durere atroce, care pulsa, conţinută de falca lui abia cusută. Ideea raţională că durerea va înceta imediat nu-l ajuta cu nimic. Dorea doar să nu mai fie acolo, să nu mai existe până durerea va înceta, dacă va înceta vreodată.

Tessa sună dentistul, iar acesta recomandă un calmant oral. Întrucât nu putea lăsa bolnavul singur, ceru farmaciei să-i livreze produsul cât mai iute.

După o jumătate de oră, se auzi soneria. Dick, cu un plic de ceai umed între dinţi, deschise. Văzu o tânără cu părul negru, într-o uniformă albă.

Avea un colier împodobit cu un pandantiv din aur, reprezentând un peşte. Dick, parcă hipnotizat de bijuterie, rămase un moment incapabil să vorbească.

— Opt şi patruzeci, zise, sau poate repetă, tânăra care-i întindea pachetul cu medicamente.

Dick se scotoci în buzunar, scoase o bancnotă de zece dolari şi întrebă:

— Bijuteria asta… ce reprezintă?

— Un peşte, îi răspunse tânăra. Simbolul pe care-l foloseau primii creştini.

Dick rămase imobil în prag, cu pachetul în mână, contemplând peştele care strălucea uşor în penumbra vestibulului. Lumina se stinsese pe palier. Uitase de durere, uitase ce căuta tânăra acolo, uitase ce căuta el însuşi acolo. Tessa, ieşind din camera în care îşi uscase părul, se apropie şi, urmărindu-i privirea, atribui expresia exaltată sânilor fetei. Tânăra, văzând-o, se decise să dea restul, să se întoarcă şi să plece. Tessa închise uşa, cu o glumă pe care o uită şi pe care Dick n-o auzi, aşa că, în afară de Dumnezeu, dacă există, nu ştie nimeni cum s-a desfăşurat dialogul care ar trebui să figureze exact în acest loc al prezentei biografii.

În *Omul din castelul înalt,* contemplarea, în acord cu dao, a unei bijuterii, împrăştie în faţa unui om de afaceri japonez vălul aparenţelor şi-i permite accesul la lumea reală. Dick va face legătura dintre experienţa lui şi cea pe care i-o atribuise, cu doisprezece ani în urmă, domnului

Tagomi, mult mai târziu. Dar ştiuse, chiar în momentul în care avusese loc, că trăise ceea ce aşteptase toată viaţa.

Minutul adevărului. *Debriefing.* Anamneză.

În cele din urmă, i se întâmplase.

Ştia cine era, unde era, unde fusese întotdeauna.

Peştele acela de aur de la gâtul lucrătoarei farmaciei reprezenta codul pregătit dintotdeauna pentru a dezactiva modulul uitării, pentru a porni programul care să-l aducă la realitate.

Şi revenise la realitate.

Imperiul nu s-a sfârşit niciodată.

Când această frază, ciudată şi totuşi familiară, îi trecu prin minte, ştiu că exprima adevărul. Fata era, şi ea, o creştină clandestină. Fusese trimisă ca să-l facă să ştie, înzestrată cu semnul care putea să-i desferece amintirile.

Dar de ce clandestinitatea aceea? De ce un dialog cu dublu înţeles, un contact de conspiratori?

Pentru a înşela supravegherea romanilor.

Ce romani? Se afla în anul 1974, în comitatul Orange, California.

Nu.

Nu. Doar credem sau, mai bine zis, cea mai mare parte dintre noi cred că trăim în 1974, în democraţia americană. Aşa cum Ragle Gumm credea că trăieşte în 1950, domnul Tagomi în lumea în care Japonia câştigase războiul, Joe Chip şi tovarăşii lui în lumea celor vii. Dar acest lucru

nu era adevărat, iar unii ştiau. Luptau. Abia te alăturaseşi lor.

Te-ai alăturat trupelor invizibile ale Celor Treji, cei care, dincolo de holograma impusă mulţimii sub denumirea de realitate, cu autostrăzi, prize electrice, restaurante Howard Johnson, cu aparenţă solidă, compactă, întrevăd gratiile închisorii, ale imensei închisori în care imperiul ţine captivi sclavii. Pentru că ai fost, fără să ştii, unul dintre ei, ai putut să te alături acum luptătorilor clandestini, purtătorii de lumină prin întuneric.

Simţi? Ceva a pornit în tine, în străfundurile organismului tău. Orologiul intern îţi spune ora exactă, data exactă.

Suntem în anul 70 după Iisus.

Acum, când ştii, când ştii care-i adevărul, lucrul nu te surprinde. De fapt, îl ştiai deja.

Izbăvitorul a venit, apoi a plecat. Dar va reveni curând. A făgăduit: înainte să dispară această generaţie. O să-l vezi. Te îndoieşti de cuvântul Domnului? Nu, eşti ca noi, cu noi: aştepţi întoarcerea Lui. Indiferent de persecuţii, te pregăteşti cu asiduitate.

Cel care are har ştie că nu trebuie să dea înapoi în faţa exigenţelor. Nu trebuie să se apere cu explicaţii liniştitoare, să-şi spună, de exemplu, că ceea ce i se întâmplă este o halucinaţie, o alegorie, o întoarcere la o viaţă anterioară. Nu, e vorba de un adevăr *ad litteram*, imediat, de singurul adevăr. Roma se află aici, acum.

Americanul mediu nu vede nimic, dar ea constituie realitatea adiacentă lumii în care trăieşte. Imperiul nu s-a sfârşit niciodată. S-a ascuns doar de ochii supuşilor. Roma a urzit pentru ei un univers de fantezie, precum proiecţia unui film pe zidurile unei închisori. O ficţiune neruşinată, pe care majoritatea spectatorilor o consideră un documentar scrupulos: nouăsprezece secole de istorie şi lumea care rezultă din ele. Dar războiul continuă în timpul proiecţiei. Cei care refuză să privească filmul, să-l creadă adevărat, sunt vânaţi fără milă: nu-s lăsaţi să iasă din sală, sunt masacraţi la toaletă. Alţii, din prudenţă, rămân aşezaţi, cu ochii închişi, cu spiritul treaz. Îşi urmează propria lor cale, slujesc alt rege. Nu poartă armuri, nici arme. Doar robe, sandale şi, uneori, un peşte aurit, prins de brăţară sau de colier, care le permite să se recunoască între ei. Formează o comunitate secretă, unită de speranţă şi de ameninţare, care comunică prin intermediul codurilor, foloseşte canale dezafectate, mâzgăleşte în ţărână semne esoterice.

Doamne, fii lăudat! Te-am regăsit! Iată-te revenit printre noi!

Noaptea următoare visă mult şi înţelese că acele vise urmau să-i completeze iniţierea. Cel mai mult vedea cărţi deschise. Dacă ar fi putut să le citească şi să ţină minte ce citise, ar fi găsit răspunsul la toate întrebările pe care şi le punea. Din nefericire, paginile se mişcau prea repede prin faţa ochilor lui, ca într-un copiator. Mai mult,

păreau a fi scrise cu un alfabet străin. Se trezea frustrat, dar nu se îndoia că informaţia se înscrisese în zonele din creierul său, acelea în care trebuia să ajungă. Poate că fuseseră înlăturate din conştientul lui ca măsură de securitate.

Cum să explice? O aură fâlfâia, se rotea în jurul lui. Se comporta ca o fiinţă vie, dotată cu inteligenţă, care îngloba obiectele familiare şi le transmitea energia sa. Spiritul lui, apartamentul, mica lor lume semănau cu o baterie aproape terminată care fusese reîncărcată brusc.

O privea pe Tessa care, ghemuită la capătul canapelei, ca un mic animal zburlit, îşi lipăia cafeaua dintr-o cană împodobită cu un Snoopy. Îl privea pe Chris, care se târa în patru labe pe mochetă. Privea pisicile. Se părea că nimeni nu-şi dădea seama.

Se gândi că ar trebui ca, fără să-i destăinuie tot adevărul, s-o înveţe pe soţia lui anumite coduri, anumite elemente de prudenţă elementară. Din fericire, era obişnuit cu asemenea lucruri. Din acest punct de vedere, ceea ce o mulţime de oameni considerau ca fiind paranoia lui constituia o binecuvântare. Îi fusese, multă vreme, frică de toate, de fisc, de agenţii brigăzii antidrog, de FBI, dar avusese dreptate şi greşise în ultimele luni, când îşi renegase frica. Ea îl întărise, îi dăduse reflexe de luptător în ilegalitate.

Avea şi obiceiul de a spune lucruri bizare. Nu se ştia când glumea sau când vorbea serios, dacă

credea în ce spune sau dacă nu cumva testa, prin intermediul interlocutorului, vreo teorie ţicnită care-i venise în minte şi care urma să fie înlocuită imediat de o alta. Se ştia că o conversaţie cu Philip K. Dick nu se supunea regulilor unei conversaţii normale, că nu trebuia să te miri de nimic, iar această înţelegere tacită îi lăsa o marjă de manevră apreciabilă, fără să fie considerat nebun. Dar, cu toate acestea, riscul nu era mic. Trebuia să înainteze cu prudenţă.

O trimise pe Tessa să cumpere lumânări votive (Ce fel de lumânări?

— Lumânări, pur şi simplu…), pentru a improviza un mic altar pe o etajeră din camera lor. Lumânările urmau să ardă fără întrerupere în faţa unui tablou naiv filipinez ce-o reprezenta pe Fecioară.

În timp ce Tessa era la magazin, Christopher, care-şi terminase siesta, începu să plângă. Dick se duse să prepare ciocolata cu care-şi potolea fiul. Când se întoarse în cameră, micuţul întinse mâna după biberon. Fără să ştie de ce, luase şi o bucată de pâine care se afla pe masa din bucătărie. Îşi dădu seama brusc de ce-o luase. Trebuia să se întoarcă după apă, dar se răzgândi: dacă, într-un fel sau altul, romanii asistau la scenă, legătura dintre pâine şi apă urma să-i alarmeze. Trebuia ca scena să fie naturală. Nu trebuia să se vadă decât un tată care se joacă împreună cu fiul său. Îi dădu bucata de pâine lui Christopher şi luă biberonul, îi desfăcu tetina şi turnă un pic de ciocolată pe capul

copilului. Apoi trasă iute o cruce pe fruntea fiului său, şuşotind cuvintele care, în limba greacă, însemnau: *În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.* După care, înapoie biberonul copilului. Apoi îl îmbrăţişă şi-i şopti la ureche numele său creştin secret: Paul. Toată ceremonia nu durase decât câteva secunde, iar un observator neprevenit n-ar fi remarcat nimic. Dick făcuse gesturile din instinct, cu autoritate şi precizie, împins de o forţă care-l depăşea cu mult, dar pe care o ştia grijulie pentru binele lui şi al fiului său.

Ostilităţile începură în noaptea botezului lui Christopher, prin intermediul radioului. Obişnuia, de câteva zile, să-l lase aprins în permanenţă, cu volumul scăzut, pe un post cu muzică lentă. Această companie sonoră îl liniştea, îi furniza un reper când se trezea tresărind, fără să ştie unde se afla. Şi dormeau sub protecţia Fecioarei filipineze, înconjurată de lumânări votive parfumate cu tămâie şi de vocile suave ale lui Carly Simon, Olivia Newton-John sau Linda Ronstadt, preferata sa.

Către ora trei dimineaţa, Tessa fu trezită din somn de o agitaţie neliniştitoare. Phil stătea pe pat, legănându-se înainte şi înapoi, astupându-şi urechile cu mâinile. Repeta, cu o voce behăitoare: *Libera me, Domine!* Tessa, uluită, nu îndrăzni să mişte, dar el îşi dădu seama că-i trează şi răcni la ea să închidă *aia.* Tessa nu apucă să-şi dea seama că *aia* desemna radioul. Se aruncase jos din pat, furios, şi-l debranşase. Îl duse, în fugă, în

bucătărie, după care se întoarse. Tremura.

Îi explică apoi că fusese trezit de vocea Lindei Ronstadt cântând *You are no good,* un cântec de pe ultimul ei album, care-i plăcuse foarte mult. Dar de data asta înţelesese cuvintele, sau ceva amestecat printre cuvinte, un fel de paraziţi care formau numele lui. Lui, lui Phil îi repeta răutăcios Ronstadt: *You are no good*, nu eşti bun, poţi să crăpi, *trebuie* să crăpi. Ronstadt, sau piraţii anticreştini care se foloseau de Ronstadt, îi doreau moartea.

Tessa îl calmă, cât de cât. Readormiră. Dar, un pic mai târziu, radioul scos din priză reîncepu să cânte. În locul Lindei Ronstadt, o voce lentă, cavernoasă, fără îndoială o voce sintetizată, care repeta, pe un fond muzical, obscenităţi puerile, ameninţătoare. Numele *Dick* înseamnă, în argoul american, şi, evident, se pretează la glume vulgare. În noaptea aceea n-a fost scutit de niciuna. Erau întrerupte de ameninţări cu moartea sau, mai degrabă, de incitări la moarte, a căror putere insinuantă îl îngroziră.

Când găsi curajul să se ducă în bucătărie, imprecaţiile încetară. Reîncepură de îndată ce se întoarse în cameră. Trezită iar, fără pic de menajamente, Tessa ascultă zadarnic. Pentru a termina povestea, Dick aruncă tranzistorul în găleata de gunoi, o umplu cu apă şi-şi puse ceară în urechi.

A doua zi îi veni ideea că nu putuse auzi, conştient, ceea ce auzise. Duşmanii săi difuzaseră

acel program pentru a-l condiţiona în timpul somnului. Primise, într-o zi, un prospect pentru învăţarea limbilor străine prin intermediul casetelor ascultate în timpul somnului. Trezindu-se, surprinzând îndemnurile la sinucidere pe care voiseră să i le imprime în circuitele cerebrale, le dejucase planul. Da, dar pentru cât timp? Şi de câte ori fusese, fără să-şi dea seama, supus undelor ucigaşe?

Lucrurile se petreceau ca şi cum creierul lui, reactivat după ce-i fusese prezentat peştişorul de aur, devenise un post de radio capabil să recepţioneze mai multe frecvenţe deodată, bombardat cu informaţii contradictorii, cărora trebuia să le descopere canalul, să le determine originea, să le afle intenţiile.

Lupta avea să fie grea.

Dacă se considera un receptor radio, trebuia să se regleze cât mai bine. Citise, într-o revistă de popularizare a ştiinţei, la care erau abonaţi el şi Tessa, că absorbţia masivă de vitamine putea ameliora comunicaţia între cele două emisfere ale creierului şi, fără să se lase impresionat de faptul că tratamentul descris fusese experimentat pe tineri schizofrenici, decise să-l aplice. Înghiţea, de trei ori pe zi, pumni de pilule, care-l împiedicau să doarmă şi-l făceau să vadă, sub pleoapele strânse, jerbe fosforescente neîntrerupte. Gândurile-i goneau cu toată viteza, ca nişte reptile pe un coridor întunecat. Pete colorate pluteau în penumbra dormitorului. Când reuşea să aţipească,

în zori sau după-amiaza, avea vise stranii. Majoritatea evocau lumea greco-romană. Era închis în mijlocul Colosseumului, într-o cuşcă pe care nişte şopârle uriaşe încercau s-o deschidă. Sau vedea un vas negru cu auriu, aşezat pe un trepied, iar o voce îi spunea data: 840 înainte de Iisus Cristos. Vocea se exprima în limba greacă, dar el o înţelegea. Când se trezi, se întrebă ce se întâmplase în 840. După *Encyclopaedia Britannica*, data corespundea perioadei miceniene. Se chinui zadarnic să înţeleagă scopul acestei deplasări temporale, cu opt secole înainte de vremurile apostolilor către care păreau a converge toate celelalte indicii.

Într-o noapte, se plimba prin bucătărie, uitându-se încruntat la radioul pe care Tessa îl recuperase din lada de gunoi. Îşi dădu seama, deodată, de o eroare în dozele sale: comprimatele de vitamină C conţineau, fiecare, cinci sute de miligrame, nu o sută. Luase de cinci ori mai mult decât crezuse. După ce făcu un calcul rapid, ajunse la concluzia că asta însemna şapte grame în plus pe zi, timp de opt zile, fără a mai ţine seama şi de alte vitamine: îşi saturase organismul. Se duse, destul de îngrijorat, să se culce. Lumânările votive ardeau pe etajeră, în faţa Fecioarei filipineze. Tessa dormea alături de el – nu ştiu dacă goală sau în cămaşă de noapte – Christopher în leagăn, în spatele unui paravan, iar pisica Pinky pe canapeaua din salon. Se auzea respiraţia lor, bâzâitul frigiderului şi zgomotul

constant, dar îndepărtat, al maşinilor ce goneau pe autostradă.

Deodată, petele de culoare în suspensie începură să gonească pe perete. Iute, din ce în ce mai iute, ca propulsate de o forţă centrifugă către un *afară* imens, devorant. Vor ajunge ta, gândi el, iar ideea acelei margini îl sperie. Universul se întorcea pe dos, ca o mănuşă. Stând nemişcat pe pat, năvălea într-un coridor de lumină care nu înceta să se deschidă în faţa lui. Năvălea, cădea, plonja cu viteza fulgerului. Scena semăna cu sfârşitul filmului *2001,* cea în care astronautul iese din sistemul solar.

Apoi culorile alcătuiră forme, contumri definite care se înlănţuiau, se permutau, se transformau foarte repede. Parcă ar fi fost tablouri abstracte. Văzu, în câteva secunde, o sută de tablouri de Paul Klee. Identifică apoi opere de Kandinsky, mai multe perioade ale lui Picasso. Ore în şir. Zeci de mii de tablouri pentru fiecare artist reprezentat, mult mai multe decât pictaseră în viaţa lor, decât ar fi pictat dacă ar fi trăit câteva secole. Fiecare trecând foarte repede, urmat deja de succesorul succesorului său, dar fiecare având timp să-i atragă atenţia, să-şi imprime semnul perfecţiunii sale. Dick nu era un estet şi se plânsese întotdeauna de un simţ vizual sărac. Pentru prima oară, violenta şi insesizabila frumuseţe a formelor i se revela cu ardoare. I-ar fi plăcut să se bucure de ea fără prejudecăţi, fără judecată, dar exact acest lucru îi era interzis: nu

avea timp pentru plăcere, doar pentru înţelegere, şi se străduia să-şi dea seama ce însemna această viziune. Dorea să fi avut grefată pe retină o cameră de luat vederi, ca să-i rămână o înregistrare a acelei colecţii miraculoase, pentru ca ulterior s-o examineze experţii. Nu era suficient s-o vadă, trebuia să ştie de unde venea, ce însemna. Pentru că trebuia să însemne ceva. Delectarea aceea vizuală nu putea fi gratuită, aleatorie. I se transmiteau, sub formă de lumini fâlfâitoare, dispuse sub forma unor tablouri abstracte, informaţii a căror natură o ignora.

Mai târziu, Christopher se trezi, iar Tessa se duse bombănind la bucătărie, să-i pregătească biberonul. Dick rămase întins, scăldându-se în ceea ce mai rămăsese din orgia nocturnă: pete de culori decolorate care păliră, apoi dispărură încet. Se ridică bine dispus, cu ochii curaţi, convins că fusese transformat.

Această transformare nu afectă gustul lui pentru ipoteze, care se dezlănţui în zilele următoare.

De fapt, întrebarea rămăsese aceeaşi: mesajele primite fuseseră emise de el însuşi sau veneau de la o instanţă exterioară?

În ipoteza materialistă, cea a circuitului închis, nu trebuia să caute departe. Reciti cu grijă articolul privind tratamentul cu vitamine, examină etichetele flacoanelor, răsfoi dicţionarul medical, tovarăşul unei vieţi de ipohondru, şi obţinu, din aceste cercetări, o teorie de-o verosimilitate

ştiinţifică impresionantă: aciditatea vitaminelor provocase în creierul său o scădere brutală a acidului aminobutiric, numit şi lichid GAB A. Se pare că acest lichid inhibă, în funcţie de nivel, anumite structuri ale sistemului nervos central. Exact cele care te fac să vezi elefanţi roz sau şiruri de tablouri de Kandinsky. Lichidul GABA este opusul LSD. Când lipseşte, începe fantasmagoria. Îl satisfăcea soluţia cu lichidul GABA, aşa cum zici *trebuie să fie delcoul*, când maşina începe să scoată zgomote bizare.

O anchetă paralelă îl făcu să consulte lucrări despre Klee şi Kandinsky, căutate de Tessa la bibliotecă. Află că un număr mare de pânze ale acestor pictori erau conservate la muzeul din Leningrad. Această informaţie trezi amintiri. Cineva îi vorbise, cu ani în urmă, de experienţele făcute de sovietici în domeniul comunicării telepatice. Se putea ca el să fie obiectul unei experienţe de felul acela, constând în filmarea tablourilor abstracte ale muzeului din Leningrad şi bombardarea neuronilor unui cetăţean din Fullerton, California, cu imaginile lor accelerate?

Să admitem că da. Dar de ce? De ce Phil Dick şi nu altul? Din întâmplare, sau cu un motiv temeinic? Şi de ce pânze abstracte? Iar aceasta din întâmplare, pentru că trebuia un mesaj oarecare pentru a testa mediumul, sau pentru că mesajul conţinea o semnificaţie?

Prima întrebare fusese pusă doar pentru a fi vorba de un raţionament în toată regula. Nu se

îndoia că fusese vizat chiar el. Cunoştea bine tendinţa lui de a găsi suspect, sau măcar semnificativ, faptul că un vânzător de aspiratoare îi suna la uşă în aceeaşi zi cu un martor al lui Iehova. I-ar fi plăcut să scape de ea, dar faptele sunt fapte, iar principiul parcimoniei, baza oricărei explicaţii ştiinţifice, îi interzicea să-şi imagineze că fusese contactat, la interval de trei săptămâni, de creştini secreţi care luptau împotriva Imperiului, şi de telepaţi sovietici, fără ca între aceste evenimente să existe vreo legătură. Rămânea să descopere această legătură.

Savanţii ruşi care lucrau la programul respectiv făceau parte din conspiraţia peştelui? I se părea mai logic să-i imagineze în serviciul Imperiului, Uniunea Sovietică reprezentând avatarul acestuia cel mai deschis, dacă nu cel mai sofisticat. Dar nu trebuia să uite de disidenţi. Poate că savanţii disidenţi încercaseră să-l contacteze, punându-şi vieţile în pericol. Poate că da, poate că nu. Mai degrabă ar trebui să ia în considerare ipoteza conform căreia savanţi sovietici care nu erau disidenţi, ci servitori fideli ai Imperiului, surprinseseră mesajul pe care încercaseră să i-l transmită adoratorii peştelui, iar acum încercau să-l bruieze. În perioada când locuise în Hacienda Way, unul dintre un băiat care murise între timp, se specializase într-o glumă care consta în a debita foarte repede şi foarte tare un şir de numere la întâmplare, de fiecare dată când cineva încerca să dea un telefon. Acest lucru

făcea imposibilă formarea numărului. Dacă ruşii încercau să-i facă aceeaşi figură, mesajul nu avea alt scop decât să satureze frecvenţa şi trebuia să fie complet arbitrar. Dar nu era bine să se grăbească să tragă concluzii. Faptul că mesajul îl zăpăcea nu dovedea că nu-i cel adevărat, cel pe care încercau să i-l transmită prietenii invizibili. Se putea ca acest mesaj să nu se adreseze conştientului, ci direct unor zone subcorticale mai ascunse, mai sigure. Şi, împotriva oricărei raţiuni, nu putea să nu fie sigur că înmagazinase un stoc de date care, fără să ştie, începuseră să-i informeze sistemul nervos şi să-l modifice în profunzime. Poate pentru binele lui. Oricum, pentru ca să triumfe lumina.

În zilele următoare, visele îşi dublară intensitatea. Avea impresia că urmează un curs intensiv, fără să ştie la ce materie. În schimb avusese posibilitatea neplăcută să identifice limba: rusa, cu siguranţă. Prin faţa ochilor îi defilau pagină după pagină, sute de pagini din manuale tehnice imprimate cu caractere chirilice.

Atunci îşi aminti de articolul lui Lem.

În urmă cu câteva luni primise traducerea în germană a unui articol apărut într-o revistă poloneză sub semnătura lui Stanisław Lem, care era considerat cel mai mare scriitor de science fiction din blocul socialist. Cărţile lui fuseseră traduse în toate limbile. Cineastul Tarkovski realizase, după romanul lui, *Solaris,* un film conceput a fi replica sovietică la *2001.* Iar acest

personaj important îşi dăduse osteneala să scrie o lungă analiză a literaturii science fiction americane, care putea fi rezumată la: toţi sunt nişte nulităţi, cu excepţia lui Philip K. Dick.

Rechizitoriul se baza pe argumente culturale, iar excepţia surprindea cu atât mai mult cu cât puteai cu greu să-l prezinţi pe Dick drept un parnasian rătăcit printre negustorii de vite. Lem nici nu încerca aşa ceva. Dimpotrivă, sublima prostul gust, stilul neglijent, intrigile banale. În ciuda acestor aspecte, estima că prăpastia dintre Dick şi colegii lui putea fi comparată cu cea care despărţea *Crimă şi pedeapsă,* de Dostoievski, de mulţimea de autori de romane poliţiste. În felul lui naiv, Dick emitea despre lumea modernă adevăruri vizionare, iar cel mai bine o făcea în *Ubik.*

Elogiul îl flatase, dar, în acelaşi timp, îl tulburase. Niciodată nu considerase *Ubik* una dintre operele lui cele mai bune. Îşi amintea mai puţin cartea şi mai mult epoca oribilă în care o scrisese, când totul se dezagrega, şi în căminul, şi în creierul său. Iar acum, în interval de câteva luni, mai multe persoane din Europa descopereau în romanul acela rasolit profunzimi cu semnificaţii misterioase. Unul dintre editorii lui francezi, Patrice Duvic, îl vizitase în timpul toamnei şi-i declarase, solemn, că o considera una dintre cele mai importante cinci cărţi scrise vreodată.

— *Wait a minute,* Patrice. Vrei să spui una dintre cele mai bune cinci cărţi de science

fiction…

Dar nu, celălalt insistase: una dintre cele cinci cărţi importante pentru istoria umană. Dick nu reuşise să afle nici de ce, nici care erau celelalte patru, dar aspectul convins al lui Duvic îl făcuse să viseze.

Începuse să corespondeze cu Lem, care se chinuia să publice *Ubik* în Polonia. Lucrurile păruseră imposibil de rezolvat când se dovedise că, în conformitate cu legile din ţările socialiste, drepturile de autor nu puteau fi încasate decât la faţa locului. Amabil, Lem declarase că ar fi un motiv ca Dick să vină să viziteze Polonia şi, de ce nu, să ţină o conferinţă la Varşovia, unde îl aştepta un munte de zloţi. În maniera lui imprevizibilă, Dick se enervase. Scrisese scrisori furioase agentului lui literar, editorului şi, îndeosebi, lui Lem, pe care-l acuzase că intenţiona să pună mâna pe drepturile lui de autor, bizuindu-se pe faptul că n-o să vină niciodată în Polonia; apoi că folosea momeala ca să-l facă să vină şi să nu-l mai lase să plece. Această ipoteză dovedindu-se mai interesantă decât o simplă deturnare de fonduri, îşi petrecuse iama explorându-i implicaţiile complicate, deşi fusese lipsit de interlocutor, pentru că Lem nu-i mai răspunsese la scrisori.

Era evident că serviciile secrete din Est apreciau conţinutul subversiv al operei sale. Începuseră prin a o descifra, după cum dovedea articolul lui Lem – sau, probabil, colectivul care semna cu numele lui Lem. Vedeau în el un

Soljeniţîn în putere, mai periculos decât celălalt pentru că ameninţa să dezvăluie lumii libere (cât mai rămăsese din ea) secretul bine păstrat până atunci al sovietizării Americii, ca să nu mai pomenim de cel al vieţii de după moarte. Nu se vorbea despre el, la televiziunea franceză, ca despre un scriitor ce merita Premiul Nobel? (Duvic îi povestise, amabil, despre această remarcă de fan, emisă într-o emisiune culturală târzie, iar el dedusese că un lobby francez influent îi susţine candidatura în faţa juriului suedez; se întreba deja ce va face când dictatura nixoniană va refuza să-l lase pe ilustrul opozant să se ducă la Stockholm, ca să primească premiul.)

Până să se ajungă la asta, în Est se încerca dezamorsarea bombei. I se făcuseră avansuri. Fuseseră lansate în direcţia lui baloane de încercare. Poate că Duvic era şi el amestecat – poate nu conştient, deşi nu se îndoia că toţi intelectualii ăia francezi, mai mult sau mai puţin marxişti, care vedeau în opera lui o critică a capitalismului, erau manipulaţi, serveau pentru transmiterea în lumea liberă a planurilor KGB-ului. Un pion care fusese avansat pentru a elibera diagonala nebunului. Iar Lem, o dată terenul pregătit, intrase în scenă, plin de amabilitate, invitându-l în Polonia. Dacă se lăsa prins în cursă, ce se va întâmpla la Varşovia? îşi imagina fără nicio dificultate: şirul de conferinţe pline de succes, dineuri, toasturi... iar într-o dimineaţă se va trezi, mahmur, într-o cameră cu pereţii albi,

înconjurat de indivizi în halate albe, cu seringi în mâini.

— Nu va dura mult timp, *gosp* Dick, şi nu doare deloc, în seara asta puteţi să vă susţineţi conferinţa.

Iar seara se va trezi în faţa unei asistenţe mai numeroase ca de obicei, pentru că vor fi invitaţi corespondenţi de presă străini, iar el se va pomeni spunând că decisese să rămână aici, în Polonia, în ţara libertăţii.

Din fericire, le dejucase planurile, scăpase de spălarea creierului. Râsese încântat, gândindu-se că vor cădea capete în colectivul Lem.

Dar acum îşi amintea o frază, pe care o citise sau o auzise undeva, nu-şi amintea unde: Râdea pentru că duşmanii nu reuşeau să-l atingă. Nu ştia că se antrenaseră special ca să-l rateze.

Avea simţământul neplăcut al unui jucător de şah care îşi dă seama că urmează un atac fulgerător, dar nu-şi poate dă seama de unde va porni lovitura. Tentativa lui Lem, paginile cu litere chirilice, viziunea cu tablouri din Leningrad, toate anunţau revenirea diabolicei teme ruse în simfonia vieţii sale. Aşteptă.

Lovitura din 20 mai fu declanşată în ziua de 18, printr-o mişcare suspectă. În ziua aceea sosise o scrisoare recomandată, iar Tessa semnase recipisa. Corespondentul, care se prezenta, într-o engleză chinuită, drept un admirator, cerea un autograf sau, dacă era posibil, o fotografie cu dedicaţie. Scrisoare de fan clasică, din acelea din

care ţi-ai fi dorit cât mai multe. Numai că aceasta venea din Tallin, din Estonia.

Nimeni nu-i scrisese, în viaţa lui, din Estonia. Deschise atlasul, constată fără surpriză că Tallin se afla foarte aproape de Leningrad şi nu prea departe de Varşovia. Plasa se strângea în jurul lui.

Deodată, o frază îi ieşi din gură, o frază pe care n-o pregătise şi al cărui sens îl descoperi pe când o pronunţa:

— Azi e luni, îi spuse el Tessei. Miercuri vom primi altă scrisoare, iar aceea poate să mă ucidă.

Refuză să dea altă explicaţie, şi rămase prostrat în pat până a doua zi.

În dimineaţa zilei de 20 o trimise pe Tessa să caute scrisorile în cutie. Ea le aduse, cu o solemnitate plină de teamă. Erau şapte. El le examină, fără să le deschidă. Şase dintre ele puteau fi identificate uşor: prospecte, facturi. Plicuri cu antet, scris familiar. A şaptea nu avea menţionat expeditorul. Ştampila arăta că fusese trimisă din New York.

— Asta e, spuse el, cu vocea sugrumată.

O rugă pe Tessa s-o deschidă şi să-i descrie conţinutul, fără să i-o arate. Nu era vorba de o scrisoare, ci de copia, pe aceeaşi pagină, a doua articole de critică literară, apărute într-un ziar de stânga new-yorkez, *Daily World.* O romancieră sovietică rezidentă în Statele Unite era felicitată pentru că descrisese cu luciditate decadenţa capitalismului. Cuvintele *declin* şi *moarte* erau subliniate cu roşu. Pe spatele copiei, îi mai spuse

Tessa, se aflau numele şi adresa romancierei. Era de presupus că plicul fusese trimis de ea.

Dick închisese ochii. Situaţia putea să pară banală: dorind să atragă atenţia unui scriitor – pe care-l admira şi care avea, în mediile de stânga, oarecare reputaţie – asupra operei sale, femeia îi trimisese elogiile care-i fuseseră adresate. Dar el ştia foarte bine despre ce-i vorba, de două zile o voce interioară îi spunea că-i altceva: în sens literal, o încercare. De răspunsul lui depindea destinul său.

— Iată, spuse Cel Veşnic. Am pus în faţa ta viaţa şi moartea. Alege.

Era rândul lui să joace. Îşi imagina consecinţele fiecărei mişcări, până la mat. Dacă ar fi ştiut cine-i sunt adversarii! Ruşii, în aparenţă. Dar era prea aparent. Şi după ce refuzase oferta destul de atrăgătoare a lui Lem şi a clicii sale, ar fi muşcat dintr-o momeală atât de grosolană? Să fie vorba de creştinii secreţi care, conform celei mai curate tradiţii spirituale, jalonau cu ispite traseul lui iniţiatic? Aceeaşi obiecţie: nu se simţea deloc tentat să ia legătura cu romanciera sovietică. Dimpotrivă, tot ce provenea din URSS îl speria. Această informaţie falsifica testul, iar cei care-l testau nu puteau ignora acest lucru. Testul avea alt înţeles. Alegerea nu consta în a răspunde – ai pierdut – sau a nu răspunde – ai câştigat. Înţelese imediat: tentaţie era, pentru el, nu de a răspunde, ci de a nu răspunde. Să ardă hârtia, s-o ascundă sub pernă, să nu se gândească la ea: iată ceea ce

se aşteptau să facă şi nu trebuia să facă. Atunci ce trebuia? Să răspundă? Nici asta.

La două ore după primirea scrisorii, telefonă la FBI. 18

Prăbuşirea tiranului

Ê

Poliţiştii sunt obişnuiţi să aibă de-a face cu tot felul de ţicniţi: indivizi care se autoacuză de crime pe care nu le-au comis, care au văzut farfurii zburătoare, care au surprins un complot împotriva preşedintelui Statelor Unite... Mai ştiu că, uneori, asemenea declaraţii aiurite pot conţine o parte adevărată. Multe descoperiri de scandal au început astfel. Ar fi ideal să controleze toate informaţiile îndoielnice, dar lipsa de efective şi de timp le interzice. Din fericire, în anumite cazuri nu există posibilitate de îndoială. De exemplu, când un individ care pretinde că-i scriitor de science fiction celebru în întreaga lume, propus în Franţa pentru Premiul Nobel, având o carte care fusese cât pe-aci să fie ecranizată de John Lennon, da, John Lennon din formaţia Beatles, care o citise la recomandarea lui Timothy Leary (să nu credeţi că sunt de acord cu Leary, dimpotrivă, am scris o carte împotriva drogurilor, n-a apărut încă, dar intenţionez s-o dedic fostului procuror Kleindienst, asta ca să cunoaşteţi poziţia mea, care, din nefericire, a fost înţeleasă greşit, în mare parte din cauza unui text iresponsabil al lui Harlan Ellison, conform căruia cărţile mele au fost scrise sub influenţa LSD, ceea ce este, evident, fals), deci

când un individ care nu-i capabil să înceapă o frază fără să deschidă o avalanşă de paranteze şi să o ia de dinainte de potop, vă mărturiseşte, după un preambul de douăzeci de minute, că a primit o scrisoare de la un cititor din Estonia şi, două zile mai târziu, *cum prevăzuse*, copia unor articole apărate într-un ziar nu chiar comunist, dar, oricum, roşu, foarte roşu, şi că, după toate probabilităţile, e vorba de o tentativă de racolare a KGB-ului; când, pentru a-şi face spusele mai plauzibile, individul se lansează într-o poveste confuză despre drepturile de autor îngheţate în Polonia cu singurul scop de a-l atrage dincolo de cortina de fier, pentru a i se spăla creierul… atunci asculţi cu răbdare, îl asiguri că iei notiţe şi, la sfârşit, când individul întreabă ce trebuie să facă, îi spui, adresându-i-te pe numele mic: *Ai făcut deja foarte mult, Phil. Ai făcut ce trebuia să faci. Nu spune nimic, nimănui. De acum ne ocupăm noi.*

Pronunţate cu suficientă convingere, cu un ton în acelaşi timp grav şi confidenţial, asemenea fraze permit, în general, oprirea discuţiei. Dar nu trebuie să-ţi faci iluzii: înşelat pentru moment, ţicnitul obişnuit nu întârzie să se simtă neglijat şi, în nouă cazuri din zece, revine la atac.

Imediat după ce închisese telefonul, Dick compusese o scrisoare în care rezuma ce spusese – puţin cam dezordonat, îşi cerea scuze – însoţită de dovezile comentate: articolul lui Lem, corespondenţa cu Lem, scrisoarea fânului

estonian, copia articolelor *din Daily World.* Această scrisoare, prima dintr-o serie de paisprezece în patru luni, fu singura care primi răspuns. Iată-l:

Dragă domnule.

Mulţumim pentru scrisoare şi pentru documentele pe care le vom examina cu grijă.

Dacă luaţi cunoştinţă de alte informaţii susceptibile a ne interesa, nu ezitaţi să ne contactaţi.

Al dumneavoastră.

William A. Sullivan

Biroul Federal de Investigaţii, Los Angeles.

A doua şi a treia frază fuseseră imprudente. Puţin spus că Dick aflase alte informaţii: îl sufocau, năvălind prin canale diverse. Nu toate erau de natură să-l intereseze pe William A. Sullivan, pe care-l bănuia, ca altă dată pe George Smith şi pe George Scruggs, de indiferenţă teologică. Dar putea, după ce-i trimisese copia ameninţătoare din *Daily*, să-i ascundă ce înţelesese deodată, în noaptea următoare, despre subiectul acela?

Înţelegând pericolul pe care-l reprezenta pentru el şi numai pentru el, pentru că fiecare dintre noi are propria-i cheie de acces, avusese grijă s-o pună pe Tessa să i-o citească, fără s-o vadă el însuşi. În aceeaşi seară, după ce telefonase, o trimisese la FBI. Copia rămăsese sub acoperişul lui doar câteva ore. Dar, când o pusese în plic, nu se putuse împiedica să n-o privească.

Câteva cuvinte îi izbiseră retina. Îşi atinseseră ţinta.

o *9*

Încercase zadarnic să le izgonească, să le uite. Ar fi trebuit să nu le vadă. Acum dansau în faţa ochilor lui:

Antonetti Olivetti Dodd Mead Reinhardt Holt

Nume proprii, fără îndoială nume de autori sau de editori. Nume care nu-i spuneau nimic, dar pe care au vrut să i le arate.

În timpul nopţii, literele se mişcau sub pleoapele lui, se aranjau ca nişte dansatoare care-şi schimbau partenerii. În zori, nu rămase decât un cuplu:

Olive Hoit.

Olive Hoit…

Bineînţeles.

A

Îngrijitoarea de copii care avusese grijă de el în Berkeley, care-i vorbise fără încetare despre Uniunea Sovietică, locul în care oamenii trăiau fericiţi.

De câţi ani oare nu se mai gândise la ea? De câţi ani crezuse că uitase numele acela?

Îi fusese imprimat în creier cu patruzeci de ani în urmă, pentru ca, atunci când va sosi momentul, să permită accesul, aşa cum predă un oraş un trădător infiltrat cu multă vreme în urmă. *Olive Hoit* juca acelaşi rol pentru roşii ca bijuteria în formă de peşte pentru creştini. Fără îndoială, peştele care se mişcase în el cu cincisprezece ani

în urmă, pe vremea când scrisese *Omul castelul înalt,* fusese încrustat cu mult mai înainte, în copilărie. Slavă Domnului, peştele ieşise la suprafaţă înainte de Olive Hoit. Anamneză acţionase în folosul creştinilor, nu al Imperiului.

Era mai bine să nu-i pomenească lui William A. Sullivan despre peşte şi creştinii secreţi. Doar despre Olive Hoit. Apoi, după o săptămână, despre vizita pe care intenţionau să i-o facă un grup de marxişti canadieni şi francezi. Ce să facă? Să-i primească, pentru a nu le trezi bănuiala? Să le trântească uşa în nas, să nu răspundă la telefon? Să plece într-o călătorie? Scrisorile sale îngrozite rămâneau fără răspuns, Sullivan lipsea când îl căuta. Concluzionă că trebuia să se descurce singur. Încă un test, fără îndoială: era lăsat de capul lui. La început, vru să fugă. Dar, după cum se aştepta, maşina refuză să pornească. Sabotaj. Atunci fu obligat să reziste, petrecu după-amiaza cu marxiştii şi, a doua zi, îi scrise lui Sullivan că degeaba încercaseră să-l prelucreze, cu microfonul în mână, nu permisese nicio interpretare tendenţioasă a operei sale. Nu căzuse în capcanele lor. Bine jucat, nu?

Din nefericire, nimic din ce-am povestit nu-i inventat. Această corespondenţă cu sens aproape unic există. Figurează în primul volum, care acoperă decisivul an 1974, al scrisorilor lui Dick, publicate recent de un editor american. Paul Williams, care a stabilit textul pornind de la copiile păstrate de autor, mărturiseşte că se

gândise, la un moment dat, să le modifice, pentru a menaja amintirea prietenului său şi sentimentele mai multor persoane în viaţă.

Versiunea acestora se află la începutul culegerii şi, oricât de ataşaţi am fi de ideea că nu există adevăr, ci doar puncte de vedere, trebuie să recunoaştem că acelea ale lui Stanisław Lem sau ale lui Peter Fitting, conducătorul *grupului marxist,* se referă la ceea ce majoritatea dintre noi considerăm drept realitate, în timp ce scrisorile lui Dick n-au valoare decât într-un sistem evident delirant. Am explicat pe ce se bazau suspiciunile lui faţă de Lem. Cât despre redutabilul *grup marxist,* se compunea dintr-un universitar francez, autorul unei cărţi despre science fiction prefaţată de Jean-François Lyotard, un muzician rock şi soţia acestuia, toţi trei reprezentativi ai mediilor din care se recrutau, în cursul anilor şaptezeci, admiratorii străini ai lui Dick: trăsniţi evidenţi, stângişti marcusoreichieni, bărboşi inofensivi. Iar el se simţise obligat să facă nu un raport, ci două.

Esenţa unei convertiri constă în a-l schimba pe cel care o suferă. Îl întoarce ca pe o mănuşă. Nu mai gândeşte cum gândea, nu mai acţionează cum acţiona, iar uneori ironia harului îl face să acţioneze şi să gândească într-un fel care altă dată nu-i spunea nimic, ba chiar îi repugna. Aceste transformări, care ar fi părut odioase omului vechi, îl încântă. Ele garantează autenticitatea experienţei sale, faptul că în el vorbeşte un altul. Într-un fel, se va adapta. Intelectualul sceptic şi

ironic care devine catolic îşi va exprima bucuros credinţa sub forme populare: cucernicie cotidiană, medalii făcătoare de minunii… Unui literat fin, cunoscător al picturii, vor începe să-i placă Gilbert Cesbron şi naivii iugoslavi cu bucuria subtilă că se desprinde de determinism şi-şi cucereşte libertatea. A merge împotriva înclinaţiilor naturale, asta înseamnă pocăinţă.

Rebel, element rău, inamic al autorităţii sub orice formă. Dick nu s-ar fi gândit niciodată să sune FBI, să se pună sub protecţia lui, să-l informeze. Dacă i s-ar fi prezis asta cu câteva săptămâni înainte de sosirea copiei din *Daily World,* ar fi reacţionat ca un musulman pios căruia i s-ar fi prezis că va muri în urma îndopării cu cârnaţi de porc. Un individ care a crescut în Berkeley nu colaborează niciodată cu poliţia, iar dacă o face, asta dovedeşte un singur lucru: că nu-i el, că a fost înlocuit, manipulat, că altul acţionează în locul lui.

Exact, gândea Dick, încântat. Exact asta mi s-a întâmplat.

Şi-mi place.

Şi sunt sigur că am motive să-mi placă.

Iată două exemple de convertire.

Saul, tânăr evreu pios şi, în această calitate, persecutor pasionat al sectei creştine, trăieşte pe drumul spre Damasc o experienţă ciudată, în urma căreia devine apostolul Pavel şi va repeta, cu fervoarea contagioasă pe care i-o cunoaştem: *mai sunt eu cel* care trăieşte, ci Iisus care trăieşte în

mine.

Eroul romanului lui Orwell, capătă, încetul cu încetul, curajul de a lupta împotriva tiraniei lui Big Brother. Dar e arestat, supus torturii şi unor manipulări mintale atât de eficiente, încât la sfârşitul cărţii declară, fără urmă de prefăcătorie, *că-l iubeşte pe Big Brother*.

Există mai multe deosebiri între aceste poveşti. Mai întâi cea care separă tortura de iluminare, cu toate că în amândouă cazurile avem de-a face cu un viol al conştiinţei umane. Apoi Orwell şi cititorii lui sunt de acord să găsească eroul din extrem de lucid înainte de arestarea lui, după aceea alienat tragic, în timp ce autorul Faptelor Apostolilor şi, fără îndoială, majoritatea cititorilor, împărtăşesc certitudinea că sfântul Pavel a avut de câştigat de pe urma schimbării. Rămâne acest fapt tulburător: că aceeaşi certitudine îi animă pe convertitul şi pe victima unei spălări a creierului. Acum, iubindu-l pe Iisus sau pe Big Brother, cunosc adevărul; înainte se înşelaseră. Dovada: se temuseră să nu li se întâmple ce li s-a întâmplat, şi care s-a dovedit a fi, în realitate, cel mai mare bine. Această despărţire face comunicarea între convertit şi cei din jur aproape la fel de dificilă ca aceea dintre Dracula şi doctorul Van Helsing din filmele cu vampiri: dacă oamenilor le e frică să fie muscaţi de morţii vii, acest lucru se datorează faptului că-şi dau seama că, o dată contaminaţi, le va face plăcere. Cel mai îngrozitor lucru, văzut înainte de eveniment, este

faptul că după aceea nu mai rămâne din sine cine să se bucure că nu mai este el. Înainte, se teme şinele. După, triumfă altcineva.

Apelul la FBI a fost, pentru Dick, o eliberare. Putem s-o interpretăm, în termeni psihologici, ca uşurarea unui om îndelung hăituit care, epuizat, se predă şi simte o voluptate dublă. Din motive care nu erau mai puţin psihologice, el preferă să interpreteze faptele în termeni spirituali, ca o abandonare a sinelui său obosit, fricos şi cârtitor, în schimbul unei entităţi infinit mai înţelepte, luând prin intermediul ei şi pentru folosul lui iniţiative de care nu fusese niciodată capabil. Când duşmanii lui, indiferent care fuseseră aceia, îi întinseseră capcana cu copia din *Daily World*, entitatea îi indicase singura posibilitate de apărare pe care el nu şi-ar fi imaginat-o, singura pe care o considera eficientă: să anunţe poliţia. În felul acesta câştiga în orice eventualitate. Dacă FBI, cu toate greşelile din epoca nixoniană, îşi îndeplinea datoria, era normal ca, hăituit fiind de comunişti, să apeleze la protecţia

Biroului. Dacă, dimpotrivă, FBI devenise, în secret, aparatul represiv al unui gauleiter criptocomunist, cea mai bună metodă de a scăpa de acest lup deghizat în miel consta în a te arunca în gura lui: făcând pe nevinovatul, obliga adversarul să se lase prins în propriul joc, să îndeplinească rolul oficial de apărător al democraţiei. În fine, se putea ca, sunând ora pentru Nixon şi banda lui, forţele luminii şi ale

întunericului să se înfrunte chiar în cadrul Biroului, iar în acest caz făcuse foarte bine că-şi alesese tabăra. Evident, ar fi preferat să ştie căreia îi aparţinea poliţistul care se ocupa de el, William A. Sullivan, dacă-i citea rapoartele cu simpatie sau cu furie, dar entitatea care-l cuprinsese nu considerase util să-l informeze în această privinţă. Îl ghida fără să-i explice alegerea ei, fără să-i dea amănunte despre drum. Lui nu-i rămânea decât s-o asculte.

În cursul primăverii anului 1974, după ce-i înlăturase prejudecăţile de stânga, continuase gospodărirea trupului şi a spiritului lui cu energia unei tinere soţii pline de simţ practic, care îndepărtează vechile obiceiuri de celibatar. Îl făcu să-şi tundă barba şi să-şi taie firele de păr din nas cu o forfecuţă specială, a cărei existenţă o ignorase, dar pe care o cumpărase de la prăvălie de parcă ar fi folosit-o toată viaţa. Îi înnoi garderoba. Făcu ordine în medicamentele lui, aruncând ceea ce ea considera dăunător pentru sănătatea lui – iar el ştiu imediat că avea dreptate. Descoperi că vinul, fiind acid, îi făcea rău la stomac şi, peste noapte, Dick se apucă să bea cu plăcere bere, pe care o detestase întotdeauna. Îi reglă diferendul cu fiscul. Îi puse ordine în contracte, în încasările de drepturi de autor, descoperi nereguli, îl incită să renunţe la agentul lui literar, lucru care i se păru plin de-o siguranţă de adult şi îşi informă, mândru, toţi prietenii. Agentul, drept urmare, reuşi să obţină pentru

viitoarea lui carte un contract mai avantajos ca niciodată, iar Dick putu reveni asupra hotărârii ca un învingător, mulţumit de escapada lui.

În sfârşit, salvă viaţa fiului său, Christopher.

De câteva zile, băieţelul părea că nu se simte bine. Pediatml nu găsise nimic, iar copilul continua să geamă. Într-o dimineaţă, Dick medita în fotoliu, cu ochii închişi, ascultând cântecul formaţiei Beatles, *Strawberry Fields.* Când auzi fraza *Going through life with eyes closed…* un fulger de lumină roşie îi traversă pleoapele, orbindu-l. Ştiu că-i fusese transmisă o informaţie vitală. Se ridică şi, împleticindu-se, intră în camera copilului, unde Tessa schimba aşternutul. Cu vocea lipsită de intonaţie care ştia că iese din el uneori, zise:

— Tess, Christopher are un defect din naştere.

— Dar doctorul a zis că n-are nimic…

— Are o hernie inghinală dreapta strangulată. A coborât deja în sacul scrotal. Membrana a cedat. Chris trebuie operat imediat!

Insistă atât, încât Tessa sfârşi prin a-l duce pe micuţ la serviciul de urgenţă al spitalului din Fullerton. Chris fu examinat de un medic numit Zahn, ceea ce în germană înseamnă lucru care, ţinând seama de circumstanţele iluminării sale, îi păru de bun augur lui Dick. De altfel, doctorul Zahn confirmă diagnosticul: copilul se afla în pericol. Fu operat chiar în seara aceea. Ca urmare, Christopher nu se mai plânse de nimic.

Stupefiată, Tessa îl descusu îndelung pe soţul ei. Pentru prima oară, un fapt concret venea să sprijine declaraţiile bizare care o uluiau de câteva luni. Dar Dick nu se dovedea concret decât când discuta în contradictoriu. Se prefăcu mirat, deveni evaziv. Explicaţiile se tot schimbau: într-o zi că fusese informat despre starea lui Christopher de către Beatles, altă dată asigura că auzise copilul şoptind: *Eli, Eli, lamma sabacthani.* Oricât de confuze şi, adeseori, de contradictorii fuseseră aceste explicaţii, reieşi din confidenţele făcute soţiei că, din martie şi până în august 1974, fusese inspirat de o entitate binevoitoare, decisă să-i schimbe viaţa. Îşi reprezenta procedura în termeni familiari oricărui utilizator de calculator personal. O parolă – peştele – permisese accesul la circuitele lui cerebrale. Entitatea implantase acolo un program – dacă discheta pe care o utilizez ar avea o viziune subiectivă, probabil că ar descrie propria-i folosire ca pe o avalanşă de lumini, de tablouri abstracte metamorfozându-se cu iuţeală, într-o lumină roşie, orbitoare. De atunci, programul funcţiona. I se furnizau date, evenimente mari sau mărunte din viaţa lui Philip K. Dick, iar el le trata cu atenţie. Pentru a-şi informa gazda, pentru ca aceasta să acţioneze în consecinţă, folosea ca un parazit descurcăreţ toate canalele şi suporturile furnizate de percepţia normală, iar dacă era nevoie, mai puţin normală: cuvintele cântecelor pe care le asculta, literele cărţilor pe care le citea, şi nu numai cărţi: panouri

indicatoare, texte de pe cutiile cu cereale, preziceri şi sfaturi aflate în plăcintele prezentate odată cu nota de plată în restaurantele chinezeşti. Deseori, informaţiile ajungeau la el în vis, dar, deoarece dormea puţin noaptea şi moţăia ziua, frontierele nu erau bine delimitate pentru el între starea de veghe, somn şi vis în stare de trezie. Mesajul fiind mai important decât mijlocul, considera că-i insignifiantă diferenţa dintre o frază citită în vis şi una citită în realitate. De altfel, el bănuia că acele cărţi sau rebusuri pe care le citea în vis existau în realitate. Individ foarte prozaic, credea că visul îl scutea să caute prin bibliotecă. I se întâmpla uneori ca, nefiind lămurit, să întreprindă asemenea cercetări.

Timp de mai multe săptămâni succesive visase o carte, convins că aceasta conţine răspunsul la toate întrebările ce-l frământau. Textul defila prea repede pentru a-l descifra, dar, de la un vis la altul, indicaţiile bibliografice deveneau tot mai precise. Volumul nu avea mai puţin de şapte sute de pagini şi era legat într-o copertă albastră, rigidă. Data apariţiei era 1966 sau 1968. Titlul se termina cu cuvântul *Grove* şi conţinea un cuvânt care părea a fi *Budding.* Văzuse, în mai multe rânduri, paginile înconjurate de flăcări, ceea ce-l făcuse să creadă că-i vorba de un text deosebit de sacru, poate chiar cel despre care se vorbeşte în Cartea lui Daniel.

Căută prin librării, prin biblioteci. Iar într-o zi recunoscu cartea. Ea era, fără urmă de îndoială.

Albastră, groasă, publicată în 1968 sub titlul *The Shadow of Blooming Grove.*

O deschise, convins că, de data asta, căutarea lui ajunsese la un sfârşit. Toate secretele lumii urmau să-i fie dezvăluite.

Era o biografie a lui Warren G. Harding.

Un altul ar fi concluzionat că tentativa lui era absurdă, eventual că greşise cartea. Dick crezu că avea de ales între două posibilităţi: fie că secretele lumii se aflau cu adevărat într-o biografie a preşedintelui Warren G. Harding (1865 – 1923), sub formă cifrată şi, fără îndoială, fără ştirea autorului ei; sau că entitatea care îl informase îşi bătuse joc de el. Şi într-un caz, şi în celălalt, modul în care procedase aceasta îi amintea de ceva.

De ceva sau, mai degrabă, de cineva.

De Glen Runciter.

Glen Runciter care, în *Ubik,* comunicase cu angajaţii săi, pierduţi în labirintul semivieţii, îi ghidase, încercase să le explice ce se întâmplase, recurgând la mijloacele cele mai banale. Graffiti-urile din toaletă fuseseră scrise de el: *Eu sunt viu şi voi sunteţi morţi.* Pliantele publicitare, sloganurile trasate pe cer de avioane, codurile încorporate în desenul de pe pachetele de ţigări, reprezentau metode de transmitere a indicaţiilor lui pentru supravieţuire. Runciter apăruse chiar la televizor, făcând reclamă pentru sprayul Ubik, singura armă eficientă împotriva entropiei.

Dick începuse să înţeleagă către care carte îl

îndruma visul lui recurent: nu către biografia lui Warren G. Harding, ci către romanul în care, descompunând procesele lui mintale, fusese prevăzut că o să-l facă să se gândească biografia lui Warren G. Harding, începea să înţeleagă ce doriseră să spună indivizi ca Stanisław Lem şi Patrice Duvic. Cartea sacră, cartea înconjurată de flăcări, cartea care dezvăluia toate misterele universului, era *Ubik.*

Nu i se mai părea absurd să creadă că scrisese una dintre cele cinci cărţi importante ale istoriei: o carte precum Biblia sau *Bardo Thodol,* pe care oamenii o citesc pentru a cunoaşte secretele condiţiei lor. Condiţie pe care *Ubik* o descria, foarte literar.

De atunci, avu grijă să facă distincţie între *Ubik,* cartea, şi Ubik, entitatea care ajuta, în carte, oamenii să lupte împotriva entropiei. Înţelegea acum că *Ubik,* cartea, descria atât de bine Ubik, entitatea, pentru că Ubik, entitatea, scrisese *Ubik,* cartea, prin intermediul lui. *Ubik,* cartea, nu era altceva decât un mesaj adresat oamenilor de către Ubik, entitatea, pentru a li se revela. Era logic ca această revelaţie să aleagă drept vehicul un roman de doi bani scris de un scrib obscur. În felul acesta completa panoplia sloganurilor publicitare, a clipurilor televizate şi a graffiti-urilor din toalete. Fondul şi forma, mediumul şi mesajul coincideau perfect

Din luna februarie 1974, de când această entitate luase legătura direct cu el, îi dăduse, în

secret, un nume codificat: Valis. Acest acronim, care înseamnă sistem vast, activ, viu şi inteligent (pe care Robert Louit, traducătorul francez al cărţii ce poartă acest titlu l-a redat, strălucit, prin *Śiva*), prezenta, după el, avantajul de a fi pur descriptiv, lipsit de deism sentimental: un nume de program informatic. Cu câţiva ani în urmă o numise Ubik, cel care este pretutindeni. Şi, mai mult sau mai puţin conştient, când redactase reclamele care serveau de epigrafe capitolelor *bardö-rombimim* său, sugerase că denumea astfel ceea ce sfântul Ioan, în prologul evangheliei sale, numea *Logos* – Cuvântul.

Adică Dumnezeu, dar îi repugna să folosească acest nume. Îl găsea nepotrivit, compromis de cadre confesionale prea înguste pentru experienţa sa. Precum misticii evrei, credea că există nume ale lui Dumnezeu mai mult sau mai puţin exacte, iar la fundul acestui sac cu nume se află un nume care este adevăratul nume al lui Dumnezeu, un nume pe care doar Dumnezeu îl cunoaşte, astfel încât se poate ca această cunoaştere să fie atributul ultim al divinităţii sale. Dacă tot nu-l cunoşti, atunci utilizează un termen pur convenţional, iar Valis e foarte bun.

De altfel, se corecta el, nu-i un termen prea convenţional, pentru că-i venise în spirit, iar Valis inspira spiritul său. Necognoscibilă şi nenumibilă, entitatea se făcuse cunoscută lui sub acest nume pe care, ca şi Ubik, crezuse că-l inventase el.

Dar trebuia să mai identifice pe cineva, un

intermediar a cărui prezenţă o bănuia: omologul din viaţa lui al lui Runciter. Runciter nu era Ubik, ci doar un om viu care se străduia să ajungă la conştiinţele ameţite ale morţilor care suntem noi. Un individ care trezeşte şi, în sensul cel mai literal, un reprezentant al lui Ubik: dornic să plaseze, prin orice mijloace, sprayul cu Logos concentrat. Dick estima că joacă, într-un fel, acest rol faţă de cititorii săi. Dar altcineva îl juca faţă de el. Cineva îi transmitea, dirijat de Ubik sau de Valis, mesaje care-l ghidau. Şi, precum Joe Chip, avea impresia că recunoaşte, în spatele ceţii de semnale confuze, contradictorii, un stil familiar.

De fiecare dată când emitea o ipoteză, Dick se minuna de docilitatea faptelor care se adaptau ei. De când scăpase de sovietici, adresându-se FBI-ului, nu mai visa în ruseşte ci, din ce în ce mai des, în greaca antică. Iar el nu frecventase decât o singură persoană care cunoştea greaca antică: pe episcopul Pike. Pike cunoştea bine lumea antică şi religiile ei, către care convergeau cele mai multe dintre inspiraţiile sale nocturne sau diurne. Avea gustul cărţilor de referinţă şi al întrecerilor pedagogice. Îşi consacrase ultimii ani din viaţă explorării posibilităţilor de comunicare între morţi şi vii. Şi-şi tăia părul din nas cu o forfecuţă *ad hoc.* Dick o văzuse în baie, căutând un loc unde să-şi ascundă amfetaminele.

Acest grup de indicii făceau din episcopul defunct un candidat serios la rolul dublu de tutore şi de colonist spiritual. Dar existau şi alţii, pe baza

intuiţiilor furnizate de vise, lecturi, asociaţii de idei. Pe măsură ce trecea timpul şi parcurgea *Encyclopaedia Britannica*, consideră că fusese ghidat de sibila din Cumae, de Zoroastru, de Empedocles, de gnosticul Basilides sau de faraonul Akhenaton. Dintre oaspeţii spiritului său, cel mai bine se înţelese cu un anume Thomas, care rămase aproape trei luni.

Constituind singura excepţie a *name-droppingului* ce caracteriza căutarea sa de a „boteza”, acest necunoscut apăruse din constatarea că, din martie 1974, găzduia gândurile, viziunea despre lume şi chiar cuvintele unui preot foarte elenizat din primul secol al erei noastre. Greaca pe care o vorbea, şi pe care Dick o identificase arătând eşantioane culese din visele lui unui profesor de la Fullerton, nu era greaca literară, clasică, aceea cunoscută de Pike, ci *koiné*, un fel de limbă universală folosită în Orientul Apropiat pe vremea apostolilor. Nu era limba lui Platon, ci aceea a sfântului Pavel. Precum acesta, Thomas nu-l cunoscuse personal pe Iisus. Făcea parte din a doua generaţie de creştini, cea care îndurase cele mai crunte persecuţii. Dar, ca toţi fraţii săi, cunoştea, îi explicase el lui Dick, secretul reînvierii. Promisiunea vieţii veşnice făcută de Iisus micii sale turme nu fusese o glumă. Ea implica o hrană sfântă, celebra ciupercă din care mâncase John Allegro, iar apoi Pike. Împărtăşania creştină nu era decât simbolul, spiritualizat şi insipid, al acestei mâncări. Fiecare bucăţică a ei,

precum fiecare pulverizare cu Ubik, conţinea în întregime informaţia care în lumea obişnuită nu era decât ipostază (Dick adora acest cuvânt, pe care-l învăţase de la episcop). Simţind că i se apropie moartea, Thomas mâncase din hrana aceea şi avusese grijă să reţină undeva, în creier, semnul peştelui care, o dată revenit la viaţă, i-ar fi permis să afle în timp util cine era în realitate.

Planul se derulase aşa cum fusese prevăzut, exceptând faptul că, precum toată lumea din epocă, Thomas contase pe un termen de vreo douăzeci de ani – fiind convins de iminenţa parusiei – şi se scurseseră două mii. De ce? Pentru că, după căderea Ierusalimului, în anul 70, romanii puseseră mâna pe ciuperca sfântă, o distruseseră, aşa cum distrugeau toate obiectele unui cult pe care nu-l înţelegeau. Astfel, informaţia vie, singurul element raţional din lumea noastră iraţională dispăruse. Imperiul şi întunericul o distruseseră. Însă nu complet: câteva exemplare din ciupercă fuseseră ascunse într-un ulcior, iar ulciorul vârât într-o grotă de pe malul Mării Moarte. Rămaseră acolo aproape două milenii, în timp ce barbaria şi iluzia domneau pe pământ. Timpul fusese suspendat până în 1947, când arheologii au descoperit aşezarea de la Qumrân şi au redat Spiritului captiv libertatea. Pike avusese dreptate căutând acolo adevărul ultim, dar ajunsese prea târziu. De aceea avusese loc moartea sa tragică. Spiritul, Ubik, Valis, părăsise ascunzătoarea. Acţiona în alte părţi, de

câţiva ani. De exemplu, în conştientul şi în inconştientul unui adolescent Californian, care fusese foarte uluit când îi spusese că se numea, în realitate, Thomas şi că trăia în anii şaptezeci după Iisus. Încetul cu încetul, Spiritul îl educase pe adolescentul acela. Insinuase în el îndoiala, ridicase uşor perdeaua aparenţelor din faţa ochilor lui. Adolescentul crescuse, se apucase să scrie romane de science fiction prin intermediul cărora Spiritul se făcea cunoscut oamenilor şi le dezvăluia situaţia lor. Oricât de obscur fusese, Imperiul îl supraveghease. Unele aluzii din cărţile sale dovediseră cunoştinţe care puteau deveni periculoase. De aceea, tânărul fusese persecutat. Iar într-o zi, venise momentul. Lui Thomas îi fusese arătat peştele, care provocase anamneza.

De atunci, locuia în trupul omului care crezuse că este timp de patruzeci şi cinci de ani. Acesta nu-i cedase locul complet, dar, după anumite schimbări, coabitarea se dovedise plăcută. Lucrul amintea oarecum de o maşină de la şcolile pentru şoferi, înzestrată cu dublă comandă. Thomas completa educaţia lui Phil, îl învăţa limba greacă şi şireteniile unui veteran al clandestinităţii, pentru a scăpa de capcanele pe care li le întindea Imperiul. De exemplu, prevenirea poliţiei, pentru a o dezarma, ce lovitură frumoasă! în schimb, Phil îl ghida pe Thomas într-o lume căreia acesta îi cunoştea natura reală, nu înşelătoarea aparenţă de realitate. Trăsătura cea mai plăcută a lui Thomas

consta în micile erori care trădau străinul. Din timp în timp, când juca rolul lui Dick, se înşela. Trebuia să-i sufle replicile. În felul acesta, gazda lui îşi explica bizareriile de comportare, pe care înainte de a afla de existenţa lui Thomas le atribuia surmenajului sau hipertensiunii arteriale (pentru care fusese internat, pentru scurt timp, în primăvara aceea): uita numele şi sexul pisicilor lui; întrerupea fără motiv rutina de-o viaţă întreagă, schimba reglajul maşinii de scris; nu recunoştea comenzile maşinii şi, precum Ragle Gumm cu cablul lui electric, căuta un buton de aerisire care nu exista. Într-o zi, Tessa îl auzi, stupefiată, mormăind în faţa frigiderului deschis: *N-a rămas bere... eram sigur că mai e o sticlă...* Apoi: *Dar eu nu beau bere...* Şi, în cele din urmă: *nu-i frigiderul meu!*

Toate acestea, care îl neliniştiseră altă dată, îi apăreau acum ca greşeli ale lui Thomas. Întrebat, acesta izbucni în râs şi-i confirmă bănuiala. Se distrau bine împreună.

Lucrul care-i plăcea cel mai mult lui Thomas în simulacrul de lume în care Imperiul ţinea oamenii captivi era televizorul. Petrecea zilele în faţa lui. Trebuie să spunem că în perioada aceea televiziunea arăta în direct căderea Imperiului, iar prizonierii, informaţi sau nu asupra situaţiei lor, urmăreau foiletonul cu aviditate. Va înmâna Nixon judecătorului Silica benzile cu discuţiile despre Watergate? Nu; până la urmă da, dar după ce ştersese jumătate dintre ele. Camera

reprezentanţilor va îndrăzni să-l acuze pe preşedinte? Da, pentru împiedicarea desfăşurării activităţii justiţiei, distrugerea de probe, încurajarea mărturiei false, utilizarea CIA pentru a se apăra de scandal, violarea dreptului constituţional al concetăţenilor săi, instaurarea unei supravegheri electronice şi fraudă fiscală.

Acest ultim amănunt îl încântase pe Dick. Aşezat pe canapea, cu o cutie de bere în mână, primea ştirile cu strigăte de suporter sportiv. Thomas, la rândul lui, se purta ca un antrenor care-şi vede echipa câştigând. Comenta spectacolul în calitate de cunoscător, dezvăluind gazdei sale dedesubturile afacerii. Sub influenţa lui, Phil înţelese că exista o legătură misterioasă, dar directă, între experienţa lui spirituală şi înfrângerea anticristului de la Casa Albă. În mijlocul lui februarie, după o viaţă de eforturi şi tatonări, reuşise să ajungă la realitate. Înţelesese că, în ciuda mărturiei simţurilor noastre înşelate, Imperiul nu se sfârşise, dar că parusia era aproape, că va sosi, aşa cum fusese făgăduit, înainte de sfârşitul primului secol. Anamneză lui era un semn, iar el uşa prin care Spiritul revenea pentru a aboli simulacrul, pentru a dărâma zidurile de fier ale închisorii, pentru a goni demiurgul care în Faptele Apostolilor se cheamă Simon Magul, în cărţile sale Palmer Eldritch sau Ferris F. Fremont, iar în ultima lui iluzie, America anului 1974, Richard M. Nixon. Spiritul se folosise de el, Philip K. Dick, *alias* Thomas, pentru a face

lumea reală din nou.

Când, pe 8 august, Nixon demisionă, Phil se întoarse spre Thomas, să-i spună: *Gata, am câştigat!* Dar Thomas nu-i răspunse. Dispăruse. Phil se simţi foarte trist, singur în creierul lui. După câteva zile se resemna, înţelegând că Thomas îşi îndeplinise misiunea şi că lui îi rămânea doar să înţeleagă ce i se întâmplase şi să povestească şi altora. Ce a întâlnit prietenul cel gras al cailor

După plecarea lui Thomas, Dick încercă să scrie o carte în care să descrie experienţa sa. Crezuse că găsise modul de tratare a problemei când i se propusese să participe la o serie de romane atribuite unor scriitori imaginari, precum Sebastian Knight al lui Nabokov sau Kilgore Trout al lui Kurt Vonnegut jr. Urma să reia condeiul sub pseudonimul Hawthorne Abendsen, celebrul autor al romanului *Lăcusta cântăreşte greu.*

De fiecare dată când recitea vreuna dintre cărţile sale, Dick era impresionat de calitatea ei profetică. În 1960 îşi imaginase că vederea unei bijuterii va permite accesul spre realitate şi că un roman care descrie o lume evident imaginară va dezvălui, într-un mod în acelaşi timp misterios şi irefutabil, adevărul pe care nu-l vedea nimeni. Când *Yi-King,* în momentul acela, îl asigurase că el însuşi, imaginându-şi acest lucru, spunea adevărul, repetase afirmaţia fără s-o înţeleagă. O înţelesese după cincisprezece ani. El era Hawthorne Abendsen. Logic, trebuia să revină la

Hawthorne Abendsen, pentru a închide bucla, pentru a spune: *da, toate acestea sunt adevărate* şi a convinge lumea.

Ideea de a scrie o continuare a *Omului din castelul înalt* venea de la sine. Şi, întrucât era vorba de o carte cunoscută, singura pentru care primise un premiu, existau şanse de succes. La început, Abendsen va fi la capătul puterilor. Părăsit de soţie, sărac, bolnav, jefuit, persecutat de regimul criptototalitar pe care-l denunţase fără succes: *vocea celui care strigă în pustiu,* cum zicea evanghelistul despre Ioan Botezătorul. Numai că nu mai striga. Se ascundea. Şi atunci…

Atunci ce?

Lucrurile se complicară şi nu putu continua romanul. Pentru că Dick descoperi că există o mare diferenţă între *din castelul înalt* şi continuarea sa triumfală, atât de mult timp aşteptată. În primul caz, inventase, sau crezuse că inventează, o poveste. Fusese, sau crezuse că este, liber. În prezent, trebuia să spună adevărul. Deci să nu se înşele.

De aceea începu să completeze fişe, pentru a descoperi acest adevăr. Şi, după ce începu, nu se mai opri. Abandonă romanul, maşina de scris şi, noapte după noapte, consulta fără încetare *Encyclopaedia Britannica*, ascultând la căşti John Dowland şi Olivia Newton-John, făcând lucrul pentru care îl adusese Dumnezeu pe pământ: ipoteze.

Când am spus că nu s-a mai oprit, trebuie să

înţelegem acest lucru *adlitteram.* Această sarcină îl ţinu ocupat cei opt ani care-i mai rămăseseră de trăit. A distrus o parte din notiţele lui, dar au rămas în jur de opt mii de pagini. Nimeni nu le-a citit în întregime, nici măcar el. Nici Lawrence Sutin, scrupulosul lui biograf, care mărturiseşte că a recurs la o tehnică de sondaj, pentru a alcătui o culegere de extrase. Aceste extrase dau o idee despre temele tratate; prin definiţie fragmente a ceea ce se prezintă, de obicei, ca un întreg, grupaje de cincizeci, şaizeci de pagini, fruct al meditaţiilor nocturne oprite doar de epuizare.

Aşa cum găsise un nume pentru entitatea care îl dirija, găsise unul şi pentru ceea ce noi numim, cu o impresie agasantă de inexactitate, *note* sau *jurnal:* Exegeza.

Acest cuvânt are un înţeles precis în vocabularul teologic. Desemnează o scriere de interpretare doctrinară a unui text sacru. Un text sacru, dacă admitem că există aşa ceva, este un text recunoscut ca fiind de origine divină, dictat sau măcar inspirat de Duhul Sfânt – această nuanţă lejeră lasă o mică marjă iniţiativei, deci erorii, redactorului uman. În această calitate – şi cu această rezervă – exprimă adevărul în fiecare dintre părţile sale. Catolicii consideră un asemenea text *infailibil,* iar mistica evreiască se bazează, cu consecinţe radicale, pe certitudinea că nimic din Torah nu-i întâmplător: fiecare literă deschide, pentru cabalist, o poartă către Cel care Este.

Pentru cel care se interesează de religiile Cărţii, afirma episcopul Pike, nu există nimic mai interesant decât studiul formării canonului, adică procesul la capătul căruia un text este declarat sacru. Când, cum, de către cine a fost redactat Pentateuhul? Când, cum, de către cine au fost recunoscute drept canonice evangheliile lui Marcu, Matei, Luca şi Ioan, iar altele declarate apocrife, exilate în zone de graniţă, nesigure, care au constituit, în toate timpurile, terenul de joacă favorit al indivizilor de felul lui Pike?

Dick atribuia o origine divină rafalelor de informaţii care-i mitraliau creierul, din februarie 1974. Dumnezeu, pe care-l numea, pudic, Valis, îi vorbea aşa cum îi vorbise lui Moise, Mahomed sau altor câţiva. De data aceasta se adresase unui scriitor, bazându-se pe el pentru a-i transcrie cuvintele într-o formă contemporană care, după părerea Sa, era cea mai potrivită unei revelaţii: cea a science fiction-ului. Această încredere în capacităţile lui profesionale îl umplea de disperare pe Dick: voia să transcrie, dar ce text? Pe ce corpus canonic să-şi sprijine Exegeza?

Existau cărţi care-i erau arătate în vis, cuvinte pe care le reţinea, informaţii punctuale, precum cea referitoare la hernia fiului său. Existau cărţile scrise de el şi ceea ce descoperea recitindu-le. Existau certitudini subite, care-l orbeau: aceea că trăia în anul 70 după Iisus şi că izgonise Anticristul de la Casa Albă. Dar apoi apăreau altele, care şi ele îl orbeau, dar nu se

potriveau cu primele decât cu preţul unei cârpăceli chinuitoare – cam la fel cum, altă dată, meşterea un roman combinând intrigile a doua nuvele deja scrise. După plecarea lui Thomas, totul redevenise confuz. Nefiind susţinută de viziunea supranaturală, intriga pe care o gândise se prăbuşise. Piesele puzzle-ului nu mai se potriveau. Lăsat singur, Dick nu pricepea de ce, după anamneza lui şi căderea lui Nixon, lumea reintegrată în planul divin nu se schimba mai vizibil. Poate că Exegeza lui avea misiunea de a familiariza oamenii cu această schimbare pe cât de radicală, pe atât de discretă. Poate că vocaţia lui era de a înainta printr-o nesiguranţă luminată de fulgere şi, deşi lucra pentru marea slavă a lui Dumnezeu, să creadă că s-a rătăcit, că-i nepotrivit pentru sarcina lui, că-i un servitor inutil, gândea el, pentru a se linişti. Spiritul va face alegerea, când va veni momentul, îi va dicta dintr-o suflare revelaţia care va converti întreaga omenire. Trebuia ca, în aşteptare, să noteze îndoieli şi conjuncturi, considerând ca lucrare a lui tot ce trăia şi trăise, tot ce visa, tot ce-i trecea prin cap: totalul informaţiilor primite şi prelucrate de programul numit Philip K. Dick.

Vorbea despre ce i se întâmplase cu extrem de multă prudenţă, nu se mărturisea decât lui Tessa şi unei corespondente pe care n-o întâlnise niciodată, dar care scria o teză de doctorat despre el. Altfel, doar aluzii vagi, glume uşor de negat.

În toamna anului 1974, tânărul lui admirator

Paul Williams, care îşi făcuse un nume în ziaristica rock, propuse revistei *Rolling Stone* să scrie un portret al lui Dick, prezentat ca un far al contraculturii. Ideea plăcu. Williams veni pentru câteva zile în Fullerton, pentru un interviu-fluviu, al cărui scop mărturisit era să facă din gazda sa un om celebru. Conştient de implicaţii, Dick cochetă cu ideea de *a ieşi din dulap,* conform expresiei folosite în mediile homosexualilor pentru a desemna afirmarea publică a ciudăţeniei sale, dar îşi dădu seama că discursurile mistice ar îndepărta publicul pe care dorea să şi-l apropie. Oricât era de stângaci în societate, avea un simţ foarte dezvoltat a ceea ce aşteptau interlocutorii de la el: în cazul respectiv, de rebel excentric, nu de iluminat religios. Avu multă grijă să nu se trădeze. Williams înţelesese că nu va atrage atenţia nimănui cu un articol didactic despre cărţile lui Dick. Mai bine să explice în ce manieră bizară funcţiona creierul acestuia. Orice subiect era bun, de ce să nu vorbească despre spargerea din 1971? Spargerea îi va face pe cititori să se repeadă asupra cărţilor scriitorului. Exact aşa s-a întâmplat. Împins de Williams, Dick improviză timp de patru zile un monolog nemaipomenit, care evoca faimosul cub magic inventat de arhitectul ungur Emö Rubik pentru exasperarea încântată a milioane de maniaci. Zeci de variante, de la unele destul de plauzibile până la altele de-a dreptul delirante, fură încercate, respinse, reluate, combinate cu altele. Ştiind că cititorul mediu al

revistei *Rolling Stone* este dispus să creadă poveşti cu „instalatori” nixonieni, dezvoltă cu complezenţă această teorie, apoi, ca un avocat nebun care schimbă tabăra după ce-a convins juriul, găsi argumente care o spulberară. Acuză, dezvinovăţi, bănui din nou: un grupuleţ nazist, Panterele Negre, o sectă de fanatici scandalizaţi de episcopul Pike, vecinii, drogaţii, poliţia, extratereştrii, şi nu uită nici de el însuşi… Timp de trei ani, îşi pusese fără încetare asemenea întrebări, dar, de şase luni, le înlocuise cu altele, mai grabnice, de-o importanţă cosmică. Fără îndoială că s-a amuzat mult să transfere asupra unui obiect, derizoriu prin comparaţie, procedurile de anchetă pe care le folosea acum pentru Exegeza sa. Williams părăsi Fullertonul încântat, convins că făcuse un articol demenţial – aşa cum se spunea pe atunci. Acesta apăru – culmea norocului – în acelaşi număr cu unul dintre succesele deceniului, confesiunea lui Patti Hearst. Aşa că toată America achiziţionase revista şi-l descoperise, întorcând pagina, pe scriitorul care făcea din casa lui jefuită epicentrul tuturor enigmelor din univers. Peste noapte, Dick deveni, dacă nu o celebritate, măcar *tipul ăla, ştii, complet ţicnit, despre care a apărut un articol în Rolling Stone* – şi toată lumea ştia despre cine e vorba.

La întoarcerea în San Francisco, Williams avu ideea să încheie articolul făcând propria-i anchetă. Se duse la comisariatul din San Rafael, examină

surse de primă mână, interogă poliţişti, vecini şi descoperi ceea ce se aştepta să descopere: nimic. Nimic deosebit. Dick, după toate probabilităţile, fusese victima unei spargeri din acelea care au loc, în medie, câte douăzeci şi cinci pe zi în comitatul Marin.

Această concluzie îl linişti pe Williams, care îşi propusese să valorifice imaginaţia clocotitoare a unui scriitor şi ar fi fost mai degrabă jenat dacă ar fi descoperit că acesta spusese adevărul. Dick, dinspre partea lui, găsi că descoperirea era puţin concludentă: fără să excludă ipoteza unei spargeri anodine, trebuia recunoscut că, în cazul contrar, cel în care jaful ar fi fost datorat „instalatorilor”, naziştilor sau extratereştrilor, aceştia ar fi avut grijă să lase impresia că nu avusese loc nimic deosebit în aceeaşi ordine de idei, atunci când, în baza lui *Freedom of Information Act*, reuşi să-şi consulte dosarul de la FBI, dosar pe care spera să-l găsească plin de rapoarte acoperind douăzeci de ani din viaţa sa, nu se minună cu adevărat când nu găsi decât un singur document: scrisoarea pe care o trimisese, la începutul anilor cincizeci, înainte să-i cunoască pe George Smith şi pe George Scruggs, fizicianului sovietic Alexandr Topcev, pentru a afla slăbiciunile teoriei relativităţii restrânse. Prezenţa acelui unic document, cu nimic compromiţător, dovedea, după el, că FBI curăţa dosarele înainte de a le comunica publicului, că legea care trebuia să pună capăt poliţiei nixoniene era o înşelăciune.

Oricât de eficientă fusese această demonstraţie, Dick avea totuşi în vedere ipoteza conform căreia dosarul întâlnirii sale cu Dumnezeu putea conţine acelaşi lucru ca şi dosarul despre spargere sau despre relaţiile lui cu FBI, adică nimic. Nimic sau, ceea ce ar fi însemnat acelaşi lucru, doar fructul unei imaginaţii care putea, după chef, să fie considerată minunat de fertilă sau patetic de dereglată.

Exista în el un inspirat, pe care-l alesese Dumnezeu pentru a-l duce cuvântul în America celei de-a doua jumătăţi a secolului XX. Dar exista şi un alt personaj, care denunţa fără încetare iluzia în care se lăsase prins primul. Noapte de noapte, cele două personaje îşi disputau teritoriul Exegezei, unul ca stăpân, celălalt ca asediator. Unul atacând, celălalt apărându-se. Neştiind cui să dea dreptate, eşuă mult timp în încercarea de a relata ce i se întâmplase sub o formă accesibilă altora. Dar spera să scape de solipsism lăsând să fie auzite cele două voci care luptau în el. În 1976 scrisese, în câteva săptămâni, un roman, A, pe care editorii îl refuzaseră. În acest roman apăreau un vânzător de discuri din Berkeley, Nicholas Brady, şi vechiul prieten al acestuia, autor de science fiction, Philip K. Dick. Cunoaşteţi deja tot ce i s-a întâmplat lui Nick: măseaua de minte, peştele de aur, luminile ce imitau tablourile din muzeul leningrădean, copia articolelor cu simpatii comuniste, radioul care debitează porcării *is prick, Nick is a dick),* hernia strangulată a fiului

său. Cât despre Phil, acesta joacă rol de confident, în acelaşi timp sceptic şi înţelegător. Rămase cu acest rol în variantele următoare, dar cel al lui Nicholas Brady reveni unui oarecare Horselover Fat, *ego* eleno-germanic, pentru că *Fat* traduce cuvântul german care înseamnă gras, iar *Horselover* prenumele grec *Phillippos,* cel care iubeşte caii. (Din prudenţă, poate, se abţinu să-l utilizeze pe K, legându-l de numele mamei sale, Kindred, care înseamnă în engleză rudenie, legătură de sânge.)

Deci Horselover Fat, grasul iubitor de cai, era ţicnitul care-l văzuse pe Dumnezeu, iar Phil Dick prietenul lui rezonabil. Fat comenta viziunile lui în exegeza sa, iar Dick în schiţe de roman care comentau Exegeza. Fat se considera un nou Isaia, iar Phil îl considera pe Fat un nou preşedinte Schreber. Phil se dorea lucid, Fat consimţea să treacă drept nebun. Dar adăuga că, oricât de incredibil părea lucrul acesta, adevărul era de partea lui. Phil dădea din cap şi totul reîncepea, iar treaba asta continuă până la moartea lor, poate şi după aceea, nu ştiu…

(Ştiu ce gândiţi. Şi eu gândesc acelaşi lucru. Dar aş dori să oprim judecata, să nu falsificăm procesul. De aceea am scris această carte: pentru a-mi impune – şi vouă, de asemenea, pe durata lecturii – o disciplină mintală.)

Aduna cu acelaşi zel argumente care dovedeau că înnebunise sau care demonstrau că se afla în mâna Dumnezeului viu. Chiar acest efort

de imparţialitate era interpretat în ambele sensuri. Într-o zi vedea în el un semn încurajator de integritate mintală, caracteristica nebunilor fiind aceea de a se crede sănătoşi. A doua zi se îngrozea: unul dintre primele simptome ale psihozei nu-i faptul că subiectul se teme că devine psihopat?

În paralel cu lista întocmită de Fat despre explorările lui spirituale, Phil făcuse şi el una, a posibililor responsabili de decăderea sa psihică. Excesul de disperare şi de teamă putuse declanşa unul dintre sindroamele de retragere pe care le descrisese atât de bine în cărţile lui. Şi, bineînţeles, excesul de droguri. Făcuse, de douăzeci de ani, din organismul lui, un dispozitiv de amestecat cocktailuri chimice, iar acum i se prezenta nota de plată, însoţită de o *fortune cookie* care-l conţinea pe Cel de Sus. Harlan Ellison avea o formulă dură pentru a rezuma un astfel de parcurs: *Took drugs. Saw God. BFD (big fucking deal).*

Phil nu ştia dacă să găsească liniştitor, sau mai degrabă deprimant, faptul că aventura lui era atât de exemplară. Drogurile consumate în timpul anilor şaizeci formau o marinată în care macera acum creierul lui. O poveste banală. California era plină de secte ţicnite în care *freaks* de felul lui îşi îngrijeau urmările consumului de LSD, mormăind mantre.

Pentru că exista şi varianta aceasta: ipoteza unei urmări a consumului de LSD. De la

interzicerea LSD-ului 25, în 1967, şi spectaculoasa schimbare a opiniei în defavoarea sa, apăruse un zvon lansat de presa conservatoare care făcuse din acest fenomen cu adevărat marginal o adevărată sabie a lui Damocles, aproape la fel de ameninţătoare ca aceea reprezentată, cincisprezece ani mai târziu, de lunga incubaţie a virusului SIDA. Nimeni nu putea să se considere scăpat, cu certitudine, dacă-l folosise. Se povesteau istorii groaznice despre tineri care consumaseră drog o singură dată, în timpul studiilor, sfătuiţi de tovarăşi de proastă calitate, şi, mult timp după aceea, ajunşi în funcţii de conducere la IBM sau la General Motors, se treziseră, fără niciun avertisment, în timpul unei şedinţe de lucru, transportaţi pe altă lume: firele de telefon se transformaseră în şerpi, colegul amabil în robot răufăcător… ba chiar se întâmpla ca imprudentul capturat de trecutul său să pună mâna pe-o secure, pentru a masacra pe oricine… În cazul unei crize de furie ucigaşă, prima ipoteză pe care o lua în considerare poliţia, pe vremea aceea, era cea a urmărilor consumului de LSD. Dick nu putea să aibă alte păreri şi consideră un timp singurul lui *voiaj,* cel din 1964, drept matriţa posibilă a viitoarei sale obsesii divine. Crezuse atunci că venise ziua mâniei divine, se rugase în latină şi se smiorcăise timp de opt ore. Iar acum i se prezenta continuarea filmului, care nu mai dura doar opt ore, ci opt ani. Mulţumesc, Sandoz!

Oricât de întristătoare era ipoteza, părea

valabilă. Cu excepţia unui detaliu, pe care Fat îl scotea în evidenţă: nimeni nu auzise că LSD-ul făcea pe cineva să vorbească latineşte, dacă nu cunoştea limba. Nici urmarea consumului nu te învăţa greceşte. Bineînţeles, sub influenţa LSD-ului sau în vis, puteai *crede* că vorbeai greceşte, latineşte sau în sanscrită. Dar, în 1964, Ray Nelson îl auzise foarte bine pălăvrăgind în latină, ceea ce ducea problema înapoi cu zece ani, fără s-o rezolve. E adevărat că şi Ray Nelson se drogase. Acum îi veneau în minte cuvinte pe care nu le înţelegea. În stare de veghe. Le transcrisese fonetic, iar cercetările lui dovediseră că-i vorba de dialectul grec *koiné.* De acord să fim sceptici, Phil, dar cum răspunzi la întrebarea: cum explici că un californian din 1974 începe brusc să gândească în limba utilizată de sfântul Pavel şi de contemporanii lui?

În manieră generală, insista Fat, cum explicăm prezenţa în creierul nostru a unor informaţii care, în mod normal, n-au niciun motiv să se afle acolo? E prea uşor să punem totul pe seama drogurilor sau să spunem că întâlnirea cu Dumnezeu este pentru maladia mintală ceea ce este moartea pentru cancer: încheierea logică a unui proces morbid. Adevărata problemă este de a şti dacă putem considera experienţa mea din februarie 1974 drept o teofanie. Teofania este autodezvăluirea divinităţii. Dacă există divinitate, există şi teofanie. Moise n-a creat tufişul în flăcări. Ilie, pe muntele Horeb, n-a pornit vântul mai

puternic decât tunetul. Recunosc că-i greu să deosebeşti adevărata teofanie de halucinaţie, care-i mult mai frecventă. Dar propun un criteriu: dacă vocea – să presupunem că-i vorba de o voce – comunică subiectului informaţii pe care acesta nu le deţine şi nu putea să le deţină, atunci probabil că ne aflăm în prezenţa unui fenomen adevărat, nu a unei contrafaceri.

De acord?

Phil ar fi fost de acord, dar cu reţineri. Mai întâi, găsea că Fat îşi exagerează ignoranţa: îl surprinsese, într-o noapte de Exegeză, minunându-se că înţelege în vis *germana,* limbă pe care o vorbea curent. Îl bănuia că, întrucât cam zăpăcea cronologia, inversa ordinea secvenţelor: pescuia o informaţie din enciclopedie, după aceea o visa, iar când se trezea uitase complet de lectura sa; se cufunda din nou în enciclopedie, găsea iar acelaşi lucru şi se minuna. În general, părerea lui Phil era că declanşa o grămadă de chestii din subconştient. Trei decenii de psihanaliză – e adevărat, jungiană – nu-l emancipaseră pe Fat de o concepţie magică, primitivă, despre vis. Continua să caute în ele mesaje exterioare sau previziuni, refuzând să le considere un fel de hanuri spaniole, în care mănânci ce ţi-ai adus de-acasă. Rezultatul: după ce în după-amiaza de după apariţia comisionarei cu peştişor de aur visase, în timpul siestei, numărul 840 cu cifre de foc, se apucase să caute ce-ar fi putut să se întâmple în 840 înainte sau după Iisus, să-şi imagineze o viaţă

anterioară la Micene, în loc să-şi amintească preţul medicamentului, pe care-l plătise fetei, preţ pe care comisionara trebuise să-l repete: opt dolari patruzeci.

Atins, recunoscu Fat. Dar limba greacă?

În privinţa limbii greceşti, Phil trebuia să pactizeze cu Jung, ceea ce însemna să se lase antrenat pe o pantă periculoasă. Inconştient colectiv, memorie filogenetică, se îndepărtau deja de terenul strict raţional în care dorise să localizeze controversa. Dar, oricum, se puteau descurca fără să-l invite pe Dumnezeu la *party.*

Bine, zicea Fat, cu surâsul fin care însoţea întotdeauna argumentele sale năucitoare: dar hernia lui Chris? Crezi că tot inconştientul colectiv te-a prevenit?

Phil se scărpina în cap. Nu putea să nege faptul, nici că-l tulbura. În domeniul ăsta se strânseseră o mulţime de lucruri tulburătoare. Persoanele cele mai raţionale sunt întotdeauna tulburate când se îndeplineşte un vis prevestitor sau ceea ce anunţă o ghicitoare în cărţi. Nancy şi cu el fuseseră impresionaţi când bătrâna irlandeză din Santa Barbara începuse să-l descrie pe restauratorul kaghebist din Berkeley. Tulburător, de acord, dar nu suficient pentru a răsturna toată concepţia noastră despre lume, care exclude, până la noi ordine, percepţia extrasenzorială.

Oricum, un lucru tulburător.

Tulburat de hernia lui Christopher, Phil contraatacă folosind argumentul zis al fructelor.

Păziţi-vă falşii profeţi, profetizează

Iisus (Matei, 7,15). *Vor veni la voi în veşminte de miel, dar sub ele sunt lupi prădalnici.* Iar Iisus continuă, cu acea dezinvoltură în înşirarea metaforelor care reprezintă o trăsătură inimitabilă a stilului Său: *Le veţi recunoaşte fructele. Oare culegeţi struguri din mărăcini sau curmale din scaieţi? Toţi arborii buni fac fructe bune, dar arborii răi fac fructe rele.*

Iată, exclama Phil, adevăratul criteriu, singurul care permite să deosebeşti inspiratul de bolnav! Sigur, Iisus se referă aici la falşii profeţi răufăcători, la cântăreţii din flaut din Hamelin în genul lui Hitler sau Jim Jones, dar argumentul este valabil şi pentru un individ cumsecade ca tine, care aude voci şi se crede profet, când, de fapt, a luat-o razna. Şi pe el îl putem întreba: arată-ne fructele legăturii tale cu Dumnezeu; te-ai schimbat? Ştiu, înţelegi greceşte, ţi-ai concediat agentul literar, îţi tai părul din nas…

Am detectat hernia lui…

De acord, dar poţi afirma, cinstit, că ai devenit mai bun? De douăzeci de ani vorbeşti, cu vocea tremurătoare, despre empatie, milă, *agape*, scrii fostelor tale soţii predici despre asta, cu citate din sfântul Pavel. Foarte bine, să-l luăm pe sfântul Pavel, prima epistolă către corinteni: Când voi vorbi limba oamenilor şi a îngerilor, dacă nu voi avea milă, voi fi un clopot care răsună sau un ţimbal care zăngăne. Iar când voi avea darul profeţiei, voi stăpâni ştiinţa tuturor misterelor şi

toate cunoştinţele – ai auzit, Fat? – chiar de-aş avea toată credinţa, cât să mut munţii din loc, dacă n-aş avea milă n-aş fi nimic. Şi dacă aş împărţi toate bunurile mele pentru hrana săracilor, dacă mi-aş lăsa trupul să fie ars, dar n-aş avea milă, acestea nu la nimic.

Auzind acestea, Fat pleca trist capul. Phil profita de avantaj. Ştiu că nu eşti rău, recunoştea el. Ştiu că dăruieşti săracilor, că trimiţi cecuri asociaţiilor de caritate, că suferinţa copiilor şi a pisicilor te impresionează până la lacrimi. Dar asta nu schimbă faptul că eşti incapabil de empatie. Degeaba vrei asta, te rogi, nu ai acces decât la lumea reală, senzorială, iar un geam etanş continuă să te despartă de viaţa adevărată. Acesta e păcatul de moarte, şi nici măcar nu-i vina ta. Eşti mai mult victimă, decât vinovat. Păcatul nu-i o alegere morală, ci o boală a spiritului care-l condamnă să n-aibă legături decât cu sine, deci la o repetare veşnică. Eşti atins de această boală, eşti închis în labirintul creierului tău. Nu auzi, n-ai auzit, nu vei auzi altceva în afara benzilor magnetice pe care se imprimă, în circuit închis, vocea ta. Nu-ţi face iluzii, pe ea o auzi în acest moment. Ea îţi spune lucrurile acestea. Te laşi înşelat uneori, pentru că vocea a învăţat, pentru a se putea suporta, să imite altele, să se folosească de ecou, să ţină colocvii de ventriloc. Dar în realitate eşti singur, precum Palmer Eldritch în lumea pe care-a golit-o de substanţă, şi ai cărei locuitori poartă toţi stigmatele lui. Sau ca Nixon în

biroul oval plin de magnetofoane care se pun în funcţiune de cum scoţi o vorbă. El a avut noroc, într-un fel: a fost obligat să predea benzile, au fost ascultate, apoi a fost izgonit din buncărul lui. Ţie nu-ţi va face nimeni acest serviciu. Vei putea, până la sfârşitul zilelor tale, să te asculţi în linişte, să te contrazici şi să sfârşeşti dându-ţi dreptate.

Asta consideri tu că înseamnă a-mi da dreptate?

Exact. De altfel, *ai* dreptate. În orice caz, nu pot dovedi că te înşeli. Nimeni nu poate dovedi. Tot sistemul tău se bazează pe acest tip de raţionament, nu obligatoriu corect, dar impecabil din punct de vedere logic, adică ceea ce se numeşte sofism. Acesta constă în a spune: *Poate că nu-s un profet, dar atunci nici Isaia nu-i. Poate confund bolboroselile inconştientului meu cu vocea lui Dumnezeu, dar obiecţia e valabilă şi pentru sfântul Pavel. În numele cui şi bazându-te pe ce cunoştinţe poţi tu să deosebeşti, Phil, lumina care l-a orbit pe drumul spre Damasc de cea pe care am văzut-o în primăvara anului 1974 în apartamentul meu din Fullerton, comitatul Orange? Nu pot să te conving că greşeşti când nu mă crezi, dar pot să te asigur că nu l-ai crezut nici pe sfântul Pavel. Ai fi dat din umeri, ai fi vorbit despre epilepsie sau despre insolaţie, ca o mulţime de evrei pioşi sau de greci cultivaţi.* OK, n-am nimic de replicat. După cum n-am nimic de replicat ecologiştilor puri şi duri care, atunci când am considerat exagerat să acordăm arborilor şi

animalelor aceleaşi drepturi juridice ca şi oamenilor, au declarat că multă vreme s-a considerat la fel de exagerat să le acordăm drepturi femeilor şi negrilor. După cum n-am nimic de replicat indivizilor care, o dată admis faptul că tehnologia modernă ar fi părut strămoşilor noştri drept magie, mă obligă să recunosc că lucrurile care acum ni se par inexplicabile – tulburătoare, cum le spui tu foarte bine – şi de care eu scap aşa cum se ascunde gunoiul sub covor, vor fi integrate într-o zi ştiinţei, care neagă astăzi percepţia extrasenzorială aşa cum altă dată l-a condamnat pe Galileo. Personal mă îndoiesc, dar argumentul e valabil, aşa că tac.

Tu taci, dar gândeşti: e suficient să citeşti câteva pagini din Exegeza mea, vorbesc de la sine. Denunţă cu elocvenţă nebunia autorului lor. Incredibila complicare a teoriilor, contradicţiile lor, incredibilitatea lor – în comparaţie cu ferma claritate a epistolelor lui Pavel… Există în adevăr ceva autodemonstrativ, care se impune de la sine – la fel şi în minciună. Trebuie să-ţi fi pierdut orice urmă de judecată ca să nu simţi asemenea lucruri. Asta gândeşti, nu?

Bineînţeles că asta gândesc, dar văd unde vrei să ajungi: ştiu că gândind astfel nu dovedesc nimic, poate doar dau dovadă de lene. Am parte de Exegeza ta abia scrisă, în timp ce două mii de ani de obişnuinţă mă despart de Noul Testament. Dacă aş putea să-l citesc detaşat, mi-aş da seama că nu există nimic mai complicat, mai împotriva

bunului-simţ decât doctrina creştină. Poveştile cu zeii greci au ceva omenesc, banal, care nu te îndepărtează, oarecum ca filmele care încearcă să atragă atenţia oamenilor arătându-le viaţa unor indivizi la fel ca ei, cu mai mult *glamour.* Dar creştinismul e împotriva a tot ceea ce credem că ştim, spontan, despre ordinea lumii: acel Dumnezeu crucificat, acel canibalism ritual care ar trebui să modifice specia umană… Chiar eu i-am spus Annei, pe vremea când frecventam biserica din Inverness, că totul seamănă cu o istorisire science fiction. Exact la fel de incredibilă, iar tu n-ai fi primul care crede că tocmai de aceea există posibilitatea ca ea să fie adevărată.

Nu găseşti bizar faptul că revelaţiile mele seamănă atât de mult cu romanele mele de science fiction? Nu-ţi imaginezi că am început să cred în ceea ce am inventat?

Ba da, dar putem spune asta altfel: că tu n-ai inventat niciodată nimic, că această revelaţie a început să cuprindă lumea fără ştirea ta, prin intermediul romanelor tale de science fiction. Cu cât mă gândesc mai mult cu atât îmi pare mai… cum să zic? Plauzibil? Logic? Pertinent? Să zicem că nu mă miră că Dumnezeu a ales acest vehicul, şi pe tine, pentru a o transmite. Întotdeauna procedează aşa. Utilizează materiale grosolane: piatra pe care au aruncat-o zidarii. Când s-a decis să-şi aleagă un popor, nu i-a preferat pe greci sau pe perşi. Nu, a căutat un trib obscur, nişte nomazi

de care nu auzise nimeni. Iar când a decis să-şi trimită fiul la poporul său, a făcut la fel: toată lumea aştepta un fiu de rege, iar el apare pe furiş, la nişte oameni sărmani, în anexa unui han din Bethleem. Unul dintre puţinele lucruri care se ştiu despre Dumnezeu este că El se manifestă acolo unde nu-i aşteptat. Asta spune El însuşi în *Ubik,* în modul cel mai clar: mesajele lui Runciter sunt transmise prin intermediul spoturilor televizate şi al graffiti-urilor din toalete, nu prin enciclice. Cel puţin putem fi siguri că, dacă Dumnezeu va decide să vorbească acum oamenilor, nu se va adresa papei, nici altui reprezentant oficial al Său. Iar dacă, pentru motive pe care le cunoaşte doar El, va decide să se adreseze unui scriitor american, acesta nu va fi Norman Mailer sau Susan Sontag, ci mai degrabă celui mai obscur dintre mâzgălitorii de hârtie, care scoate pe bandă rulantă romane de doi bani pe care nu le ia nimeni în serios.

Trebuie să recunoaştem, glumi Fat, că mi-am dirijat strălucit viaţa pentru a căpăta această slujbă. Pe de altă parte, toată chestia seamănă teribil cu delirul unui ratat, nu?

Da. Dar e posibil ca Dumnezeu să folosească pentru lucrarea Sa delirul unui ratat. Ar fi în stilul Său. Ştii, căile Sale necunoscute… Problema credinţei este că n-ai niciun motiv să te opreşti. De crezi în reînvierea lui Iisus, nu poţi refuza să crezi în minunile Lui, în naşterea din pântecul unei fecioare. De crezi în Sfânta Fecioară, ar fi

nepotrivit să-i interzici să apară la Lourdes, Fatima şi în alte locuri din care pelerinii se întorc transfiguraţi. Iar dacă tot crezi în aceste apariţii, în vindecări şi medalii miraculoase, de ce nu şi în reîncarnare, în influenţa ocultă a marii piramide asupra istoriei universale sau în exegeza ta? În fond, Fat, şiretenia ta constă în a spune că tu eşti apa din lighean, care nu poate fi aruncată fără a sacrifica pruncul. Dar ce se va întâmpla dacă voi accepta să sacrific pruncul?

Vrei să spui…

Da: nu există Dumnezeu.

Atunci, Exegeza mea e doar o înşiruire de prostii. La fel şi Evanghelia, nu asta voiai să adaugi?

Aşa spunea şi sfântul Pavel: dacă Iisus n-a înviat, tot ce vă spun sunt aiureli. Atunci nu există nicio deosebire între Isaia şi preşedintele Schreber, între sfântul Pavel şi un nebun care se crede sfântul Pavel – eu, de exemplu. Toţi în acelaşi ţarc de psihopaţi. Eşti mulţumit?

* * să

Ştii bine că nu. În felul ăsta pierdem amândoi.

Deci?

Nu ştiu. Cred că am încurcat-o.20

Panel final

Sub privirea neliniştită a lui Phil, Fat se lăfăia, noapte de noapte, în Exegeza lui. Ca şi cum s-ar fi rătăcit într-o ţară străină, consulta la întâmplare toate hărţile pe care le avea la îndemână – Michigan, Tanzania sau pitoreasca

Auvergne – pe care le compara fără să fie plictisit de ce i se întâmplase în timpul diverselor experienţe şi a cunoaşterii unor doctrine spirituale. Documentele lui de referinţă – cum îi plăcea să le denumească pompos – mergeau de la *Encyclopaedia Britannica* la publicaţiile bisericii scientologice (care îl îmbogăţea pe confratele lui, Ron Hubbard). Primea cataloagele unor mici librării de literatură esoterică, pe rafturile cărora se amestecau lucrările Maestrului Eckhart cu cele ale doamnei Blavatsky. Hrănite astfel, teoriile se succedau una după alta, fiecare părându-i, pe moment, mai strălucitoare decât precedenta, dar mai puţin strălucitoare decât următoarea. Însă romanul, care trebuia să fie faţă de Exegeză ceea ce erau parabolele lui Iisus faţă de învăţămintele lui secrete, nu avansa deloc. Singurele venituri proveneau din traducerile lucrărilor sale mai vechi, trebuia să-i plătească pensie alimentară lui Nancy, aşa că familia Dick trăgea mâţa de coadă. Tessa ar fi vrut să lucreze, dar el se opusese. Se supărase când ea se înscrisese la universitate, pentru a urma cursuri de germană, limbă pe care el o folosea tot mai des în conversaţii, fără să-i pese dacă-l înţelege. În general se supăra dacă ieşea din casă, fie pentru a face cumpărături, pentru a-l plimba pe Christopher sau pentru a-l însoţi când ieşea el. Ţinea la propria-i independenţă, fără să-i acorde vreun pic de libertate soţiei. Nu-i păsa ce face, dar nu admitea să-i ascundă ceva: o interoga, din senin, vrând să

ştie ce-i trecea prin cap, se înfuria dacă bănuia că nu-i spune totul, dar nu se gândise că ar fi trebuit să-i dea cea mai mică explicaţie în timpul în care Thomas locuise în capul lui, perioadă în care aproape că încetase să-i mai vorbească soţiei sale, pentru a pălăvrăgi, în faţa televizorului, cu un interlocutor invizibil. Tratată astfel, Tessa îşi pierdea buna dispoziţie, iar el îi reproşa asta, morocănos. Departe de a atribui acest fenomen unor cauze psihice identificabile, îl integra unui proces mai vast, misterios, căruia îi vedea rezultatele fără a şi le putea explica: de la reîntoarcerea realităţii şi triumful luminii, totul ar fi trebuit să meargă spre mai bine, dar, dimpotrivă, părea că totul se degradează. Facultăţile lui creatoare scădeau, căsnicia nu-i mergea, maşina îşi dăduse sufletul… Cel puţin în aparenţă, cercul de repetiţii, care-i ţinea captivă viaţa, rezista.

Crezu, încă o dată, că-l sfărâmase, când cunoscu o fată de 22 ani, grăsuţă şi decisă, care se numea Doris şi care se convertise la catolicism, în ritul episcopalian. Voia să se călugărească, îi mărturisise ea, în primele dintre lungile conversaţii pe care le avuseseră în sufrageria ei împodobită cu postere pioase. El îi aprobă planul, alcătuindu-şi imediat unul – să se culce cu ea. Dacă ar locui împreună, cât de exultantă ar fi viaţa lor! Vor discuta despre teologie, vor merge la slujbă, vor lua parte la activităţile parohiale… Pentru a pregăti terenul, se plânse că Tessa nu-l

înţelegea, că-l sufoca în coconul mic-burghez în care-l înfăşurase. Dar Doris consideră o copilărie mărturia plictisirii conjugale. Atunci, crezând că dă lovitura, îi vorbi despre propria-i experienţă religioasă.

O poveste lungă, pe care ea o ascultă cu o atenţie evidentă, dar un pic prea profesorală, pentru gustul lui. Fără să ştie prea bine la ce reacţie să se aştepte, sperase totuşi mai mult entuziasm, nu doar observaţia că, după un sondaj publicat în *Time Magazine,* 40% dintre americani pretindeau că avuseseră o experienţă mistică. Rezerva lui Doris se explica printr-o ortodoxie scrupuloasă. Ar fi vrut să accepte argumentele lui Fat şi, cu titlul de ipoteză, să nu excludă posibilitatea că fusese investit cu o misiune profetică, dar fusese prevenită de preotul care o catehizase împotriva a ceea ce începuse a fi numit *age* şi cerea garanţii doctrinale. Dick jură că Exegeza lui n-avea nicio legătură cu religiile de sinteză, în genul celei a lui Pike, că nu dorea să înfiinţeze un nou cult. Dimpotrivă, se situa în cea mai strictă supunere creştină. Dumnezeul lui era cel al lui Abraham, Isaac şi Iacob. Dar, arăta el, istoria izbăvirii nu se terminase: existase epoca Tatălui, despre care povesteşte Vechiul Testament, epoca Fiului, descrisă de Noul Testament, iar acum venise epoca Duhului Sfânt. Vrei să spui, se neliniştise Doris, că tu consideri cărţile tale drept a treia componentă a Bibliei? Sau că te consideri un nou Mesia? Dick râse, cu modestie. Nu, dar

poate era ceva în genul lui Ioan Botezătorul: precursorul, legătura între două epoci; cel mai mare în vechea alianţă, cel mai mic în cea nouă; ultimul profet, cel care a apărut când lumea se văita că Dumnezeu nu mai vorbeşte poporului său; vocea care strigă în pustiu. Dacă citeşti Biblia cu atenţie, vei descoperi că a fost un bărbos înflăcărat, ca mine. Întreabă-te dacă pe el l-ai fi crezut.

Reprezentând un public nu atât de bun ca Phil pentru retorica lui Fat, Doris îşi puse întrebarea doar de formă, fără să ezite în privinţa răspunsului. Prietenia amoroasă a lui Dick se potoli un pic. Se declanşă din nou şi se transformă în pasiune când, în primăvara lui 1975, se descoperi că tânăra suferea de un cancer al limfei. Voia să locuiască împreună cu ea, s-o îngrijească, să n-o părăsească niciodată. Şi Tessa? obiectă Doris, căreia credinţa îi interzicea să trateze cu uşurinţă legăturile căsătoriei. Îi interzise să-şi abandoneze căminul, dar se vedeau foarte des. Când se întorcea seara acasă, Dick nu vorbea decât despre boala lui Doris, pietatea lui Doris, sublima resemnare a lui Doris. Uitase îndoielile lui Doris privind misiunea lui, sau îi mulţumea pentru ele, considerându-le o lecţie salutară de umilinţă. Niciun păr feminin nu-i produsese un efect erotic atât de puternic precum peruca purtată de Doris în urma chimioterapiei.

Până la urmă, Tessa, obosită, plecă, luându-l pe Christopher. Dick, care discuta cu Tim Powers

când cumnatul lui veni să ia lucrurile lui Tessa, se prefăcu nepăsător. Îl linişti pe Powers, care era îngrijorat pentru moralul lui, refuză să i se ţină companie. Când se înseră, înghiţi patruzeci şi nouă tablete de digitalină, treizeci de librium, şaizeci de agresolină, bând o sticlă de vin. Apoi îşi tăie venele şi se culcă în garaj, după ce încuiase uşa pe dinăuntru şi pornise motorul maşinii.

Un defect al starterului cală motorul. Enervat, nevăzând rostul de a agoniza inconfortabil, din moment ce nu mai exista gaz de eşapament, urcă în camera lui şi se târî până la pat. Puţin mai târziu, uşa apartamentului fu spartă de o echipă medicală mobilă. Sunase la farmacie, cu mintea deja confuză şi vocea amabilă, pentru a-şi reînnoi provizia de librium. Fără îndoială că farmacistul prevenise organizaţia medicală. Ar trebui, gândise el, mai târziu, făcută o teză de doctorat despre farmacişti ca auxiliari ai harului în viaţa sa.

După spălăturile stomacale, a fost dus la reanimare. Şi-a revenit în zori. Culcat pe spate, contemplă monitorul encefalografului plasat la capul patului, ca o veioză. Linia strălucitoare, liniştită, care traversa neobosită ecranul negru era el. Gândurile vagi din creierul lui amorţit produceau acele ondulaţii sacadate, minuscule, neregulate. Se cufundă în spectacolul acela, încercă să le modifice forma, controlându-şi influxurile cerebrale, ca şi cum ar fi teleghidat o maşinuţă pentru copii. La un moment dat,

impulsurile deveniră mai rare, linia deveni o dreaptă. I se păru că se uită îndelung la dreapta aceea, care arăta că era mort. Apoi, parcă regretând, linia îşi reluă mişcarea sinusoidală.

După trei zile, un poliţist înarmat împinse fotoliul cu rotile, în care stătea Dick, de-a lungul tunelului care lega secţia de reanimare de aripa psihiatrică a spitalului. Se scurseră mai multe ore fără să se ocupe nimeni de el. Cu toate că mergea fără dificultate, poliţistul îi lăsase, nu se ştie de ce, fotoliul. Rămase pe el, la marginea unui coridor pe care treceau, la intervale neregulate, medici şi infirmiere cu bluze albe, niciodată aceiaşi, şi indivizi în halate, mereu aceiaşi, care arătau destul de buimaci. Fără îndoială, făceau un circuit ritual. Neavând curajul să se ridice şi să verifice, se mulţumi să le observe ritmul. Bolnavii mintal se deplasează întotdeauna cu aceeaşi viteză, pentru că nu cunosc decât una. Dar există cei care se târăsc şi cei care aleargă. Văzu trecând de mai multe ori o femeie corpolentă, cu aspect neîngrijit, care povestea cui voia s-o asculte, cu o voce bizar de mondenă, cum încercase soţul ei s-o otrăvească, strecurându-i pe sub uşa dormitorului un gaz toxic. Cu o uimire distrată, reţinu că urmărise povestea în continuitatea ei, deşi trecerile femeii prin faţa lui erau separate de intervale mari de timp, iar acele treceri durau doar câteva secunde. Scutură din cap pentru a izgoni acea enigmă, aşa cum goneşti o insectă.

Pentru a îndepărta suferinţa pe care n-o

simţea încă, dar care se rotea în jurul lui, încercă să se gândească la Exegeza lui. De obicei găsea oarecare sprijin în ideea dedicării elaborării unei cosmogonii – activitate rară, rezervată unor entităţi mai importante decât un individ izolat – civilizaţiile, de exemplu. Dar nu reuşea să fie interesat. Nici de Dumnezeu. *Eli, lamma sabacthani,* mormăi el, fără să trezească vreun ecou în sufletul lui.

Se gândi la Donna. Oricât de trist era, fu ca şi cum ar fi găsit în timpul unei insomnii o poziţie confortabilă, o reverie consistentă. Se întrebă dacă Donna devenise heroinomană, dacă murise, dacă se căsătorise, dacă locuia în Oregon sau în Idaho… Poate rămăsese infirmă, ca urmare a unui accident rutier. Fără niciun motiv, ideea i se păru plauzibilă.

Se gândi la Kleo, încercând zadarnic să-şi imagineze cum ar fi fost viaţa lor dacă ar fi rămas cu ea. Ce cărţi ar fi scris, cui ar fi semănat copiii lor. Avusese o soţie care îl iubise şi pe care o părăsise. Un bărbat nu primeşte de două ori un asemenea cadou. Ce-ar zice ea dacă l-ar vedea acum în fotoliul cu rotile, internat, despărţit de soţia şi de copilul lui, cu o maşină al cărei starter nu funcţiona, cu creierul făcut praf? Ar plânge, fără îndoială…

Plânse şi el.

Se uită la televizor. Invitatul lui Johnny Carson era Sammy Davis jr. Se întrebă cum era să ai un ochi de sticlă. Apoi, la actualităţi, fură

difuzate imagini scurte, neclare, ale lui Nixon pe proprietatea sa din San Clemente. Fusese gata să moară, din cauza unei flebite. Şi el stătea într-un fotoliu pe rotile. Operatorul îl filmase de departe, nu i se vedea figura, era doar o siluetă ghemuită sub un pled scoţian. Dick plânse iar, de mila lui şi a vechiului său duşman. Războiul se sfârşise şi se găseau în aceeaşi situaţie. Pierduseră amândoi.

Mai târziu, fu supus unor examinări de rutină şi încercă să pară cât mai normal. Îşi dădu seama că face o impresie proastă. Nici măcar nu ştiau că-i recidivist: făcuse bine, prima dată, că încercase să se sinucidă în străinătate.

I se spuse că va fi ţinut trei săptămâni sub observaţie – precizându-i-se că ar fi putut fi trei luni. Se gândi să ceară să i se citească drepturile, dar se potoli. Când eşti ţicnit, înveţi să-ţi ţii gura.

Nu se petrecea mare lucru în secţia psihiatrică. Contrar lucrurilor povestite în romane, bolnavii nu dominau cu adevărat personalul, iar personalul nu tortura cu adevărat bolnavii. Aceştia citeau, se uitau la televizor, stăteau, dormitau, jucau cărţi. Discutau puţin, dar aşa cum discută oamenii într-o gară, aşteptând trenul. De trei ori pe zi mâncau ce li se aducea pe-o tavă din plastic. Tot de trei ori înghiţeau medicamente. Toată lumea avea dreptul la o doză de thorazin şi încă ceva. Infirmierele refuzau să spună ce, dar stăteau lângă bolnav, să se asigure că înghiţea tot. Se întâmpla să se înşele, să aducă acelaşi platou cu medicamente de două ori la rând. Le explicai că le

primisei deja, dar ele insistau să le iei. Dick n-a auzit vreun internat care să susţină că această dublă distribuire făcea parte dintr-o tactică deliberată de abrutizare a bolnavilor. Infirmierele erau tâmpite, ziceau cei căpăţânoşi; erau suprasolicitate, ziceau cei cumsecade. Te-ai fi aşteptat la ceva mai multă paranoia, dar nu exista. Nici el nu mai simţea dorinţa de a construi teorii. Se simţea murind. Viaţa psihică, mintală, spirituală se retrăgea din el ca puroiul dintr-un abces. Curând, nu va mai rămâne decât un buzunar gol.

Împărţea camera – o cameră cu trei paturi, fiecare cu brăţări din piele, pentru cazul că ar fi trebuit să fie legaţi – cu un tânăr hebefren care nu spunea niciodată nimic şi o fată cu înfăţişare de mexicancă, martoră a lui Iehova, care, dimpotrivă, nu înceta să descrie regatul lui Dumnezeu, în care leul şi mielul trăiesc fericiţi alături. Nu fu nici măcar tentat să-i spună că el cunoştea regatul lui Dumnezeu şi că acesta nu seamănă cu cărţile poştale. Supravieţuitorii din lagărele de concentrare n-au curajul să-i corecteze pe cei care perorează despre acest subiect, fără să fi fost acolo. Dau din cap, păstrează tăcerea.

Îl văzuse pe Dumnezeu prea devreme sau prea târziu. Din punctul de vedere al supravieţuirii, nu fusese o reuşită. Întâlnirea cu Dumnezeul viu, dacă pe El îl întâlnise, nu-i dăduse forţa necesară pentru lupta de zi cu zi, pentru a-şi reţine soţia şi copilul, pentru a înfrunta cu curaj ce

are de înfruntat un om.

Dacă fusese cu adevărat El… întrebarea nu mai era pusă în termenii retorici ai Exegezei, unde trebuia doar să împiedici adversarul să dovedească contrarul. Dar la ce folosea? Ştia că întâlnise ceva şi acum descoperise că nu-i făcuse niciun bine. Dar ce-i făcuse lui bine?

Grămezi de ziare zăceau pe mese. Le citea metodic, distrat, într-o zi dădu de un scurt articol, un fapt divers atât de copleşitor, că nu-l poţi expune pe larg. Povestea unui băieţel de trei ani, pe care părinţii îl duseseră la spital, pentru o operaţie uşoară. Trebuia să iasă a doua zi. Dar anestezistul a făcut o greşeală, iar băieţelul a rămas, după săptămâni de tratament disperat, surd, mut, orb şi paralizat. Ireversibil.

Citind acestea, Dick simţi că-i vine să plângă, fără să poată. Rămase toată după-amiaza privind în gol, copleşit. Nu-l impresionase niciodată atât de mult ceva. Nu putea să se gândească la altceva decât la trezirea băieţelului. La momentul în care-şi recapătă cunoştinţa, în întuneric. La început neliniştit, dar neliniştit aşa cum eşti când ştii că neliniştea se va sfârşi. Oriunde ar fi fost, părinţii nu puteau fi departe. Vor veni să-i aprindă lumina, să-i vorbească. Dar nu apărea nimeni. Nici măcar un sunet încerca să se mişte, dar nu reuşea. Să strige, dar nu se auzea. Poate simţea când era atins, când îi deschideau gura, pentru a i se da de mâncare. Poate că era hrănit prin perfuzii – articolul nu spunea.

Părinţii, personalul spitalului, stăteau în jurul lui, cuprinşi de oroare, dar el nu ştia. Imposibil de comunicat cu el. Electroencefalograma indica faptul că era conştient, că exista cineva în spatele acelei figuri ca de ceară, contractată, în spatele ochilor care nu vedeau. Nimeni nu ignora că acel cineva, copilul zidit de viu, ţipa de groază în tăcere. Nimeni nu putea să-i explice situaţia – şi cine ar fi avut curajul? Când, cum va înţelege ce i se întâmplase? Şi că asta va dura, că va fi pentru totdeauna aşa. În ce termeni gândeşte un băieţel de trei ani? Vorbeşte deja, dispune de o anumită capacitate de abstractizare: Christopher avea şi el vârsta aceea şi începuse să pună întrebări despre moarte.

Când te gândeşti la un asemenea lucru ar trebui să poţi să te rogi, să fii sigur că există cineva care-ţi aude ruga şi ţi-o îndeplineşte. Doamne, fă ca băiatul acela să moară sau, ceea ce înseamnă, poate, acelaşi lucru, umple cu lumina Ta întunericul în care L-ai cufundat. Ia-l în braţele Tale, leagănă-l, să nu mai simtă altceva, în întunericul veşnic, decât dragostea Ta infinită.

În timpul nopţii, pe când nu reuşea să doarmă, îl cuprinse o certitudine tristă, fără posibilitate de schimbare.

Întâlnise ceva, simţise ceva tot timpul vieţii, dar nu fusese nici Dumnezeu, nici diavolul. Fusese Jane. Nu avusese niciodată alt partener, alt adversar în afara jumătăţii lui moarte. Tocul se desfăşurase în circuit închis. Viaţa sa, poveştile

bizare pe care le imaginase nu fuseseră decât un lung dialog între Phil şi Jane. Iar incertitudinea de care suferea, din care-şi construise cărţile, se reducea la problema de a şti care din cei doi era marioneta şi care ventrilocul. Dacă lumea reală era cea în care credea că trăieşte şi în care o evoca, precum un medium, pe Jane sub diferite deghizări divine sau diabolice, sau lumea era doar mormântul acela, o gaură neagră, bezna veşnică în care Jane trăia şi-l imagina pe fratele ei supravieţuitor. Nu era decât actorul principal al visului unei moarte.

Sau poate el era mort, nu Jane.

El zăcea în fundul gropii din Colorado, de patruzeci şi opt de ani. Iar Jane se gândea la el, dintr-o lume a celor vii. Din două lucruri unul – dar asta nu însemna o diferenţă prea mare. Timpul teoriilor se terminase.

Căutase toată viaţa realitatea, iar acum o găsise: era mormântul acela. Mormântul lui.

Era acolo.

Fusese întotdeauna acolo.

Băieţelul din articol era el.

Şi, de data asta, nu exista alt adevăr în spatele acestui ultim adevăr. Ştia că atinsese punctul final.

Dar ştia şi că trebuia să uite ceea ce aflase. Lumina soarelui e mai bună decât lumina artificială, dar lumina artificială este mai bună decât întunericul. A spune altfel însemna doar o bravadă.

Va uita. Va crede că în noaptea aceea elaborase o teorie ca oricare alta, deosebit de deprimantă, dar circumstanţele o explicau. Se va întoarce la iluzia lui, la viaţa pe care crezuse c-o duce, va mâzgăli la Exegeza lui – ceea ce găsise mai bun pentru a-şi ascunde capul în nisip. Va repeta, de bună credinţă, că şi-ar da viaţa pentru a cunoaşte, în sfârşit, adevărul, că nu dorea nimic mai mult decât adevărul şi, din fericire pentru el, va uita că asta nu-i adevărat.

Totul semăna cu povestea celor trei dorinţe, care-i plăcuse atât de mult, pe care i-o povestise de atâtea ori lui Jane, în copilăria lor.

Prima dorinţă: vreau să cunosc adevărul; vreau să urc spre izvoarele fluviului uitării; vreau să mi se arate ce-i la fundul sacului.

Îndeplinită.

A doua dorinţă: vreau să uit, să nu mă mai gândesc niciodată la ce-am văzut, să uit povestea băieţelului, să uit povestea asta cu trei dorinţe, să uit că am dreptul la o a treia dorinţă. Vreau să uit totul.

Îndeplinită.

Păstrezi dreptul la a treia dorinţă, dar îţi promit că n-o să ştii niciodată. Ai uitat.

Acum dormi.

21

Masa critica în timpul internării la spitalul psihiatric, Doris îl vizită cu fidelitate. De fiecare dată, el o implora să-i permită ca, după ce va ieşi, să se instaleze la ea, ca să-i susţină moralul în perioada de refacere şi, după ce această perioadă va trece, să se îngrijească de ea aşa cum se îngrijea ea de el în prezent, conform milei lui Iisus. O va iubi, se va iubi poate pe el însuşi, iar Dumnezeu îi va iubi pe amândoi. Tessa plecase, nu mai putea fi acuzat de adulter. Acest argument o convinse pe Doris.

Găsiră un apartament cu trei camere în Santa Ana, într-o clădire nouă care, plantată în mijlocul mexican fusese considerată de arhitect ca un exemplu de alianţă armonioasă între modernism şi culoarea locală. De fapt, semăna cu o închisoare model. Trebuia să ai o cartelă magnetică pentru a deschide uşa parcajului subteran. Un circuit de televiziune interioară permitea portarului să supravegheze holul şi coridoarele. Din difuzoare ascunse se auzea muzică lentă. Pentru un om care locuise, toată viaţa, în case individuale şi se complăcea în promiscuitate, fusese o alegere ciudată, dar el nu se plânse niciodată şi rămase acolo până la moarte.

Această locuinţă avea avantajul că era situată la doi paşi de Tim Powers şi de biserica episcopaliană unde lucra Doris, ca responsabilă cu programul de ajutor social. O parte a atribuţiilor ei consta în a distinge adevăraţii săraci – obiectul

îngrijirilor ei – de drogaţii gata de orice şiretlic pentru a face rost de bani pentru injecţii sau pilule. Degeaba îi spusese Dick că drogaţii meritau aceeaşi milă ca şi săracii, că erau mai de plâns decât săracii, Doris îi considera simulanţi şi-i detesta. În timp ce gătea, povestea întâmplări din parohie, care semănau cu toate întâmplările de la serviciu: rivalităţi, frustrări, nu, te asigur că eu n-am ajuns până la aşa ceva! Eroul pozitiv al tuturor poveştilor era preotul care o convertise. Îi spunea pe numele mic, Larry, şi pretindea că-i îndrăgostită de el. Când îi mărturisise acest lucru, Larry, care era căsătorit şi bunic, răspunsese într-o manieră destul de pikiană că el nu amesteca afacerile cu plăcerea. Chiar după acest refuz, rămăsese referinţa supremă a lui Doris. Aceasta îi invoca autoritatea de fiecare dată când Dick, sătul de poveştile parohiale, încerca s-o atragă într-o discuţie teologică, aşa cum îşi promisese când intenţionase să locuiască împreună cu o habotnică. *Larry spune că-i o tâmpenie*, răspundea ea argumentelor îndrăzneţe prin care el spera s-o facă să vadă substratul gnostic al credinţei lui. Iar când cita din Scripturi: *O să-l întreb pe Larry, trebuie să fie o parte modificată a Bibliei.* Când un verset din Biblie nu le plăcea lui Larry şi Doris, aceştia îl declarau apocrif. Nu aveau gustul speculaţiei, al controversei, al frecării în treacăt de erezie. Îndată ce colocatarul ei se aventura pe acest teren, Doris se încrunta şi se apuca să cureţe morcovi, cu un aer morocănos care-l

împiedica să continue. Să trăieşti cu o muribundă se dovedea mai puţin exaltant decât îşi imaginase Dick.

Această coabitare nu plăcea decât pe jumătate prietenilor lor, deoarece o considerau nesănătoasă, şi deloc lui Maurice, psihoterapeutul pe care se angajase să-l vadă o dată pe săptămână la spital. Se zicea că Maurice, un colos cu barbă neagră, îmbrăcat într-o uniformă militară, făcuse trafic de arme şi slujise în armata israeliană. Păstrase din aceste experienţe un ton brusc, imperativ, nepotrivit profesiei sale. Obişnuia să zică, la fiecare trei fraze: *Nu glumesc!* într-un fel care te îngheţa. Afirmaţie superfluă: nimeni nu-l bănuia pe Maurice că ar glumi.

Proiectul lui terapeutic referitor la Dick consta în a-l sâcâi pe acesta până când va binevoi să se bucure de existenţă, în loc să încerce să salveze oamenii. Pentru a te bucura de existenţă, după Maurice, trebuia să-ţi petreci weekend-urile la Santa Barbara şi să agăţi o gagică (sau mai multe) cu ţâţe mari. Nu glumea în privinţa ţâţelor. Din nefericire, nici în privinţa asta, nici în altele, Dick nu avea talentul de a se bucura de viaţă. Nu cunoştea decât înţelesul cuvântului şi se abţinea, prudent, să expună ideile lui în această privinţă. Lăsa capul în jos şi aştepta să treacă furtuna de fiecare dată când Maurice îi făcea scandal din cauza lui Doris. Psihoterapeuţii au tendinţa – poate justificată – de a nu avea încredere în gesturi prezentate drept caritabile şi

dezinteresate.

— Tot ce vrei, răcnea Maurice, este să crezi că eşti un om cumsecade. Dacă Doris nu avea cancer, ai fi avut chef să te încurci cu ea? Nu. Te-a interesat să te legi de moarte, zicându-ţi că faci o faptă bună. Aşa, câştigi pe toate fronturile: faci pe sfântul şi poţi să te sinucizi liniştit. Pentru că în asta constă toată şmecheria, e suficient să te văd cinci minute ca să-mi dau seama. Bine, amice, nu te jena: vrei să crăpi, crapă! Şi o să crăpi! Nu glumesc!

— Ştiu, murmură Dick, jalnic.

Îl considera pe Maurice un imbecil, dar nu excludea posibilitatea să aibă dreptate. Ajunsese chiar să considere că exista ceva adevărat în teoria psihosomatică după care bolile – pe care nu le căpătăm din întâmplare – dovedeau dorinţe care ne chinuie în secret. În termeni groddeckieni – care-i plăceau lui Maurice – dorinţe ale *sinelui* nostru. Cei mai radicali dintre psihosomaticieni ajung – când li se cere, în numele bunului-simţ, să-şi susţină teoriile – să afirme că acel ce este călcat de o maşină pe stradă a fost împins sub ea de propriul lui instinct de a muri, că o persoană asasinată s-a oferit singură cuţitului asasinului. În acest stadiu al controversei, se găseşte de obicei cineva care întreabă dacă victimele de la Auschwitz – sau *şinele* lor – doriseră o asemenea soartă.

Nu puteai, fiind de bună-credinţă, s-o acuzi pe Doris că dorise să aibă cancer. Dar aceasta

întreţinea cu boala ei o relaţie de-o intimitate impresionantă, cu atât mai strânsă, paradoxal, după ce medicii îl anunţaseră că avusese loc o îmbunătăţire a situaţiei. Asta îi amintea lui Dick de propriile-i sentimente când pisica lui, Pinky, fugise de – acasă. De săptămânile petrecute aşteptând să se întoarcă, de faptul că o visa nopţile, fără să accepte că o pierduse definitiv. O zgârietură pe uşă îl făcea să tresară: dacă era Pinky? Şi, într-o bună zi, Pinky revenise. În cazul lui Doris, întrebarea nu era *dacă* boala va reveni sau nu, ci *când* va reveni. Medicii o preveniseră boala se ascundea undeva, în pachetul de cărţi aşezat în faţa ei. În fiecare zi trăgea o carte şi nu era cancer. Dar ştia că se află în pachet şi că, întorcând cărţile una câte una, va sfârşi prin a da de el. Se temea şi aştepta momentul acela, a cărui perspectivă făcea inutilă orice bucurie. Dacă râdeai în prezenţa ei de o glumă, îi făceai impresia că o insulţi. Bunul-simţ, gândea Dick, cu obişnuita-i penetraţie psihologică, ar fi cerut ca Doris să se bucure de fiecare minut al vindecării ei, nu să anticipeze momentul în care aceasta va înceta. Predica hedonismul, uitând, pe de o parte, că puţine persoane erau mai puţin potrivite decât el pentru aşa ceva, iar pe de altă parte că o Doris veselă l-ar fi enervat mai mult decât o Doris morocănoasă şi bigotă.

Trecură astfel trei luni, pândind întoarcerea limfosarcomului, iar Dick făcându-se imposibil de suportat, conform tehnicii sale obişnuite: fie

scriind la Exegeza lui – şi nu trebuia deranjat cu niciun preţ – fie oprindu-se din scris – iar atunci trebuia să-i stai la dispoziţie, pentru a discuta despre ce-a scris. Mai mult, nu suporta ca Doris să iasă cu alţi bărbaţi; nu-i plăcea că lucrează; ar fi preferat să depindă de el din punct de vedere material, să plătească totul în locul ei, iar lumea să-i recunoască generozitatea.

La sfârşitul verii, apartamentul vecin se eliberă, iar Doris decise să se mute, asigurându-l pe Dick că relaţiile lor nu se vor schimba: se vor ajuta în continuare, ea îi va găti, va veni să-l vadă. Doar că fiecare va avea ceva mai mult spaţiu pentru viaţa lui particulară. Nu era mai bine?

Nu, gândise Dick, văzând doar un lucru: încă o dată îl părăsea o femeie. Fu atât de supărat, că porni pe o autostradă în sens invers şi ajunse din nou la spitalul psihiatric, unde se îndrăgosti de o tânără drogată, pe care spera s-o salveze. După aceea, pentru că-i era teamă să pună mâna pe volan, Tim Powers îl duse la întâlnirile săptămânale cu Maurice. Dick insista să fie dus cu mult înainte de ora şedinţei şi să fie luat mult mai târziu. Powers crezu că prietenul lui voia să-l scutească de aşteptare, dar descoperi, consternat, că acesta se întorcea, de fiecare dată, cu bucăţi de hârtie pe care scrisese numere de telefon şi prenume feminine. Spitalul psihiatric devenise centrul vieţii lui sociale şi un loc de agăţat, aşa cum erau pentru alţii barurile de noapte, plaja sau spălătoriile automate.

Dacă exceptăm episodul pe care-l voi povesti în capitolul următor, tentativele sale de a-şi reveni eşuară. Schizofrenice, drogate, canceroase, toate femeile cărora nu le cerea decât să-l lase să le iubească ţicnelile, păreau a se fi înţeles să fugă de asiduităţile lui de saint-bemard. Nu trăise niciodată singur. Mai degrabă ar fi murit. De data asta, fie pentru că instinctele vieţii şi morţii se egalizaseră în el, fie pentru că devenise un pic mai înţelept, se obişnui. Se instală într-o rutină care nu se schimbă prea mult în cursul ultimilor să-i ani de viaţă, atât de săraci în evenimente exterioare. El, care se mutase atât de des, se înfurie când imobilul-puşcărie fu scos la vânzare. Reuşi să-şi cumpere apartamentul şi deveni chiar preşedintele asociaţiei coproprietarilor, demnitate cu care se lăuda bucuros pentru a arăta cât de mult se schimbase, în epoca aceea, banii curgeau: cărţile lui vechi continuau să se vândă în străinătate, Warner cumpărase drepturile de ecranizare pentru *Blade Runner.* Nu ştia ce să facă, mana aceasta sosea prea târziu. Se obişnuise cu viaţa de celibatar, cu micul lui apartament cu jaluzelele trase, care mirosea a urină de pisică. Deoarece lucra în fiecare noapte la Exegeza lui, se trezea târziu dimineaţa, se îmbrăca oricum, cu nişte jeanşi şi o cămaşă înflorată, se ducea la magazinul din apropiere să cumpere alimente congelate, dulciuri, conserve pentru pisici. După-amiaza citea faimoasele lui cărţi de referinţă, asculta muzică, scria scrisori, telefona, primea

vizite. Cu toate că se despărţiseră, se împăcase cu Tessa şi aceasta venea de mai multe ori pe săptămână, aducându-i-l pe Christopher. Articolul lui Paul Williams făcuse din el un subiect pentru ziariştii din domeniu. Veneau mulţi, atraşi de perspectiva unui interviu bizar şi rareori plecau dezamăgiţi. Continua s-o vadă pe Doris. Puţin timp după sfârşitul coabitării lor, starea i se înrăutăţise. Sala ei de baie era despărţită de a lui printr-un perete subţire, iar Phil o auzea, ore în şir, gemând, văitându-se, încercând să vomite. Dick îi propuse să se mute din nou la el, pentru ca s-o ajute, dar Doris refuză. Când fu dusă la spital, petrecu zile întregi ţinând-o de mână şi plângând la capul ei. Ghemuită pe perne, Doris semăna cu un bătrân chel. Chimioterapia o făcuse pe jumătate surdă şi oarbă. Dar când era întrebată cum se simte, murmură: *Simt că Dumnezeu mă vindecă.* El dădea din cap disperat, îl făcea pe Dumnezeu derbedeu infam şi fu oarecum vexat când, împotriva tuturor aşteptărilor, Doris se vindecă.

În fiecare marţi seara, Powers primea la el un grup de prieteni, ca şi el scriitori începători de science fiction. Cât fusese căsătorit, Dick nu participase la reuniuni. Acum, celibatar şi vecin, nu lipsea de la niciuna. Femeile nu erau admise, circumstanţă care l-ar fi îndepărtat altă dată, dar care, eliberendu-l de obsesia de a le seduce, îl făcea acum să se simtă mai în largul lui. Putea să-şi dea drumul fără prejudecăţi printre tinerii aceia care făceau cu ingenuitate pe *clubmenii*victorieni

şi pretindeau că-s cunoscători când comparau mărci de whisky sau de tutunuri aromatizate. Degustările critice, discuţiile despre cărţi, filme, discuri abia apărute, constituiau conversaţiile obişnuite. Apariţia lui Dick le orientă spre extraordinar, îmbogăţindu-le cu o rubrică inedită, care ar fi putut fi numită *Actualităţi despre Exegeză.* Venea în fiecare marţi cu o sticlă şi cu o nouă teorie despre sensul experienţei sale, despre care fuseseră informaţi toţi, după ce fuseseră rugaţi în mod solemn să păstreze secretul. Într-o zi, reconciliase pitagoreismul şi zoroastrismul – despre care tovarăşii lui nu ştiuseră până atunci, săptămâna următoare era adept al gnosticului Basilides. Sub influenţa lui, micul grup de fani se transformă, de voie, de nevoie, în cerc teologic.

În afară de el, două personalităţi dominau ceea ce fusese botezată, după un vis, societatea Rhipidon – de la grecescul *rhipidos*, înotătoare, care făcea aluzie, evident, la semnul peştelui. Timothy Powers şi K.W. Jeter ar fi putut alcătui un duet comic: individul cumsecade şi cel rău. Blond, cu ochii albaştri, întotdeauna zâmbitor şi amabil, Powers îşi hrănea romanele dintr-o imaginaţie cordială şi spontană. Bonomia sa, adăugată unei credulităţi cvasiproverbiale, pe care îi plăcea s-o exagereze, îl desemna pentru rolul de confident, de felul lui Watson, pe care marele detectiv îl uluieşte fără încetare şi, în ziua în care rezolvă totul, îl face de râs. Nimeni nu ştia, mai bine ca Powers, să holbeze ochii, să se pipăie şi să strige:

— De data asta, Phil, sunt sigur că-ţi baţi joc de mine!

— Nu, Powers. CIA a descoperit un drog al dezorientării atât de puternic, încât oamenii cred că se află în lumea lor familiară, continuând viaţa cea de toate zilele, în timp ce, în realitate… N-ar fi trebuit să-ţi spun asta, ai pălit, dar există posibilitatea ca în momentul acesta creierele noastre să plutească în borcane, scăldate de iluzii, din cauza porcăriei pe care ne-a făcut s-o înghiţim Jeter.

— Kedobeliu? (Toată lumea îl numea pe Jeter după iniţiale)

— N-ai remarcat? Ticălosul a pregătit cafeaua şi a fost singurul care n-a băut!

La începutul sejurului său în Fullerton, Dick nu avusese încredere în Jeter, care se învârtea în jurul clasei profesorului McNelly, luându-l drept agent provocator. Odată cu trecerea anilor, încetase să-l respingă şi găsea, dimpotrivă, că-i interesant să aibă un prieten atât de agresiv neplăcut. Slab, cu pometţii proeminenţi, cu ochi de reptilă, K.W. avea aerul unui ucigaş plătit din filmele western. Şi el scria – romane de groază, pline de scene de tortură şi de mutilări care făceau greaţă. Cei care îl plăceau vorbeau de umorul lui acerb, ceilalţi îl găseau odios.

Principala grijă a lui Jeter în existenţă era să nu fie înşelat.

Asculta oamenii aşa cum asculţi un mecanic care încearcă să-ţi

vâre pe gât o maşină de ocazie. Pe plan spiritual, această obsesie se traducea printr-un agnosticism tendenţios. Powers era romano-catolic, foarte dogmatic. Era un deliciu să-l şochezi. Spre deosebire de Doris care, când auzea discursuri antireligioase sau eretice, se prefăcea indiferentă, grăbindu-se să plece, aşa cum fusese învăţată să facă dacă ar fi întâlnit un exhibiţionist, Powers se indigna, se încingea, argumenta – convins că-i face plăcere lui Phil şi asigurându-l că, pe vremea Inchiziţiei, i-ar fi aprins rugul rugându-se pentru salvarea sufletului său.

Făcea parte dintre catolicii care, neputând să-l explice, negau existenţa Răului. Răul, ziceau ei, nu-i decât un drum greşit luat de Bine. Un fel de nuia de care se foloseşte Dumnezeu, ca un bun pedagog, pentru educaţia noastră. Acestei idei, pe cât de armonioase, pe atât de puţin convingătoare, i se opune, de la Dostoievski, faptul brut, nejustificat de nicio providenţă, al suferinţei copiilor. Ivan Karamazov a spus totul în privinţa asta, iar rolul lui Ivan îi revenea, logic, lui Jeter. Cu excepţia lui Dick, care nu vorbea despre asta decât când îşi susţinea argumentele cu vindecarea lui Christopher, membrii societăţii Rhipidon nu aveau copii, ci pisici, aşa că-şi modificaseră argumentele în funcţie de priorităţile afective.

— Şi pisica mea? bombănea Jeter de îndată ce se pronunţa numele lui Dumnezeu, ceea ce se întâmpla des într-un cerc în care, dacă se

întrerupea curentul, se striga, pentru a-i întărâta pe Powers şi Dick:

— Rahat, Dumnezeu a făcut iar să sară siguranţele!

Într-o zi, pisica lui Jeter fusese strivită de o maşină. Când stăpânul ei se grăbise s-o ridice, trăia încă, iar din gură îi curgeau bale însângerate. Jeter văzuse în ochii ei o privire de neînţelegere uimită, de neuitat.

— În ziua Judecăţii de Apoi, când va veni rândul meu, voi spune: *Staţi un minut!* Voi scoate de sub haină pisica moartă, ţeapănă, o voi vârî sub nasul Marelui Judecător, ţinând-o de coadă, şi-l voi întreba: *Cum explici asta?*

— E cea mai veche întrebare pe care şi-a pus-o omul, remarcă Powers. N-ai decât să citeşti cartea lui Iov.

— Asta e, rânji Jeter. Înţeleg că totul e un rahat Sau Dumnezeu nu există, sau e un ticălos, sau nu-i pasă. Cred că o să mă apuc să scriu şi eu o exegeză.

— Dar ţie nu-ţi vorbeşte Dumnezeu!

— Ştii cine-i vorbeşte lui Phil? Cine-i transmite cuvinte

9 >

greceşti şi luminã roşie? Locuitorii planetei Cretin. Spune, Phil, cum denumeşti înţelepciunea lui Dumnezeu? Sfânta nu-ştiu-cum…

— *Hagia Sofia,* rãspunse prudent Dick.

— Şi cum ai spune *Hagia* Cretinã? Sfânta

Imbecilitate?

— Aº zice *Hagia Moron…* E tot în greceşte. Am gãsit termenul cãutând *oxymoron…*

Dick se apãra întotdeauna cedând teren adversarului. Şi-i era recunoscãtor lui Jeter pentru rolul pe care-l juca. Jeter nu avea subtilitate, nu puteai sã te bazezi pe el în cazul unei dezbateri în toatã regula. Dar, cu brutalitatea lui graniticã, stabilea limite şi, în acelaşi timp, le încãlca. Pe de o parte, îi interzicea lui Phil sã uite cã legãtura lui cu Dumnezeu putea fi explicatã prin delir paranoic. Pe de altã parte, dacã singura alternativã pentru nebunie era *bullshitul* universal – la care se rezuma filosofia lui Jeter, o veritabilã propagandã pentru pariul pascalian – atunci mai bine rãmâneai nebun. Iar Jeter, care, în fond, nu era un tip rãu, era de acord:

— Fiecare iese din rahat cum poate. Se pare cã ai gãsit metoda cea bunã.

În unele zile, era foarte fericit. Nu avea toate motivele sã fie? O viaţã suportabilã, fãrã drame, cu tutun de prizat, muzicã şi pisici, un grup de prieteni credincioşi, care-l admirau, deşi îl tachinau, Exegeza lui, prin intermediul cãreia ţelurile Domnului se dezvãluiau lui şi lumii. Încã obscure, contradictorii, iar abundenţa teoriilor îl zãpãcea, dar se aştepta ca într-o zi, duhul care dormea în el sã se zbatã, sã decidã cã gluma a durat destul, sã încheie monstruosul manuscris. El, Dick, va scrie, ca de obicei: *Mã întreb… Poate cã… Dar dacã, din întâmplare…?* când, deodatã,

ceea ce se afla ascuns în strãfundul sufletului lui va lua pana, va apuca lucrurile în mânã şi va scrie: *dreptate, aşa este.* Şi va pãrea tuturor, orbitor de evident, cã aşa stau lucrurile. Dacã Dumnezeu îl alesese drept scrib, trebuia sã se întâmple aşa. Dar cine poate spune care-i voinţa lui Dumnezeu? Nu-l vei înfuria, crezând cã o ghiceşti? Trecea prin spaime teribile, prin crize de descurajare, temându-se cã destinul lui este sã se bãlãcească până la moarte în mlaştina lui de hârtii. Era aproape sigur cã secretul secretelor se aflã printre ciorne, dar asta nu însemna cã ar fi fost în stare sã-l identifice. Poate cã acolo sus îi fusese rezervatã aceastã vocaţie plinã de cruzime, acest supliciu îndelungat, ca al lui Tantal, acest joc de-a baba oarba metafizic: în fiecare clipã, o voce îl spunea cã se apropie de ţintã, fãcându-l sã continue sã înainteze în întuneric. Va muri epuizat, în nesiguranţã. Putea sã-şi spunã cã, îndatã ce va trece în cealaltã parte, va şti, cã, aşa cum promitea sfântul Pavel, va vedea în sfârşit realitatea fatã în fatã. Dai cine ştie?

— *9*

După trei, apoi patru ani, Exegeza pãrea mai departe ca oricând sã ducã la o carte. Glumea deseori despre acest lucru cu Powers şi cu ceilalţi, dar faptul nu-l încânta. Innegrise mii de pagini, pe care, probabil, nu le va citi nimeni, construise teorii, colaţionase informaţii de referinţã, iar cu fiecare zi aceastã muncã imensã îl îndepãrtase de ţelul lui: de a face public ce i se întâmplase în

primãvara lui 1974. Pentru a obţine avansuri, redactase rezumate de romane care li se pãruserã tuturor, inclusiv lui, foarte promiţãtoare. Dar nici urmarea la *din castelul înalt*, nici alt proiect, intitulat *To Scare the Dead,* în care trebuia sã istoriseascã felul în care spiritul unui om de afaceri din California fusese invadat de un esenian din primul secol de dupã Cristos, nu vãzuserã lumina zilei. Altãdatã, pe când fusese un autor prolific, se enerva dacã era întrebat când va scrie ceva serios, în prezent, situaţia era şi mai rea: era întrebat dacã mai scrie. Se zicea cã-i secãtuise imaginaţia, dar el ştia cã-i vorba de altceva. Nu avusese niciodatã atâta imaginaţie. Ţinea evidenţa. Pentru siguranţã, fusese izolat multã vreme în ignoranţã, fusese lãsat sã creadã cã-şi inventa poveştile, aşa cum Ragle Gumm fusese lãsat sã creadã cã rãspundea la întrebãrile unui concurs organizat de un ziar local. Pânã în ziua când, îndeplinindu-şi fãgãduielile, voalul fusese ridicat în faţa lui. Şi, în acelaşi timp, fusese înlãturatã colonia de iepuri metafizici care-şi sãpaserã vizuini în Exegeza lui. O poveste are nevoie de înţeles, de un cuvânt potrivit, iar toate înţelesurile îi fuseserã rãsturnate, simultan, în cap. De ani de zile, plin de rãbdare, le inventaria şi le tria, dar ştia cã, pe mãsurã ce avansa, cu atât mai puţin înainta. Misterul creştea o datã cu mormanul de foi ilizibile.

Uneori credea cã ar fi trebuit sã moarã în primãvara lui 1974. Faptul cã nu se întâmplase

aşa fãcea parte din programul lui şi nu exista îndoialã cã acesta s-ar fi derulat aşa cum fusese prevãzut, în toate universurile, mai puţin unul, pânã la transformarea sa în cenuşã sau în luminã. Dar exista o variantã – sau avusese loc o anomalie: în loc sã cunoascã iluminarea supremã şi sã moarã, cunoscuse acea iluminare şi supravieţuise. Pentru un motiv sau altul, Programatorul îi revelase ceea ce dezvãluie, în mod normal, doar trecerea în cealaltã parte, şi îl lãsase în valea plângerii. De aici impresia cã nu i se putea întâmpla nimic, cã viaţa continua fãrã el. Într-un fel, Philip K. Dick murise la 46 de ani. În martie 1974, cuvântul *sfârşit* fusese tipãrit pe ultima paginã a poveştii sale. Îi fusese acordat un timp suplimentar pentru a o reciti şi a scoate la ivealã înţelesul a ceea ce întrevãzuse. Dupã ce va termina, va fi lãsat sã moarã definitiv.

Din punctul de vedere al Programatorului, experienţa nu era lipsitã de interes. Punctul de vedere al lui Dick era însã cel al şoarecelui de laborator prins într-un labirint. Am devenit, se lamenta el, o maşinã de gândit care nu mai face nimic altceva. Mi-am pus – sau mi s-a pus – o problemã pe care nu pot nici s-o rezolv, nici s-o uit. M-am blocat. Cu fiecare zi, universul meu se îngusteazã, muncesc din ce în ce mai mult şi trãiesc din ce în ce mai puţin. Asta mã îngrozeşte, dar cred cã asta e karma mea…

Nu se va întâmpla nimic. Nu va mai scrie cãrţi, nu va mai întâlni femei. Era condamnat sã-şi

reciteascã romanele vechi, sã-şi rememoreze viaţa, sã umple textul cu note inutile, fãrã a reuşi vreodatã sã redea înţelesul într-un epilog satisfãcãtor.

Totuşi interveni ceva. Ceva sau, mai degrabă, cineva. Cea pe care o aşteptase în Valea Lunii, la nord de San Francisco, există un oraş frumos, numit Sonoma, iar în acest oraş frumos locuia o femeie frumoasă, numită Joan Simpson. Avea părul negru, corpul suplu, musculos, datorită practicii artelor marţiale, şi un mod neglijent de a se aşeza în semilotus, cu piciorul bronzat în îndoitura coapsei, care evoca, în acelaşi timp, o senzualitate jovială şi un avans considerabil, faţă de majoritatea oamenilor, pe calea seninătăţii. Lucra într-un spital psihiatric, citea Jung, Ronald Laing şi Sri Aurobindo. Farmecul ei era mărit de un uşor strabism.

Deşi puţin interesată de science fiction, citise odată un roman al lui Dick, istoria nu spune care, ci numai că după aceea şi le-a procurat pe toate celelalte. Pentru aceasta trebuise să ia legătura cu librari specializaţi, cărora le vorbise despre noul ei autor favorit ca şi cum ar fi ştiut din sursă sigură că după un secol sau două va domina veacul nostru cu statura lui profetică. Nu exclud să fi zis ceea ce eu, adolescent cu ochelari şi tenişi rupţi, repetam în vremea aceea: Dick este Dostoievski-ul nostru, omul care înţelesese totul. În gura unei femei seducătoare, cultivate, care nu era nici nebună, nici membră a lumpenculturii alcătuite

din fani, declaraţia impresiona. Un librar care-l cunoştea pe Dick îi scrise, pentru a-i pomeni de această admiratoare. Urmară scrisori şi convorbiri telefonice. Nu ştiu cine, Phil sau Joan, a evocat primul sfârşitul romanului *Omul din castelul înalt.* Oricum, Joan puse, precum Juliana, *Yi-King* în portbagaj şi, fără sutien sub tricou, porni spre California de sud, pentru a-l întâlni pe autorul cărţii şi a-l asigura că, într-un anumit fel, inexplicabil, dar pentru ea evident, tot ce scrisese era adevărat.

Pentru că stăpânul din castelul malt locuia de fapt într-o vilă de la periferie, nu fu surprinsă descoperind că Dick locuia într-un apartament mic. Găsi că aşa cum era – bărbos, cu ochii strălucitori, distins într-un mod bizar, cu toată neglijenţa înfăţişării şi a norului de tutun de prizat care se împrăştia la fiecare gest – semăna mult cu Hawthorne Abendsen. În momentul acela, el avea vârsta acestuia. Când o întrebă ce vrea să bea, ea răspunse că, bineînţeles, un Old Fashioned. Şi izbucniră amândoi în râs.

De la început discutară de parcă s-ar fi cunoscut dintotdeauna. Fraza cea mai banală trezeşte ecouri în oricine, dar este rar şi minunat ca două persoane care se întâlnesc prima dată să le perceapă în acelaşi fel. Astfel, spun adepţii reîncarnării, pot uneori să se înţeleagă doi străini, dar care s-au iubit într-o viaţă anterioară. Nu-i obligatoriu să crezi în reîncarnare pentru a cunoaşte această bucurie în anumite întâlniri de

îndrăgostiţi, dar ceea ce i-a apropiat pe Dick şi pe Joan Simpson ţine mai degrabă de primul fenomen decât de al doilea. Practic, n-au fost amanţi. Munca la Exegeză îl făcuse impotent pe Dick, în perioada aceea. Dar petrecură împreună, aproape fără să iasă din apartament, trei săptămâni încântătoare, cu convingerea că li se întâmpla ceva pregătit special pentru ei de mult timp. Improvizându-şi dialogul, descopereau textul unei piese scrise anume pentru a fi folosită de ei. Uitaseră că Dick era autorul, sau credeau amândoi că textul îl fusese dictat.

În penumbra apartamentului cu storurile trase, pipăind cu vârful degetelor figura celuilalt, aşa cum fac orbii, discutau zi şi noapte. Ştiam că o să mă recunoşti, zicea Joan şi el îşi dădea seama, după sunetul vocii şi văzând lucind smalţul dinţilor ei, că zâmbea. Iar eu ştiam că vei veni, răspundea el. Am ştiut întotdeauna că vei veni, dar, de câteva săptămâni, visele anunţau vizita ta.

Îi spuse totul, în şoaptă, fără grabă, îi povesti trezirea lui ca pe o epopee spirituală căreia, reluând cărţile lui în ordine cronologică, îi reconstituiau etapele. Deseori, Joan devansa explicaţiile lui. Citindu-le, fără să le cunoască, ghicise totul: că fusese trimis în lumea aceasta cu amintirile blocate; cordonul lipsă al lămpii produsese alarma, îl făcuse să bănuiască simulacrul universal; auscultaţia plină de teamă a acestui simulacru în cărţile din anii şaizeci; acuzarea demiurgului în *Cele trei stigmate ale lui*

Palmer Eldritch; denunţarea procedeelor prin care ne ţine captivi: droguri, implantări de amintiri false; şi, în prima apariţie a puterii salvatoare, pe atât de umilă şi de discretă, pe cât de brutal şi de totalitar e demiurgul: Paracletul nu-i decât un suflu, o vaporizare cu un spray de doi bani într-o reclamă pentru gospodine de mahala, trebuie să înţelegi asta, dragostea mea, e lucrul cel mai important îi povesti ce reacţii provocaseră scrierile sale, pe vremea când nu cunoştea înţelesul lor, la prieteni şi duşmani, la fii ai luminii sau ai tenebrelor; înfrângerile produse de adversarii lui: rătăciri, dorinţă de moarte, o spirală a păcatului timp de zece ani, până la întoarcerea la suprafaţă, la amintire, la lumină, în 1974. Dar ceva nu mersese. Ar fi trebuit ca de atunci să se îndrepte spre bucuria completă, iar totul mersese pe dos. Thomas, care-l ghidase, îl părăsise. Îşi pierduse încă o dată familia. În timp ce făcea parte din tabăra învingătorilor, ba chiar dintre artizanii victoriei, era o victimă a războiului. Tot ce întrevăzuse se revelase, lumina triumfase, iar el rămăsese nelămurit Liber să trăiască în siguranţă, dar ce viaţă? O viaţă solitară, fără dragoste, într-un apartament prăpădit din Santa Ana; o viaţă pur mintală, o viaţă de şobolan, obligat să asculte benzi magnetice nixoniene care se desfăşurau fără încetare prin creierul lui, elaborând o cosmogonie care, culmea ironiei, era cu siguranţă falsă. Pentru că Programatorul, aşa cum şi-l imaginase, nu

putea să-l trateze aşa cum tratase URSS combatanţii din brigăzile internaţionale refugiaţi pe teritoriul său după încetarea războiului din Spania: livrându-i lui Hitler. Celălaltul suprem, dacă avusese cu adevărat de-a face cu El, nu putea să-l abandoneze infernului lui Aceluiaşi. Nu era posibil. Viaţa lui nu se putea termina astfel. Dincolo de disperare, de solitudine, în ciuda cărţii care refuza să existe, ştiuse deodată că lucrurile nu se vor termina astfel, că acel coşmar nu era decât penultima secvenţă, că trebuia să se teamă de ceva mai rău înainte de *happy-end*. În visele lui, venea o femeie. Îi simţea lângă el, pe saltea, trupul cald, tare. Cunoştea deja moliciunea sânilor ei în palme, într-o noapte, trezindu-se brusc, întinsese mâna, atinsese blana lui Pinky, ghemuit pe pernă, şi în loc să se supere, zâmbise în întuneric: Programatorul glumise, o glumă care va înceta curând. Răsplata sosea. Femeia condusese maşina toată ziua, ca să-l vadă, nu purta sutien sub tricou, şi-şi punea talpa sus, pe coapsă, în poziţie de semilotus. Da, exact aşa.

Doamne, cât te-am aşteptat!

Ştiu. Ştiam totul. Acum sunt aici.

* *9*

Sosirea lui Joan îi redase viaţa lui Dick. El, care nu ieşea din apartament decât pentru a se duce la magazinul din colţ, la Powers şi, transportat cu maşina de acesta, la şedinţa cu Maurice, stupéfié societatea Rhipidon întrebând neglijent dacă poate cineva, în lunile următoare,

să se ocupe de pisicile lui, în absenţa sa. Da, intenţiona să-şi petreacă vara la Sonoma, cu o prietenă, *nu cred că o cunoaşteţi...* Şi apoi, în septembrie, acceptase să fie invitat de onoare la o convenţie de science fiction la Metz, în Franţa.

Nimeni nu credea, dar cu toate acestea a petrecut vara în Sonoma şi a plecat la Metz. Împreună cu Joan, încurajat de Joan şi înconjurat de ea cu TLC (prescurtarea lor secretă pentru *tender loving care*). Cuvântul englez defineşte atât faptul că te îngrijeşti de cineva, cât şi faptul că îţi faci griji pentru cineva. Adică exact ceea ce aştepta Dick de la o femeie şi ceea ce îi oferi Joan timp de câteva luni. De la ea primise şi o cruce pe care o purta, zi şi noapte, atârnată de un lanţ greu.

I se ceruse să pregătească un discurs pentru convenţia de la Metz. Această cerere sosise la momentul potrivit, provocat de vizita lui Joan. Există pentru fiecare om un lucru de care acesta se teme, dar şi un lucru pe care şi-l doreşte din tot sufletul. Dick dăduse acestei fantasme formă scrisă, cu şaptesprezece ani în urmă. Iar acum se îndeplinise. Joan venise, îi spusese că avea dreptate. Putea să iasă din dulap şi să anunţe lumii adevărul. Şi admira tactul Providenţei, care rezervase rolul de primi ascultători francezilor, admiratorii lui cei mai ferventi.

O dată ales titlul discursului (*găsiţi că lumea aceasta e rea, ar trebui să vedeţi altele*), îl scrise într-o stare de transă. Aşa cum sprayul lui Ubik

înlătura entropia, TLC-ul lui Joan îi regenera gândirea. Din şantierul Exegezei ieşi o cosmogonie în sfârşit coerentă şi pe care o ştia corectă. Era suficient să pornească de la *Omul din castelul înalt* şi să tragă de fir până la apariţia *reală* a lui Joan la uşa lui. Firul se aranja, totul căpăta sens: intuiţia universurilor paralele, propovăduirea învăţăturii lui Iisus, munca Programatorului într-un segment de timp care, după experienţa lui din primăvara anului 1974, a condus la căderea lui Nixon. Iar expozeul lui teologic era dublat de o declaraţie de dragoste: la sfârşit, povestea despre sosirea lui Joan, despre confirmarea decisivă adusă de ea. Într-un fel, puteai considera prezenţa ei ca o dovadă a existenţei lui Dumnezeu. Poate că ar fi fost bine ca în momentul acela Joan să fie luminată de un reflector, să urce alături de el pe scenă, să sărute crucea pe care i-o dăruise, apoi să-l sărute pe buze… Nu, prevăzuse o asemenea punere în scenă pentru Donna şi nu-i adusese noroc.

Repetă toată vara textul la magnetofon. Joan îl ascultă de mai multe ori, îi corectă intonaţia. Se părea că nu avusese nicio obiecţie privind conţinutul. Când se îmbarcară pentru Franţa, Fat se credea definitiv stăpân pe situaţie. Petrecu noaptea lungă a călătoriei cu avionul mormăind, cu ochii întredeschişi, fragmente din discurs. Uneori, anticipând reacţiile auditoriului, chicotea. Ţinuse o serie de discursuri la convenţii de science fiction, în faţa unei săli pline cu fani, şi

ascultase şi mai multe. În general, înşirări amabile de anecdote, declaraţii de respect faţă de autorii mari, în vârstă, şi încurajări pentru cei tineri… Gândindu-se ce urma să spună el, la bomba pe care o avea în bagaje fără să ştie nimeni, se simţea ca profetul Isaia invitat să ţină o cuvântare la o reuniune Tupperware.

Traversă Atlanticul cu cvasicertitudinea că se îndrepta spre un triumf. Acest triumf – dacă discursul lui era înţeles, aşadar crezut – nu avea nimic de-a face cu un simplu succes literar. Vorbele lui vor fi recunoscute drept revelaţie. Vor schimba viaţa oamenilor. Se vor strânge mulţimi să-l asculte, va trebui să ţină alte conferinţe… Precum Ragle Guram, va apărea pe coperta lui *Time Magazine,* în calitate de om al anului, iar acest calificativ va fi considerat, cândva, derizoriu şi emoţionant, aşa cum ni se par de multe ori reacţiile strămoşilor noştri faţă de nişte evenimente cărora n-au putut să le aprecieze importanţa. Va fi Cristofor Columb al universurilor paralele. Oamenii îşi vor da seama mai târziu că la data de 24 septembrie 1977 începuse o eră nouă.

Se înşela închipuindu-şi cititorii francezi ca pe o armată de discipoli virtuali, gata de a fi convertiţi. Era aşteptat cu nerăbdare, desigur, dar de militanţi din şaizeci şi opt, îndoctrinaţi de *Charlie Hebdo,* care admirau în el pe individul rău (care nu mai era): Dick paranoicul, drogatul, stângistul, Dick irecuperabilul. Înşelaţi de explicaţiile privind *problemele personale* care

justificau îndelungata tăcere creativă a idolului lor, participanţii la convenţia din Metz credeau că din avion va coborî o ruină rânjind, ameţită de droguri. Cunoscură decepţia cronicarilor de rock care-i aud pe ticniţii lor favoriţi făcând elogiul, cu o sticlă de apă minerală în mână, al vieţii de familie şi al gândirii pozitive. Dick arăta bine, se purta frumos. Râdea, făcea curte fetelor, mânca mult, încântat vizibil de interesul ce i se arăta, de faptul că se afla în Franţa, de faptul că zburase cu avionul. În prima seară, un vecin de masă îl întrebase, cu subînţeles, ce-s pastilele pe care le înşirase lângă farfurie. Dick răspunsese că erau împotriva durerilor de stomac, cu un asemenea accent de sinceritate, încât curiosul a trebuit să accepte că erau, fără urmă de îndoială, împotriva durerilor de stomac.

Spectatorilor reuniţi a doua zi în sala de congrese a hotelului Sofitel le păru, la sosirea sa, mai puţin destins. Crucea mare, de pe pieptul lui păros, exhibată datorită cămăşii descheiate, surprinse şi tulbură, ca un semn ce nu poate fi ignorat, dar al cărui sens nu era înţeles. Nu putea fi vorba de o declaraţie de credinţă creştină, ideea i-ar fi făcut pe spectatori să izbucnească în râs. Puteau să-şi imagineze o intenţie de zeflemea, poate o parodie a folclorului vampiric, dar lipseau căţeii de usturoi…

Spectatorii erau perplecşi, iar Dick, la rândul lui, transpira de teamă. Joan, furioasă din cauza avansurilor neruşinate pe care

Dick le făcuse, în prezenţa ei, unei tinere ziariste, rămăsese în cameră. Dick se simţea singur, lipsit de TLC, fără să fie convins de cele pe care urma să le spună. Sala se umplea, se auzeau scaune trântindu-se, fulgerau bliţurile fotografilor. Microfonul, când a fost încercat, se comportă ca un contor Geiger ce-o luase razna. Pentru a-l regla, pentru a diminua stridenţa ţiuiturilor, Dick fu rugat să spună ceva, orice. Simţind privirile apăsătoare ale ochilor încercuiţi de rame din metal ai bărboşilor slabi, sarcastici, îmbrăcaţi în bluze militare, care ocupau primul rând, Dick recită un verset al sfântului Pavel care cerea celui ce trebuie să anunţe Cuvântul să nu-şi facă griji, pentru că Spiritul va rezolva totul. Din fericire, nu înţelese nimeni, dar Dick îşi dădu seama că nu mai avea încredere în făgăduiala apostolului. Simţea panica teribil de lucidă a unui om care a făcut, beat fiind, un pariu absurd şi, trezit, înţelege că nu are cale de scăpare, că nu-i rămâne decât să se facă de râs până la sfârşitul zilelor, sale. Pentru a nu se ridică şi a fugi, începu deodată, fără să aştepte semnalul, să citească textul. Cei care l-au auzit îşi amintesc vocea lui stinsă, metalică, atât de diferită de cea a convivului fără perdea din ajun. Mulţi dintre cei prezenţi bănuiră că, în conformitate cu logica operelor sale, fusese înlocuit de un simulacru prost reglat, care putea să se ardă la tribună, din cauza unui scurtcircuit, şi să explodeze, împreună cu toţi cei din jur.

Discursul începu cu consideraţii banale

despre apariţia ideilor noi, despre importanţa lor retrospectivă, despre diferenţa clasică dintre invenţie şi descoperire. Dick se declară convins că n-a fost inventat niciodată nimic. În fapt, sunt descoperite adevăruri care aşteaptă să apară la lumină şi care-şi găsesc, mai degrabă decât le găseşte el. Publicul consideră că oratorul era crispat, că întreruperile traducătorului erau deranjante, dar nu găsi nimic bizar în expunerea care părea a se referi la ideile romanelor. Evocarea regatului cerului îi făcu să ciulească urechile pe cei care se neliniştiseră văzând crucea, dar alarma trecu: un critic cult se aplecă spre vecinul lui pentru a-i cita, zâmbind, un fragment din Borges, despre teologie ca formă de literatură fantastică.

De fapt, Dick se lansase într-o expunere teologică neclară, ce descria partida de şah dintre Programator şi Duşman, precum şi schimbările pe care le produce fiecare mişcare în configuraţia realităţii. Asta dură vreo jumătate de oră. Ar fi putut recita cartea de telefon, fără ca o mare parte a auditoriului să-şi dea seama. Spectatorii cei mai atenţi începură, totuşi, să nu se simtă în largul lor. Oarecum ca pasagerii unui tren cu zgomote ciudate, care par a nu-i deranja pe ceilalţi călători, dar care îl fac să presimtă un accident. Încearcă să se convingă că nu-i nimic, că nervii lor le fac o figură, că zgomotele sunt normale şi, deodată, ca născută de teroarea lor, are loc zguduitura teribilă, bubuitura ca de sfârşit

al lumii, iar trenul părăseşte şinele: accidentul a avut loc.

Dick tuşi, îşi strânse foile şi reluă, cu o voce devenită deodată mai puternică:

— În momentul actual e nevoie să prezentăm un martor care – nu are importanţă acum de ce – a păstrat amintirea unui alt prezent. Logic, acesta ar trebui să fie mai rău decât cel în care ne aflăm, pentru că Dumnezeu lucrează în sensul ameliorării. Din punct de vedere teoretic, putem susţine că El este rău sau incompetent, dar refuz să iau această idee în serios. Pun următoarea întrebare: cineva dintre noi cunoaşte personal o lume mai rea decât cea a noastră, în anul 1977?

Răspunsul este: da, eu.

În *Omul din castelul înalt,* romancierul Hawthorne Abendsen află că romanul său, pe care-l credea o ficţiune, descrie de fapt realitatea. Am făcut aceeaşi descoperire despre cărţile mele. Nici *Omul din castelul înalt,* nici *Ubik,* nici *Curgeţi, lacrimile mele* nu sunt, cum credeam, opere de imaginaţie. Sau, dacă vreţi, sunt doar aici, în universul în care ne aflăm şi care, slavă Domnului, îl înlocuieşte pe cel din care vin.

Sunt sigur că nu mă credeţi. Nu credeţi nici măcar că aş crede în ceea ce spun. Cu toate acestea, e adevărat. Sunteţi liberi să mă credeţi sau nu, dar credeţi măcar atât: nu glumesc. E ceva foarte serios, foarte important. Trebuie să înţelegeţi că mă îngrozeşte să vă spun ce am de spus. O mulţime de oameni pretind că-şi amintesc

vieţile lor trecute. Eu pretind că-mi amintesc altă viaţă prezentă.

Nu cunosc alte declaraţii asemănătoare, dar bănuiesc că experienţa mea nu-i unică. Unică e doar dorinţa de a vorbi despre ea.

După care, spre stupoarea generală, povesti ce i se întâmplase cu trei ani înainte. Vorbi despre creştinii secreţi şi despre rolul lor în căderea lui Nixon. Explică faptul că el, Dick, fusese o variabilă reprogramată în acele schimbări insidioase ale realităţii care formează urzeala universului, că în această ocazie intrase în contact direct cu Programatorul, în mod normal, El se ascunde. *Deus absconditus,* zic teologii. El lucrează în fiecare atom al lumii, dar nimeni nu-l vede, în afară de cei aleşi de El, aşa cum alegi un pion de pe tabla de joc pentru a-l muta. El, Dick, fusese un asemenea pion şi putea repeta din experienţă cuvintele sfântului Pavel: e un lucru teribil şi minunat de a cădea în mâinile Dumnezeului viu. Acel Dumnezeu care spune, în Vechiul Testament: Am creat un pământ nou şi un cer nou, iar amintirea celor precedente nu va găsi loc nici în spirit, nici în inimi.

Citind aceste cuvinte, încheie el, mi-am dat seama că-mi fusese dezvăluit un mare secret. Când Regatul va fi printre noi, nu ne vom reaminti tirania, barbaria pământului pe care l-am locuit. Cred că acest lucru e pe cale de a se îndeplini, că se îndeplineşte dintotdeauna. Iar mila Lui ne permite să uităm ce s-a petrecut înainte. Poate că

am greşit amintindu-vă, în romanele şi în cuvântarea mea, acest lucru.

Greşise.

Abia coborâse de la tribună şi văzu întinderea prăpădului. Traducătorul, uluit, încetase să traducă, dar spectatorii anglofoni făcuseră rezumatul scandalului pentru vecinii lor: Dick nu numai că înnebunise, dar devenise şi bigot! Admiraţia din jurul lui fusese înlocuită de jenă. Oamenii se uitau la el ca la un animal ciudat. Nu ştiau cu ce ton să-i vorbească.

Până la sfârşitul sejurului său, pe care l-a scurtat, s-au făcut eforturi pentru a nu se pomeni de boală, pentru a păstra convenienţa veselă a unei manifestări la care toată lumea trebuia să fie pe aceeaşi lungime de undă. S-a decis, în masă, să se creadă că a fost o mistificare. Precum Orson Wells, care terorizase America adaptând pentru radio *Războiul lumilor,* Dick îşi testase auditoriul cu un subiect de roman şi, pentru a fi mai convingător, prelinsese că şi el crede în aiurelile lui. Văzând că această versiune oficială găsise crezare, implicatul găsi diplomatic să i se ralieze şi să abordeze oamenii în ascensorul hotelului cu râsete falstaffiene, făcând cu ochiul: *V-am făcut-o!*

Dacă aş scrie un roman, aş spune că acest eşec a însemnat pentru el o catastrofă, că ar fi preferat să fie lapidat decât să suporte jena aceea plină de bătaie de joc, că s-a întors în California, s-a întins în pat şi a murit. Din punct de vedere dramatic, ar fi fost satisfăcător, dar lucrurile nu s-

au petrecut aşa. Dick avea o capacitate incredibilă de adaptare: când scenariul pe care-l aplica realităţii dădea greş, recurgea la altul, şi asta era totul. Fat adoptă figura unui cartofor care a încercat marea lovitură şi a dat greş, Phil rezerva agasantă a individului care se abţine să zică: *ţi-am spus eu!* iar Dick retraversă oceanul ca un turist mulţumit de călătoria sa, măgulit că fusese tratat ca un VIP, regretând cu siguranţă că o neînţelegere i-a stricat discursul, dar cam aşa cum regreţi că ai comandat, într-un restaurant foarte bun, necunoscând bine limba, singurul fel pe care nu-l doreai: o mezaventură mai degrabă comică, din acelea care constituie amintiri mai frumoase decât programele respectate impecabil.

(Ciudat, îi spuse el lui Joan. Toţi şi-au pus această întrebare secundară: oare am crezut sau nu în ceea ce le-am povestit? Nimeni nu şi-a pus întrebarea principală: *oare e adevărat?*)

Dintre toate femeile, Joan a fost singura care a ştiut să-l părăsească fără a provoca o dramă. Nici măcar nu s-au certat. Distanţa dintre Sonoma şi Santa Ana a fost suficientă pentru slăbirea unei legături care a rămas afectuoasă: se gândeau la ea cu nostalgie, ca la o întâlnire minunată într-o călătorie, şi care nu poate avea loc decât într-o călătorie.

Discursul de la Metz ar fi putut însemna întronarea lui Fat şi transformarea lui Joan în preoteasa cultului său. Nu mersese. Dick îşi reluă Exegeza. Regăsi, în aceiaşi termeni, vechea lui

problemă: cum să povesteşti o poveste al cărei înţeles nu-l cunoşti?

Visă, teoretiză, fu disperat şi, împotriva tuturor aşteptărilor, găsi o soluţie.

I se comandase o prefaţă pentru o culegere de texte mai vechi şi, neştiind ce să scrie, se apucă să povestească despre tinereţea lui. Fără vreun plan, fără vreo idee prealabilă, înşiră anecdote, expuse idei, critică aceste idei, totul ca şi cum ar fi pălăvrăgit cu prietenii lui. Lăsându-se purtat de scris, simţi o senzaţie de libertate şi gândi că ar fi bine să scrie aşa, familiar, fără să vrea să dovedească nimic, despre ce i se întâmplase.

N-am multe de spus despre *Valis,* care mi-a servit ca sursă principală de informaţii pentru capitolele pe care le-aţi citit. În această cronică, terminată la capătul a două săptămâni de muncă în acelaşi timp intensă, dar şi destinsă, vedem un grup de prieteni care locuiesc în Santa Ana, California, şi care seamănă leit cu membrii societăţii Rhipidon. David, romano-catolicul, Kevin, cinicul cu suflet mare, şi Phil, scriitorul de science fiction, sunt îngrijoraţi din cauza prietenului lor Horselover Fat. Şi-a făcut prea mult de cap în anii şaizeci, a avut prea multe necazuri, iar din primăvara anului 1974 pretinde că l-a văzut pe Dumnezeu. Phil povesteşte istoria lui şi discuţiile lor. Martor imparţial, deşi compătimitor, nu încearcă să facă teoriile lui Fat mai coerente decât erau. Iată, de exemplu, pe ce ton îi evocă Exegeza:

Cunoştinţele pe care le avea despre divinitate făceau din Fat un profet. Dar cum nu mai putea face diferenţa dintre fantasme şi revelaţia divină – presupunând că există vreo diferenţă, lucru niciodată stabilit – scria şi absurdităţi de

Fragmentul 50 din Exegeză: izvorul primar al tuturor religiilor noastre se află la strămoşii tribului dogon, care au primit cosmogonia lor direct de la invadatorii cu trei ochi, care i-au vizitat cândva. Invadatorii cu trei ochi sunt surzi, muţi şi telepaţi. Nu pot respira în atmosfera noastră. Craniul lor deformat şi alungit seamănă cu cel al faraonului Akhenaton. Vin de pe o planetă aflată în constelaţia Sirius. Cu toate că au cleşti că ai crabilor, în loc de mâini, sunt mari constructori. Îndrumă, în secret, istoria noastră către un sfârşit fertil.

Sfârşitul fragmentului.

În epoca aceea, Fat se rupsese complet de realitate. Penultimele adevăruri

Dacă sfârşitul poveştii n-a avut loc pe undeva, pe parcursul ultimelor o sută de pagini, mă apropii acum de el. Ce i s-a mai întâmplat lui Dick? Mama lui a murit, iar el a sunat-o pe Kleo, pe care n-o văzuse de douăzeci de ani, pentru a o anunţa, plângând. Drepturile cinematografice pentru *Blade Runner* i-au adus mulţi bani. A dăruit o mare parte unor asociaţii de caritate, a cumpărat o casă pentru Tessa şi Christopher, a vrut să ofere, drept cadou de nuntă, apartamentul vecin, cel în care locuise Doris, lui Tim Powers – care l-a

refuzat. A continuat să se ducă la acesta în fiecare marţi, iar în fiecare vineri la psihoterapeut. A făcut eforturi să slăbească, s-a îmbrăcat mai bine. O fotografie făcută în birourile studioului Warner arată, alături de cineastul Ridley Scott, o imagine convingătoare a scriitorului care a reuşit în viaţă: solid, dar nu burtos, cu barba îngrijită, cu o vestă elegantă din piele de căprioară. Joan Simpson a fost ultima lui dragoste, dar a mai avut câteva prietene, poate chiar vreo legătură. O actriţă, căreia încercase zadarnic să-i permită accesul în studiouri, îşi aminteşte de cele cinci trăsături ale lui: caritate, căldură, loialitate, devotament faţă de arta sa, melancolie. Asculta, în penumbra apartamentului său, multe arii şi piese pentru lăută de Dowland, care purtau titluri precum: *Sorrow, Stay, Weep you no More, SadFountains,* dar preferata lui rămăsese *Flow, my Tears.* Urmărea, de departe, cum creşte fiul lui şi se gândise, un timp, să se recăsătorească cu Tessa. În zilele de angoasă îi telefona să vină să-l strângă în braţe.

Dumnezeu nu-i mai vorbea. Nu mai avea viziuni, visa mai puţin. După dispoziţia în care se afla, vedea în acest abandon o nouă încercare pe calea izbăvirii sale, semnul unei victorii definitive a Duşmanului sau reîntoarcerea la luciditate, după o criză îndelungată de delir. Totuşi, într-o noapte, când terminase, după plecarea invitaţilor, o ţigară cu marijuana care rămăsese în scrumieră, Dumnezeu ieşi din tăcerea Sa. Pentru a se asigura

că nu are de-a face cu un impostor, Dick voi să-L supună unui test. Pentru moment, cel pe care-l imaginase i se păruse deosebit de edificator: găsise, în sfârşit, *întrebarea* care să-l oblige pe Cel de Sus, sau pe cel care se dădea drept El, să dea cărţile pe faţă. Dar, din nefericire, a doua zi nu şi-a amintit nici acea întrebare definitivă, nici răspunsul pe care îl primise.

Pentru că nu avea altceva, de care să se cramponeze, continua să lucreze la Exegeză. Mai scrise două cărţi. Mai exact, Horselover Fat scrise una, iar Phil Dick alta.

Cartea lui Fat, *Invazia divină,* tratează un subiect de netratat: Încarnarea. Toţi cei care au scris despre viaţa lui Iisus au încercat să rezolve acest mister. Ce ştia ucenicul dulgher din Nazaret despre natura sa divină? A luat cunoştinţă de ea treptat, în cursul unei deşteptări îndelungate? E de imaginat că se gândise, pe cruce, că fusese jucăria unei iluzii crezând că-i Fiul lui Dumnezeu? Dacă nu, dacă fusese sigur, până la capăt, că va reînvia, cum să luăm în serios Patimile?

Eroul cărţii este un băieţel numit, precum predecesorul lui, Emmanuel. Adus ilegal pe Pământ, în pântecele unei femei grav bolnave, el anunţă că universul nostru este, în acelaşi timp, o închisoare şi un simulacru: Creaţia a scăpat din mâna Creatorului, iar noi dormim cu toţii, visând visele pe care le doreşte Imperiul, în puterea căruia ne aflăm. Intuiţii vagi, îndoieli, incoerenţe mărunte din viaţa cotidiană fac deseori ca aceia

dintre noi care dorm mai puţin profund să presimtă acest adevăr. Nu îndrăznesc să creadă. Dar trebuie să creadă, trebuie să se trezească. Cine va asculta şi va crede cuvintele lui Emmanuel va intra în Grădină, va reface Realitatea.

Diverse figuri tutelare ajută copilul să-şi descopere originea şi misiunea: profetul Die, sub înfăţişarea unui cerşetor, Ioan Botezătorul, Zoroastru, Athena, însuşi Iahve şi o fetiţă sentenţioasă purtând numele pe care evreii îl dau prezenţei lui Dumnezeu: Shekkinah.

Această reuniune aminteşte de filmele, presupuse de prestigiu, în care un studio foloseşte ca *guest stars* toate vedetele cu care are contract. Împănată cu referiri eseniene, gnostice, ebraice, friptura Exegezei se află pe o masă cu specialităţi dickiene tradiţionale: amintiri trucate, suspendare criogenică a vieţii, totul scăldat de muzică de John Dowland, interpretată de Linda Ronstadt şi de orchestra ei de vibrolăute sintetizatoare.

Pe scurt, rutină.

Transmigraţia lui Timothy Archer este un roman complet opus: vicios, plin de imprevizibil, o adevărată operă de Şobolan.

În 1979, Joan Didion, una dintre cele mai talentate scriitoare din America, a publicat *The White*, o culegere de eseuri despre anii şaizeci, considerată imediat o realizare de referinţă a jurnalismului literar. Această culegere conţinea un portret distrugător al episcopului Pike: arivist religios, intelectual lipsit de inteligenţă, filistin,

egoist. Dick simţi, citind-o, o suferinţă atroce. Cu atât mai atroce, cred, cu cât, din cauza maniei sale de a îmbrăţişa punctul de vedere al adversarului, simţise ceea ce era corect în sarcasmele lui Didion, precum şi faptul că erau valabile atât pentru prietenul lui defunct, cât şi pentru el.

Dăduse Exegezei subtitlul *Apologia pro vita mea*. Îi veni ideea să scrie o apologie a lui Pike, care fusese atât modelul lui, cât şi ceea ce se temea să ajungă, deci un *alter ego* perfect.

Cine să povestească? Se gândi, un moment, să facă el acest lucru, dar înţelese că s-ar găsi iute în impasul în care Phil şi Fat îşi continuau meciul fără sfârşit. Să scape de sine, să scrie cu cuvintele, cu gândurile altuia: un vechi vis de romancier. Dick îl realiză *in extremis* şi împotriva oricărei aşteptări. Pentru prima oară în viaţă, alese o femeie drept personaj principal, iar acea femeie nu era nici bruneta empatică din visele lui, nici ticăloasa castratoare a coşmarurilor sale. Pentru prima oară în viaţă crea un personaj complex, plauzibil, care nu-i semăna.

Angel, povestitoarea acestui roman strict, se căsătorise cu Jeff, fiul celebrului episcop episcopalian din California, Timothy Archer. Jeff s-a sinucis. Episcopul şi amanta lui, Kristen, au pretins că au luat legătura cu el, în lumea cealaltă. Kristen se sinucide şi ea. Episcopul moare într-un fel bizar, în deşertul Iudeii. Toate acestea s-au petrecut la sfârşitul anilor şaizeci. Cartea începe în ziua de 8 decembrie 1980, ziua în care a fost

asasinat John Lennon. După trei săptămâni, Ronald Reagan a fost ales preşedinte al Statelor Unite. O epocă, susţine *Yi-King,* în care oamenii vulgari înaintează, pentru a-i înlătura pe ultimii oameni nobili (*Po*, explozia).

Angel lucrează ca vânzătoare într-un magazin de discuri de pe Telegraph Avenue, din Berkeley. Ca multă lume din golful San Francisco, îşi datează evenimentele vieţii după discurile Beatles-ilor. Căsătoria ei s-a destrămat când apăruse *Sergent Pepper's Lonely Hearts Club Ban*. Jeff adusese, în camera de hotel în care a fost găsit mort şi în care nu există patefon, primul album solo al lui Paul McCartney. După doisprezece ani, când Angel aude *Teddy Boy*, îi vine să plângă. Îi vine de multe ori să plângă. Crede că ne aflăm pe pământ pentru a descoperi că tot ce iubim ne va fi luat, deşi învaţă, la un seminar sufist pe care-l urmează, pe un şlep din Sausalito, cu un imitator al lui Alan Watts, că lucrurile stau altfel. În ziua morţii lui Lennon, descoperă din întâmplare un articol al unei romanciere la modă, Jane Marion, consacrat socrului ei. La început izbucneşte în lacrimi, apoi decide să scrie propria ei mărturie.

Angel Archer îl iubea şi-l admira pe episcop, pe care-l numeşte Tim. Dar nu-i oarbă, după cum nici Dick nu era, în ceea ce-l privea. Adoptând punctul de vedere al tinerei îndoliate, care încearcă să înţeleagă ce n-a mers, s-a lăsat antrenat foarte departe de proiectul lui apologetic. Pornind să facă elogiul prietenului său şi să se

justifice justificându-l, se trezi supralicitând afirmaţiile lui Didion, descriind un om sec şi pedant, care nu asculta niciodată şi-şi îneca interlocutorii sub un potop de citate şi de termeni precum *kerygme, parusie, ipostază.* Tim Archer dădea tuturor lecţii de morală, vorbea tot timpul de caritate, citea epistola către corinteni în mod demonstrativ, dar îşi croia drumul fără să-i pese de consecinţele actelor sale. Nimic trivial nu trebuia să stea în calea drumului său către adevăr. Când scotea o cămaşă nouă din ambalaj, lăsa să cadă pe podea cartonul, acele, apoi, grăbit ca întotdeauna, părăsea camera, fără să le strângă. Când nu s-a mai înţeles cu soţia lui, a declarat anulată căsătoria lor. Orice angajament care nu-i convenea devenea caduc. Decât să perseverezi în greşeală, nu-i mai bine să întorci pagina? Această regulă de conduită, în care Didion vedea, cu subtilitate, o trăsătură esenţială a anilor şaizeci, îl condusese toată viaţa: o succesiune de pagini răsfoite în grabă, o carte citită pe sărite. Chiar şi Iisus era doar una din paginile acelea, o experienţă printre celelalte. A-i rămâne credincios, împotriva îndoielilor şi tentaţiilor, ar fi fost ceva nedemn de acest don Juan al spiritului. De altfel, precum anumiţi don Juani, episcopul era sincer de fiecare dată şi credea definitivă ultima lui viziune despre lume. Dar ajungea o carte nouă, o teorie seducătoare, ca să repună totul în discuţie. Copilul care, la cinci ani, citea de la un capăt la altul dicţionarul şi cartea de telefoane – muncă pe care

admiratorii lui o scoteau în evidenţă pentru a ilustra pasiunea lui pentru cunoaştere – continuase, ca adult, să caute în cărţi răspunsuri obiective la toate întrebările pe care şi le punea. Credea că trebuie să existe undeva o expunere documentată, imparţială şi corectă, despre ţelurile finale ale lumii, aşa cum există despre politica agricolă a Benelux-ului. Descoperirea că răspunsurile la acest fel de întrebare se contraziceau, de la carte la carte, pentru că – dacă nu considerăm Biblia şi Coranul de inspiraţie divină – nu reflectau decât opinii omeneşti, nu-l îndreptase spre relativism, nici nu-l făcuse să-şi aleagă tabăra o dată pentru totdeauna, ci doar să-şi schimbe fără încetare certitudinile.

Într-un mod caracteristic, studiul sub formă de autoportret al acestui caz de versatilitate intelectuală şi afectivă îi oferi lui Dick ocazia unei noi schimbări. Credinţa lui era clară: descriind rătăcirile lui Pike şi pe ale sale, se alătura lui Angel. Ea măcar era cu picioarele pe pământ şi, fără să condamne păcătosul, denunţa ca păcat căutarea absurdă de înţelesuri care-l mânase în deşertul Iudeii, la bordul unei maşini echipate doar cu o hartă la scară mare şi cu două sticle de Coca. O dovadă clară de dispreţ faţă de realitatea imediată manifestată de indivizi care nu încetează să pălăvrăgească despre Realitatea supremă. Iluzia că merg la fondul lucrurilor îi face să ignore suprafaţa. Ignoră carnea lumii, moliciunea şi tăria ei. Trec pe lângă viaţă.

Da, oftă Dick, am trecut pe lângă viaţă.

Transformat în apărător al concretului, nu se putu împiedica să nu exagereze. Cavalerului tristei figuri al înţelesurilor îi opuse nu numai o tânără nefericită şi iubitoare, ci şi un schizofrenic, pe care-l transformă în exemplu pentru că eşua la testul proverbelor. În acest test, la care fusese supus în adolescenţă, trebuia să explici semnificaţia unor proverbe cunoscute, precum: *Când pisica nu-i acasă, şoarecii joacă* pe Se aşteaptă de la o persoană dotată să vorbească despre un stăpân absent şi despre angajaţii care-şi fac de cap. Una mai puţin dotată, în schimb, nu va modifica enunţul, dar se va mulţumi să-l parafrazeze, folosind termenii concreţi. Va spune ceva de felul: dacă există şoareci în casă, pisica îi vânează, iar când pisica lipseşte, şoarecii se bucură, pentru că-s lăsaţi în pace, de aceea dansează. Purtat de elan, Dick ajunse să prezinte această inaptitudine la raţionamentul abstract ca pe un antidot apreciabil al exceselor de care se simţea vinovat.

Celor care se îndoiau că vagi fenomene psihice pot dovedi întoarcerea fiului lui dintre morţi, episcopul nerăbdător le opunea acest exemplu:

— Te uiţi sub maşină şi descoperi o pată de apă. N-ai văzut apa curgând din motor, e un lucru pe care trebuie să-l presupui. Dar ai motive să-l presupui, ai dreptul să-l faci. Am fost avocat, pot să spun ce are valoare de dovadă…

— Maşina era garată pe locul de parcare rezervat? îl întrerupse schizofrenicul. Sau într-o parcare publică?

— Nu te înţeleg, spuse episcopul, după o tăcere nedumerită.

— Dacă e pe locul dumitale de parcare, acolo unde eşti singurul care garezi, pata provine, fără îndoială, de la maşina ta. Dar nu curge aşa ceva din motor. Mai degrabă din radiator, de la pompa de apă sau de la transmisie. Dacă ai cutie de viteze automată, în aceasta există un lichid special, care seamănă mult cu apa. Ai cutie de viteze automată?

— La ce?

— La maşina ta.

— Nu ştiu. Discutam despre o maşină ipotetică.

— Da? Oricum, primul lucra care trebuie aflat este despre ce fel de lichid e vorba. Trebuie să te întinzi pe jos şi să înmoi un deget în baltă. E ulei, benzină, lichid de frână sau apă? Să zicem că-i apă. Poate exista o explicaţie: când motorul funcţionează şi radiatorul se încălzeşte, uneori se creează un preaplin, care se scurge printr-un orificiu special prevăzut. De fapt, ce marcă de maşină ai?

— Cred că un Buick, zise episcopul, consternat.

— Nu, preciză încet Angel. Un Chrysler.

— Da? făcu episcopul.

În viaţă, repeta Dick, trebuie să ştii să-ţi

repari maşina. Nu orice maşină, nu maşinile în general, pentru că nu există nimic în general. Există doar lucruri particulare, iar cele care se află pe calea noastră ar trebui să ne ajungă. Restul e periculos. Începi prin a remarca repetiţii ciudate, prin a imagina conexiuni ridicole, şi te trezeşti crezând că totul e condus după un plan global, pe care vrei să-l descoperi. Pe scurt, devii paranoic. Feriţi-vă, băieţi, ajunge să vâri doar un deget în angrenaj! Ştiu despre ce vorbesc: aşa am păţit eu.

În jocul gâştei din această carte, o asemenea atitudine ne duce la căsuţa 16. Ironie şi retragere: iama sufletului. Don Quijote pus la locul lui de către maşini se converteşte, înainte de a muri, la lumea potrivită lui Sancho. Şi, se pare, şi Cervantes odată cu el, pentru că termină aici romanul, iar o obişnuinţă mintală greu de dezrădăcinat ne face să credem că ultimul capitol ne oferă morala şi înţelesul poveştii.

Timothy Archer fiind ultima carte a lui Dick, putem considera că avantajul a rămas în favoarea lui Phil. De aceea indivizi ca Jeter, apostolul *bullshit-ului,* vedeau în acest *testament* o semnificativă *întoarcere la realitate*, o acceptare neîncântată, dar valabilă, a absurdei, complexei şi minunatei idioţenii a lumii. Nu există înţeles, nu există viaţă de apoi şi poate-i mai bine, pe onoarea mea!

Dar Dick era un Şobolan. Nu se putu împiedica să nu termine cartea cu un capitol ce

sugera transmigraţia episcopului defunct în trupul şi în spiritul tânărului schizofrenic, cel care-l contrazicea. Nici să nu termine acest ultim capitol remarcând că schizofrenicul şi povestitoarea observă aceste fapte tulburătoare în timp ce se drogau. Obosit, simţea moartea apropiindu-se şi se temea de momentul în care ruleta va înceta să se rotească, iar bila se va opri pe o cifră; obligatoriu pară sau impară. Ştia că momentul acela va veni, dar, până la ultima suflare, în măsură în care acest lucru depindea de el, se încăpăţâna să nu conchidă, să se contrazică, să nu furnizeze decât adevăruri penultime.

În septembrie 1981, avu o ultimă viziune. Izbăvitorul se născuse din nou. Creştea în Ceylon, într-o familie foarte săracă, sub numele de Tagore. Considerându-se ales pentru a-i pregăti terenul, îşi rezumă mesajul într-un articol a cărui copie o trimise tuturor prietenilor şi cunoştinţelor, ca şi unui fanzin obscur. Mesajul respectiv este o combinaţie ineptă a obişnuitelor sale obsesii religioase cu tezele ecologiei profunde care începuseră să facă ravagii în campusurile californiene: ecosfera e sacră, cine răneşte ecosfera îl răneşte pe Dumnezeu, iar Tagore, noul Iisus, este gata să ia asupra lui toate păcatele oamenilor împotriva ecosferei…

Tonul scrisorilor către prietenii lui dovedeşte că el credea în ceea ce spunea. Asta nu-l împiedicase să-şi semneze articolul Horselover Fat, nici să scrie pentru acelaşi fanzin o parodie de

articol despre producţiile lui recente, unde putem citi următoarele, în care credea la fel de mult:

Se pare că Dick încearcă să înlăture karma cea rea căpătată în anii petrecuţi pe străzi cu criminalii, agitatorii, cu cei mai răi din California de Nord. Îi sugerăm un mod mai bun de a se căi: încetează să scrii, Phil, încetează să crezi în toate prostiile care-ţi trec prin cap. Uită-te la televizor, fumează marijuana dacă vrei, n-o să mori, şi bucură-te de viaţă până când spiritul se va curăţa de zilele rele de altă dată şi de reacţiile la zilele rele de altă dată.

După ce a scris asta, a oftat mulţumit şi s-a întors la Exegeza lui.

24

Nehotôrâbiltil

Hazardul sau providenţa l-a scutit de cadoul otrăvit al cuvintelor de pe patul morţii. N-a avut posibilitatea de a-şi alege ultimele cuvinte şi de a face cunoscut lumii dacă o părăsea în pielea lui Phil Dick sau în cea a lui Horselover Fat.

În ziua de 17 februarie 1982 vorbise îndelung despre ultima lui preocupare unui ziarist venit să-l intervieveze: de când îl văzuse la televizor, considera că un fel de guru, numit

Benjamin Creme, era una dintre cele mai mari lumini spirituale ale timpurilor noastre tulburi. Intrigat de asemănarea dintre mesajul tagorian şi afirmaţiile lui Creme despre Era Vărsătorului, îi trimisese câteva dintre cărţile lui, cu un mod de folosire extras din Exegeză, şi

aştepta mult de la întâlnirea lor. Explicase apoi toate acestea ziaristului, după ce-l rugase să oprească magnetofonul, îşi exprimase îndoielile privind toată chestiunea. Seara îl sunase pentru a-i spune că afirmaţiile făcute *off the record* exprimau probabil mai bine fondul gândirii sale decât ceea ce înregistrase caseta. Dificil de spus dacă asta îl speria sau îl amuza. A fost ultima lui conversaţie.

Peste două zile, îngrijoraţi că nu-l văzuseră şi că bătuseră degeaba la uşă, vecinii au pătruns în casă cu forţa. L-au găsit pe podea, nemişcat. Medicii de la spital au crezut la început că-şi va reveni după atac, dar în zilele următoare au avut loc încă două. Nu putea nici să vorbească, nici să se mişte. Doar ochii trădau că-i conştient. A primit împărtăşania bisericii catolice fără să se ştie dacă murea sau nu. Apoi a intrat în comă. Timp de trei zile, trupul lui a stat întins pe pat, ţinut în viaţă de tuburi cu oxigen şi perfuzii. Un monitor, alături de el, dovedea o activitate encefalică extrem de redusă, dar nu nulă. Cei care îl vegheau au rămas mult timp cu ochii aţintiţi pe linia strălucitoare care traversa ecranul negru. La ce formă de gândire corespundea urma aceea a cărei amplitudine se reducea continuu, acele puncte care refuzau să devină punct final? în ce limburi rătăcea ce mai rămăsese din Phil? Oare în fundul acelor limburi se afla vreun răspuns şi dacă da, era cineva care să-l înţeleagă?

Nu ştiu dacă dreptul lui la cea de-a treia

dorinţă a fost recunoscut. Nu ştiu dacă, în timpul agoniei sau după aceea, a văzut ceea ce întrevăzuse într-o oglindă înceţoşată şi ceea ce căutase de-a lungul sejurului său terestru. Nu ştiu dacă există Dumnezeu sau, ca să fiu mai exact, consider că întrebarea nu-l priveşte pe biograf.

Ştiu că Doris a petrecut trei nopţi la capul lui, rugându-se.

Ea credea, după cât îi povestise el despre experienţa lui spirituală, că se înşelase căutând un Dumnezeu viu, că nu se găsise decât pe sine şi teama cărnii sale. Dar el îl căutase, îl dorise din tot sufletul, iar Doris credea că acel care are o dorinţă atât de puternică poate ocoli, dar nu se poate rătăci. Dacă Dumnezeu nu avusese milă de Phil, ce însemna mila Lui? La ce folosea împărtăşania?

Se rugă pentru izbăvirea lui, convinsă că va fi ascultată, sigură că toţi vom fi izbăviţi. De aceea venise Iisus. Şi tocmai pentru că era sigură, îşi promise să repete această rugăciune, cât timp va trăi.

(în momentul în care scriu, trăieşte, iar rugăciunea e spusă).

Apoi encefalograma deveni netedă. Rămase aşa cinci zile. Cinci zile în care ecranul fu străbătut de o linie dreaptă, până când, pe 2 martie, aparatele au fost debranşate. Edgar Dick, în vârstă foarte înaintată, ieşi din refugiul lui pentru a lua trupul fiului său şi a-l însoţi până la Fort Morgan, Colorado, unde locul lui îl aştepta de cincizeci şi trei de ani. A trebuit doar să fie gravată data morţii. Când Phil a fost coborât alături de Jane, bătrânul, până atunci impasibil, a văzut minusculul coşciug de copil şi a izbucnit în plâns. NOTA

După moartea lui Dick, moştenitorii lui au încredinţat rolul de executor literar lui Paul Williams. O camionetă plină de hârtii, printre care Exegeza şi copiile scrisorilor, fu golită în garajul lui, la Gien Ellen, care deveni un loc mitic pentru toţi admiratorii din lume ai lui Dick. Din acest garaj a pornit buletinul lor de legătură, *Philip K. Dick Society Newsletter,* care înregistrează, de un deceniu, progresul cultului. Filmul lui Ridley Scott a contribuit la această popularitate, apoi adaptarea nuvelei *Total Recall,* cu Arnold Schwarzenegger. A existat o operă făcută după alte proiecte de filme, zeci de cărţi despre Dick, cărţi referindu-se la Dick, cărţi al căror erou e Dick. Au loc, aproape peste tot, manifestări care ţin loc de colocvii universitare şi de celebrare a sectei. O atracţie devenită rituală este spectacolul oferit de un actor englez, care *spune* discursul de la Metz în faţa comunităţii credincioşilor. E greu

să asişti fără să te gândeşti la grupul lui Joe Chips şi al prietenilor lui a căror lume, în *Ubik,* este asediată, încetul cu încetul, de prezenţa de dincolo de mormânt a lui Glen Runciter. Adepţii nu obosesc să dezvăluie amănunte dovedind o dickizare insidioasă a universului. Nu-i exclus, cred ei, ca în 1997 Dick să apară pe coperta lui *Time Magazine* în calitate de om al anului sau al sfârşitului de mileniu. În faţa avalanşei de reeditări şi de articole apărute în ziare serioase, cunosc sentimentele amestecate ale primilor creştini în momentul recunoaşterii credinţei lor de către Imperiu: triumf, dar şi regret pentru renunţarea la catacombe, eroism şi secret. Cei *happy few* au încetat să fie *happy* încetând să fie *few.* Deja a sunat ora recunoaşterii *mainstream.* Biografia pe care aţi citit-o este o dovadă.

Este a patra în zece ani şi datorează mult celor care au precedat-o: în primul rând, *Divine Invasion: The Life of Philip K. Dick,* de Lawrence Sutin, dar şi *Search of Philip K. Dick,* de Anne R. Dick, operă din nefericire inedită – mulţumesc autoarei pentru că mi-a transmis-o. Am citit multe alte cărţi pentru a o scrie pe aceasta şi nu pot recunoaşte toate datoriile. Iată două: informaţiile despre istoria LSD în Statele Unite au fost împrumutate din ancheta lui Jay Stevens *Storming Heaven: LSD and the American Dream* jocul Şobolanului a fost descris şi, după părerea mea şi inventat, de Thomas M. Disch.

Dar izvorul principal a fost opera lui Dick, de

unde provine tot ce n-a fost atestat de martori sau imaginat de mine.

Această operă, aproape integral tradusă în franceză, este împrăştiată prin diferite colecţii de buzunar („J'ai lu”, „Presses Pocket”, „10/18”, „Le livre de poche”, „Présence du flutur”). O integrală a nuvelelor e în curs de apariţie la Denoël, iar o integrală a romanelor de science fiction la Presses de la Cité.

În afară de Anne Dick, doresc să le mulţumesc lui Ray Nelson, Joan Simpson, Tim Powers, Jim Blaylock, Doris Sauter şi Paul Williams, care m-au primit în Statele Unite şi mi-au vorbit despre Philip K. Dick; lui Stéphane Martin, care m-a pus să citesc acum douăzeci de ani; lui Gilles Tournier şi lui Nicole Clerc, pentru ospitalitatea lor; lui Hélène Collon şi lui Robert Louit, pentru că mi-au permis accesul la arhivele şi la cunoştinţele lor; lui François-Marie Samuelson şi lui Elizabeth Gille care, ca agent, respectiv ca editor, au susţinut prin încrederea lor acest proiect hazardat; şi celor care au citit manuscrisul meu şi care m-au ajutat să-l îmbunătăţesc: Hélène şi Louis Carrère d'Encausse, părinţii mei, Jacqueline-Frédéric Prié, Françoise şi Patrice Boyer, Hervé Clerc. Şi lui Anne, soţia mea.

Cuprins

DUNE 7. CARTEA BRUNDURILOR Traducere din limba engleză de SEBASTIAN A. CORN

Norman Spinrad DEUS EX

Traducere din limba engleză de ION DORU BRANA Aurel Cărăşel

LA CAPĂTUL SPAŢIULUI

Premiul Nemira pentru roman SF, 1996

Următoarele apariţii în colecţia NAUTILUS:

Kim Stanley Robinson MARTE-VERDE

Traducere din limba engleză de EMIL SÂRBULESCU

William Gibson şi Bruce Sterling MACHINA ANALITICA Traducere din limba engleză de GABRIEL STOIAN

Stephen King DOLORES CLAIBORNE Traducere din limba engleză de CRISTIAN TOADER

Următoarele apariţii în colecţia INCOGNITA:

Alexandra Moşneaga VINDECAREA PSI

Celebră în lumea medicine! alternative, adulată de pacienţi şi discipoli, autoarea s-a hotărât să dezvăluie câteva din tainele tehnicilor de vindecare şi autocontrol pe care le stăpâneşte. Este primul manual în domeniu apărut în limba română şi va fi cea mai importantă referinţă atât pentru practicanţi şi pacienţi, cât şi pentru cei interesaţi în general de fenomenele paranormale. „Parapsihologia uimeşte, şochează, opreşte parcă

timpul în loc, iar vâltoarea vieţii cotidiene este brusc înlocuită cu zeci de întrebări care aşteaptă răspuns. Dacă doriţi să vă dezvoltaţi capacităţile psihice trebuie să vă comportaţi în aşa fel încât să vi se îndeplinească visele. *Vindecarea PS!* este una din căile spre eliberare prin care vă puteţi ajuta dacă stăruiţi în acest sens”.

Alexandra Moşneaga, Maestru de extrasenzorial, bioterapie şi psihoenergochirurgie

Violeta Bama PRACTICAI CHING

I Ching sau *Cartea schimbării* s-ar putea să fie cea mai veche carte din lume. Apărută în China antică, este o interpretare a realităţii fizice şi spirituale distilată de conştiinţa zorilor umanităţii. Universul este văzut ca un sistem aflat în plină schimbare, iar destinul este supus unor legi ascunse, ce pot fi desluşite consultând oracolul I Ching.

Ghid practic printre ciudăţeniile şi pericolul vieţii cotidiene, expresie a experienţei milenare, I Ching poate fi consultat, aşa cum spune autorul, în legătură cu orice subiect. Însă ca să puteţi interpreta cele 64 de hexagrame, trebuie să stăpâniţi Practica I Ching.

În curând, în colecţia DICŢIONARELE NEMIRA:

Pierre Riff ard

DICŢIONARUL ESOTERISMULUI Traducere din limba franceză de GHEORGHE PIENES CU

Cel dintâi şi probabil unicul dicţionar al esoterismului de până astăzi este alcătuit după câteva reguli simple: definiţiile nu se referă la nume proprii, ci numai la nume comune; termenii definiţi au fost aleşi în măsura în care sunt comuni mai multor esoterisme, nu doar unuia singur: fiecare articol concentrează un maximum de informaţii şi bibliografia esenţială, fără a fi dezvoltat enciclopedic; nu sunt utilizate niciun fel de imagini, care ar fi complicat inutil înţelegerea corectă a termenilor; în fine, ordinea alfabetică este completată printr-un sistem de trimiteri încrucişate, care sugerează coerenţa propriu-zis esoterică a termenilor, legătura lor ocultă.

Incursiune fascinantă într-un domeniu rezervat până acum câteva decenii doar iniţiaţilor, dicţionarul ridică vălul unei lumi ascunse muritorilor de rând, desluşind, între altele, tainele legate de ALCHIMIE AMBROZIE e ANATOMIE SUBTILĂE ANTROPOSOFIE ARBORE SEFIROTIC AURĂ BUDISM CHIROMANTIE CLARVIZIUNE CONCENTRARE CORP DE SLAVĂ COSMOLOGIE DAIMON DESTIN DIVINAŢIE DRUID ELIXIR DE VIAŢĂ LUNGĂ ERĂ ZODIACALĂ EXTAZ FORMULĂ GURU HERMENEUTICĂ HIEROFANIE HOROSCOP ILUMINARE INCANTAŢIE INIŢIERE ÎNCARNARE KABBALA KUNDALINI e LUMINĂ ASTRALĂ MAG MAGIE MAESTRU MANDALA MANTRA MEDICINĂ OCULTĂE METEMPSIHOZĂ MOARTE INIŢIATICĂE NATURISM e NUMEE OBIECTE MAGICE OCULTISM PARABOLĂ

PENTAGRAMĂ PIATRĂ FILOSOFALĂ PUTERI OCULTE PROFEŢIE REÎNCARNARE RESPIRAŢIE EMBRIONARĂ RITUAL SATANISM e SOCIETATE SECRETA SUNET MISTIC ŞTIINŢĂ A NUMERELOR TALISMAN TANTRA TAROT TRANSĂ UNIRE MISTICĂ VIZIUNE YOGA ZODIAC ZOROASTRISM...

Ioan Petru Culianu în curând, în seria „I.P. Culianu”:

EXPERIENŢE ALE EXTAZULUI Traducere din limba franceză de DAN PETRESCU

Apărut în 1984 la Payot, volumul lui Culianu, care face parte din seria de „Opere complete” scoasă de Nemira, se plasează la răscrucea cercetărilor sale (despre care deja s-a publicat la noi un studiu, o lucrare de masterat semnată de Eduard Iricinschi), între studiul de tip academic şi eseu. Este continuarea volumului *Psihanodia,* unde erau expuse obiecţiile autorului la ceea ce se numeşte „şcoala germană de istorie a religiilor”; în continuare, Culianu îşi completează critica cu o parte pozitivă, reorganizând radical materia ascensiunilor vizionare din Antichitate, elenism şi până la ultimele atestări.

Punctul de plecare al cărţii este teza de *doctorat d'Etat,* susţinută de autor la Sorbona, sub îndrumarea profesorului Michel Meslin.

Editor: VALENTIN NICOLAU Lector: LIVIU RADU

Tehnoredactare computerizată: CLARA

ARUŞTEI Apărut 1998, Bucureşti Timbrul literar se varsă în contul ASPRO nr. 45.10.80.12.108, BCR – sector 1, Bucureşti

nautilus

Emmanuel Carrère

EU SUNT VIU, VOI SUNTEȚI MORȚI

Philip K. Dick (1928-1982)

Philip K. Dick este, pentru mulți dintre noi, unul dintre scriitorii esențiali ai acestui secol. Întrebarea care l-a obsedat și care a făcut din viața sa haotică o stranie odisee spirituală a fost: ce este real? Ce ne dovedește, de pildă, faptul că suntem vii? În California anilor '70 era fatal ca aceste îndoieli să se asocieze drogului. Creatorul lui *Ubik* și al lui *Blade Runner* va trece drept un guru al contraculturii, înainte de a avea o experiență mistică, în 1974. Romancier-cercetător, Emmanuel Carrère a plonjat în mintea acestui vizionar, care declara că nu a scris niciodată opere bazate pe imaginație, ci simple *rapoarte*.

ISBN 973-9301-92-0